

ΠΔΒ

5 69

Κονιδάρης (Γ)

Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ - Γ. ΚΑΛΛΑΡΑ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
ΓΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1280

ΕΚΔΟΤΑΙ = Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ Κ.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤ"

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

69. ΠΔΒ
Koniðaros (Γ.)

Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ - Γ. ΚΑΛΑΡΑ

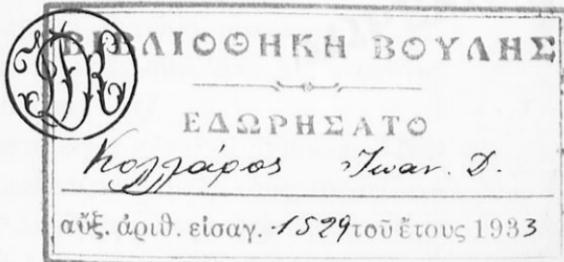
Ο ΔΥΣΣΕΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ ΤΡΙΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΡΩΤΗ 1933

Άντιτυπα 15.000

*Εγκριτική απόφαση ἀριθ. 41473, 10 Αύγουστου 1933

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"
46^η ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46^η

1933

002
ΚΑΣ
ΣΤ2Α
1280

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχοντα σὲ αὐτὴν τὴν σελίδα τὴν σφραγῖδα
τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας».

ΤΥΠΟΙΣ "ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ, ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ, Α.Ε.
ΑΘΗΝΑΙ-ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. Τί ἀποφασίζουν οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου γιὰ τὸν Ὁδυσσέα.

Μιὰ μέρα ὅλοι οἱ θεοὶ ἦταν μαζωμένοι κοντά στὸ Δία. Μονάχα δὲ Ποσειδῶνας, δὲ θεὸς τῆς θαλασσᾶς, ἔλειπε, γιατὶ εἶχε πάει ταξίδι σὲ χώρα μακρινή.

‘Ο Δίας θυμήθηκε τὸν Αἴγισθο, ἀπὸ τὶς Μυκῆνες, καὶ εἶπε στοὺς ἄλλους θεούς :

— Τί παράξενοι ποὺ εἶναι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι! Νομίζουν πώς, διτὶ κακὸ παθαίνουν, ἐμεῖς τὸν τὸ στέλνομε, ἐνῶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Τί φταιμε ἐμεῖς τώρα γιὰ τὸν Αἴγισθο, ποὺ σκοτώθηκε; Δὲν παραγγείλαμε σ’ αὐτὸν μὲ τὸν Ἐρμῆ, τὸν ξακουστὸ ταχυδρόμο μας, νὰ μὴ σκοτώσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα; Μὰ αὐτὸς δὲ μᾶς ἀκουσε καὶ τὸν ἐσκότωσε. Καὶ νύ, τώρα τὸ ἀκριβοπλήρωσε.

Στὸ Δία ἀποκρίθηκε ἡ γαλανομάτα Ἀθηνᾶ :

— Πατέρα μου, τοῦ ἔπειρε τοῦ Αἴγισθου αὐτὴ ἡ τιμωρία. "Αμποτε τὰ ἵδια νὰ πάθαινε κάθε κακός. Μονάχα γιὰ τὸ δυστυχισμένο τὸν Ὁδυσσέα, ποὺ βρίσκεται σ' ἓνα μακρινὸν νησὶ καὶ ὑποφέρει τόσες πίκρες,

— Γιατί, πατέρα μου, δὲν τὸν λυπᾶσαι τὸν Ὁδυσσέα; εἰπε ἡ Ἀθηνᾶ.

ματώνει ἡ καρδιά μου. Σ' αὐτὸν τὸ νησὶ κατοικεῖ ἡ θεὰ Καλυψὼ καὶ θέλει νὰ τὸν κρατήσῃ ἐκεῖ γιὰ πάντα καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν κάμη νὰ ξεχάσῃ τὴν πατρίδα του. Ὁ Ὁδυσσέας δῆμος δὲ βλέπει τὴν ὕδρα νὰ φύγῃ καὶ λαχταρᾶ νὰ δῆ καὶ καπνὸν μονάχα ν' ἀνεβαίνῃ ψηλὰ ἀπὸ τὴν γλυκιά του τὴν πατρίδα. Γιατί, πατέρα μου, δὲν τὸν λυπᾶσαι;

— Κόρη μου, τί λόγια εἶν' αὐτά; ἀποκρίθηκε ὁ Δίας. Πῶς μπορῶ νὰ ξεχάσω τὸν Ὁδυσσέα, ποὺ εἶναι

πρῶτος στὴ γνώση καὶ στὴν ἔξυπνάδα καὶ κάνει τόσες θυσίες σὲ δλους μας; Μὰ δὲ Ποσειδῶνας εἶναι θυμωμένος μαζί του, γιατὶ τοῦ τύφλωσε τὸ γιό του τὸν Πολύφημο. Κι ἀπὸ τότε τὸν κατατρέχει. Ἀλλὰ τώρα ἂς βροῦμε τοόπο νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Καὶ δοσογιὰ τὸ θυμὸ τοῦ Ποσειδώνα, νὰ μὴ σᾶς μέλη. "Οταν δλοι οἱ ἄλλοι εἴμαστε σύμφωνοι, ἐκεῖνος τίποτε δὲ μπορεῖ νὰ κάμη.

Τότε τοῦ λέει ἡ Ἐθηνᾶ:

— Ναί, πατέρα μου, ἀφοῦ δλοι εἴμαστε σύμφωνοι, στείλε τὸν Ἐρμῆ νὰ προστάξῃ τὴν Καλυψώ, νὰ ἀφήσῃ ἀμέσως τὸν Ὁδυσσέα νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Ἔγὼ θὰ πάω στὴν Ἰθάκη νὰ βρῶ τὸ γιό του, τὸν Τηλέμαχο, νὰ τοῦ βάλω θάρρος μέσα στὴν ψυχή του καὶ νὰ τὸν στείλω νὰ πάη νὰ μάθη γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ πατέρα του.

2. Ἡ Ἐθηνᾶ πηγαίνει στὸ παλάτι τοῦ Ὁδυσσέα.

Ἡ Ἐθηνᾶ φόρεσε τὰ δραῖα χρυσὰ πέδιλά της, ποὺ τὴ σήκωναν ἀπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ τὴ στεριὰ σὰν πουλί· ἐπῆρε στὸ χέρι της τὸ βαρὺ κοντάρι μὲ τὴν ἀκονισμένη λόγχη καὶ ἔκεινησε ἵσια γιὰ τὴν Ἰθάκη.

Κατέβηκε κοντὰ στὸ παλάτι τοῦ Ὁδυσσέα καὶ στάθηκε στὸ κατώφλι τῆς αὐλόπορτας κρατώντας τὸ κοντάρι.

Δὲ φαινόταν ὅμως πιὰ σὰν Ἐθηνᾶ. "Οποιος τὴν ἔβλεπε, νόμιζε πὼς ἦταν δὲ Μέντης, δὲ βασιλιὰς ἐνὸς μικροῦ νησιοῦ, ποὺ δὲν εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἰθάκη.

‘Ο Μέντης ἦταν παλιὸς καὶ ἀγαπημένος φίλος τοῦ
Οδυσσέα.

‘Απὸ τὴν πόρτα, ποὺ στάθηκε, ἀκουγε τὸ μεγάλο
θόρυβο, ποὺ ἔκαναν στὸ παλάτι ἔνα σωρὸ νέοι.

“Αλλοι ἔτρωγαν κι ἔπιναν, ἄλλοι γελοῦσαν δυνατὰ
καὶ φώναζαν καὶ ἄλλοι τραγουδοῦσαν καὶ χόρευαν.

Οἱ δοῦλοι καθάριζαν τὰ τραπέζια μὲ σφουγγάρια.

“Αλλοι ἔκοβαν τὰ κρέατα καὶ τὰ μούραζαν στοὺς νέους
αὐτούς, ἄλλοι κερνοῦσαν κρασί.

‘Εκεῖ ἀνάμεσα στοὺς νέους, σὲ μιὰ γωνιά, καθόταν
καὶ ὁ Τηλέμαχος μὲ λυπημένη καρδιὰ καὶ συλλογιζόταν
τὸν πατέρα του.

3. Πῶς ὁ Τηλέμαχος δέχτηκε στὸ παλάτι του τὸ Μέντη.

‘Ο Τηλέμαχος εἶδε πρῶτος πρῶτος τὸν ξένον· ἔτρεξε
στὴν πόρτα, ἔπιασε τὸ δεξί του χέρι, τοῦ ἐπῆρε τὸ κον-
τάρι καὶ τοῦ εἶπε:

— Καλῶς ὥρισες, ξένε.

Κι ἐμπρὸς αὐτὸς κι ἀπὸ πίσω ὁ Μέντης ἐμπῆκαν
στὸ παλάτι.

‘Εκεῖ ὁ Τηλέμαχος ἔστησε τὸ κοντάρι τοῦ ξένου
σ’ ἔνα στῦλο, ποὺ ἦταν στημένα καὶ πολλὰ κοντάρια τοῦ
Οδυσσέα.

Τὸν ξένο τὸν κάθισε παράμερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους,
γιὰ νὰ μὴν τὸν πειράζῃ ὁ θόρυβος, ποὺ ἔκαναν οἱ νέοι,
καὶ γιὰ νὰ τὸν ωτήσῃ γιὰ τὸν πατέρα του, χωρὶς νὰ τὸν
ἀκούσῃ κανένας.

Τὸν κάθισε σ’ ἔνα πολὺ ὅμορφο θρονὶ καὶ τοῦ ἔ-
βαλε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του ἔνα σκαμνάκι, ὅπως ἦταν ἡ

συνήθεια. "Υστερα ἐπῆρε κι αὐτὸς ἔνα κάθισμα καὶ κάθησε κοντά του.

Σὲ λίγο μιὰ δούλα ἔφερε χρυσὸν κανάτι κι ἀσημένια λεκάνη κι ἔχυσε νερὸν στὸν ξένο γιὰ νὰ νιφτῆ.

"Υστερα μιὰ γριὰ κελάρισσα ἔβαλε τραπέζῃ μὲ

Τὸν κάθισε σ' ἔνα πολὺ ὅμιορφο θρόνον καὶ τοῦ ἔβαλε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του ἔνα σκαμνάκι.

πολλὰ φαγητά. Κι ἄλλος δοῦλος κερνοῦσε κρασὶ σὲ κρυστὰ ποτήρια.

•Αφοῦ ἔφαγαν καὶ ἤπιαν, ὁ Τηλέμαχος οώτησε τὸν ξένο :

— Ξένε, πές μου ποιὸς εἶσαι καὶ ποιὰ εἶναι ἡ πατρίδα σου; Μὲ ποιὸ πλοῖο ἔφτασες ἐδῶ; Γιατὶ βέβαια δὲν ἥρθες πεζὸς στὸ νησί μας. Πρώτη φορὰ ἔοχεσαι δῶ ἡ ξαναῆρθες κι ἄλλοτε;

‘Ο ξένος ἀποκρίμηκε:

— Μὲ λένε Μέντη κι ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Τάφο, τὴν πατρίδα μου. Πηγαίνω μὲ τὸ πλοῖο μου σ' ἔνα μακρινὸν νησί, γιὰ νὰ δώσω σίδερο καὶ νὰ πάρω χάλκωμα. Μὲ τὸν πατέρα σου εἴμαστε παλιοὶ φίλοι. Αὐτὸ μπορεῖς νὰ τὸ μάθης κι ἀπὸ τὸ γέρο Λαέρτη, τὸν παππού σου. Ὦ Ηρθα δῶ, γιατὶ ἄκουσα, πῶς γύρισε ἀπὸ τὰ ξένα δ πατέρας σου. Μὰ οἱ θεοὶ δὲν τὸν ἀφήνουν, φαίνεται, ἀκόμη νὰ γυρίσῃ. Εἶμαι βέβαιος ὅμως, πῶς δ πατέρας σου εἶναι ζωντανὸς καὶ βρίσκεται θαλασσοδαρμένος σὲ κάποιο μακρινὸν νησί. Κάτι μοῦ λέει, πῶς γρήγορα θὰ εἶναι δῶ, γιατὶ εἶναι πολὺ ἔξυπνος· καὶ μὲ σίδερα νὰ τὸν ἔχουν δεμένο, αὐτὸς θὰ βρῇ τρόπο νὰ ξεφύγῃ. Μὰ δὲ μοῦ λέσ, τί διασκέδαση εἶναι αὐτή, ποὺ γίνεται στὸ παλάτι σου; Καὶ τί ἄνθρωποι εἶναι αὐτοί; Γιατί κάλεσες τόσον κόσμο; Ὦ Έχεις καμιὰ γιορτὴ ἢ γίνεται γάμος; Αὐτοὶ ἀπὸ τὰ φερσίματά τους δὲ μοῦ φαίνονται ἄνθρωποι καλοί.

— Ξένε μου, ἀποκρίμηκε δ Τηλέμαχος, ὅσο ἦταν ἐδῶ δ πατέρας μου, τὸ σπίτι μας ὅλοι τὸ τιμοῦσαν. Μὰ ἀπὸ τότε ποὺ χάθηκε καὶ κανεὶς δὲν ξαίρει ποῦ βρίσκεται, μαζεύτηκαν ἐδῶ πολλοὶ νέοι ἀπὸ τὴν Ἰθάκη κι ἀπὸ τὰ γύρω νησιὰ καὶ ζητοῦν τὴν μητέρα μου γιὰ γυναῖκα τους. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ νέοι, ποὺ βλέπεις, εἶναι οἱ μνηστῆρες τῆς μητέρας μου. Αὐτὴ ὅμως δὲν τοὺς δίνει ἀπόκριση. Κι ἔτσι μ' αὐτὴ τὴν πρόφαση δὲ φεύγουν ἀπὸ τὸ παλάτι, ἀλλὰ κάθονται καὶ φημάζουν τὴν περιουσίαν μας.

4. Ἡ συμβουλὴ τοῦ Μέντη.

‘Ο Μέντης εἶπε τότε μὲ θυμό:

— “Α, καὶ νὰ φανερωνόταν αὐτὴ τὴ στιγμὴ δ

‘Οδυσσέας στὴν πόρτα μὲ τὴν περικεφαλαία, τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ δυὸ κοντάρια του!.. Τότε θὰ ἔβλεπαν αὐτοὶ ἐδῶ, τί γάμους θὰ ἔκαναν! Σὺ δικασθεῖσας πῶς νὰ διώξῃς τοὺς μνηστῆρες ἀπὸ τὸ παλάτι σου. ’Ακουσέ με καλὰ καὶ πρόσεξε στὰ λόγια μου. Αὔριο τὸ πρωὶ κάλεσε ὅλο τὸ λαὸ στὴν πλατεῖα, φανέρωσε τὴ γνώμη σου καὶ πρόσταξε τοὺς μνηστῆρες νὰ γυρίσουν στὰ σπίτια τους. ’Υστερα ν’ ἀρματώσης ἔνα καλὸ καράβι καὶ νὰ διαλέξῃς καὶ εἴκοσι ναῦτες. Πρῶτα πρῶτα πήγαινε στὴν Πύλο. ’Εκεῖ βασιλιάς εἶναι διοικητής - Νέστορας, ἄνθρωπος ποὺ ξαίρει πολλὰ καὶ φίλος τοῦ ’Οδυσσέα. ’Απὸ κεῖ νὰ πᾶς στὴ Σπάρτη, νὰ ωρτήσης τὸ Μενέλαο ποὺ γύρισε ἀπὸ τὴν Τροία μὲ τὴν Ἐλένη τελευταῖος ἀπ’ ὅλους. Κι ἀν μάθης, πὼς διατέρας σου εἶναι ἀκόμη στὴ ζωή, τότε κάμε λίγη υπομονή. ’Οσο κι ἀν στενοχωρηθῆς, περίμενε ἀκόμη ἔνα χρόνο. ’Αν δικασθεῖσας μάθης, πὼς πέθανε, τότε γύρισε πίσω, κάμε του ἔνα μνῆμα καὶ προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ διώξῃς τοὺς μνηστῆρες ἀπὸ τὸ παλάτι σου. Δὲν είσαι πιὰ μικρός. Κοίταξε νὰ φερθῆς σὰν ἄντρας καὶ οἱ ἄνθρωποι ὅλοι θὰ σ’ ἐπαινοῦν. Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ γυρίσω στὸ πλοῖο μου καὶ στοὺς συντρόφους μου, ποὺ μὲ περιμένουν.

‘Ο Τηλέμαχος ἀποκρίθηκε:

— Ξένε, σ’ εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴ συμβούλή σου. Μοῦ μίλησες γνωστικά, σὰν πατέρας στὸ παιδί του. ’Απ’ ὅσα μοῦ εἶπες, τίποτε δὲ θὰ ξεχάσω. Μὴ φεύγης δικασθεῖσας. ’Οση βία κι ἀν ἔχης, μεῖνε μιὰ στιγμὴ ἀκόμη νὰ σου δώσω ἔνα ώραϊ δῶρο.

— Τώρα βιάζομαι. Τὸ δῶρο μοῦ τὸ δίνεις, δταν ξαναγυρίσω.

Αὐτὰ εἶπε διοικητής κι ἔφυγε.

‘Ο Τηλέμαχος ἀπὸ κείνη τὴ στιγμὴ ἔνιωσε μέσα

του μιὰ νέα δύναμη καὶ μεγάλο θάρρος. Τώρα κατάλαβε, τίνος γιὸς ἦταν καὶ τί ἔπειτε νὰ κάμη.

5. Ὁ Τηλέμαχος προσκαλεῖ τὸ λαὸ σὲ συνέλευση.

Οἱ μνηστῆρες ἔτρωγαν, ἔπιναν καὶ ἔεφάντωναν ὅλη τὴν ἡμέρα. Ὅταν νύχτωσε καὶ νύσταξαν, ἐπῆγαν στὰ σπίτια τους νὰ κοιμηθοῦν.

Καὶ ὁ Τηλέμαχος ἀνέβηκε στὴν κάμαρά του νὰ κοιμηθῇ. Μιὰ καλὴ καὶ πιστὴ γριά, ποὺ τὸν εἶχε ἀναθρέψει ἀπὸ βρέφος, ἡ Εὐρύκλεια, τὸν ἀκολούθησε μ' ἔνα ἀναμμένο δαδὶ στὸ χέρι.

‘Ο Τηλέμαχος κάθησε στὸ κρεβάτι του, γδύθηκε κι ἔρριξε τὸ χιτῶνα του στὰ χέρια τῆς γερόντισσας.

Αὐτὴ τὸν ἐδίπλωσε καὶ τὸν κρέμασε σ' ἔνα ξυλόκαρφο κοντὰ στὸ κρεβάτι. Ὅστερα ἐβγῆκε σιγὰ ἔξω καὶ τράβηξε τὴν πόρτα ἀπὸ τὸν ἀσημένιο χαλκά.

‘Ο Τηλέμαχος ξαπλώθηκε καὶ σκεπάστηκε μὲ μαλακὸ σκέπασμα. Μὰ δὲν τὸν ἔπαιρνε ὑπνος. Ὅλη τὴν νύχτα συλλογιζόταν τὰ λόγια τοῦ Μέντη.

Πρωὶ πρωὶ σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ντύθηκε γρήγορα κι ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ παλάτι.

‘Αμέσως ἔδωσε διαταγὴ στοὺς κήρυκες νὰ προσκαλέσουν μὲ τὴ δυνατὴ φωνή τους τὸ λαὸ στὴν πλατεῖα.

‘Ολοι ἔτρεξαν ἐκεῖ βιαστικά, γιατὶ ἦταν ἡ πρώτη φορά, ποὺ τοὺς καλοῦσαν σὲ συνέλευση ἀπὸ τότε, ποὺ ἔφυγε ὁ Ὁδυσσέας γιὰ τὴν Τροία.

— Γιατὶ μᾶς προσκαλοῦν; ωτοῦσε ὁ ἔνας τὸν ἄλλο. Ποιὸς μᾶς φωνάζει; Ἡρθε καμιὰ εἰδηση γιὰ τὰ παιδιά μας, ποὺ λείπουν εἴκοσι χρόνια στὰ ξένα μὲ τὸν Ὁδυσσέα;

Σὲ λίγο φάνηκε κι δ Τηλέμαχος. Κρατοῦσε στὸ χέρι του τὸ μεγάλο κοντάρι κι εἶχε κρεμασμένο ἀπὸ τὸν ὕμβο του τὸ λαμπερὸ σπαθί του. Τὸν ἀκολουθοῦσαν καὶ δυὸ μεγάλοι γοργόποδοι σκύλοι.

6. Τί γίνεται στὴ συνέλευση.

‘Ο Τηλέμαχος στάθηκε στὴ μέση τῆς πλατείας καὶ μὲ δυνατὴ φωνὴ εἶπε στὸ λαό:

— Ἐγώ, φίλοι μου, σᾶς προσκάλεσα ἐδῶ. Γιὰ τὰ παιδιά σας, ποὺ ἐπῆγαν μὲ τὸν πατέρα μου, δὲν ἔμαθα τίποτε. Γιὰ τὸν ἑαυτό μου θέλω νὰ σᾶς μιλήσω. Ξαίρετε τὴ λύπη, ποὺ ἔχω γιὰ τὸν πατέρα μου, τὸν καλὸ βασιλιά σας, ποὺ σᾶς ἀγαποῦσε σὰν παιδιά του καὶ φρόντιζε ὅσο μποροῦσε γιὰ τὸ καλό σας. Ἐκεῖνος πιὰ χάθηκε καὶ δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἐλπίδα νὰ ξαναγυρίσῃ! Σὰ νὰ μὴ ἔφτανε αὐτὸς δ καημός, μαζεύτηκαν στὸ παλάτι πολλὰ ἀρχοντόπουλα ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ τὰ τριγύρω νησιὰ καὶ ζητοῦν νὰ πάρουν γυναῖκα τὴ μητέρα μου χωρὶς τὴ θέλησή της. Καὶ μ' αὐτὴ τὴν πρόφαση κάθονται ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ στὸ πατρικό μου σπίτι καὶ σφάζουν τὰ βώδια μας, τ' ἀρνιά μας, τὰ γίδια μας καὶ τοὺς χοίρους μας καὶ πίνουν τὰ κρασιά μας. “Ἄχ! ἀν ἦταν ἐδῶ κανένας ἄντρας σὰν τὸν Ὀδυσσέα, θὰ μᾶς γλύτωνε ἀπ' αὐτὸ τὸ κακό. Ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ κάμω τίποτε. ”Αν εἶχα τὴ δύναμη, θὰ τοὺς ἔδιωχνα· γιατὶ τὸ κακὸ παράγινε καὶ δὲν ὑποφέρεται πιά.

“Υστερα λέει στοὺς μνηστῆρες :

— Μόνοι σας νὰ νιώσετε τὸ ἄδικο, ποὺ κάνετε στὸ σπίτι μου. Ντραπῆτε καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ κατοικοῦν γύρω στὸ νησί μας. Φοβηθῆτε καὶ τὸ θυμὸ τῶν

θεῶν, γιατὶ οἱ θεοὶ τιμωροῦν τοὺς κακοὺς καὶ τοὺς ἀδίκους.

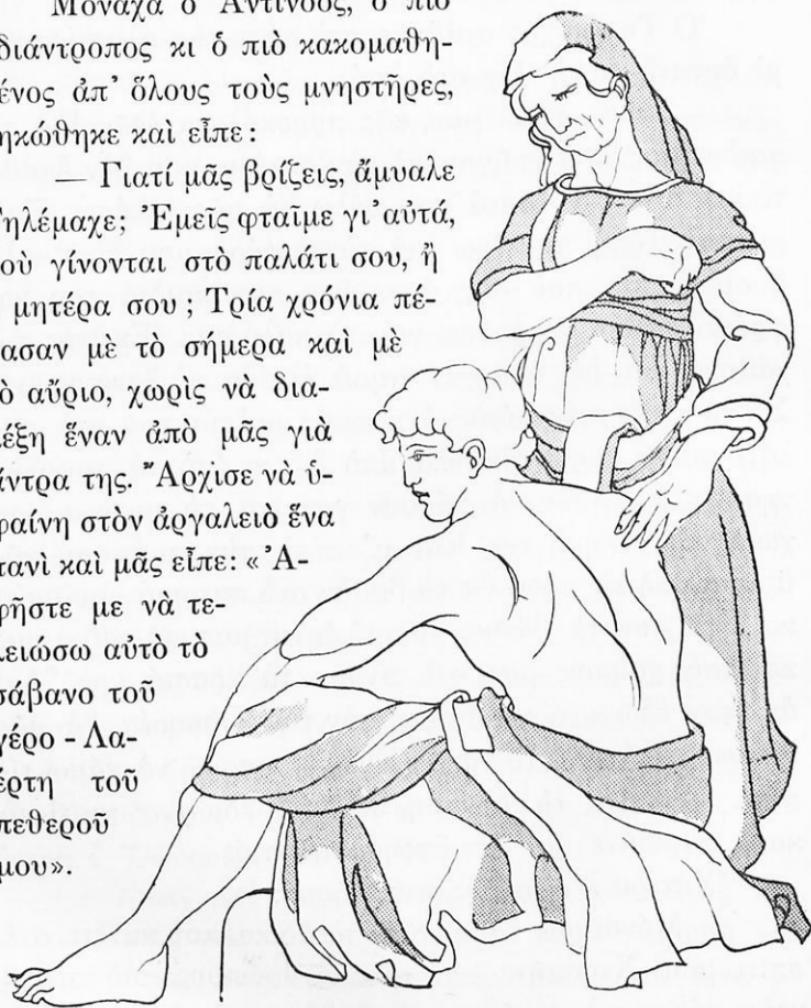
Αὐτὰ εἶπε ὁ Τηλέμαχος καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἐπῆγε καὶ κάθησε στὴ θέση του.

“Ολος δ λαδὸς ἀκούγοντας τὰ λόγια αὐτὰ συμπόνεσε τὸν καλὸν Τηλέμαχο.

“Ολοι τὸν κοίταζαν στὰ μάτια καὶ κανεὶς δὲ μίλησε.

Μονάχα δ Ἀντίνοος, δ πιὸ ἀδιάντροπος κι δ πιὸ κακομαθημένος ἀπ' ὅλους τοὺς μνηστῆρες, σηκώθηκε καὶ εἶπε :

— Γιατὶ μᾶς βρίζεις, ἄμυναλε Τηλέμαχε; Ἐμεῖς φταῖμε γι' αὐτά, ποὺ γίνονται στὸ παλάτι σου, ἢ ἡ μητέρα σου; Τρία χρόνια πέρασαν μὲ τὸ σήμερα καὶ μὲ τὸ αὔριο, χωρὶς νὰ διαλέξῃ ἔναν ἀπὸ μᾶς γιὰ ἄντρα της. Ἀρχίσε νὰ ὑφαίνη στὸν ἀργαλειὸν ἔνα πανὶ καὶ μᾶς εἶπε: « Ἀφῆστε με νὰ τελειώσω αὐτὸ τὸ σάβανο τοῦ γέρο - Λαέρτη τοῦ πεθεροῦ μου».

— Ποιός, παιδί μου, σοῦ ἔβαλε στὸ νοῦ αὐτὸ τὸ ταξίδι;

Ἐμεῖς τὸ δεχτήκαμε, μὰ τὸ πανὶ αὐτὸ τελειωμὸ δὲν εἶχε, γιατὶ ὅτι ὑφαινε τὴν ἡμέρα, τὸ ξεῦφαινε τὴν νύχτα. Καὶ μόλις τώρα μιὰ δούλα μᾶς φανέρωσε τὴν πονηριά της. "Αν θέλης λοιπὸν νὰ φύγουμε ἀπὸ τὸ παλάτι σου, στεῖλε τὴ μητέρα σου στὸ πατρικό της σπίτι καὶ παρακίνησέ την νὰ πάρῃ ἄντρα ἐκεῖνον ἀπὸ μᾶς, ποὺ θὰ τῆς διαλέξῃ ὁ πατέρας της. Μόνο ἔτσι θὰ ήσυχάσης.

— Τί λέσ, Ἀντίνοε; ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος. Τὴ μητέρα μου νὰ διώξω ἀπὸ τὸ σπίτι μου; Τὴ μητέρα μου, ποὺ μὲ γέννησε καὶ μὲ ἔθρεψε μὲ τὸ γάλα της; Καὶ πάλι γιὰ ὑστερη φορὰ σᾶς παρακαλῶ, φύγετε ἀπὸ τὸ παλάτι μας, γιατὶ οἱ θεοὶ θὰ σᾶς τιμωρήσουν.

Οἱ μηνιστῆρες ἀρχισαν τότε νὰ βρίζουν δυνατὰ κι ἔγινε μεγάλος θόρυβος.

‘Ο κόσμος σκορπίστηκε καὶ οἱ μηνιστῆρες ἐπῆγαν ἵσια στὸ παλάτι.

7. Ὁ Τηλέμαχος φανερώνει τὸ σκοπό του στὴ γριὰ Εὐρύκλεια.

‘Ο Τηλέμαχος ἔφυγε μονάχος ἀπὸ τὴ συνέλευση κι ἐπῆγε μακριὰ κατὰ τὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ προσευχήθηκε στὴν Ἀθηνᾶ καὶ εἶπε :

— Θεά, σὺ ποὺ θέλεις τὸ καλό μου καὶ μὲ προστατεύεις, ἀκουσέ με καὶ βοήθα με· γιατὶ δὲν ἔχω στὸν κόσμο κανένα γιὰ νὰ μὲ βοηθήσῃ.

Δὲν εἶχε τελειώσει τὴν προσευχή του καὶ νά, φανερώνεται ἐμπρός του ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, ὅμοια στὸ πρόσωπο, στὴ φωνὴ καὶ στὴν κορμοστασιὰ μὲ τὸ Μέντορα, τὸ φίλο τοῦ πατέρα του. Χτύπησε τὸν Τηλέμαχο στὸν ώμο καὶ τοῦ εἶπε :

— Καρδιά, Τηλέμαχε. Κούταξε νὰ μοιάσης τοῦ πατέρα σου, ποὺ ποτὲ δὲ δεῖλιασε. Καὶ τώρα ἔτοιμάσου γιὰ τὸ ταξίδι. Ἐγὼ θὰ φροντίσω γιὰ πλοῖο καὶ γιὰ ναῦτες καὶ θάρρυντο μαζί σου. Σὺ ἔτοιμασε τροφές. Γέμισε κρασὶ τὶς λαγῆνες καὶ μ' ἀλεύρι τὰ ἀσκιά.

* Ήταν ἔτοιμοι νὰ μποῦν στὸ πλοῖο.

‘Ο Τηλέμαχος γύρισε ἀμέσως στὸ παλάτι. Βρῆκε τὴν Εύρυκλεια, τῆς εἶπε κρυφὰ τὸ σκοπό του καὶ τῆς παράγγειλε νὰ τοῦ ἔτοιμάσῃ, ὅτι χρειαζόταν. Τὴν πρόσταξε ὅμως νὰ μὴ φανερώσῃ σὲ κανένα, ὅτι ἐπῆγε ταξίδι.

‘Η Εύρυκλεια ἀρχισε νὰ κλαίη καὶ εἶπε στὸν Τηλέμαχο :

— Ποιός, παιδί μου, σοῦ ἔβαλε στὸ νοῦ αὐτὸ τὸ

ταξίδι ; Πῶς θὰ πᾶς σὲ ξένους τόπους, ἐσὺ τὸ μονάκριβο καὶ πολυαγαπημένο παιδί μας ; Σὲ μέρη ἄγνωστα χάθηκε δ πατέρας σου καὶ τώρα θέλεις νὰ φύγης καὶ σύ ; Κάθησε στὸ σπίτι σου ποιὸς ξαίρει, τί μπορεῖς νὰ πάθης στὰ ξένα !

— Μὴ φοβᾶσαι, καλὴ κυρούλα, ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος . Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνη αὐτὸ τὸ ταξίδι . Θέλω δικαίως νὰ μοῦ κάμης ὅρκο, πῶς δὲ θὰ μάθη τίποτε ἡ μητέρα μου, πρὶν περάσουν δέκα δώδεκα ημέρες .

‘Η Εύρυκλεια ωρούστηκε κι ὑστερα ἐτοίμασε, ὅσα τῆς εἶχε παραγγείλει ὁ Τηλέμαχος .

Μόλις νύχτωσε, ὁ Μέντορας ἐπῆγε στὸ παλάτι τοῦ ‘Οδυσσέα μὲ δυὸ ναῦτες .

Τὸ παλάτι ἦταν κατάκλειστο . ‘Ολοι κοιμόνταν καὶ μονάχα ὁ Τηλέμαχος ἔμενε ἄγρυπνος .

‘Ο Μέντορας τὸν φώναξε ἔξω καὶ τοῦ εἶπε :

— Τηλέμαχε, τὸ πλοῖο εἶναι ἔτοιμο κι οἱ ναῦτες σὲ περιμένουν . Δῶσε γρήγορα στοὺς συντρόφους μας τὰ πράματα, ποὺ ἐτοίμασες γιὰ τὸ ταξίδι, καὶ πᾶμε .

Σὲ λίγο ὅλοι ἦταν μέσα στὸ πλοῖο . Οἱ ναῦτες ἔλυσαν τὰ παλαμάρια καὶ τὸ πλοῖο ἔκεινησε .

‘Αρχισε νὰ φυσᾶ πρίμος ἀνεμος, τὰ πανιὰ φούσκωσαν καὶ μέσα στὸ σκοτάδι τὸ πλοῖο ἔσκιζε γοργὰ τὰ κύματα, ποὺ ἄφοιζαν .

8. Ό Τηλέμαχος φτάνει μὲ τὸ Μέντορα στὴν Πύλο.

Τὸ πλοῖο ἔφτασε στὴν Πύλο πολὺ πρωΐ.

Ἐκείνη τὴν ὥρα οἱ κάτοικοι μαζὶ μὲ τὸ βασιλιά τους, τὸ γερο-Νέστορα, ἦταν μαζεμένοι στὴν ἀκρογιαλιὰ κι ἔκαναν θυσία στὸν Ποσειδῶνα.

Στοὺς βωμοὺς ἔκαιγαν πολλὰ μεριὰ ἀπὸ βώδια. Τῷ ἄλλᾳ κρέατα τὰ εἶχαν μοιραστῇ ἀναμεταξύ τους.

Τὸ πλοῖο ἐμπῆκε στὸ λιμάνι. Οἱ ναῦτες μάζεψαν τὰ πανιὰ κι ἔδεσαν τὸ πλοῖο.

‘Ο Μέντορας κι δὲ Τηλέμαχος πήδηξαν ἔξω στὴ στεριά.

Στὸ δρόμο ποὺ πήγαιναν ὁ Μέντορας συμβούλευε τὸν Τηλέμαχο, πῶς νὰ μιλήσῃ καὶ πῶς νὰ φερθῇ.

Οἱ Πύλιοι, μόλις εἶδαν τοὺς ξένους, ἔτρεξαν πρὸς τὸ μέρος τους· κι δὲ πρῶτος ποὺ τοὺς πλησίασε ἦταν ὁ Πεισύστρατος, ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα. Τοὺς ἔσφιξε τὸ χέρι μὲ τὸ «καλῶς ὥρίσατε» καὶ τοὺς ὀδήγησε στὸ τραπέζι. Τοὺς ἔβαλε νὰ καθήσουν κοντὰ στὸν πατέρα του, τὸ βασιλέα, στὸν ἄμμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ἀπάνω σὲ μαλακὲς προβιές, κι ἐκεῖ τοὺς πρόσφεραν κρέας καὶ κρασὶ μέσα σὲ χρυσὰ ποτήρια.

“Υστερα δὲ γερο-Νέστορας ωτησε τοὺς ξένους:

— Ξένοι, ποιὸι εἶστε; Ἀπὸ ποῦ ξεκινήσατε; Καὶ γιὰ ποιὰ δουλειὰ ταξιδεύετε στὴ θάλασσα;

‘Ο Τηλέμαχος ἀποκρίθηκε μὲ θάρρος:

— Πολυφημίσμενε βασιλιά, ἐρχόμαστε ἀπὸ τὴν Ἰθάκη, μήπως μάθουμε ἀπὸ σένα καμιὰ εἰδηση γιὰ τὸν πατέρα μου, τὸν Ὀδυσσέα. Τοῦ κάκου ώς τώρα περιμέναμε τὸ γυρισμό του. Πέρι μου, σὲ παρακαλῶ, ξαίρεις, ὃν ξῆ ἢ ἀν πέθανε;

‘Ο Νέστορας ἀποκρίθηκε:

— Παιδί μου, πολλὰ βάσανα ἔφερες στὸ νοῦ μου μὲ τὰ λόγια σου. Ἐννιὰ χρόνια βασανιστήκαμε μαζὶ μὲ τὸν πατέρα σου, ὥσπου νὰ πάρουμε τὴν Τροία. Κανεὶς δὲν ξεπερνοῦσε τὸν Ὁδυσσέα στὴ γνώση καὶ στὴν ἔξυπνάδα. Εἶχαμε φύγει μαζὶ ἀπὸ τὴν Τροία, ἅμα ὅμως φτάσαμε στὴν Τένεδο, χωριστήκαμε. Ἀπὸ τότε οὕτε τὸν ξαναεῖδα, οὕτε ἔμαθα τίποτε γι’ αὐτόν· ἵσως ὅμως νὰ ξαίρῃ ὁ Μενέλαος. Αὐτὸς πλανήθηκε σὲ πολλὰ μέρη καὶ λίγον καιρὸν ἔχει, ποὺ γύρισε στὴ Σπάρτη. Πήγαινε ὡς ἐκεῖ μὲ τὸ πλοῖο σου καὶ μὲ τὴ συντροφιά σου. Μὰ ἀν προτιμᾶς νὰ πᾶς ἀπὸ τὴ στεριά, πάρε τὸ ἀμάξι μου καὶ τ’ ἄλογά μου. Μαζί σου ἔρχεται κι ὁ γιός μου ὁ Πεισίστρατος.

— Βασιλιά, λέει ὁ Μέντορας, πολὺ γνωστικὰ μίλησες καὶ θὰ κάμουμε, ὅσα μᾶς συμβουλεύεις. Μὰ ἀρχισε νὰ σκοτεινιάζῃ κι εἰναι ὕδρα νὰ γυρίσουμε στὸ πλοῖο.

— Μὴν τὸ ξαναπῆς αὐτό, ἀποκρίθηκε ὁ Νέστορας. Ποτὲ δὲ θ’ ἀφήσω τὸ παιδὶ τοῦ καλοῦ μου φίλου νὰ πλαγιάσῃ στὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου. Καὶ κρεβάτια καὶ σκεπάσματα κι ἀπ’ ὅλα ἔχομε πλούσια στὸ παλάτι μου.

‘Ο Μέντορας ἀποκρίθηκε:

— Καλὰ λέσ. ‘Ο Τηλέμαχος ἂς μείνῃ στὸ παλάτι σου. Ἔγὼ ὅμως πρέπει νὰ πάω στὸ πλοῖο, γιατὶ οἱ σύντροφοι μὲ περιμένουν καὶ θ’ ἀνησυχήσουν, ἀν δὲν ξαναγυρίσω.

Μ’ αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Μέντορας γύρισε στὸ πλοῖο καὶ ὁ Νέστορας μὲ τὸν Τηλέμαχο καὶ τὰ παιδιά του πήγαν ἵσια στὸ παλάτι.

9. Ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος ἔκεινοιν
γιὰ τὴ Σπάρτη.

Τὸ πρωί, μόλις ἔημέρωσε, στηκώθηκαν δῆλοι καὶ κάθησαν στὰ πέτρινα, πελεκητὰ καὶ κάτασπρα πεζούλια, ποὺ ἦταν μπροστὰ στὴ μεγάλῃ πόρτα τοῦ παλατιοῦ.

Ἐκεῖ δὲ γερο-Νέστορας πρόσταξε νὰ φέρουν ἀπὸ τὸ

“Ο Πεισίστρατος ἐπῆρε τὰ χαλινάρια στὸ χέρι του.

λιβάδι ἔνα χρονιάρικο δαμάλι καὶ νὰ τὸ θυσιάσουν στὴν
’Αθηνᾶ.

Τὰ μεριὰ τὰ ἔβαλαν ἀπάνω στὸ βωμό. Τ’ ἄλλα
κομμάτια τὰ λιάνισαν, τὰ πέρασαν στὴ σούβλα καὶ τὰ
ἔψησαν.

Τότε κάλεσαν καὶ τὸν Τηλέμαχο στὸ πλούσιο τρα-
πέζι.

“Υστερα δὲ Νέστορας εἶπε στοὺς γιούς του:

—'Εμπρός, φέρτε νὰ ζέψετε τὰ πιὸ γρήγορα ἄλογα, γιὰ νὰ πᾶνε σύντομα τὸν Τηλέμαχο στὴ Σπάρτη.

‘Η κελάρισσα ἔβαλε μέσα στὸ ἀμάξι ὅλα ὅσα χρειάζονταν γιὰ τὸ ταξίδι.

‘Ο Τηλέμαχος ἀνέβηκε στὸ ἀμάξι. Στὸ πλάγι του κάθησε καὶ δ Πεισίστρατος, ἐπῆρε στὰ γέραια του τὰ γαλινάρια καὶ χτύπησε τὸ καμιτσίκι στὸν ἀέρα.

Τ’ ἄλογα ἀμέσως ὥρμησαν ἐμπρὸς στὸν κάμπο. “Οπου κι ἀν περνοῦσαν, ἔβλεπαν χωράφια σπαρμένα σιτάρι καὶ κριθάρι.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔφτασαν στὴ Σπάρτη. Ἐπῆγαν ἵσια στὸ βασιλικὸ παλάτι καὶ σταυράτησαν κοντὰ στὴ μεγάλη ἔξωπορτα.

10. Πῶς δέχτηκε ὁ Μενέλαος τοὺς δυὸς ξένους.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἦταν μεγάλη χαρὰ στὸ παλάτι. Γινόταν διπλὸς γάμος, τῆς κόρης τοῦ Μενελάου καὶ τοῦ γιοῦ του. Τὴν κόρη του, τὴν Ἐρμιόνη, τὴν ἐστελνε πεντάμορφη νύφη μὲ ἄλογα καὶ μὲ ἀμάξια στὴ χώρα τῶν Μυρμιδόνων, στὸ Νεοπτόλεμο, τὸ γιὸ τοῦ Ἀχιλλέα.

Στὸ γιό του, τὸ Μεγαπένθη, ἔδινε γυναικα μιὰ εὐγενικὴ Σπαρτιατοπούλα.

Πολλοὶ ἦταν οἱ καλεσμένοι συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ ξεφάντωναν στὸ μεγάλο δῶμα. “Ἐνας τραγουδιστὴς ἐπαιζε τὴ λύρα καὶ τραγουδοῦσε καὶ δυὸ νέοι χόρευαν στὴ μέση.

“Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ παλατιοῦ εἶδε τὸ ἀμάξι καὶ τοὺς ξένους κι ἀμέσως ἔτρεξε καὶ ρώτησε τὸ Μενέλαο:

— Δυὸς ξένοι ἀπὸ μεγάλο γένος, καθὼς φαίνεται, ἥρ-

θαν μὲ ἀμάξι καὶ στέκονται στὴν ἔξωπορτα τοῦ παλατίου. Νὰ ἔειπεψω τ' ἄλογύ τους ἢ νὰ τοὺς στεῖλω σ' ἄλλον νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ;

‘Ο Μενέλαος ἀποκρίθηκε δυσαρεστημένος:

— Σὲ ἥξαιρα ἄνθρωπο γνωστικό, τώρα δῆμος μῆλησες σὰν ἀμυναλὸ παιδί. Ξέχασες, πῶς φιλοξένησαν κι ἐμᾶς οἱ ἄνθρωποι, δταν ἥμαστε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας; Πήγαινε γρήγορα νὰ ἔειψης τ' ἄλογα κι ὁδήγησε τοὺς ξένους ἐδῶ στὸ τραπέζι.

‘Ο υπηρέτης ἔτρεξε ἀμέσως μὲ ἄλλους ύπηρέτες, ἔλυσαν τὰ ἴδωμένα ἄλογα, τὰ ἔδεσαν στοὺς στάβλους καὶ τοὺς ἔδωκαν νὰ φᾶνε σίκαλη ἀνακατεμένη μὲ κριθάρι.

11. Πῶς ὁ Μενέλαος καὶ ἡ Ἐλένη γνώρισαν τὸν Τηλέμαχο.

‘Ο Τηλέμαχος καὶ δ Πεισίστρατος ἐμπῆκαν στὸ πλούσιο παλάτι· οἱ ύπηρέτες τοὺς ὁδήγησαν ἵσια στὸ λουτρό.

Ἐκεῖ λούστηκαν καὶ φόρεσαν ὠραῖα καὶ καθαρὰ φορέματα. “Υστερα ἐπῆγαν στὸ μεγάλο δῶμα, ποὺ τοὺς περίμενε δ Μενέλαος.

‘Ο καλὸς βασιλιάς, μόλις τοὺς εἶδε, σηκώθηκε, τοὺς ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ τοὺς εἶπε:

— Καλῶς ὠρίσατε, ξένοι μου. Καθῆστε στὸ τραπέζι.

Καὶ τοὺς πρόσφερε δ ἕδιος διαλεχτὰ κομμάτια κρέας ψημένο.

Ἐνῶ ἔτρωγαν, δ Τηλέμαχος σκύβει καὶ λέει κρυφὰ στὸ σύντροφό του:

— Γιά δές, Πεισίστρατε, τί πλούτη εἶναι ἐδῶ μέσα! Τί ἀσήμι καὶ τί μάλαμα!

‘Ο Μενέλαος ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια κι ἀποκρίθηκε:

— Αὐτὰ τὰ πλούτη ποὺ θαυμάζετε, παλικάρια, τὰ ἔχω συναγμένα μὲ μεγάλα βάσανα καὶ φοβεροὺς κινδύνους. Ὁχτὸ χρόνια πλανήθηκα στὰ ξένα μέρη. Ἀλλὰ τὰ πλούτη δὲ δίνουν πάντα τὴν χαρά. Καλύτερα νὰ εἶχα

— Καλὰ τὸ καταλάβατε κι οἱ δυό, παιδὶ τοῦ Ὀδυσσέα εἶναι.

τρεῖς φορὲς λιγώτερα καὶ νὰ ζοῦσαν ἐκεῖνοι, ποὺ πέθαναν στὴν Τροία. Πολλὲς φορὲς κάθομαι μονάχος μου καὶ συλλογίζομαι δλους. Γιὰ ἔναν δμως ἀπ' αὐτοὺς νιώθω ξεχωριστὴ λύπη, γιὰ τὸν Ὀδυσσέα, τὸν καλύτερο φύλο μου. Χρόνια καὶ χρόνια λείπει καὶ κανένας δὲν ξαίρει, ἀν εἶναι στὴ ζωὴ ἢ ἀν πέθανε. Πόσα δάκρυα θὰ χύνουν δ γερο-Λαέρτης κι ἡ φρόνιμη Πηνελόπη καὶ τὸ παιδὶ του, δ Τηλέμαχος, ποὺ τὸν ἄφησε μωρὸ στὴν κούνια!

‘Ο Τηλέμαχος ἀκούγοντας τὰ λόγια αὐτὰ δὲ μπό-

ρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Μὰ γιὰ νὰ μὴν τὸν ἴδουν, σήκωσε μπρὸς στὰ μάτια του τὴν κόκκινη γλαυκύδα του.

‘Ο Μενέλαιος ὅμως τὸν εἶδε καὶ κατάλαβε πὼς ἦταν ὁ Τηλέμαχος. Συλλογιζόταν μάλιστα, ἀν ἔποετε νὰ τὸν ωφέλησῃ πρῶτα αὐτὸς γιὰ τὸν πατέρα του ἢ νὰ ἀφήσῃ τὸν Τηλέμαχο νὰ τοῦ πρωτομιλήσῃ.

Ἐκεῖ ποὺ ἔκανε τὴν σκέψη αὐτῆ, νά κι ἔρχεται ἡ Ἐλένη μέσα. Ἡταν πεντάμορφη ὅπως πάντα, ἵδια ἡ Ἀρτέμιδα.

Χαιρέτησε τοὺς ξένους μὲ πολλὴ εὐγένεια καὶ κάθησε κοντὰ στὸν ἄντρα της.

Τὰ μάτια της καρφώθηκαν ἀπάνω στὸν Τηλέμαχο, καὶ τὸν ἔξεταῖς μὲ προσοχὴ μεγάλη.

— Τὰ μάτια μου νὰ μὲ γελοῦν, Μενέλαιε, ἢ εἶναι ἀλήθεια ὅτι θὰ πῶ; εἶπε ἡ Ἐλένη. ‘Ο ἔνας ἀπ’ τοὺς ξένους μας μοιάζει πολὺ τοῦ Ὀδυσσέα. Τοὺς ωφέλησες, ἀπὸ ποὺ ἔρχονται καὶ πῶς τοὺς λένε;

— Κι ἐγὼ τὸ παρατήρησα αὐτό, Ἐλένη, ἀποκρίθηκε ὁ Μενέλαιος. Ἡ λάμψη τῶν ματιῶν του, τὸ κεφάλι, τὰ μαλλιά, ἡ κορμοστασιά του, εἶναι ἀπαράλλαχτα σὰν τοῦ Ὀδυσσέα. Καὶ τώρα, ποὺ μιλοῦσσα γιὰ τὸ φίλο μας, ἔκλαψε, χωρὶς νὰ τὸν ἴδουν οἱ ἄλλοι. Μὰ ἀκόμη δὲν τὸν ωφέλησα, ποιὸς εἶναι.

— Καλὰ τὸ καταλάβατε κι οἱ δυό, εἶπε ὁ Πεισίστρατος στὸ βασιλιὰ καὶ στὴν Ἐλένη. Παιδὶ ἀληθινὰ τοῦ Ὀδυσσέα εἶναι. Τὸν ἔστειλε ὁ πατέρας μου, ὁ βασιλιὰς τῆς Πύλου, νὰ ἔρθη ώς ἐδῶ, γιὰ νὰ τοῦ πῆς γιὰ τὸν πατέρα του, ὅτι γνωρίζεις.

— Ὡ θεοί! εἶπε ὁ Μενέλαιος, εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια, πὼς ἥρθε στὸ παλάτι μου τοῦ Ὀδυσσέα τὸ παιδί; Τοῦ φίλου μου τοῦ ἀγαπημένου!..

Δὲ μπόρεσε νὰ πῆ ἄλλη λέξῃ ἀπὸ τὴν πολλὴ συγκίνηση. Τὰ μάτια του ἔτρεχαν βρύση.

“Ἐκλαιγε κι ἡ Ἐλένη κι ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πειστρατος.

Τότε εἶπε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα:

— Βασιλὶα Μενέλαι, δὲν εἶναι ὅρα γιὰ δάκρυα.

— “Ἐγεις δίκιο, ἀποκρίθηκε ὁ Μενέλαος. Μιλεῖς γνωστικά, σὰν παιδὶ τοῦ Νέστορα. ”Ας φᾶμε λοιπὸν τώρα, ἃς πιοῦμε κι ἃς διασκεδάσουμε.

12. Τί ἔμαθε ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὸ Μενέλαιο γιὰ τὸν πατέρα του.

Τὸ ἄλλο ποωὶ ὁ Μενέλαος ἐπῆρε ξεχωριστὰ τὸν Τηλέμαχο, κάθησε κοντά του καὶ τὸν ἐρώτησε, γιατί ἔκαμε αὐτὸ τὸ μεγάλο ταξίδι.

‘Ο Τηλέμαχος τοῦ διηγήθηκε, τί βάσανα τραβοῦσε στὴν Ἰθάκη ἀπὸ τὸν μνηστῆρες καὶ πῶς ἦρθε νὰ μάθη τίποτε γιὰ τὸν πατέρα του.

‘Ο Μενέλαος θύμωσε πολὺ γιὰ τὸ ἀπρεπο φέρσιμο τῶν μνηστήρων. “Υστερα τοῦ διηγήθηκε κι αὐτός, τί εἶδε καὶ τί εἶχε ὑποφέρει τόσα χρόνια σὲ μακρινὰ ταξίδια, στοὺς ξένους τόπους.

— Γιὰ τὸν πατέρα σου ἔμαθα, πὼς μόνος καὶ ἔρημος, χωρὶς πλοῖο καὶ χωρὶς συντρόφους, βρίσκεται σ’ ἓνα μακρινὸν νησί. Καὶ τώρα, παιδί μου, τοῦ λέει στὸ τέλος, μεῖνε ἀκόμη λίγες μέρες στὸ παλάτι μου.

‘Ο Τηλέμαχος ἀποκρίθηκε :

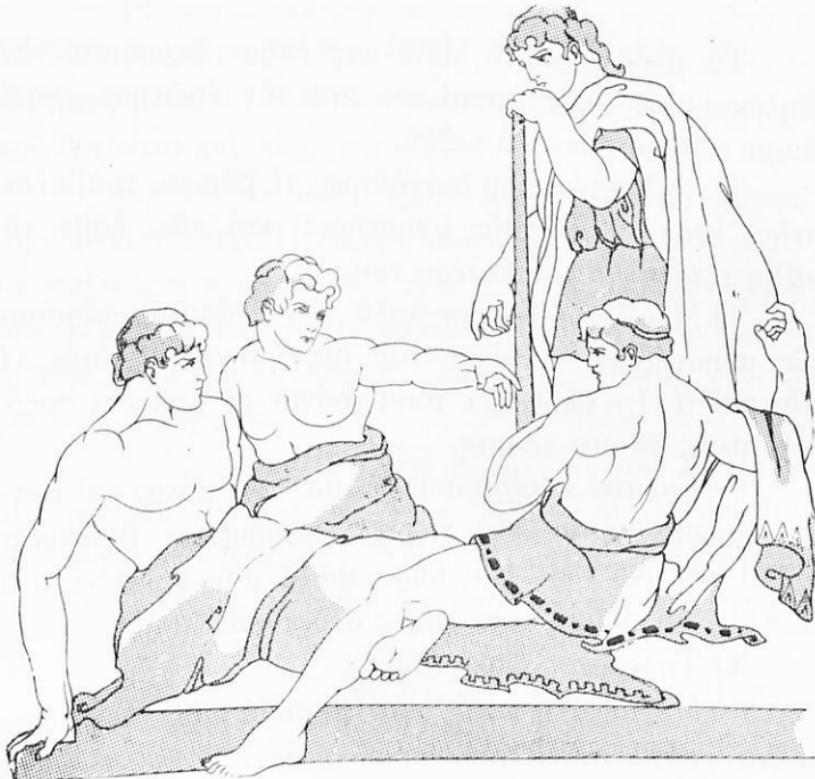
— Μὲ μεγάλη μου χαρά, βασιλιά μου, θὰ ἔμενα κι ἓνα χρόνο κοντά σου. Τόσο πολὺ μοῦ ἀρέσουν τὰ φρόνιμα λόγια σου κι οἱ ἴστορίες ποὺ μοὺ λές. Μὰ

ἔχω ἀφῆσει συντρόφους στὴν Πύλο μὲ τὸ πλοῖο καὶ μὲ περιμένουν.

13. Τί ἀποφασίζουν οἱ μνηστῆρες
γιὰ τὸν Τηλέμαχο.

Ἐνῶ δὲ Τηλέμαχος ἦταν στὴ Σπάρτη, οἱ μνηστῆρες στὴν Ἰθάκη διασκέδαζαν στὴν πλακόστρωτη αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ. Ἀλλοι ἔρριχναν τὸ λιθάρι, ἄλλοι τὸ κοντάρι κι ἄλλοι παράβγαιναν στὸ πήδημα.

Μονάχα δυὸς ἀπ' αὐτούς, δὲ Ἀντίνοος κι δὲ Εὔρυμαχος, κάθονταν σ' ἓνα πεζούλι καὶ μιλοῦσαν. Ἔξαφνα

—Δῶστε μου γρήγορο πλοῖο κι εἴκοσι παλικάρια νὰ τοῦ στήσω καρτέρι.

ζόχεται κοντά τους ἐκεῖνος, ποὺ εἶχε δώσει τὸ πλοῖο του στὸν Τηλέμαχο γιὰ νὰ πάῃ στὴν Πύλο, καὶ τοὺς ρωτᾶ :

— Μήπως ξαίρετε, πότε θὰ γυρίση ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὴν Πύλο ; "Εφυγε μὲ τὸ πλοῖο μου γιὰ λίγες μέρες. Κι ὅμως ἀκόμη δὲν ἔφανηκε καὶ τώρα τὸ χρειάζομαι.

Οἱ μνηστῆρες δὲν ἤξαιραν, πὼς ὁ Τηλέμαχος εἶχε πάει στὴν Πύλο. Νόμιζαν, πὼς ἦταν στὴν ἔξοχή, στὰ κτήματά του. "Οταν ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ Εὐρύμαχος ἔμαθαν, πὼς ὁ Τηλέμαχος δὲν ἦταν στὴν Ἰθάκη, φύναξαν καὶ τοὺς ἄλλους. Κι δλοι μαζὶ συλλογίζονταν, τί νὰ κάμουν.

"Ο Ἀντίνοος στάθηκε στὴ μέση καὶ εἶπε :

— 'Ως τώρα δὲ λογαριάζαμε τὸν Τηλέμαχο. Τὸν παίρναμε γιὰ παιδί. Μὰ δέτε ! Αὔτὸς ἀρμάτωσε πλοῖο κι ἐπῆγε ταξίδι μὲ διαλεχτὰ παλικάρια. Κακὴ ἀρχή. Θάχουμε συμφορὲς ἀπ' αὐτόν, ἀν μείνη ζωντανός. Δῶστε μου γρήγορο πλοῖο κι εἴκοσι παλικάρια νὰ τοῦ στήσω καιρέοι στὸ στενὸ τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς Κεφαλληνίας.

14. Πῶς μαθαίνει ἡ Πηγελόπη τὸ ταξίδι καὶ τὸν κίνδυνο τοῦ Τηλεμάχου.

Αὐτὰ τὰ εἶπαν μυστικὰ μεταξύ τους. Τὰ πῆρε δμως τὸ αὐτὶ τοῦ Μέδοντα, τοῦ πιστοῦ ὑπηρέτη ποὺ βρέθηκε ἐκεῖ κοντά καὶ τρέχει κρυφὰ στὴ βασίλισσα καὶ τῆς λέει :

— Οἱ μνηστῆρες μελετοῦν νὰ σκοτώσουν τὸν Τηλέμαχο, ὅταν γυρίση ἀπὸ τὸ ταξίδι.

Τῆς Πηγελόπης τῆς κόπηκαν τὰ γόνατα, ὅταν ἀκουσε τὴν ξαφνικὴ εἰδηση, γιατὶ δὲν ἤξαιρε, πὼς ὁ Τηλέμαχος εἶχε ταξιδέψει μὲ πλοῖο. Δὲ μποροῦσε νὰ

μιλήσῃ· κάθησε στὸ κατώφλι τῆς θύρας καὶ ἔκλαιγε ἀπαρηγόρητα. Ἀργά, ἀφοῦ μπόρεσε νὰ μιλήσῃ, εἶπε:

— "Ἄχ, δυστυχία μου, τί ἔπαθμα! Δὲ μούφταναν τὰ ἄλλα βάσανά μου, μὰ ἔπρεπε νὰ χάσω καὶ τὸ μονάχοιβό μου παιδί; Γιατί δὲ μοῦ τὸ λέγατε. πῶς θὰ

— "Η θεὰ ἀγαπᾶ τὸ σπίτι σας καὶ δὲ θ' ἀφήσῃ τὴ γενιὰ τοῦ Λαέρτη νὰ ξεκληρίση.

φύγη, γιὰ νὰ τὸ ἐμποδίσω; Τί νὰ κάμω τώρα ἡ δυστυχισμένη; "Ἄς τρέξῃ ἔνας πιστὸς ἄνθρωπος νὰ τὸ πῆ τοῦ γερο-Λαέρτη. "Ισως αὐτὸς βρῇ τρόπο νὰ μοῦ γλυτώσῃ τὸ παιδί μου.

— "Αγαπημένη κυρά, τῆς εἶπε τότε ἡ γριὰ Εὐρύκλεια, ἄφησέ με νὰ σοῦ πῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια καὶ σὺ κάνε με ὅ,τι θέλεις. Ἔγὼ τὸ ἥξαιρα, πῶς θὰ φύγη δ Τηλέμαχος, κι ἐγὼ τοῦ ἑτοίμασα ὅλα, δσα χρειάζονταν γιὰ τὸ ταξίδι. "Εκαμα ὅ,τι μποροῦσα νὰ τὸν ἐμποδίσω, μὰ δὲ μ' ἄκουσε. Μὲ ὠρκισε μάλιστα νὰ μὴ ήσου

τὸ φανερώσω, ποὺν περάσουν δώδεκα μέρες. Γι' αὐτὸ δὲ σοῦ εἶπα τίποτε. Καὶ τώρα ἄκουσέ με: Νὰ πᾶς στὴν κάμαρά σου νὰ ντυθῆσι καθαρὰ φορέματα κι ὑστερα νὰ παρακαλέσης μ' ὅλη τὴν καρδιά σου τὴ θεὰ Ἀθηνᾶ νὰ προστατέψῃ τὸν Τηλέμαχό μας. Ἡ θεὰ ἀγαπᾶ τὸ σπίτι σας καὶ δὲ θ' ἀφήσῃ τὴ γενιὰ τοῦ Λαέρτη νὰ ἔκληρίσῃ.

Ἡ Πηνελόπη ἄκουσε τὰ φρόνιμα λόγια τῆς Εύρυκλειας. Κλείστηκε στὴν κάμαρά της, ντύθηκε δλοκάθαρα καὶ μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια προσευχήθηκε καὶ εἶπε:

— Κόρη τοῦ Δία, ποὺ κανεὶς δὲ σὲ νικᾶ, γλύτωσε τὸ παιδί μου.

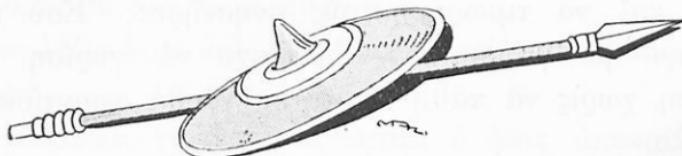
Ἡ θεὰ ἄκουσε τὴν προσευχή της καὶ σὲ λίγο τῆς ἔστειλε ὑπνο γλυκὸ κι ἔνα ζωντανὸ καὶ περίεργο ὄνειρο. Παρουσιάστηκε στὸν ὑπνο της ἡ ἀδερφή της καὶ τῆς εἶπε:

— Πηνελόπη, μὴ λυπᾶσαι πιά. Ἐγε θάρρος καὶ μὴ φοβᾶσαι γιὰ τὸ παιδί σου. Ἡ Ἀθηνᾶ μ' ἔστειλε νὰ σοῦ πῶ αὐτὰ τὰ λόγια, γιὰ νὰ μὴ λυπᾶσαι.

Ἡ Πηνελόπη ξύπνησε σὲ λίγο χαρούμενη γιὰ τὸ καλὸ ὄνειρο, ποὺ εἶχε δεῖ.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ἀντίνοος μὲ εἴκοσι διαλεχτοὺς ναῦτες μπῆκε σ' ἔνα πλοῖο καὶ ἔκινησαν.

Ἀνάμεσα στὴν Ἰθάκη καὶ στὴν Κεφαλληνία εἶναι ἔνα μικρὸ ἔρωνήσι μὲ πολλοὺς βράχους καὶ μὲ δυὸ λιμανάκια. Ἔκεī ἔστησαν οἱ μνηστῆρες τὸ καρτέρι τους.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

15. Πῶς ὁ Δίας φροντίζει γιὰ νὰ γυρίσῃ ὁ Ὁδυσσέας.

Οἱ θεοὶ ἦταν πάλι μαζωμένοι κοντὰ στὸ Δία. Στὴ μέση καθύταν ὁ Δίας, ποὺ ἔχει τὴ δύναμη ν' ἀστράφτῃ καὶ νὰ βροντᾶ. Κοντά του ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ μιλοῦσε πάλι γιὰ τὸν Ὁδυσσέα.

— Κανένας ἀπὸ σᾶς δὲ θυμᾶται τὸν κακόμοιο τὸν Ὁδυσσέα, ποὺ ἦταν ἀληθινὸς πατέρας στὸ λαό του. Μόνος κι ἔρημος στενάζει σ' ἔνα μακρινὸν νησί. Οὕτε συντρόφους ἔχει πιά, οὕτε πλοῖο νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του. Καὶ τώρα νά, ὅνθρωποι κακοὶ ζητοῦν νὰ σκοτώσουν τὸ παιδί του, ποὺ ἐπῆγε στὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη νὰ μάθη γιὰ τὸν πατέρα του.

— Τί λόγια εἶναι αὐτὰ ποὺ λές, κόρη μου; εἶπε ὁ Δίας. Δὲν εἴπαμε νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του ὁ Ὁδυσσέας καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρες; Ἐσὺ τώρα ὁδήγησε μὲ γνώση τὸν Τηλέμαχο νὰ γυρίσῃ στὴν Ἰθάκη, χωρὶς νὰ πάθη τίποτε, κι ἐγὼ θὰ φροντίσω γιὰ τ' ἄλλα.

Γυρίζει τότε καὶ λέει στὸν Ἐρμή:

— Ἐρμή, ποὺ σ' ἔχω μηνυτὴ σὲ δλα, πέτα γρήγορα

στὸ νησὶ τῆς Καλυψῶς καὶ πές της, πῶς εἶναι θέλημα τῶν θεῶν ν' ἀφήσῃ τὸν Ὁδυσσέα νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του.

‘Ο ‘Ερμῆς ἀμέσως φόρεσε τὰ διάλογον πέδιλα, πῆρε στὰ χέρια του τὸ ραβδί του καὶ πετοῦσε ἀπάνω ἀπὸ τὴ στεριὰ καὶ τὴ θάλασσα, σὰ θαλασσινὸ πουλί. Σὲ λίγο εἶχε φτάσει στὸ μακρινὸ νησὶ τῆς Καλυψῶς, στὴν Ὄγυγία.

“Οταν ἀπὸ τὴ γαλάζια θάλασσα πάτησε στὴν ἀκρογιαλιά, ἡ θεὰ ἤταν μέσα στὴ σπηλιά της. Καθόταν στὸν ἀργαλειό της καὶ ὑφαίνε πανὶ μὲ διάλογον σαΐτα. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ τραγουδοῦσε μὲ φωνὴ γλυκιά.

Τριγύρω στὴ σπηλιὰ ἤταν πολλὰ δέντρα φουντωμένα μὲ πράσινα φύλλα, λεῦκες ψηλὲς καὶ μοσκοβιόλημένα κυπαρίσσια. Ἀπάνω στὰ δέντρα εἶχαν τὶς φωλιές τους χίλια δυὸ πουλιὰ τῆς στεριᾶς καὶ θαλασσοπούλια, ποὺ τοὺς ἀρέσει νὰ πετοῦν ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα.

‘Ο ‘Ερμῆς στάθηκε κι ἄκουγε τὸ γλυκὸ τραγούδι τῆς θεᾶς.

“Υστερα ἐμπῆκε στὴ μεγάλη καὶ πλουσιοστολισμένη σπηλιά.

16. ‘Ερμῆς καὶ Καλυψώ.

‘Η Καλυψὼ ἀμέσως γνώρισε τὸν ‘Ερμῆ. Τὸν δέχτηκε μὲ πολλὴ εὐγένεια καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσῃ σὲ πολὺ ὅμορφο καὶ λαμπερὸ θρόνο.

— Πῶς ἤταν καὶ ᾧρθες στὸ νησί μου; ζώτησε ἡ Καλυψώ.

— Ἡρθα, γιατὶ μὲ πρόσταξε δὲ Δίας, ἀποκρίθηκε δὲ ‘Ερμῆς. Ἐδῶ στὸ νησί σου βρίσκεται ἕνας ἀνθρώπος, δὲ πιὸ δυστυχισμένος, ἀπὸ κείνους ποὺ πολέμησαν

στὴν Τροία. Τώρα δὲ Δίας προστάζει νὰ τὸν ἀφήσῃς νὰ φύγῃ καὶ νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του.

‘Η Καλυψὼ λυπήθηκε κατάκαρδα, ὅταν ἤκουσε τὰ λόγια τοῦ Ἐρμῆ, καὶ εἶπε :

— Ἔγὼ τὸν γλύτωσα, ὅταν ἔσφιγγε μὲ τὰ πόδια

— Ναι, ἄφησε τὸν Ὀδυσσέα νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του, εἶπε ὁ Ἐρμῆς.

του τὴν καρίνα, ὀλομόναχος μέσα στὸ πέλαγος· γιατὶ τὸ καράβι του τὸ εἶχε σκίσει ἔνα ἀστροπελέκι καὶ ὅλοι οἱ σύντροφοι του χάθηκαν. Ἔγὼ τὸν καλοδέχτηκα καὶ εἶχα σκοπὸ νὰ τὸν κάνω ἀθάνατο. Ἄφοῦ ὅμως τὸ προστάζει δὲ Δίας, ἃς πάη πάλι δὲ ἀμοιδος μέσα στὰ κύματα. Ἔγὼ θὰ τοῦ πῶ, πῶς νὰ φτάσῃ γερός στὴν πατρίδα του.

— Ναι, ἄφησέ τον νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του.

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἐρμῆς κι ἔφυγε.

‘Η Καλυψὼ ἔτρεξε ἀμέσως στὸ ἀκρογιάλι καὶ κεῖ

βρῆκε τὸν Ὀδυσσέα καθισμένο ἀπάνω σ' ἓνα βράχο.
Κοίταξε μὲ βουρκωμένα μάτια τὴ θάλασσα καὶ ἀνα-
στέναξε.

— Μὴν κλαῖς πιά, ἄμοιρε. Ἡρθε τέλος πάντων ἡ
νῦν γυρίσης στὴν πατρίδα σου. Σήκω πήγαινε, κόψε
μεγάλα δέντρα καὶ συνάρμοσέ τα νὰ γίνουν πλατιὰ σχε-
δία, γιὰ νὰ σὲ φέρῃ στὴν τρικυμισμένη θάλασσα. Ψωμί,
νερὸ καὶ κρασὶ θὰ βάλω ἐγὼ στὴ σχεδία, γιὰ νὰ μὴν πει-
νάσῃς. Θὰ σου δώσω φρονέματα καὶ θὰ σου στείλω
πρύμο ἄνεμο.

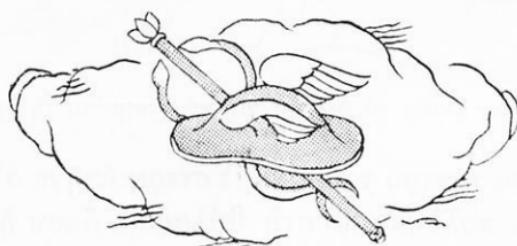
‘Ο Ὀδυσσέας δὲν πίστεψε τὰ λόγια τῆς Καλυψῶς
καὶ τῆς ἀποκρίθηκε:

— Κάτι ἄλλο ἔχεις στὸ νοῦ σου, θεά, καὶ ὅχι νὰ μὲ
στείλης στὴν πατρίδα μου, ἀφοῦ μοῦ λὲς μὲ μιὰ σχεδία
νὰ τολμήσω ἓνα τόσο μακρινὸ ταξίδι. Μόνο ἀν μοῦ δρ-
κιστῆς, πὼς δὲν ἔχεις στὸ νοῦ σου νὰ μοῦ κάμης κακό,
τότε θὰ πιστέψω τὰ λόγια σου.

‘Η Καλυψὼ εἶπε:

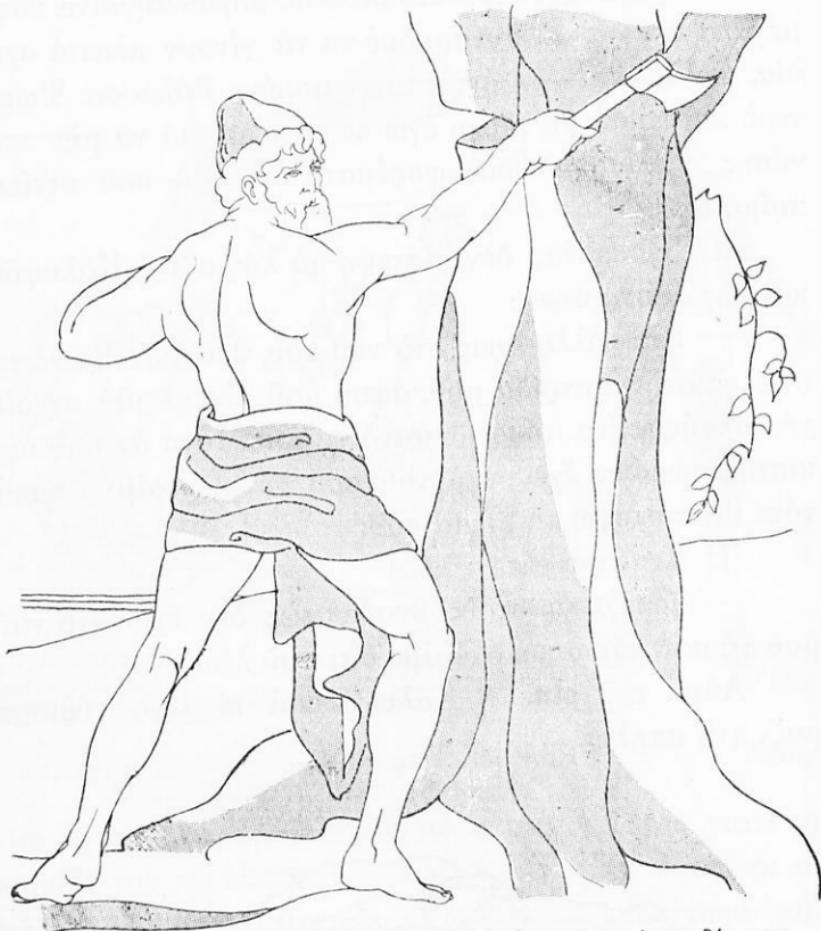
— Ορκίζομαι στοὺς θεούς, πὼς δὲν ἔχω στὸ νοῦ
μου νὰ σου κάμω κακό. Κάμε ὅτι σου λέω.

Αὐτὰ τοῦ εἶπε ἡ Καλυψὼ καὶ σὲ λίγο γύρισαν
μαζὶ στὴ σπηλιά.

17. Πῶς ὁ Ὁδυσσέας κατασκευάζει τὴ σχεδία του.

Τὴν ἄλλη μέρα, μόλις ἔγινε νύκτα, ὁ Ὁδυσσέας ἐπῆρε
ἔνα μεγάλο τσεκούρι δίκοπο, ἵνα λαμπερὸν σκεπάσῃ τὸν

·Ο Ὁδυσσέας ἔκοβε τὰ δέντρα γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὴ σχεδία του.

φτερὸν κι ἔνα χοντρὸν τρυπάνι. "Υστερα ἐπῆγε σ' ἔνα μέρος
τοῦ νησιοῦ, πολὺ κοντὰ στὴ θάλασσα, ὅπου ἦταν πολλὰ
μεγάλα δέντρα, λεῦκες κι ἔλατα.

·Ο Ὁδυσσέας ἀμέσως ἐπιασε τὴ δουλειὰ κι ἔκοβε
τὰ δέντρα γρήγορα.

Εἴκοσι δέντρα ἔκοψε, ὅστερα τὰ πελέκησε, τὰ ἔξυσε μὲ τέχνη, τὰ ἵσιασε μὲ τὴ στάφνη, τὰ τρύπησε μὲ τὸ τρυπάνι καὶ τὰ ἔνωσε μὲ μεγάλα ἐυλόκαρφα.

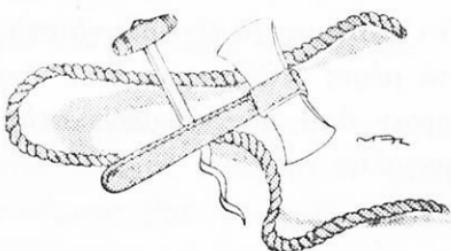
“Υστερα ἔκαμε τίς πλευρὲς τῆς σχεδίας καὶ τὶς ἔδεσε μὲ στραβόξυλα καὶ κάρφωσε μακριὰ δοκάρια.

”Ἐπειτα ἔκαμε τὸ κατάρτι, τὸ ἔστησε, ἔβαλε τὴν ἀντένα καὶ στὴν πρύμνη τὸ τιμόνι, νὰ κυβερνᾶ τὴ σχεδία.

Καὶ γιὰ νὰ μὴ μπαίνουν τὰ κύματα μέσα στὴ σχεδία, τὴν ἔφραξε δλόγυρα μὲ κλαδιὰ ἀπὸ λυγαριές.

”Η Καλυψὼ τοῦ ἔφερε χοντρόπανο καὶ δ Ὁδυσσέας μὲ πολλὴν τέχνη ἔφτιασε πανιά. ”Υστερα πέρασε τὰ σκοινιὰ κι ἔρριξε μέσα στὴ σχεδία καὶ λίγη σαβούρα, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἀναποδογυρῶντα εὔκολα δ ἀέρας.

”Ο Ὁδυσσέας ἔβαλε ἀπὸ κάτω φαλάγγια καὶ μὲ ἕνα μεγάλο λοστὸ ἔσπρωξε τὴ σχεδία καὶ τὴν ἔρριξε στὴ θάλασσα.

18. Πῶς ὁ Ὁδυσσέας φεύγει ἀπὸ τὸ νησί.

Πέρασαν τέσσερεις ἡμέρες καὶ τὴν πέμπτη ἦταν ὅλα ἔτοιμα. Ἡ θεὰ εἶχε βάλει μέσα στὴ σκεδία διάφορα φαγητά, ἔνα ἀσκὶ γεμάτο μαῦρο κρασὶ κι ἔνα ἄλλο μεγαλύτερο μὲνερό.

‘Ο Ὁδυσσέας λούστηκε, φόρεσε τὰ ὄμορφα φορέματα, ποὺ τοῦ ἔδωσε ἡ Καλυψώ, τὴν ἀποχαιρέτισε καὶ γεμάτος χαρὰ πήδησε στὴ σκεδία. Ἀπλωσε τὰ πανιὰ καὶ κάθησε στὸ τιμόνι.

Τὰ πανιὰ φούσκωσαν καὶ ἡ σκεδία ἔτρεχε γρήγορα κι ἔσκιζε τὰ κύματα.

‘Ο Ὁδυσσέας μὲ πολλὴν τέχνη κυβερνοῦσε τὴ σκεδία. Σὲ λίγο βασύλεψε δὲ ἥλιος.

Σιγὰ σιγὰ σκοτείνιασε. Ψηλὰ τ’ ἀστέρια μὲ τὸ γλυκό τους φῶς πρόβαλαν στὸν οὐρανό.

‘Ο Ὁδυσσέας ὅμως δὲν ἔκλεινε μάτι. Κάθε στιγμὴ κοίταζε ψηλὰ τ’ ἀστέρια· τὰ εἶχε δδηγὸ στὸ ταξίδι του.

Δεκαεφτὰ μέρες ταξίδευε κι ἔτσι, ἀπάνω στὶς δεκαοχτώ, φάνηκαν ἀπὸ μακριὰ μέσα στὴν καταγνὰ τὰ βουνὰ ἐνδὲς μεγάλου νησιοῦ.

19. Πῶς ὁ Ποσειδῶνας τιμωρεῖ τὸν Ὁδυσσέα.

‘Ο Ὁδυσσέας χάρηκε πολύ, μόλις ἔεχώρισε ἀπὸ μακριὰ τὴ στεριά· μὰ ἡ χαρά του δὲ βάσταξε πολύ.

Τὴ στιγμὴ ἔκεινη τὸν εἶδε ἀπὸ μακριὰ ὁ Ποσειδῶνας, δὲ θεὸς τῆς θάλασσας, γυρίζοντας ἀπ’ τὸ ταξίδι του.

Κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε μὲ θυμό:

— Τί εἶναι αὐτό; Οἱ θεοὶ ἀλλαξαν, βλέπω, γνώμη γιὰ τὸν Ὀδυσσέα, ἐνῷ ἐγὼ ἔλειπα ἀπὸ τὸν Ὁλυμπο. Καὶ νά σὲ λίγο φτάνει στὸ νησὶ τῶν Φαιάκων αὐτοῦ εἶναι γραφτό του νὰ τελειώσουν τὰ βάσανά του. Μὰ εἶναι στὸ χέρι μου νὰ τὸν παιδέψω ἀκόμη.

Τὸν εἶδε ἀπὸ μακριὰ ὁ Ποσειδῶνας...

Αὐτὰ εἶπε καὶ χτύπησε μὲ τὴν τρίαινά του τὴ θάλασσα. Τρομερὰ κύματα σηκώθηκαν μαῦρα σύννεφα σκέπασαν τὸν οὐρανό· βαθὺ σκοτάδι σκέπασε στεριὰ καὶ θάλασσα.

“Ολοι οἱ ἄνεμοι ὥρμησαν στὴ θάλασσα.

Κόπηκαν τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσέα καὶ βαριὰ στενάζοντας εἶπε μέσα του:

— Ἄλιμονο σὲ μένα τὸν κακότυχο! Πόσα βάσανα ἔχω ἀκόμη νὰ ὑποφέρω! Τί μαῦρα σύννεφα εἶναι αὐτά, τί ἄγρια κύματα! Τρισευτυχισμένοι οἱ Ἕλληνες, ποὺ σκοτώθηκαν στὴν Τροία. Μακάρι νὰ πέθαινα κι ἐγὼ τότε πολεμώντας. Οἱ Ἀχαιοὶ θὰ μ’ ἔθαβαν μὲ τιμὲς με-

γάλες καὶ θὰ ἥμουν δοξασμένος. Μὰ ἡ μοῖρα θέλησε νὰ βρῷ κακὸ θάνατο!

20. Ἡ τρικυμία.

Ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ μέσα του, ἕνα πολὺ μεγάλο κῦμα τὸν ἄρπαξε καὶ τὸν τίναξε μακριὰ μέσα στὴν ἀγριεμένη θάλασσα. Τὸ τιμόνι εἶχε ἔφυγε πιὰ ἀπὸ τὰ χέρια του. Ἡ σχεδία ἔμεινε μονάχη κι ἀκυβέρνητη. Τὰ κύματα τὴ δέρνουν ἀλύπητα καὶ τὴ φέρνουν πότε ἐδῶ καὶ πότε κεῖ σὰν τσόφλι ἀπὸ καρύδι.

‘Ο ἀέρας δσο πάει κι ἀγριεύει. Σὲ μιὰ στιγμὴ θαρρεῖς, πώς ἐνώθηκαν δλο ιοῖ ἄνεμοι καὶ μανιωμένοι τῆς ἀρπάζουν τὰ πανιά, τῆς σπάζουν τὸ κατάρτι καὶ τὴν ἀντένα καὶ τὴν ἀναποδογυρίζουν.

‘Αρκετὴ ὥρα ἔμεινε δ Ὁδυσσέας κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Δὲ μποροῦσε νὰ βγῆ ἀπάνω νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοή του. Τὸν ἐβάραιναν καὶ τὰ φορέματα, ποὺ τοῦ εἶχε δώσει ἡ Καλυψώ.

Τέλος βάζει τὰ δυνατά του κι ἀνεβαίνει. Φτύνει ἀδιάκοπα ἀπὸ τὸ στόμα του τὸ ἀρμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας κι δ ἀφρὸς τρέχει ποτάμι ἀπὸ τὸ κεφάλι του.

‘Αλλὰ μέσα στὴν παραζάλη του δὲν ξέχασε τὴ σχεδία του. ‘Ωρμησε στὰ κύματα, πιάνεται, ἀνεβαίνει καὶ κάθεται στὴ μέση.

Τ’ ἀγριεμένα κύματα τὸν πετοῦσαν ἐδῶ καὶ κεῖ, δπως δ δυνατὸς βοριὰς τὸ φυινόπωρο σκορπίζει τὰ ξερὰ φύλλα στὸν κάμπο.

Ἐνῶ ἔτσι βασανιζόταν δ Ὁδυσσέας, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του:

— ‘Αλίμονο! Τί νὰ κάμω; Νὰ μείνω στὴ σχεδία ἡ

νὰ πέσω στὴ θάλασσα; Νά τί μοῦ φαίνεται καλύτερο νὰ κάμω. Ὅσο εἶναι ἐνωμένα τὰ ἔύλα τῆς σχεδίας, θὰ μείνω ἀπάνω καὶ θὰ ὑποφέρω σὰν ἄντρας, διτὶ μοῦ μέλλεται νὰ πάθω. Ὁταν δικαῖος τὴ σκορπίουν τὰ κύματα, τότε θὰ κολυμπήσω θέλοντας καὶ μὴ θέλοντας.

Ἐνῶ ἔλεγε αὐτά, ἔνα κῦμα μεγάλο καὶ φοβερὸ ἔρχεται μὲ δρμὴ καταπάνω του.

Ἡ σχεδία γίνεται κομμάτια καὶ τὰ μακριὰ ἔύλα τῆς σκορπίουνται στὴ θάλασσα.

Ο Ὀδυσσέας ἀρπάζει ἔνα ἔύλο, τὸ καβαλικεύει διποτες δικαλάρης τὸ ἄλογο, πετᾶ τὰ ροῦχα του στὴ θάλασσα, πέφτει μπρούμπτα στὴ θάλασσα καὶ τεντώνει τὰ χέρια του καὶ κολυμπᾶ.

21. Ο Ὀδυσσέας ὥσπου νὰ βγῆ στὴ στεριά.

Σὲ λίγο δὲ οἱ ἄνεμοι ἡσύχασαν καὶ μόνο δι βοριὰς φυσοῦσε κι ἔσπρωχνε τὸν Ὀδυσσέα στὸ νησὶ τῶν Φαιάκων.

Δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες θαλασσοδεονόταν στὸ πέλαγος δι Ὀδυσσέας καὶ πάλευε μὲ τὸ χάρο. Τὴν τρίτη μέρα δικαῖος ἔπεσε διέρας καὶ σὲ λίγο δι Ὀδυσσέας σηκώνοντας τὸ κεφάλι του εἶδε, πὼς ἦταν κοντὰ στὴ στεριά. Τώρα κολυμποῦσε μὲ δὲλη τὴ δύναμή του, γιὰ νὰ πατήσῃ τὸ πόδι του σὲ γῆ.

Ὅταν δικαῖος πλησίασε τόσο, δισο φτάνει ἀνθρώπου φωνή, ἀκουσε τὴ θάλασσα νὰ χτυπᾶ στοὺς βράχους καὶ τὰ κύματα νὰ μουγκρίζουν φοβερά. Ἡ ἀκρογιαλὶα ἦταν δὲλο βράχοι καὶ τὰ κύματα ἔσπαζαν ἀπάνω τους μὲ φριγτὸ κρότο καὶ τοὺς σκέπαζαν μὲ ἀφρούς. Τίποτ' ἄλλο

δὲ φαινόταν, οὕτε λιμάνι, οὕτε μέρος γι' ἄραγμα, παρὰ μόνο πέτρες σκιστὲς καὶ βράχοι μυτεροὶ καὶ κοφτεροί.

— 'Αλιμονο σὲ μένα! εἴπε τότε δ 'Οδυσσέας μὲ παράπονο. Τοῦ κάκου πέρασα τόση θάλασσα γιὰ νὰ γλυτώσω. Τώρα πιὰ πάει κάθε ἐλπίδα! Εἶμαι χαμένος, δ, τι καὶ ἀν κάμω. "Αν πάω κοντὰ στὴ στεριά, θὰ μ' ἀρπάξουν τὰ τρομερὰ κύματα καὶ θὰ μὲ τινάξουν ἀπάνω στοὺς κοφτεροὺς βράχους. "Αν πάλι κολυμπῶ στ' ἀνοιχτά, ὥσπου νὰ βρῶ χαμηλὸ ἀκρογιάλι, γιὰ νὰ βγῶ στὴ στεριά, φοβοῦμαι, μήπως μὲ ξαναρπάξῃ ἡ τρικυμισμένη θάλασσα καὶ μὲ σύρη στὸ πέλαγος ἢ μὴ μὲ φάη κανένα ἀγριόψαρο.

'Εκεῖ ποὺ συλλογιζόταν αὐτά, νά κι ἔνα δυνατὸ κῦμα τὸν παίρνει καὶ τὸν ρίχνει ἀπάνω-σ' ἔνα βράχο. Θὰ γδερνόταν ὅλο του τὸ κορμὶ καὶ θὰ ἔσπαζαν τὰ κόκκαλά του. Μὰ ἀρπάξε μὲ τὰ δυό του χέρια τὸ βράχο καὶ βιογώντας βαστιόταν κολλημένος, ὥσπου τὸ κῦμα πέρασε. Στὴν ἐπιστροφή του ὅμως τὸ κῦμα τὸν ξαναρπάζει καὶ τὸν τινάζει μακριὰ στὴν ἀφρισμένη θάλασσα.

Τὸν ἐσκέπασε τὸ φοβερὸ κῦμα, μὰ δ 'Οδυσσέας δὲ χάνει τὸ θάρρος του βγαίνει ἀπάνω καὶ ἀπὸ κεῖ βλέπει ἔνα ἀκρογιάλι χωρὶς βράχους.

Σ' αὐτὸ τὸ μέρος προχωρεῖ κολυμπώντας.

'Εκεῖ εἶναι τὸ στόμα ἑνὸς ποταμιοῦ κι ἐκεῖ βλέπει τὴ σωτηρία του. Κι δ νοῦς του ἀμέσως τρέχει στὸ θεὸ τοῦ ποταμιοῦ. Καὶ τὸν παρακαλεῖ μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς του νὰ λιγοστέψῃ τὴν δρμὴ τοῦ ποταμιοῦ καὶ νὰ τὸν σπλαχνιστῇ.

Καὶ ἡ προσευχὴ του δὲν ἐπῆγε στὰ χαμένα.

Σὲ λίγο φτάνει στὴν ἀκρογιαλιά.

Σέρνεται ἔξω στὴν ἀμμουδιά· οὕτε τὰ χέρια του οὕτε τὰ πόδια του μπορεῖ πιὰ νὰ κουνήσῃ. Τὸ κορμὶ του, ποὺ τόσες μέρες θαλασσοδερνόταν, ἦταν πρησμένο.

Κι ἀπ' τὴ μεγάλη κούραση ἔαπλώθηκε βαριὰ χωρὶς μιλιὰ καὶ λιποθύμησε.

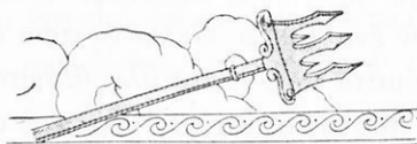
22. Ποῦ κοιμήθηκε ὁ Ὀδυσσέας, ἅμα βγῆκε στὴ στεριά.

Ἄλλὰ σὲ λίγο δὲ ὁ Ὀδυσσέας ἀνάσανε, ἥρθε στὸν ἑαυτό του, σηκώθηκε, ἔφυγε ἀπὸ τὸ ποτάμι, ἐπῆγε κι ἔπεσε κάτω ἀπὸ ἓνα σκῖνο καὶ φύλησε τὴ γῆ. Ἔπειτα εἶπε μὲ τὸ νοῦ του:

— Ποῦ νὰ πάω τώρα; Ἄν περάσω ἐδῶ στὸ ποτάμι τὴν ἄγρια νυχτιά, χωρὶς ἄλλο θὰ παγώσω ἀπὸ τὸ κρύο, ἔτσι ἀδυνατισμένος ποὺ εἰμαι. Ἄν πάλι ἀνεβῶ ψηλότερα καὶ πάω στὸν πυκνόδεντο λόγγο, μπορεῖ νὰ μὲ κατασπαράξουν τὰ θηρία ἐκεῖ, ποὺ θὰ κοιμοῦμαι βαθιά, μπορεῖ δμος καὶ νὰ μὴν πάθω καὶ τίποτε.

Αὐτὸ τὸ δεύτερο τὸ βρῆκε λιγότερο ἐπικίνδυνο. Κίνησε πρὸς τὸ δάσος. Ἐκεῖ μιὰ ἐλιὰ καὶ μιὰ ἀγριελιὰ εἶχαν περιπλεγμένα τὰ κλαδιά τους· οὔτε τὸ φύσημα τῶν ἀνέμων ἔφτανε ὡς ἐκεῖ οὔτε οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου.

Ἐκεῖ μέσα σύρθηκε δὲ ὁ Ὀδυσσέας. Στὸ χῶμα ἦταν ἀπὸ καιρὸ στρωμένα πολλὰ ἔργα φύλλα. Στὴ μέση τοῦ σωροῦ πλάγιασε, σκεπάστηκε μὲ πολλὰ φύλλα, ἔκλεισε τὰ βλέφαρά του καὶ ἀποκοιμήθηκε βαθιά.

23. Ἡ Ναυσικᾶ πηγαίνει στὸ ποτάμι.

Στὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ τῶν Φαιάκων ἡ Ναυσικᾶ, ἡ ὅμορφη βασιλοπούλα, ἡ κόρη τοῦ Ἀλκινόου, ἔγινε πρώτη πρώτη καὶ πῆγε νὰ εὔρῃ τὸν πατέρα της καὶ τὴ μητέρα της.

Ἡ μητέρα της ἔμενε στὴν κάμαρά της μὲ τὶς ὑπηρέτριες κι ἔκλωθε μαλλὶ κόκκινο.

Τὸν πατέρα της τὸν ἀπάντησε στὴν πόρτα, ἔτοιμο νὰ βγῆ ἔξω. Εἶχε συμβούλιο μὲ τοὺς ἄρχοντες τῶν Φαιάκων.

Καὶ χτυπᾶ τὰ μουλάρια μὲ τὸ καμτσίκι.

— Πατέρα μου, εἶπε, πρόσταξε τοὺς δούλους νὰ μοῦ ἔτοιμάσουν ἓνα ἀμάξι. Θέλω νὰ πάω στὸ ποτάμι νὰ πλύνω τὰ φορέματά μας. Εἶναι δλα ἄπλυτα καὶ σὺ πρέπει νὰ φορῆς παστρικά, ὅταν κάθεσαι σὲ συμβούλια μὲ τοὺς πιὸ ἐπίσημους ἄρχοντες. Καὶ γιὰ τῶν ἀδερφῶν

μου τὰ οοῦχα πρέπει νὰ φροντίσω. Ποιὰ ἄλλη ἀπὸ μένα πρέπει νὰ ἔχῃ αὐτὴ τὴν ἔγνοια;

‘Ο Ἀλκίνοος χάρηκε πολύ, σὰν ἀκουσε τὰ φρόνιμα λόγια τοῦ κοριτσιοῦ του. Ἄμεσως προστάζει τοὺς δούλους νὰ ζέψουν ἐνα ὡραῖο ἀμάξι καὶ ἡ ὅμορφη βασιλοπούλα εἶπε κι ἔβαλαν μέσα δλα τ’ ἀπλυτα φορέματα.

‘Η βασίλισσα, ἡ μητέρα τῆς Ναυσικᾶς, ἔβαλε στὸ ἀμάξι ἐνα καλάθι μὲ φαγητὰ κι ἐνα μικρὸ ἀσκὶ μὲ γλυκὸ κόκκινο κρασί.

‘Η Ναυσικᾶ ἀνεβαίνει στὸ ἀμάξι, παίρνει στὰ χέρια της τὰ χαλινάρια καὶ χτυπᾶ τὰ μουλάρια μὲ τὸ καμιτσίκι.

Τὰ μουλάρια ἀρχισαν ἀμέσως νὰ τρέχουν καὶ τὸ ἀμάξι σὲ λίγο βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὴν χώρα. Ἀπὸ πίσω μὲ τὰ πόδια ἀκολουθοῦσαν οἱ ὑπηρέταις.

24. ‘Η Ναυσικᾶ στὸ ποτάμι. Πῶς ξύπνησε ὁ Ὁδυσσέας.

“Οταν τὸ ἀμάξι ἔφτασε στὸ ποτάμι, τὰ κορίτσια ἔζεψαν τὰ μουλάρια καὶ τ’ ἀφησαν ἐλεύθερα, γιὰ νὰ βοσκήσουν. “Υστερα κουβάλησαν τὰ φορέματα στὸ μέρος, ποὺ ἦταν οἱ γοῦρνες γεμάτες νερό. Κι ἀφοῦ τὰ ἔπλυναν, τ’ ἀπλωσαν ἀπάνω στὰ καθαρὰ χαλίκια νὰ στεγνώσουν.

Στὸ μεταξὺ τὰ κορίτσια λούστηκαν στ’ δλοκάθαρο νερὸ καὶ κάμησαν στὴν ὅχθη τοῦ ποταμοῦ νὰ φᾶνε.

“Υστερα ἀρχισαν νὰ παίζουν τὸ τόπι.

Πρώτη, ποὺ ἔκαμε τὴν ἀρχὴ τοῦ παιγνιδιοῦ, ἦταν ἡ Ναυσικᾶ.

Αὐτὴ ξεχώριζε ἀνάμεσα στὶς ἄλλες, ὅπως ἡ Ἀρτέ-

μιδα, ἡ κόρη τοῦ Δία, ἀνάμεσα στὶς νύφες, ποὺ τὴ συντρόφευαν.

Τὰ κορίτσια ὥστερα ἀπὸ τὸ παιγνίδι μάζεψαν τὰ φορέματα, τὰ δίπλωσαν κι ἔζεψαν τὰ μουλάρια, γιατὶ ἦταν καιρὸς πιὰ νὰ γυρίσουν στὸ παλάτι.

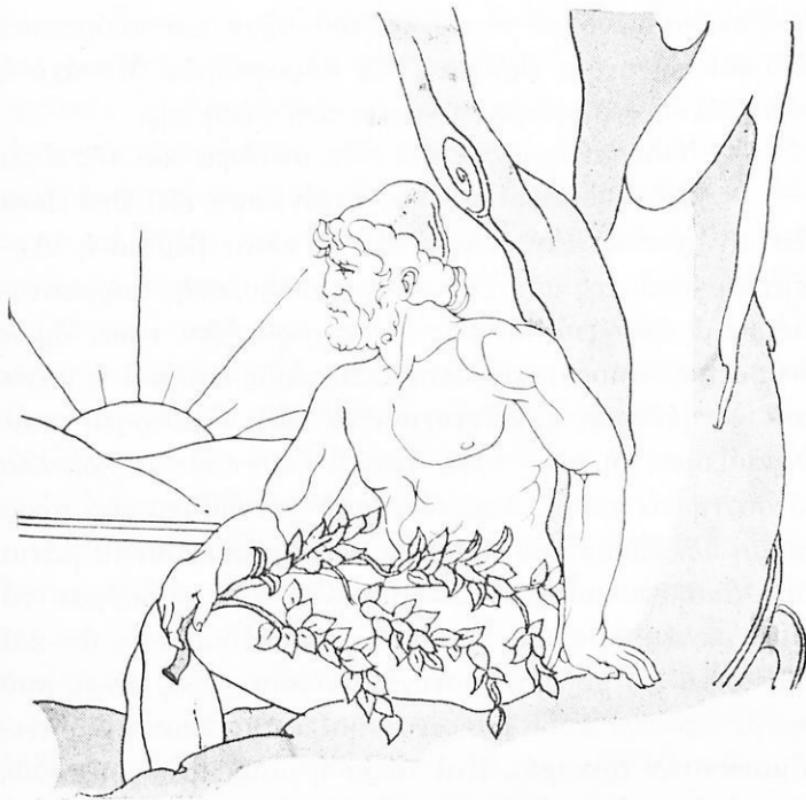
Τὰ κορίτσια ἔπλεναν τὰ ροῦχα στὸ ποτάμι.

‘Η Ναυσικᾶ ὅμως εἶχε ὅρεξη νὰ παιᾶῃ ἀκόμη λίγο. Ἐπῆρε τὸ τόπι καὶ τὸ ἔροιξε μὲ δύναμη σ’ ἔνα ἀπὸ τὰ κορίτσια. Μὰ τὸ τόπι ἀστόχησε κι ἔπεσε στὸ ποτάμι.

Τὰ κορίτσια τότε φώναξαν δυνατά· κι ἀπ’ τὶς φωνὲς αὐτὲς ἔγινε δὲ Ὁδυσσέας. Ἐτριψε τὰ μάτια του μὲ τὰ χέρια του καὶ εἶπε:

— “Ἄχ! σὲ ποιὸν τόπο βρίσκομαι πάλι; Τί ἄνθρωποι νὰ κατοικοῦν ἐδῶ; Ἄγαποῦν τάχα τοὺς ἔνοντας καὶ εἶναι θεοφοβούμενοι ἢ εἶναι ἄγριοι καὶ ἀδικοι; Μοῦ φάνηκε, σὰ ν’ ἀκουσα φωνὲς κοριτσιῶν. Ἰσως φώναξε

καμιὰ νεράιδα, ἀπ' αὐτὲς ποὺ κατοικοῦν στὶς ψηλὲς
κορφὲς τῶν βουνῶν, στὶς πηγὲς τῶν ποταμιῶν καὶ στὰ
πράσινα λιβάδια. Μπορεῖ δικιός καὶ νὰ εἶναι καὶ φωνὴ
ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ κατοικοῦν ἐδῶ κοντά. "Ας ση-
κωθῶ νὰ δῶ.

"Ο 'Οδυσσέας ξύπνησε ἀπὸ τὶς φωνὲς τῶν κοριτσιῶν.

Κι ἀμέσως σηκώθηκε καὶ βγῆκε ἀπὸ τὴν κρυψῶνα
του. "Εσπασε μὲ τὰ δυνατά του χέρια ἔνα πυκνόφυλλο
κλαδὶ γιὰ νὰ σκεπαστῇ, γιατὶ ἦταν δλόγυμνος, καὶ προ-
χώρησε ἵσια στὸ μέρος, ποὺ ἀκούσε τὶς φωνές.

25. Ὁ Ὀδυσσέας παρακαλεῖ τὴ Ναυσικᾶ νὰ τὸν βοηθήσῃ.

Τὰ κορίτσια, μόλις τὸν ἀντίκρυσαν ἔξαφνα ἔτσι γυμνό, σκεπασμένο μὲ τὰ φύλλα, τρόμαξαν καὶ σκόρπισαν ἐδῶ καὶ κεῖ στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς. Μονάχα ἡ Ναυσικᾶ δὲ φοβήθηκε κι ἔμεινε στὴν θέση της.

‘Ο Ὀδυσσέας, μόλις τὴν εἶδε, στάθηκε καὶ τῆς εἶπε:

— Στὰ πόδια σου πέφτω, ἀρχόντισσα, εἴτε θεὰ εἶσαι εἴτε ἄνθρωπος. “Αν εἶσαι θεά, θὰ εἶσαι βέβαια ἡ Ἀρτέμιδα, γιατὶ τῆς μοιάζεις στὸ πρόσωπο, στὴν κορμοστασιά, στὴν ὅμορφιὰ καὶ στὶς ἄλλες χάρες.” Αν εἶσαι ὅμως ἄνθρωπος, τρισευτυχισμένος δ πατέρας σου καὶ ἡ μάνα, ποὺ σὲ γέννησε, τρισευτυχισμένα καὶ τ’ ἀδέοφια σου. Φαντάζομαι τὴν χαρά τους, ὅταν βλέπουν τέτοια κοπέλλα νὰ σέρνη τὸ χορό. Ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκα ώς τώρα ἀκόμη δὲν εἶδα τέτοια ὅμορφιὰ καὶ θαμπώνουν τὰ μάτια μου, ἀμα σὲ κοιτάζω. Σὲ θαυμάζω καὶ φοβοῦμαι νὰ ἔρθω κοντά σου καὶ νὰ πέσω στὰ πόδια σου, ἀν καὶ βρίσκομαι σὲ μεγάλη δυστυχία. Εἴκοσι μέρες εἶναι, ποὺ ἔφυγα ἀπὸ ἔνα πολὺ μακρινὸν νησί, κι ἀδιάκοπα βασανίζομουν στὴν τριχυμία. Καὶ τώρα ἡ μοῖρα μ’ ἔρριξε ἐδῶ, γιὰ νὰ ὑποφέρω ἀκόμη, γιατὶ δὲν ἔχουν τελειώσει τὰ βάσανά μου. Ἀλλά, ἀρχόντισσά μου, λυπήσου με, γιατὶ πρώτη ἐσένα ἀπάντησα ἐμπρός μου ὕστερα ἀπὸ τόσες δυστυχίες. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ποὺ κατοικοῦν σ’ αὐτὸν τὸν τόπο, κανένα δὲ γνωρίζω. Δῶσε μου, παρακαλῶ, ἀν ἔχης, κανένα φόρεμα νὰ σκεπαστῶ καὶ δεῖξε μου τὴν πόλη. Ἀμποτε οἱ θεοὶ νὰ σοῦ χαρίσουν, ὅσα ἐπιθυμεῖς ἡ καρδιά σου.

26. Ἡ Ναυσικᾶ βοηθεῖ τὸν Ὀδυσσέα.

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Ὀδυσσέα ἀποκρύθηκε ἡ Ναυσικᾶ:

— Ξένε, δὲ μοῦ φαίνεσαι ἄνθρωπος ἄμυναλος κι ἀπὸ ταπεινὴ γενιά. Ἄν σήμερα ὑποφέρεις πολύ, παρηγορήσου. Ὁ Δίας μιοράζει τὶς εὐτυχίες καὶ τὶς συμφορὰς στοὺς ἀνθρώπους, καὶ στοὺς καλοὺς καὶ στοὺς κακούς, ὅπως αὐτὸς θέλει. Καὶ σὲ σένα ἔδωσε αὐτὰ τὰ βάσανα καὶ πρέπει νὰ τὰ ὑποφέρῃς. Τώρα ποὺ ἥρθες στὸ νησί μας, μὴ στενοχωριέσαι, τίποτε δὲ θὰ σοῦ λείψῃ. Θὰ σοῦ δώσω φορέματα καὶ θὰ σοῦ δεῖξω τὴν πόλην. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς τῆς χώρας λέγονται Φαίακες κι ἐγὼ εἶμαι θυγατέρα τοῦ Ἀλκινόου, τοῦ βασιλιᾶ τους, καὶ τῆς Ἀρήτης, τῆς βασίλισσας.

“Ἐπειτα ἡ Ναυσικᾶ φώναξε στ' ἄλλα κορίτσια:

— Ἐλāτε ἔδῶ, τοὺς εἶπε, τί φοβηθήκατε; Ἔνας δυστυχισμένος ἥρθε στὸ νησί μας καὶ πρέπει νὰ τὸν περιποιηθοῦμε. Τοὺς ξένους καὶ τοὺς φτωχοὺς τοὺς στέλνει ὁ Δίας. Δεῖξετε τοῦ ξένου μιὰ γωνιὰ τοῦ ποταμοῦ νὰ πάῃ νὰ λουστῇ, δῶστε του ροῦχα νὰ ντυθῇ κι ἀπὸ τὰ φαγητά μας, ὅ,τι ἔμεινε, νὰ φάῃ καὶ νὰ πιῇ.

Οἱ ὑπηρέτριες τοῦ ἔδειξαν ἔνα ἀπάνεμο μέρος κι ἐκεῖ κοντὰ ἔβαλαν τὰ φορέματα.

Σὲ λίγο ὁ Ὀδυσσέας λούστηκε καλά, ἔβγαλε ἀπὸ πάνω του ὅλη τὴν ἄρμη τῆς θάλασσας καὶ φόρεσε τὰ φορέματα, ποὺ τοῦ ἔστειλε ἡ Ναυσικᾶ. Τότε φάνηκε πιὸ ψηλὸς καὶ πιὸ ὅμορφος ἀπὸ πρῶτα.

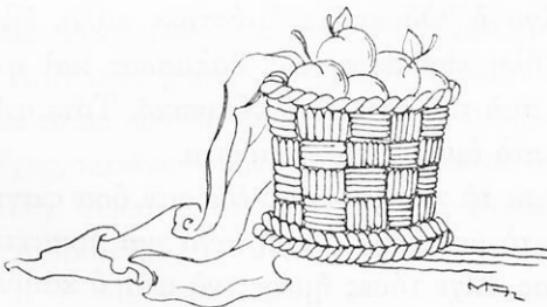
“Υστερα τὰ κορίτσια τοῦ ἔδωσαν, ὅσα φαγητὰ εἶχαν μείνει ἀπὸ τὸ μεσημέρι. Ἀχόρταγα καὶ ἀρπαχτὰ ἔτρωγε ὁ Ὀδυσσέας. Εἶχε τόσες ήμέρες νὰ φάῃ ὁ καημένος!

27. Τί λέει ἡ Ναυσικᾶ στὸν Ὀδυσσέα.

‘Η Ναυσικᾶ εἶπε νὰ βάλουν τὰ οοῦχα στὸ ἀμάξι καὶ νὰ ζέψουν τὰ μουλάρια. Τότε ἀνέβηκε στὸ ἀμάξι κι εἶπε στὸν Ὀδυσσέα:

— Πάρε ἀπὸ πίσω καὶ σὺ τὸ ἀμάξι. Θὰ πᾶμε στὴν πόλη, στὸ παλάτι τοῦ πατέρα μου. Ἐκεῖ θὰ γνωρίσης ὅλους τοὺς πρώτους τοῦ τόπου. Εἶσαι ἄνθρωπος γνωστικὸς καὶ πρόσεξε καλὰ σ' αὐτά, ποὺ θὰ σίου πῶ. Ὁσο εἴμαστε μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλη καὶ περνοῦμε χωράφια, δὲν πειράζει, ἀκολούθα γρήγορα μαζὶ μὲ τὰ κορίτσια τὸ ἀμάξι. Στὸ δρόμο θ' ἀπαντήσουμε τὸ δάσος τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ εἶναι ὅλο λεῦκες ἐκεῖ θὰ βροῦμε μὰ πηγὴν ὑδάτων ἀναβρύζη καὶ γύρω ἔνα λιβάδι. Αὐτοῦ πρόσμενε, ὃσπου νὰ φτάσω στὸ παλάτι τοῦ πατέρα μου. Ὁταν καταλάβης πὼς ἔφτασα, τότε ἔμπα στὴν πόλη καὶ ζήτησε τὸ παλάτι τοῦ πατέρα μου. Καὶ μωρὸ παιδὶ μπορεῖ νὰ σοῦ τὸ δεῖξῃ, γιατὶ σ' δῆλη τὴν χώρα δὲν εἶναι ἄλλο σπίτι μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ δικό μας. Καὶ ἂμα μπῆς μέσα, τρέξε στὴν μητέρα μου καὶ παρακάλεσέ την νὰ σὲ βοηθήσῃ νὰ πᾶς στὴν γλυκιὰ πατρίδα σου.

Αὐτὰ εἶπε ἡ Ναυσικᾶ καὶ χτύπησε μὲ τ' ὅμορφο καμιτσίκι τὰ μουλάρια. Ἀμέσως αὐτὰ ἀρχισαν νὰ τρέχουν ἵσια κατὰ τὴν χώρα.

28. Ποιὸς δείχνει στὸν Ὀδυσσέα τὸ παλάτι
τοῦ βασιλιᾶ.

”Εγερνε ὁ ἥλιος, ὅταν τὸ ἀμάξι ἐμπρός, κι οἱ ὑπηρέτριες καὶ ὁ Ὀδυσσέας ἀπὸ πίσω, ἔφτασαν στὸ δάσος τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖ στάθηκε ὁ Ὀδυσσέας, ὅπως τοῦ παράγγειλε ἡ βασιλοπούλα.

— Καλό μου κορίτσι, μοῦ δείχνεις, σὲ παρακαλῶ, τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ;

“Η Ναυσικᾶ μὲ τὶς ὑπηρέτριες προχώρησε γιὰ τὸ πλούσιο παλάτι τοῦ πατέρα της.

Σὰν ἔμεινε ὁ Ὀδυσσέας μονάχος, μυμήθηκε τὴν Ἀθηνᾶ καὶ προσευχήθηκε ἔτσι:

— Θεά, ἐσύ, ποὺ πάντα θέλεις τὸ καλό μου, βοήθησέ με καὶ στὴν περίσταση αὐτῇ. Κάμε τοὺς Φαίακες νὰ μὲ καλοδεχτοῦν καὶ νὰ μὲ βοηθήσουν νὰ γυρίσω στὴν πατρίδα μου.

“Οταν κατάλαβε, πὼς ἡ βασιλοπούλα θὰ εἶχε φτάσει στὸ παλάτι, ξεκίνησε κι αὐτὸς γιὰ κεῖ.

‘Η Ἀθηνᾶ τὸν εἶχε σκεπασμένο μὲ καταχνιά, γιὰ νὰ μὴν τὸν ἵδη κανεὶς ἀπὸ τοὺς Φαίακες, πρὸν φτάση στὸ παλάτι. Στὸ δόρμο, ποὺ πήγαινε, συνάντησε μπροστά του ἔνα κορίτσι ὅμορφο μ’ ἔνα σταυρὸν στὸ κεφάλι.

— Καλὸ μου κορίτσι, τοῦ λέει δὲ Ὁδυσσέας, μοῦ δείχνεις, σὲ παρακαλῶ, τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ; Εἴμαι ξένος καὶ πρώτη φορὰ ἔρχομαι ἀπὸ μακρινὰ μέρη σὲ τοῦτον τὸν τόπο.

— Μὲ μεγάλη μου χαρά, τοῦ ἀποκρίθηκε αὐτό.
“Ελα μαζί μου.

‘Ο Ὅδυσσέας ἀκολουθώντας τὸ κορίτσι κοίταζε δλόγυρά του καὶ θαύμαζε. “Εβλεπε τὸν ὁρατὸ λιμάνι, τὰ μεγάλα πλοῖα, τὴν πλατιὰ ἀγορὰ καὶ τὸ ψηλὸ κάστρο τῆς χώρας.

“Οταν πλησίασαν στὸ παλάτι, τὸ κορίτσι στάθηκε καὶ τοῦ λέει:

— Νά, ξένε, τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ. “Εμπα μέσα. Είναι ὅρα τοῦ δείπνου καὶ θὰ τοὺς βρῆς ὅλους στὸ τραπέζι.

29. Τὸ παλάτι τοῦ Ἀλκινόου.

Αὐτὰ εἶπε τὸ κορίτσι στὸν Ὅδυσσέα κι ἔφυγε.

‘Ο Ὅδυσσέας σίμωσε στὸ παλάτι καὶ τὸ κοίταζε μὲ θαυμασμό. Ποτὲ δὲν εἶχαν δεῖ τὰ μάτια του τόσο ὅμορφο παλάτι. “Ελαμπε, δπως λάμπει δὲν ἥλιος.

Οι πόρτες του ἦταν μαλαματένιες, τὸ ἀνώφλι ἀσημένιο, δὲ χαλκὰς τῆς πόρτας ἦταν μαλαματένιος καὶ τὰ κατώφλια χάλκινα.

Στὸ ἔνα καὶ στὸ ἄλλο πλάγι ἦταν στημένοι μαλαματένιοι καὶ ἀσημένιοι σκύλοι.

Μέσα στὸ μεγάλο δῶμα ὀραδιασμένοι στὸν τοῦχο ἦταν θρόνοι, καὶ δῆλοι ἦταν σκεπασμένοι μὲ χρυσοῦφασμένα σκεπάσματα. Ἐκεῖ κάθονταν οἱ ἀρχοντες τοῦ τόπου καὶ ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν.

Ἄπαντα σὲ στυλοβάτες στέκονταν ἀγαλματάκια καμψιμένα μὲ τέχνη, νέοι μαλαματένιοι, ποὺ κρατοῦσαν στὸ δεξὶ χέρι τους λαμπάδα, γιὰ νὰ φέγγουν τὴ νύχτα.

Πενήντα ύπηρέτριες δούλευαν στὸ παλάτι. Ἀπ' αὐτὲς ἄλλες ἄλεθαν τὸ σιτάρι στὸ χερόμυλο, ἄλλες ὑφαιναν στὸν ἀργαλειό, ἄλλες ἔκλωθαν μαλλὶ καὶ ἄλλες ἔκαναν τὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ.

Τὸ παλάτι εἶχε καὶ ἔνα μεγάλο περιβόλι πολὺ ὅμορφο, ποὺ τὸ περίζωνε πέτρινος φράγτης.

Μέσα στὸ περιβόλι ἦταν φυτρωμένα δέντρα ψηλὰ καὶ φουντωμένα, ἀπιδιές καὶ ροδιές, γλυκόκαρπες συκιὲς καὶ ἐλιὲς καὶ πολλὰ ἄλλα δέντρα. Ὄλα ἦταν φορτωμένα καρπό, χειμῶνα καλοκαιρίου.

Σὲ ἄλλο μέρος τοῦ περιβολιοῦ ἦταν φυτεμένο ἀμπέλι.

Στὰ καταπράσινα κλήματα ἔβλεπες λογῆς λογῆς σταφύλια. Ἀλλα γινωμένα γιὰ τρύγημα καὶ σταφιδιασμένα ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἄλλα ἀγουρίδες δικόμη καὶ ἄλλα στὸ ἀνθισμα.

Στὸ τρίτο μέρος τοῦ περιβολιοῦ ἦταν ώραιες πρασιές φυτεμένες μὲ λαχανικὰ δροσερὰ καὶ καταπράσινα. Ἐκεῖ κοντὰ ἦταν καὶ δυὸ βρύσες. Τῆς μιᾶς τὸ δροσερὸ καὶ καθαρὸ νερὸ πότιζε τὸ περιβόλι, ή ἄλλη ἦταν γιὰ τοὺς κατοίκους.

30. Ὁ Ὀδυσσέας στὸ παλάτι τοῦ Ἀλκινόου.

‘Ο Ὀδυσσέας τὰ κοίταζε ὅλα μὲ προσοχὴ καὶ τὰ θαύματα. “Ὕστερα πέρασε τὸ κατώφλι καὶ μπῆκε στὸ δῶμα τοῦ παλατιοῦ.

‘Ο βασιλιὰς καὶ ἡ βασίλισσα κάθονταν στὴ μέση τοῦ τραπέζιοῦ καὶ γύρω τους οἱ ἄρχοντες, δικαιονέας μὲ τὴ σειρά του.

—’Αργήτη, καλὴ βασίλισσα, ἥρθα ἐδῶ ὑστερα ἀπὸ πολλὰ βάσανα . . .

Κανένας ἀπ’ αὐτοὺς δὲν εἶδε τὸν Ὀδυσσέα, ποὺ ἐμπῆκε καὶ πήγαινε ἵσια στὴ βασίλισσα, γιατὶ ἡ Ἀθηνᾶ τὸν εἶχε κρυμμένο ἀκόμη μέσα στὴν καταγγιά. “Αμα δημος ἔφτασε κοντὰ στὴ βασίλισσα κι ἔπιασε τὰ γόνατά της μὲ τὰ χέρια του, ἡ καταχνιὰ σκορπίστηκε.

“Αφωνοι ἔμειναν ὅλοι, σὰν εἶδαν ἔξαφνα ἐμπρός τους ἔναν ἔνενο κι ἀγνωστο !

‘Ο Ὀδυσσέας εἶπε τότε στὴ βασίλισσα :

—’Αργήτη, καλὴ βασίλισσα, ἥρθα ἐδῶ ὑστερα ἀπὸ

πολλὰ βάσανα, γιὰ νὰ παρακαλέσω καὶ σένα καὶ τὸν ἀγα-
πημένο σου ἄντρα κι ὅλους τοὺς ἄρχοντες, νὰ μὲ βοηθή-
σετε νὰ γυρίσω στὸν τόπο μου.

Αὐτὰ εἶπε καὶ πῆγε καὶ κάθησε κοντὰ στὴ στάχτη
τῆς ἑστίας.

“Ολοὶ τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ ἀμύλητοι. Μονάχα
ἔνας σοφὸς γέρος γύρισε καὶ εἶπε στὸν Ἀλκίνοο:

— Βασιλιά μου, δὲν εἶναι σωστὸ ν’ ἀφήσῃς τὸν
ξένο νὰ κάθεται στὴν ἑστία. Πρόσταξε νὰ τοῦ δώσουν
κάθισμα. Καὶ ἡ κελάρισσα ἀς δώσῃ στὸν ξένο κάτι νὰ
φάη, ἀπ’ ὅτι βρίσκεται.

‘Ο Ἀλκίνοος ἀμέσως ἔπιασε τὸν Ὁδυσσέα ἀπὸ τὸ
χέρι καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθήσῃ σ’ ἔναν ώρατὸ θρόνο.

Μιὰ ὑπηρέτρια ἔφερε μαλαματένιο κουμάρι κι ἀση-
μένια λεκάνη κι ἔχυσε νερὸ στὸν ξένο, γιὰ νὰ νιφτῇ.

“Υστερα ἡ κελάρισσα ἔστησε μπρός του ἔνα τρα-
πέζι μὲ πολλὰ φαγητά.

31. Ὁ Ὁδυσσέας λέει, πῶς βρέθηκε στὸ νησὶ τῶν Φαιάκων.

Ἐνῶ δ Ὁδυσσέας ἔτρωγε κι ἔπινε, ἄλλη δούλα γέ-
μισε τὰ ποτήρια κρασί. Καὶ δ Ἀλκίνοος εἶπε στοὺς ἄρ-
χοντες:

— Ἀκοῦστε, φίλοι μου, τί θὰ σᾶς πῶ. Ἄφοῦ δει-
πνήσετε, νὰ πάτε νὰ κοιμηθῆτε· καὶ αὔριο ἀπὸ τὴν αὔγῃ,
θὰ καλέσω ὅλους τοὺς πρώτους νὰ φιλέψουμε ἐδῶ τὸν
ξένο μας. “Υστερα θὰ φροντίσουμε, πῶς καλύτερα νὰ
τὸν στείλουμε στὴν πατρίδα του.

“Ολοι ἔμειναν σύμφωνοι. Καὶ ἀφοῦ δείπνησαν, πῆ-
γαν στὰ σπίτια τους νὰ πλαγιάσουν.

‘Ο ‘Οδυσσέας ἔμεινε στὸ παλάτι. Κοντά του κάθονταν δὲ Ἀλκίνοος καὶ ἡ βασίλισσα.

Αὐτὴ πρωτομήλησε στὸν ‘Οδυσσέα, γιατὶ γνώρισε τὰ φορέματα, ποὺ φοροῦσε δὲ ξένος, καὶ τὸν ἐρώτησε:

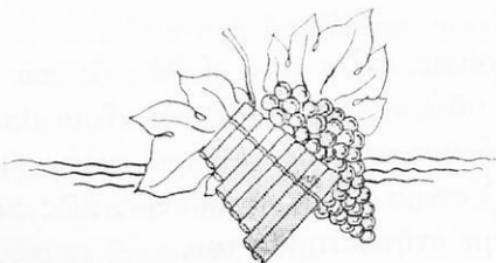
— Ποιὸς εἶσαι, ξένε, κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; Ποιὸς σοῦ ἔδωσε αὐτὰ τὰ φορέματα; Δὲ μᾶς εἴπες, πῶς ἐβγῆκες στὸ νησί μας, ἀφοῦ πολὺν καιρὸν περιπλανήθηκες στὴ θάλασσα;

‘Ο ‘Οδυσσέας διηγήθηκε τότε, πῶς εἶχε μείνει ἑφτὰ χρόνια στὸ νησὶ τῆς Καλυψῶς, πῶς ἔφυγε ἀπὸ κεῖ καὶ τί βάσανα εἶχε ὑποφέρει στὴ θάλασσα. “Ἐπειτα εἴπε, πῶς γλύτωσε στὸ στόμα τοῦ ποταμοῦ καὶ πῶς ἀπάντησε τὴ Ναυσικᾶ, ποὺ τὸν περιποιήθηκε καὶ τοῦ ἔδωσε τὰ φορέματα, ποὺ φοροῦσε.

“Οταν δὲ Ἀλκίνοος τοῦ ὑποσχέθηκε, πὼς θὰ δώσῃ διαταγὴν νὰ ἐτοιμάσουν πλοῖο, γιὰ νὰ τὸν πάη στὴν πατρίδα του.

‘Ο ‘Οδυσσέας ζάρηκε πολύ.

“Ἐπειτα ἡ βασίλισσα πρόσταξε τὶς ὑπηρέτριες νὰ στρώσουν κρεβάτι γιὰ τὸν ξένο. Καὶ δὲ πολυβασανισμένος ὁ ‘Οδυσσέας ἔσπλάσθηκε στὸ ἄναπαυτικὸ κρεβάτι καὶ κοιμήθηκε γλυκά.

32. Τί εἶπε ὁ Ἀλκίνοος στοὺς Φαίακες γιὰ τὸν Ὀδυσσέα.

Τὸ πρῶτὸν δὲ Ἀλκίνοος καὶ δὲ Ὀδυσσέας ἐπῆγαν στὴν πλατεῖα, ὅπου ἔκαμαν συμβούλιο δὲ βασιλιάς, οἵ ἀρχοντες καὶ δὲ λαός.

‘Η πλατεῖα ἦταν κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ ἦρθαν δῆλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι καὶ κοίταζαν τὸν Ὀδυσσέα μὲ περιέργεια.

“Οταν μαζεύτηκαν δῆλοι, τοὺς λέει δὲ Ἀλκίνοος:

— Φαίακες, δὲ ξένος αὐτός, ὑστερα ἀπὸ πολλὰ βάσανα, ποὺ ἔπαθε, ἥρθε καὶ μὲ παρακάλεσε νὰ τὸν στείλω στὴν πατρίδα του.” Ας φένουμε λοιπὸν στὴ θάλασσα γρήγορο πλοῦτο καὶ ἀς διαλέξουμε πενηνταδύο καλοὺς ναῦτες. Αὐτοί, ἀφοῦ φροντίσουν γιὰ δῆλα, ὅσα χρειάζονται στὸ ταξίδι, ἀς ἔρθουν στὸ παλάτι νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦνε. Καὶ σεῖς, ἀρχοντες, ἐλάτε μαζί μου στὸ παλάτι μου νὰ φιλέψουμε τὸν ξένο μας· καλέσετε καὶ τὸ Δημόδοκο, τὸν ξακουστὸ τραγουδιστή μας, γιὰ νὰ διασκεδάσῃ τὸν ξένο μας μὲ τὴ λύρα καὶ τὰ γλυκὰ τραγούδια του.

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἀλκίνοος καὶ γύρισε μὲ τὸν Ὀδυσσέα καὶ τοὺς ἀρχοντες στὸ παλάτι.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ οἱ πενηνταδύο ναῦτες ἦταν ἔτοιμοι. Ἔρριξαν τὸ πλοῦτο στὸ γιαλὸ καὶ φρόντισαν γιὰ ὅσα χρειάζονταν στὸ ταξίδι. Ὅστερα πῆγαν στὸ παλάτι, ποὺ τοὺς εἶχε καλέσει δὲ βασιλιάς.

33. Τὸ τραγούδι τοῦ Δημοδόκου.

Πλούσιο τραπέζι ἦταν ἔτοιμο γιὰ τιμὴ τοῦ ξένου. Καὶ σὲ λίγο γέμισε τὸ παλάτι ἀπὸ καλεσμένους, γέρους καὶ νέους.

Τότε ἦρθε καὶ ὁ Δημόδοκος. Ἡταν τυφλός, μὰ εἶχε τὸ χάρισμα νὰ τραγουδῇ ώραια.

Κάποιος τὸν ἐπῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν κάθισε σ' ἔνα θρόνο καὶ κρέμασε τὴν λύρα του στὸν τοῦχο ἀπὸ ἔνα καρφί, ποὺ ἦταν λίγο πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ τυφλοῦ τραγουδιστῆ.

Ἄφοῦ δὲ οἱ ἔφαγαν καλὰ καὶ ἥπιαν, ὁ Δημόδοκος ἤκριμασε τὴν λύρα του κι ἀρχισε ἔνα τραγούδι ώραιο ἀπὸ τὸν Τρωικὸ πόλεμο. Τὸ τραγούδι αὐτὸ ἔλεγε, πῶς μάλωσαν οἱ δυὸ ξακουσμένοι ἥρωες, ποὺ ἡ φήμη τους ἔφτασε σ' δὲ τὸν κόσμο, ὁ Ὁδυσσέας καὶ ὁ Ἀγιλλέας.

“Ολοι ἄκουγαν μὲν εὐχαρίστηση τὸ γλυκὸ αὐτὸ τραγούδι. Μονάχα δὲ Ὁδυσσέας φαινόταν λυπημένος κι ἔκρυβε τὰ μάτια του, γιὰ νὰ μὴ φανοῦν δακρυσμένα.

Ο Ἀλκίνοος, ποὺ καθόταν κοντά του, τὸν ἄκουσε νέαναστενάζη καὶ πρόσταξε νὰ σταματήσῃ τὸ τραγούδι καὶ νέαναζίσουν οἱ ἀγῶνες, γιὰ νὰ δῆ δὲ ξένος τὴν τέχνη καὶ τὴν λεβεντιὰ τῶν Φαιάκων.

34. Ἀγῶνες τῶν Φαιάκων.

“Ολοι σηκώθηκαν τότε καὶ κίνησαν νὰ πᾶνε στὴ μεγάλη πλατεῖα.

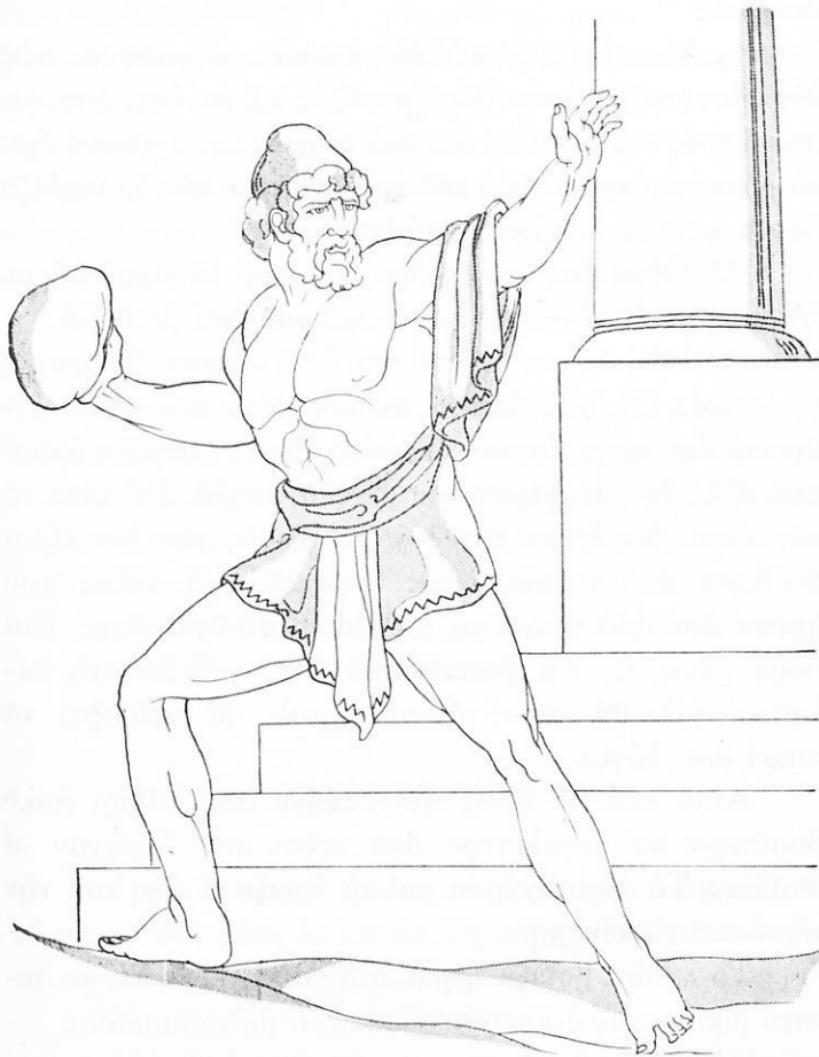
Ἐμπρὸς πήγαιναν δὲ Ἀλκίνοος καὶ δὲ Ὁδυσσέας, ἀκολουθοῦσαν οἱ ἀρχοντες καὶ πίσω ἐρχόταν πολὺς λαός.

Σὲ λίγο ἔφτασαν στὴ μεγάλη πλατεῖα καὶ κάθησαν στὰ καθίσματα, ποὺ ἦταν ἐκεῖ.

Τότε πολλοὶ νέοι ἀρχισαν νὰ παραβγαίνουν, ἄλλοι στὸ τρέξιμο, ἄλλοι στὸ πήδημα, ἄλλοι στὸ πάλεμα καὶ ἄλλοι στὸ δίσκο καὶ στὸ λιθάρι.

Στὸ μεταξὺ ὁ Λαοδάμας, ὁ γιὸς τοῦ Ἀλκινόου,
λέει στοὺς φίλους του:

— "Ἄσ παρακαλέσουμε καὶ τὸν ἔνο ν' ἀγωνιστῆ

Τὸ ἔρωτε μὲ ὅλη τὴν τέχνη καὶ τὴ δύναμη.

κι αὐτός. Τὰ πόδια του, τὰ χέρια του, ὁ χοντρὸς σβέρ-
κος του καὶ τὸ ἀνάστημά του δείχνουν ἄντρα πολὺ γερό.

Σὲ τοῦτον ἀποκρίθηκε ὁ Ὁδυσσέας:

— Λαοδάμα, πῶς νὰ ἔχω ὅρεξη γιὰ ἀγῶνες ὕστερα ἀπὸ τόσα βάσανα, ποὺ δοκίμασα;

Τότε ὁ Εὔρυαλος τοῦ λέει γελώντας καὶ κοροϊδευτικά :

— Δίκιο ἔχεις, ξένε. Ἀπὸ τὸ πρόσωπο φαίνεσαι, πῶς δὲν εἶσαι γι' ἀγῶνες. Ἐσὺ μοιάζεις μὲ κανέναν ἔμπορο, ποὺ ὁ νοῦς του εἶναι πάντα στὸ φορτίο καὶ ἄγρυπνο ἔχει τὸ μάτι στὶς πραμάτειες καὶ συλλογίζεται, πῶς νὰ κερδίξῃ ὅσο μπορεῖ περισσότερα χρήματα.

‘Ο Όδυσσέας πειράχτηκε μ' αὐτὰ τὰ πικρὰ λόγια. Ἀγριοκοίταξε τὸν ἄμυναλο νέο καὶ τοῦ λέει μὲ θυμό :

— Φύλε, ἀπὸ τὰ λόγια σου δὲ φαίνεσαι ἄνθρωπος γνωστικός. Οἱ θεοί, βλέπεις, δὲ μοιράζουν-στὸν κάθε ἄνθρωπο δῆλα τὰ χαρίσματα. Σὲ σένα ἔδωσαν μεγάλη ὁμορφιά, ἀλλὰ δὲ σοῦ χάρισαν καὶ πολὺ μυαλό. Γι' αὐτὸ τὰ λόγια σου δὲν ἔχουν καμιὰ χάρη. Μάθε, πῶς δὲν εἶμαι ἀνήξερος ἀπὸ ἀγῶνες, ὅπως θαρρεῖς. Στὰ νιάτα μου ἥμουν ἔνα ἀπὸ τὰ πρῶτα παλικάρια στοὺς ἀγῶνες. Καὶ τώρα ὅμως, ἀν καὶ βασανίστηκα τόσο πολὺ στὴ θάλασσα, πάλι θὰ παραβγῶ, γιατὶ πολὺ μὲ πείραξαν τὰ πικρά σου λόγια.

Αὐτὰ εἶπε κι ὅπως ἦταν ἐπῆρε ἔνα λιθάρι πολὺ βαρύτερο καὶ μεγαλύτερο ἀπὸ κεῖνο, ποὺ ἔρριψαν οἱ Φαίακες. Τὸ στριφογύρισε καὶ τὸ ἔρριψε μὲ ὅλη του τὴν τέχνη καὶ τὴ δύναμη.

Τὸ λιθάρι βούιξε ψηλὰ στὸν ἀέρα κι ἔπεσε μὲ δυνατὸ βρόντο πολὺ μακρύτερα ἀπὸ τ' ἄλλα σημάδια.

Τότε ἡ Ἀθηνᾶ, μεταμορφωμένη σὲ Φαίακα, προχώρησε ἐκεῖ, ὅπου ἔπεσε τὸ λιθάρι, ἔβαλε σημάδι καὶ εἶπε στὸν Όδυσσέα :

— Καὶ τυφλὸς νὰ εἶναι κανείς, ψάχνοντας μὲ τὰ χέρια μπορεῖ εύκολα νὰ βρῇ τὸ σημάδι σου, ξένε. Τόσο

ξεπερνᾶς τοὺς ἄλλους, ποὺ ἔρριξαν τὸ λιθάρι. Μένε ἥσυχος καὶ κανεὶς δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ σὲ φτάσῃ.

‘Ο ’Οδυσσέας πῆρε θάρρος ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ καὶ λέει στοὺς Φαιάκες:

—’Εμπρός, Φαιάκες, βάλετε τὰ δυνατά σας νὰ μὲ φτάσετε στὸ λιθάρι. Κι ἂν θέλη κανένας ἀπὸ σᾶς ν’ ἀγωνιστῇ μαζί μου στὸ τρέξιμο, στὸ πάλεμα ἢ στὸ πήδημα, ἃς ἔρθη. Μονάχα μὲ τὸ Λαοδάμα δὲν παραβγαίνω· γιατὶ αὐτὸς μὲ φιλοξένησε καὶ εἶναι φίλος μου.

Κανεὶς δὲ μίλησε.

Τότε δὲ Ἀλκίνοος λέει στὸν ’Οδυσσέα:

— Ξένε μου, ὅλοι μας βλέπομε, πὼς εἴσαι παλικάρι. ’Εμεῖς δὲ λέμε, πὼς εἴμαστε πρῶτοι στὸ πάλεμα καὶ στὸ λιθάρι. Εἴμαστε ὅμως γρήγοροι στὸ τρέξιμο καὶ ξακουσμένοι χορευτὲς καὶ ναῦτες. Καὶ τώρα ἐμπρός, Φαιάκες, χορέψετε, γιὰ νὰ σᾶς δῆ ὁ ξένος καὶ νὰ λέη στὴν πατρίδα του, πόσο ξεπερνᾶτε τοὺς ἄλλους στὸ χορὸ καὶ στὸ τραγούδι. ”Ας τρέξῃ κι ἔνας ἀπὸ σᾶς στὸ παλάτι, νὰ φέρῃ τὴ λύρα τοῦ Δημοδόκου.

35. Χορὸς τῶν Φαιάκων.

Οἱ νέοι ἀρχισαν ἀμέσως τὸ χορό. Καὶ δὲ Δημόδοκος στεκόταν στὴ μέση κι ἔπαιζε τὴ λύρα καὶ τραγουδοῦσε μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή του.

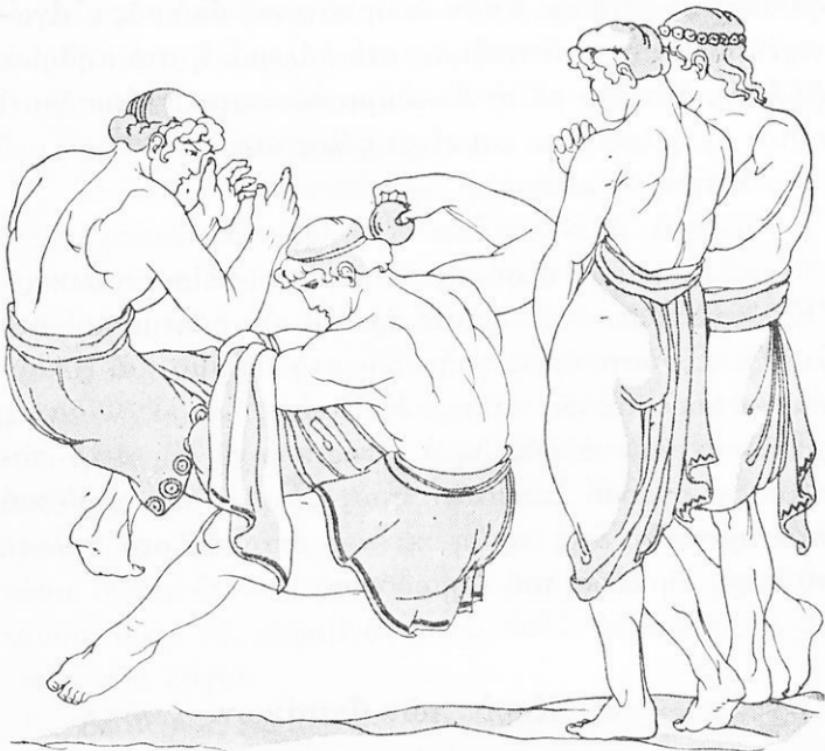
“Ολει χόρευαν μὲ πολλὴ χάρη. ’Ο Λαοδάμας ὅμως καὶ δὲ ”Άλιος, τὰ βασιλόπουλα, χόρευαν ἀπ’ ὅλους πιὸ καλύτερα.

‘Ο πρῶτος κρατοῦσε στὸ δεξὶ χέρι του ἔνα ὠραῖο κόκκινο τόπι καὶ χορεύοντας τὸ ἔρριχνε ψηλὰ στὸν ἀέρα, γέρνοντας πίσω τὸ κορμί του.

‘Ο ἄλλος πηδοῦσε, χωρὶς νὰ χάσῃ τὰ βήματα τοῦ χοροῦ, καὶ τ’ ἀρπάζε στὸν ἀέρα μὲ μεγάλη εύκολιά.

Οἱ ἄλλοι νέοι στέκονταν γύρω καὶ τοὺς καμάρωναν.

“Οταν τελείωσε δὲ χορός, δὲ Ὁδυσσέας εἶπε στὸν Ἀλκίνοο:

Χόρευναν μὲ πολλὴ χάρη.

— Πολὺ δίκιο εἶχες, ποὺ καυχήθηκες γιὰ τοὺς Φαιάκες. Ἀληθινὰ στὸ χορὸ κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ τοὺς παραβῇ.

‘Ο Ἀλκίνοος χάρηκε πολὺ καὶ εἶπε στοὺς Φαιάκες:

— Ἀκοῦστε, ἄρχοντες καὶ προεστοὶ τῶν Φαιάκων.

‘Ο ξένος μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος πολὺ γνωστικός. Ἄς τοῦ δώσουμε λοιπὸν δῶρα, ὅπως πρέπει. Σεῖς εἶστε δόδεκα κι ἐγὼ δεκατρεῖς. ‘Ο καθένας μας ἔς τοῦ γαρίση

ἀπὸ ἔνα ὅμιορφο ἐπανωφόρι κι ἔνα χιτῶνα, ἃς τοῦ δώσουμε καὶ ἀρκετὸ χρυσάφι. Καὶ δὲ Εὔρυαλος ἃς προσπαθήσῃ μὲ δῶρα καὶ μὲ λόγια γλυκὰ νὰ ξεμυμώσῃ τὸν ξένο μας, γιατὶ ἄδικα τὸν πρόσβαλε.

“Ολοι μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση δέχτηκαν τὰ λόγια τοῦ βασιλιᾶ καὶ δὲ καθένας ἔστειλε στὸ σπίτι του ὑπηρέτη, νὰ πάρῃ δῶρα, νὰ τὰ πάη στὸ παλάτι καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ στὴν ἴδια τὴ βασίλισσα.

36. Ὁδυσσέας καὶ Εὔρυαλος.

‘Ο Εὔρυαλος κατάλαβε τὸ λάθος του κι εἶπε στὸν Ἀλκίνοο :

— Βασιλιά μου, θὰ καλοπιάσω τὸν ξένο, ὅπως εἶναι δίκιο καὶ ὅπως προστάζεις. Θὰ τοῦ χαρίσω τὸν ὅμιορφο αὐτὸ σπαθί μου, ποὺ ἔχει λαβὴ ἀσημένια καὶ θηκάρι ἀπὸ ἐλεφαντοκόκκαλο.

‘Επῆγε κοντὰ στὸν Ὅδυσσέα, τοῦ ἔδωσε μὲ πολλὴ εὐγένεια τὸ λαμπερὸ σπαθὶ καὶ τοῦ εἶπε :

— Ξένε, ἂν μοῦ ξέφυγε ἀπὸ τὸ στόμα κανεὶς ἀπρεπος λόγος, ἃς τὸν πάρῃ δὲ ἀνεμος. Καὶ τώρα σου εὔχομαι νὰ σὲ βοηθήσουν οἱ θεοί, νὰ γυρίσης στὸ σπίτι σου καὶ νὰ βρῆς καλὰ τὴ γυναικα σου καὶ τὰ παιδιά σου γιατὶ πολὺν καιρὸν ὑποφέρεις πίκρες καὶ βάσανα.

Σ’ αὐτὸν ἀποκρίθηκε δὲ Ὅδυσσέας :

— Σ’ εὐχαριστῶ, Εὔρυαλε, γιὰ τὶς εὐχές σου καὶ τὸ δῶρο. Μακάρι νὰ σου δώσουν οἱ θεοὶ δλα τὰ καλὰ καὶ ποτὲ νὰ μὴ χρειαστῆς αὐτὸ τὸ σπαθί.

Αὐτὰ εἶπε καὶ κρέμασε τὸ σπαθὶ στὸν ὄμο του.

‘Ο ἥλιος εἶχε βασιλέψει καὶ οἱ δοῦλοι εἶχαν φέρει τὰ δῶρα στὸ παλάτι.

Σὲ λίγο γύρισαν στὸ παλάτι δ Ἀλκίνοος καὶ δ
Ὀδυσσέας καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ κάθησαν στοὺς ὅμιλοφους
θρόνους. Ὁ Ἀλκίνοος εἶπε τότε στὴ βασίλισσα νὰ βάλῃ

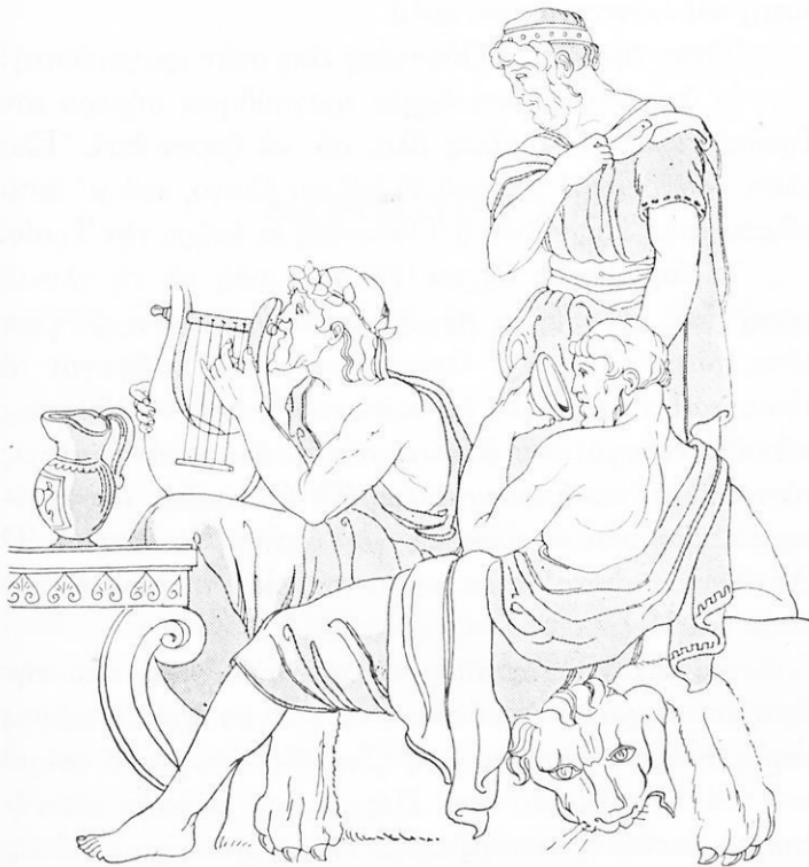
Τοῦ ἔδωσε μὲ πολλὴ εὐγένεια τὸ λαμπερὸ σπαθί του.

τὰ δῶρα μέσα σ' ἔνα ὠραῖο κιβώτιο· νὰ βάλῃ μαζὶ
μ' αὐτὰ κι ἔνα ἐπανωφόρι κι ἔνα χιτῶνα ἀπὸ μέρος του.
Ἡ βασίλισσα ἔκαμε δπως πρόσταξε δ ἄντρας της.

37. Ὁ Ἀλκίνοος παρακαλεῖ τὸν Ὀδυσσέα νὰ τοῦ διηγηθῇ τὴν ἴστορία του.

Ἄμα ἐτοιμάστηκε τὸ τραπέζι, ὅλοι κάθησαν τοι-
γύρω. Ὁ Ὀδυσσέας κάθησε κοντὰ στὸ βασιλιά.

”Αρχισαν νὰ μοιράζουν τὸ φαγί. ”Ενας ὑπηρέτης ὠδήγησε ἀπὸ τὸ χέρι τὸν τραγουδιστὴν Δημόδοκο καὶ τὸν ἔβαλε νὰ καθῆσθαι στὴ μέση τῶν καλεσμένων.

’Ο Δημόδοκος ἄρχισε νὰ τραγουδῇ μὲ τὴ γλυκιὰ φωνή του.

’Ο Ὀδυσσέας ἔκοψε ἔνα διαλεχτὸ κομμάτι ἀπὸ τὴ φάγη ἐνὸς καλοψημένου χοίρου, τὸ ἔδωσε στὸν ὑπηρέτη καὶ εἶπε:

— Τὸ κρέας αὐτὸ δῶσε το στὸ Δημόδοκο νὰ τὸ φάῃ. Θέλω νὰ τὸν περιποιηθῶ, κι ἀς εἴμαι τώρα δυστυχισμένος καὶ λυπημένος. Τοὺς τραγουδιστὲς πρέπει νὰ τοὺς τιμοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, γιατὶ ἔχουν τὸ θεϊκὸ χά-

ρισμά νὰ συγκινοῦν τὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων μὲ τὰ
ώραια τους τραγούδια.

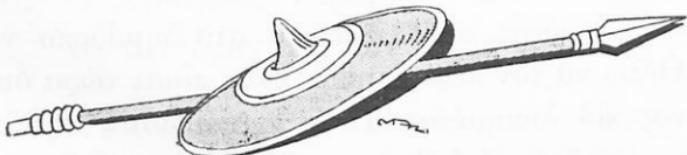
‘Ο ύπηρέτης ἔβαλε τὸ κρέας στὰ χέρια τοῦ τραγουδιστῆ καὶ κεῖνος χάρηκε πολύ.

“Οταν ἔφαγαν, δὲ Ὁδυσσέας εἶπε στὸν τραγουδιστή:

— Δημόδοκε, πόσο ώραια τραγούδησες σήμερα τὸν
Τρωικὸ πόλεμο! Τὰ εἶπες δὴ, σὰ νὰ ἥσουν ἐκεῖ. “Ελα
τώρα, τραγούδησε μας γιὰ τὸ ξύλινο ἄλογο, ποὺ μ’ αὐτὸ^ν
γέλασε τοὺς Τρωαδίτες δὲ Ὁδυσσέας κι ἐπῆρε τὴν Τροία.

‘Ο Δημόδοκος ἀρχισε νὰ τραγουδῇ μὲ τὴ γλυκιὰ
φωνή του, πῶς ἔγινε τὸ ξύλινο ἄλογο, ποιοὶ μπῆκαν
μέσα, πῶς οἱ “Ελλῆνες ἔλυσαν τὶς σκηνὲς κι ἔφυγαν τὰ
πλοῖα καὶ τὰ εἶπε δὴ ως στὴ στιγμή, ποὺ δὲ Ὁδυσσέας
καὶ οἱ σύντροφοι του βγῆκαν ἀπὸ τ’ ἄλογο, ἀνοιξαν τὶς
πόρτες κι ἀρχισε ή καταστροφή. ‘Ο Ὁδυσσέας, ἀκούγον-
τας τὸ τραγούδι, δὲ μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. ‘Ο
‘Αλκίνοος, ποὺ καθόταν κοντά του, εἶδε τὰ δάκρυα τοῦ
ξένου καὶ λέει:

— “Ἄρχοντες, ἂς πάψη τὸ τραγούδι, γιατὶ ἀπὸ τὴν
ώρα, ποὺ ἀρχισε δὲ Δημόδοκος νὰ τραγουδῇ, δὲ ξένος μας
κλαίει. Καὶ σύ, ἀγαπητέ μας ξένε, ἔλα πές μας τ’ ὄνομά
σου καὶ τὴν πατρίδα σου. Πές μας, σὲ τί μέρη πλανή-
θηκες καὶ ποιοὺς τόπους εἶδες. Πές μας καὶ γιατὶ κλαῖς,
ὅταν δὲ Δημόδοκος τραγουδῇ τὰ βάσανα, ποὺ ὑπόφεραν
οἱ “Ελλῆνες στὴν Τροία.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

38. Τί ἔπαθε ὁ Ὁδυσσέας στὴ χώρα τῶν Κικόνων.

‘Ο Ὁδυσσέας εἶπε στὸν Ἀλκίνοο:

— Ἀλκίνοε, πολὺ γλυκὰ τραγουδεῖ ὁ τραγουδιστής σου. Καὶ γιὰ μένα τίποτα δὲν εἶναι πιὸ ὅμορφο στὸν κόσμο παρὰ νὰ βρίσκουμαι μὲ καλὴ συντροφιά, νὰ ἔχω μπροστά μου πλούσιο τραπέζι καὶ ν' ἀκούω γλυκὸ τραγούδι σὰν τώρα. Ἄλλ' ἀφοῦ θέλεις νὰ μάθης, ποιὸς εἶμαι, ἀπὸ ποῦ ἔρχομαι καὶ τί ἔπαθα, θὰ σοῦ τὰ διηγῆθῶ ὅλα μὲ τὴ σειρά. Καὶ πρῶτα πρῶτα θὰ σοῦ πῶ τὸ ὄνομά μου. Εἶμαι ὁ Ὁδυσσέας, ὁ γιὸς τοῦ Λαέρτη ἀπὸ τὴν Ἰθάκη.

“Ολοὶ ξαφνίστηκαν, ὅταν ἀκουσαν αὐτὸ τὸ ὄνομα. Καὶ ὅλοι κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ τὸ δοξασμένο ἥρωα.

— Ἡ πατρίδα μου, ἔξακολούθησε ὁ Ὁδυσσέας, εἶναι νησὶ μικρὸ καὶ ὅλο πέτρες, βγάζει ὅμως διαλεχτὰ παλικάρια. “Οταν τελείωσε ὁ Τρωικὸς πόλεμος, ἔφυγα μὲ τὰ δώδεκα πλοῖα μου καὶ μὲ τοὺς συντρόφους μου γιὰ τὴν πατρίδα μου. Ἄλλ' ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες ὁ καιρὸς ἦταν ἀνάποδος κι ἔσπρωξε τὰ πλοῖα μου στὴ χώρα τῶν Κικόνων.

Οἱ Κίκονες κατοικοῦσαν κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά.

“Ηταν ὅμως κι ἄλλοι, πιὸ πολλοὶ καὶ πιὸ ἀντριωμένοι, ποὺ κατοικοῦσαν παραμέσα στὰ μεσόγεια.

“Οταν φτάσαμε στὴν ἀκρογιαλὶ καὶ δέσαμε τὰ πλοῖα μας, οἱ σύντροφοι μας βγῆκαν ἔξω, πῆγαν στὴν πόλη κι ἀρπαξαν, χωρὶς τὴν ἄδειά μου, ὅτι καλὸ βρῆκαν ἐμπρός τους, βώδια, πρόβατα, γίδια καὶ πολλὰ ἄλλα πολύτιμα πράματα.

Οἱ Κίκονες τῆς ἀκρογιαλᾶς θέλησαν στὴν ἀρχὴ ν' ἀντισταθοῦν, μὰ οἱ σύντροφοι μου δὲν ἀκουσαν τὰ λόγια μου. Κάθησαν στὴν ἀκρογιαλά, ἔσφαξαν πολλὰ βώδια καὶ πρόβατα κι ἔτρωγαν κι ἔπιναν.

Ἐγὼ εἶχα τὴν γνώμην νὰ φύγουμε ἀμέσως, μὰ οἱ σύντροφοι μου δὲν ἀκουσαν τὰ λόγια μου. Κάθησαν στὴν ἀκρογιαλά, ἔσφαξαν πολλὰ βώδια καὶ πρόβατα κι ἔτρωγαν κι ἔπιναν.

Τὴν νύχτα, ὅσοι Κίκονες γλύτωσαν ἀπὸ τὴν καταστροφή, ἔτρεξαν καὶ ζήτησαν βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους Κίκονες.

Τὸ πρῶτο, μόλις ἔημέρωσε, ὥρμησαν ἀπάνω μας οἱ Κίκονες, ποὺ κατοικοῦσαν στὰ μεσόγεια. “Ηταν τόσοι πολλοί, ὅσα εἶναι τὰ φύλλα τῶν δέντρων τὴν ἄνοιξη. Πολεμοῦσαν ἄγρια. Μὰ κι ἐμεῖς πολεμούσαμε γενναῖα, κι ἂς ἦταν αὐτοὶ πολλοὶ κι ἐμεῖς λίγοι.

“Οσο ἦταν μέρα, δὲν τοὺς ἀφήναμε νὰ ἔρθουν κοντά στὰ πλοῖα. “Οταν ὅμως ὁ ἥλιος ἔγειρε, οἱ Κίκονες μᾶς νίκησαν, σκότωσαν ἀρκετοὺς καὶ μᾶς ἔσπρωξαν ὡς τὰ πλοῖα μας.

Φύγαμε καταλυπημένοι. Καὶ πρὸν ἔκινήσουμε, φωνάξαμε τρεῖς φορὲς τὰ ὄνοματα τῶν σκοτωμένων συντρόφων μας.

“Οταν ἀνοιχτήκαμε στὸ πέλαγος, μᾶς βρῆκε φοβερὴ τρικυμία. Τὰ πανιὰ ἔεσκίστηκαν καὶ οἱ ἀντένες ἔσπασαν. Οἱ ναῦτες ἀρπαξαν τὰ κουπιὰ μὲ δύναμη καὶ ὕστερα

ἀπὸ πολλὰ βάσανα κατωρθώσαμε νὰ φτάσουμε σὲ μιὰ
ἄγνωστη καὶ ἀκατοίκητη παραλία. Ἐκεῖ τραβήξαμε τὰ
πλοῖα στὴ στεριὰ καὶ ξαπλωθήκαμε κατακουρασμένοι.

Δυὸς μέρες περιμέναμε ἐκεῖ νὰ περάσῃ ἡ τρικυμία.
Τὴν τρίτη ἔλαμψε δὲ ἥλιος, γαλήνεψε ἡ θάλασσα, σπρώ-
ξαμε τὰ πλοῖα στὴ θάλασσα καὶ ξεκινήσαμε.

Ταξιδεύαμε πρόμα καὶ λίγο λίγο πλησιάζαμε τὶς
ελληνικὲς ἀκροθαλασσιές.

39. Στὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων.

Νόμισα τότε, ὅτι θὰ ἔφτανα χωρὶς ἄλλο στὴ γλυκιὰ
πατρίδα. Ὁταν ὅμως πέρασα ἔνα φουρτουνιασμένο κάβο,
βοριὰς φοβερὸς μὲ κύματα ἄγρια μὲν ἔσπρωξε μακριὰ
στὸ πέλαγος. Ἔννιὰ μερόνυχτα μὲ βασάνιζαν κακοὶ ἄνε-
μοι μέσα στὴ θάλασσα.

Στὶς δέκα μέρες ἔφτασα στὴ γῆ τῶν Λωτοφάγων.
Αὐτοῦ τοῦ τόπου οἱ ἄνθρωποι τρῶνε τὸν καρπὸν ἐνὸς
λουλουδιοῦ, ποὺ τὸ λένε λωτό, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆραν
τ' ὄνομά τους.

Βγήκαμε στὴ στεριά, πήραμε νερὸν ἀπὸ κάποια
βρύση καὶ φάγαμε στὴν ἀκρογιαλὶα κοντὰ στὰ πλοῖα
μας. Ὅστερα ἔστειλα τρεῖς διαλεχτοὺς συντρόφους νὰ
μάθουν, τί λογῆς ἄνθρωποι ἦταν οἱ κάτοικοι αὐτῆς τῆς
χώρας.

Οἱ Λωτοφάγοι τοὺς δέχτηκαν καὶ τοὺς ἔδωσαν νὰ
φᾶνε λωτό, χωρὶς κακὸ σκοπό.

Μὰ ὅποιος ἔτρωγε τὸ λωτό, ποὺ ἦταν γλυκὸς σὰ
μέλι, ξεχνοῦσε καὶ πατρίδα καὶ γονεῖς καὶ συντρόφους
κι ἥμελε νὰ μένη πάντα μὲ τοὺς Λωτοφάγους, γιὰ νὰ
τρώῃ λωτό.

Αύτὸν ἔπαθαν καὶ οἱ δικοί μας σύντροφοι καὶ δὲ γύρισαν στὰ πλοῖα!

Τοῦ κάκου τοὺς περίμενα.

Τότε πῆγα μόνος μου νὰ τοὺς φέρω πίσω. Αύτοὶ δὲ μὲ γνώρισαν, δὲν ἤθελαν νὰ ἔλθουν κι ἔκλαιγαν. Μὰ ἐγὼ τοὺς ἐπῆρα μὲ τὴ βία καὶ τοὺς ἔφερα δεμένους στὰ πλοῖα καὶ πρόσταξα τοὺς ναῦτες νὰ καθήσουν στὰ κουπιὰ καὶ νὰ φύγουμε ἀμέσως.

40. Ἡ χώρα τῶν Κυκλώπων.

Ἄπὸ τὸν τόπο τοῦτο μέρα νύχτα ταξιδεύοντας φτάσαμε σ' ἓνα ἐρημόνησο κοντὰ στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων.

Κύκλωπας θὰ πῇ στρογγυλομάτης. Καὶ ἀλήθεια οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶχαν μόνο ἓνα μάτι στὸ μέτωπο.

Εἶναι ἄνθρωποι ἄγριοι καὶ χωρὶς νόμους.

Οἱ καθένας τους κάνει, δ, τι θέλει.

Βόσκουν πρόβατα καὶ δὲν καλλιεργοῦν τὴ γῆ. Οὔτε σπέρνουν, οὔτε φυτεύουν. Ὁλος δ τόπος μένει χέρσος. Καὶ ὅμως φυτρώνουν μονάχα τους καὶ τὸ σιτάρι καὶ τὸ κριθάρι καὶ τ' ἀμπέλια.

Οἱ Κύκλωπες κατοικοῦν στὶς ψηλὲς κορυφὲς τῶν βουνῶν μέσα σὲ σπηλιές.

Οἱ καθένας κατοικεῖ χωριστὰ καὶ φροντίζει μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό του, χωρὶς νὰ τὸν νοιάζῃ γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἐξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ μεγάλου νησιοῦ εἶναι ἕνα μικρὸ ἐρημόνησο κατάφυτο.

Ἀνθρώπου πόδι ποτὲ δὲν πάτησε σ' αὐτὸ τὸ νησάκι.

Στὰ βουνά του καὶ τὰ δάση του ποτὲ δὲν κυνήγησε κυνηγός.

Ποτὲ δὲ βόσκησαν ἐκεῖ τὰ πρόβατά τους βοσκοί.

Τὰ λιβάδια του καὶ τοὺς κάμπους του ποτὲ δὲν τοὺς καλλιέργησε γεωργός.

Μόνο ἀγριόγιδα ἔτρεχαν ἐδῶ καὶ κεῖ χωρὶς κανένα φόβο.

41. Τὸ ἔρημο νησάκι.

Τὸ ἔρημόνησο, ποὺ εἶχαμε φτάσει, εἶχε λιμάνι πολὺ καλό. Ἐκεῖ μέσα μένουν τὰ πλοῖα, χωρὶς νὰ φίγουν ἄγκυρα καὶ νὰ δένουν σκοινιὰ στὴ στεριά.

Πολὺ κοντὰ στὸ λιμάνι, μέσα σὲ μιὰ μεγάλη σπηλιά, εἶναι μιὰ βρύση μὲ νερὸ δρόνο καὶ κρυσταλλένιο. Ὁλόγυρα στὴ σπηλιὰ εἶναι λεῦκες πολὺ ψηλές.

Σ' αὐτὸ τὸ νησὶ ἀράξαμε.

Ἡταν νύχτα σκοτεινή, ἅμα φτάσαμε ἐκεῖ.

Μαζέψαμε τὰ πανιά, τραβήξαμε τὰ πλοῖα ἔξω στὴ στεριὰ καὶ κοιμηθήκαμε στὴν ἀμμουδιὰ δῶς τὸ πρωΐ.

Πρὸν καλοέημερώση ξυπνήσαμε.

Σὲ λίγο σηκωθήκαμε, πήραμε τὰ τόξα καὶ τὰ κοντάρια μας κι ἐπήγαμε νὰ κυνηγήσουμε.

Δὲν πέρασαν πολλὲς ὥρες καὶ εἶχαμε πλούσιο κυνήγι. Τὸ κάθε πλοῖο μας ἐπῆρε μερδικὸ ἀπὸ ἐννιὰ ἀγριόγιδα καὶ μόνο τὸ δικό μας ἐπῆρε δέκα.

Ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὸ πρωΐ, ὥσπου νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος, καθύμαστε στὴν ἀκρογιαλὶὰ καὶ τρώγαμε καὶ πίναμε.

Ἀντίκρυ, πολὺ κοντά, φαινόταν ἡ χώρα τῶν Κυκλώπων. Ἀκούγονταν οἱ φωνές τους καὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια, ποὺ βέλαζαν.

“Οταν βασίλεψε ὁ ἥλιος κι ἀπλώθηκε παντοῦ σκοτάδι, πέσαμε κι ἐμεῖς στὴν ἀκρογιαλὶὰ καὶ κοιμηθήκαμε.

42. Ὁ Ὀδυσσέας στὸ νησὶ τῶν Κυκλώπων.

Τὸ πρωὶ φωνάζει ὅλους τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς λέω:

— Πιστοί μου σύντροφοι, ἐγὼ θὰ πάω μὲ τὸ πλοῖο μου στὴν ἀντικρινὴ στεριά, γιὰ νὰ μάθω, τί ἄνθρωποι κατοικοῦν ἐκεῖ· εἶναι ἄγριοι καὶ ἀδικοὶ ἢ φιλόξενοι καὶ θεοφοβούμενοι; Ἐσεῖς νὰ μείνετε ἐδῶ, ὅσπου νὰ γυρίσω. Δὲ θ' ἀργήσω.

Αὐτὰ τοὺς εἶπα κι ἐμπῆκα στὸ πλοῖο καὶ τοὺς πρόσταξα νὰ λύσουν τὰ παλαιάρια καὶ νὰ φύγουμε. Σὲ λίγο φτάσαμε στὴν ἀντικρινὴ στεριά.

Μόλις βγήκαμε στ' ἀκρογιάλι, βλέπομε λίγο παραπέρα μιὰ πολὺ μεγάλη σπηλιά, ἀνάμεσα σὲ δάφνες ψηλὲς καὶ φουντωτές.

Μέσα ἐκεῖ περνοῦσαν τὴν νύχτα πολλὰ πρόβατα καὶ γίδια. Γύρω στὴ σπηλιὰ ἦταν μιὰ ἀπλόχωρη αὐλή.

Μεγάλες πέτρες καὶ ψηλὰ δέντρα μὲ πυκνὴ φυλλωσιὰ ἔκαναν γύρω γύρω ἔνα φράχτη.

Σ' αὐτὴ τὴ σπηλιὰ κατοικοῦσε ἔνας φοβερὸς γίγαντας, ὁ Πολύφημος. Αὐτὸς ἦταν ψηλότερος καὶ ἀγριώτερος ἀπ' ὅλους τοὺς Κύκλωπες.

Δὲν ἔμοιαζε μὲ ἄνθρωπο, παρὰ ἦταν σωστὸς βράχος καὶ βράχος δασωμένος.

Ζοῦσε μονάχος. Καὶ μονάχος ἔβιοσκε τὰ πρόβατά του. Μὲ κανένα δὲν εἶχε συντροφιά.

43. Ὁ Ὀδυσσέας στὴ σπηλιὰ τοῦ Πολυφήμου.

Ἄπὸ ὅλους τοὺς συντρόφους τοῦ πλοίου μου διάλεξα δώδεκα παλικάρια, τὰ καλύτερα. Ἐπῆρα μαζί μου

ἔνα ἀσκὶ διλόγλυκο κρασὶ μοσχάτο καὶ ξεκίνησα γιὰ τὴ σπηλιά.

Στὴ σπηλιὰ δὲ βρήκαμε κανένα. Ὁ Κύκλωπας ἔλειπε στὸ βουνὸ μαζὶ μὲ τὰ πρόβατά του καὶ τὶς γίδες του.

Μπήκαμε μέσα κι ἀρχίσαμε νὰ κοιτάζουμε μὲ περιέργεια τὸ καθετεῖ.

Πολλὰ καλάθια ἦταν γεμάτα τυρὶ καὶ πολλὲς καρδάρες μὲ τυρόγαλα καὶ γάλα. Στὴ δεξιὰ καὶ στὴν ἀριστερὴ μεριὰ τῆς σπηλιᾶς ἦταν πολλὰ γαλάρια καμωμένα ἀπὸ ξερὰ ξύλα. Μέσα σ' αὐτά, καὶ χωριστά, ἦταν κλεισμένα τὰ πρώτα ἀρνιὰ καὶ κατσίκια, χωριστὰ τὰ λίγο μικρότερα καὶ χωριστὰ τὰ πολὺ μικρά.

Οἱ σύντροφοί μου τότε μὲ παρακινοῦσαν νὰ πάρουμε τὰ καλάθια μὲ τὸ τυρὶ καὶ τ' ἀρνάκια, νὰ πᾶμε στὸ πλοϊο μας καὶ νὰ φύγουμε.

Μὰ ἐγὼ ἤθελα νὰ δῶ, τί ἄνθρωπος ἦταν αὐτὸς ὁ Κύκλωπας, καὶ δὲ λογάριασα τὸν κίνδυνο.

Ἄναψαμε λοιπὸν φωτιὰ καὶ κάμαμε ψυσία στοὺς θεοὺς γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν. "Υστερα περιμένοντας τὸν Κύκλωπα ἀρχίσαμε νὰ τρῶμε ἀπὸ τὸ τυρί, ποὺ βρήκαμε.

44. Πῶς δέχεται ὁ Πολύφημος τὸν Ὀδυσσέα.

Κόντευε νὰ νυχτώσῃ, ὅταν ὁ Κύκλωπας γύρισε μὲ ἔνα πολὺ μεγάλο καὶ βαρὺ φόρτωμα ξερὰ ξύλα στὸν ὕμιο του γιὰ τὴ φωτιά.

Στὴν εἰσοδο τῆς σπηλιᾶς ἔρριξε τὰ ξύλα μὲ φοβερὸ κρότο. "Ολη ἡ σπηλιὰ σείστηκε κι ἐμεῖς ἀπὸ τὸ φόβο μας κρυφτήκαμε σὲ μιὰ γωνιά. "Υστερα ἔβαλε μέσα στὴ σπηλιὰ τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες. Τὰ κριάρια καὶ τὰ τραγιὰ τ' ἄφησε ἔξω στὴν αὐλή.

”Επειτα σφάλισε τὴν εῖσοδο τῆς σπηλιᾶς μ' ἔνα θεόρατο βράχο, ποὺ δὲ μποροῦσαν είκοσιδυὸ δυνατοὶ ἀντρες νὰ τὸν κουνήσουν ἀπὸ τὴν θέση του.

‘Ο Κύκλωπας, μόλις ἐμπῆκε, κάθησε κι ἄρχισε ν' ἀρμέγη μὲ τὴ σειρὰ πρῶτα τὶς προβατίνες κι ὑστερα

’Ο Κύκλωπας γύρισε μὲ ἔνα πολὺ μεγάλο φόρτωμα ἔερα ἔντα.

τὶς γίδες. Στὴν καθεμιά, ποὺ ἀρμεγε, ἀφηνε καὶ τὸ μικρό της.

’Απὸ τὸ γάλα, ποὺ ἀρμεξε, τὸ μισὸ τὸ ἔπηξε τυρὶ καὶ σὲ λίγη ὥρα τὸ ἔβαλε στὰ μικρὰ καλάθια. Τὸ ἄλλο μισὸ τὸ φύλαξε στὶς καρδάρες, γιὰ νὰ πίνη στὸ δεῖπνο του.

“Υστερα ἄναψε μιὰ μεγάλη φωτιά, ποὺ ἔλαμψε δὴ ή σπηλιά. Τότε μᾶς ἐπῆρε τὸ μάτι του.

— Ποιοὶ εἶστε σεῖς κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεστε; μᾶς εἶπε μὲ τρομερὴ φωνή. Τί θέλετε ἐδῶ; Ἐχετε καμιὰ δουλειὰ ἥ εἶστε κλέφτες καὶ γυρίζετε ἐδῶ καὶ κεῖ, γιὰ νὰ κάνετε κακό;

“Ολοὶ τρομάξαμε, γιατὶ ἥ φωνή του ἦταν σὰ μούγκρισμα θηρίου ἐγὼ δμως πῆρα θάρρος κι ἀποκρίθηκα:

— Εἴμαστε Ἑλληνες κι ἔρχόμαστε ἀπὸ τὴν Τροία. Πηγαίναμε στὴν πατρίδα μας, ἀλλὰ μεγάλη τρικυμία μᾶς ἔρριξε ἐδῶ πέρα. Σὲ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς φιλοξενήσης καὶ νὰ μᾶς προστατέψῃς. Οἱ θεοὶ τιμωροῦν ἐκείνους, ποὺ δὲ βοηθοῦν καὶ δὲ φιλοξενοῦν τοὺς ξένους.

Καὶ κεῖνος ἀποκρίθηκε ἄσπλαχνα:

— “Η ἄμυναλος εἶσαι, ξένε, ἥ ἀπὸ πολὺ μακρινὸ τόπο ἔρχεσαι, γιὰ νὰ λές στὸν Πολύφημο νὰ φοβᾶται τοὺς θεούς. Οἱ Κύκλωπες οὔτε τὸν Δία οὔτε τοὺς ἄλλους θεοὺς λογαριάζουν, γιατὶ εἴμαστε πιὸ δυνατοὶ ἀπὸ κείνους. Βγάλε ἀπὸ τὸ νοῦ σου, πώς θὰ προστατέψω ἐσένα καὶ τοὺς συντρόφους σου, γιατὶ θὰ φοβηθῶ τάχα τοὺς θεούς. Μὰ ἔλα πές μου τώρα, ποῦ ἔχεις ἀφῆσει τὸ πλοῖο σου, μακριὰ ἥ ἐδῶ κοντά;

Αὐτὰ μοῦ εἶπε, γιὰ νὰ μὲ ξεγελάσῃ. Ἐγὼ δμως ἔνιωσα τὸ σκοπό του κι ἀποκρίθηκα:

— Τὸ πλοῖο μου τόρριξε ἥ τρικυμία ἀπάνω στὰ βράχια τοῦ νησιοῦ σου καὶ τὸ ἔκαμε κομμάτια. Καὶ ἐμεῖς θὰ εἴμαστε τώρα πνιγμένοι, ἀν δὲν ξαίραμε κολύμπι.

‘Ο ἄγριος Κύκλωπας δὲν ἔδωσε ἀπόκριση, ἀλλὰ τινάχτηκε ἀπάνω, ἀπλωσε τὰ δυό του χέρια στοὺς συντρόφους μου, ἀρπάξε δύο, τοὺς χτύπησε καταγῆς, σὰ νὰ ἦταν σκυλάκια, καὶ τοὺς ἔφαγε λαίμαργα.

Πρώτη φορά τὰ μάτια μου ἔβλεπαν τέτοιο φριγτὸν θέαμα! "Ολους μᾶς ἐπῆρε δόφρος. Σηκώσαμε τὰ χέρια μας ψηλά, παρακαλώντας τοὺς θεοὺς νὰ μᾶς γλυτώσουν ἀπὸ τὸ φοβερὸν αὐτὸν θηρίον.

45. Ὁ ὄδυσσεας συλλογίζεται, πῶς νὰ γλυτώσῃ
ἀπὸ τὸν Κύκλωπα.

"Ο Κύκλωπας ὕστερα ἀπὸ τὸ δεῖπνο του, ἀφοῦ ἦπιε κάμποσες καρδάρες γάλα, ἔπλωθηκε στὴ μέση τῆς σπηλιᾶς, κοιμήθηκε καὶ ἀρχισε νὰ ζουχαλίζῃ.

Μοῦ ἤρθε τότε στὸ νοῦ νὰ τὸν σκοτώσω μὲ τὸ σπαθί μου. "Οταν διμως τὸ καλοσκέφτηκα, δὲν τὸ βρῆκα φρόνιμο. Γιατὶ ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ σπρώξῃ τὸ μεγάλο βράχο ἀπὸ τὴν εἰσοδο τῆς σπηλιᾶς;

"Ετσι λοιπὸν μὲ μεγάλη ἀνησυχία περίμενα νὰ ξημερώση.

Τὸ φοβερὸν θηρίον ἔύπνησε πολὺ πρωὶ κι ἀμέσως ἀναψε φωτιά· ἀρμεξε τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες του κι ὕστερα ἀρπάξε πάλι δύο ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς ἔφαγε κι αὐτούς.

"Υστερα ἔσπρωξε τὸ βράχο ἀπὸ τὸ στόμα τῆς σπηλιᾶς, ἔβγαλε ἔξω στὴν αὐλὴ τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες του καὶ τὴν ἔκλεισε πάλι μὲ μεγάλη εὔκολία.

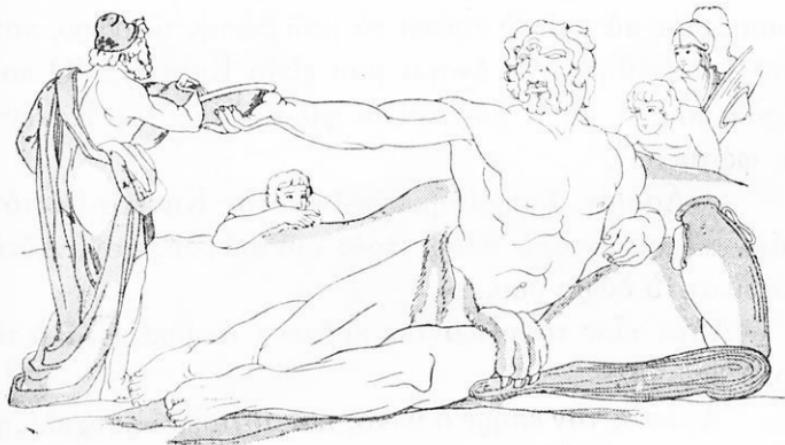
Στὸ μεταξύ, ἐνῶ ὁ Κύκλωπας ὠδηγοῦσε μὲ φωνὲς καὶ σφυρίγματα τὰ πρόβατα στὸ βουνό, ἔγω συλλογίζομενα, πῶς νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὸ φοβερὸν θάνατο τοὺς συντρόφους μου.

Πολλὲς δῷρες βασάνισα τὸ μυαλό μου. Ἐπιτέλους βρῆκα ἓνα μέσο κι ἐμεῖς νὰ σωθοῦμε κι αὐτὸν νὰ τιμωρήσουμε.

Μέσα στὴ σπηλιὰ ἥτανε ἔνα χλωρὸ ξύλο ἀπὸ ἀγριελιά, μακρὺ καὶ χοντρὸ ἵσαμε κατάρτι πλοίου. Ἐκοψα ἔνα κομμάτι ὡς μιὰ δργιὰ καὶ τὸ ἔδωσα στὸν συντρόφους μου νὰ τὸ ξύσουν. Ὅστερα ἐγὼ μονάχος πελέκησα μιὰν ἄκρη καὶ τὴν ἔκαμα μυτερή· τὴν ἔβαλα στὴ φωτιά, γιὰ νὰ γίνη σκληρή, κι ἔκρυψα τὸ ξύλο μέσα στὴν κοπριά, ποὺ ἥτανε σωριασμένη μέσα στὴ σπηλιά.

46. Ὁ Ὀδυσσέας μεθᾶ τὸν Κύκλωπα.

Ο Πολύφημος γύρισε ἀπὸ τὴ βοσκή, ὅταν ἀρχισε νὰ νυχτώνῃ. Ἐβαλε πάλι ὅλα τὰ πρόβατά του στὴ σπηλιά. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν ἀφῆσε οὕτε τὰ κριάρια οὕτε τὰ τραγιὰ στὴν αὐλή. Ποιὸς ξαίρει γιατί!

— Δῶσε μου κι ἄλλο καὶ πές μου πᾶς σὲ λένε.

Φαίνεται, πῶς κάτι θὰ ὑπωπτεύθηκε.

Ἄρμεξε σὲ λίγο τὶς προβατίνες καὶ τὶς γίδες, σήκωσε κι ἔβαλε πάλι τὸ βράχο στὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιᾶς κι ὕστερα πάλι ἀρπαξε δυὸ ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς ἔφαγε. Τότε ἐγὼ γέμισα ἔνα ξύλινο ποτήρι ἀπὸ

κεῖνο τὸ γλυκὸ κρασί, ποὺ εἶχα φέρει ἀπὸ τὸ πλοῖο,
ἐπῆγα κοντά του προφυλαχτικὰ καὶ τοῦ εἴπα:

— Πολύφημε, δοκίμασε αὐτὸ τὸ κρασί. Σοῦ τὸ
ἔφερα δῶρο, ἵσως καὶ μὲ σπλαχνιστῆς καὶ μὲ βοηθήσης
νὰ γυρίσω στὴν πατρίδα μου. Πιστεύω πολὺ νὰ εὐχα-
ριστηθῆς ἀπὸ τὸ γλυκὸ αὐτὸ πιοτό.

‘Ο Κύκλωπας ἐπῆρε τὸ ποτήρι καὶ ἤπιε τὸ κρασί.
Τὸ ἀσχημό πρόσωπό του ἔδειξε μεγάλη εὐχαρίστηση.
“Υστερα μοῦ εἴπε:

— Δῶσε μου κι ἄλλο καὶ πές μου πῶς σὲ λένε, γιὰ
νὰ σοῦ δώσω κι ἐγὼ ἔνα δῶρο, ποὺ πολὺ θὰ σοῦ ἀρέσῃ.
Κι ἔδω ἔχομε κρασί, μὰ τὸ δικό σου εἶναι νέκταρ.

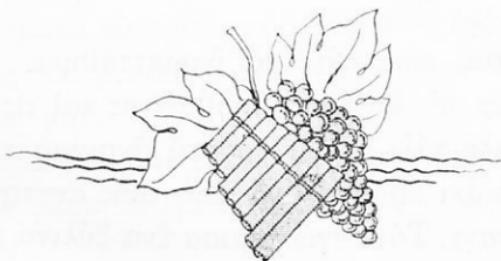
‘Ἐγὼ τοῦ ἔδινα δλοένα καὶ αὐτὸς ὁ ἀνόητος ἀμέσως
τὸ ρουφοῦσε σὲ λίγο ἀρχισε νὰ ζαλίζεται.

— Πολύφημε, τοῦ εἴπα τότε ἐγώ, θὰ σοῦ πῶ τὸ
ὄνομά μου, μὰ καὶ σὺ πρέπει νὰ μοῦ δώσῃς τὸ δῶρο, ποὺ
μοῦ ὑποσχέθηκες. Τ’ ὄνομα μου εἶναι Κανένας. ‘Ο πα-
τέρας μου, ἡ μάνα μου καὶ οἱ φίλοι μου δλοι Κανένα
μὲ φωνάζουν.

— Λοιπόν, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος, τὸν Κανένα θὰ τὸν
φάω τελευταῖο ἀπὸ δλους τοὺς συντρόφους του. Αὐτὸ
θὰ εἶναι τὸ δῶρο σου.

Αὐτὰ εἴπε τραυλίζοντας κι ἔπεσε ἀνάσκελα ἀπὸ τὸ
πολὺ μεθύσι.

‘Αμέσως τὸν ἐπῆρε δ ὕπνος καὶ ἀρχισε νὰ ρουχαλίζη.

47. Ὁ Οδυσσέας τυφλώνει τὸν Κύκλωπα.

Τότε ἐγὼ ἐπῆρα τὸ μυτερὸ δέρμα, ποὺ εἶχα ἔτοιμάσει, τὸ πύρωσα στὴ φωτιὰ καὶ τὸ ἔμπηξα στὸ μεγάλο μονάκοιβο μάτι τοῦ Κύκλωπα.

Μὲ φωνὲς ἄγριες τινάχτηκε ἀπάνω τότε ὁ φοβερὸς γίγαντας. Ἔβγαλε φριχτὸ μουγκρητό, ποὺ βούτιξαν γύρω οἱ βράχοι.

Σὰν τρελὸς τράβηξε ἀπὸ τὸ μάτι του τὸ δέρμα καὶ

Ἐπῆρα τὸ μυτερὸ δέρμα, ποὺ εἶχα ἔτοιμάσει...

τὸ πέταξε μὲ δύναμη μακριά. Κι ὕστερα ἀρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ ζητᾶ βοήθεια.

Ἐμᾶς μᾶς ἐπῆρε ὁ φόβος καὶ κρυφτήκαμε σὲ μιὰ παράμερη γωνιὰ τῆς σπηλιᾶς.

Οἱ ἄλλοι Κύκλωπες, ποὺ κατοικοῦσαν διλόγυνα στὶς

κορυφές τῶν βιουνῶν, ἀκουσαν τὶς φωνές του κι ἔτρεξαν νὰ δοῦν, τί τρέχει. Ἡρθαν ἀπέξω ἀπὸ τὴ σπηλιὰ καὶ τὸν ἐρώτησαν:

— Τί ἔπαθες, Πολύφημε, καὶ σήκωσες τὸν κόσμο στὸ ποδάρι μὲ τὶς φωνές σου; Μήπως κλέφτες σοῦ ἀρπάζουν τὰ πρόβατα; Ἡ μήπως σὲ πείραξε κανένας;

— "Αχ! φώναξε δὲ Πολύφημος, δὲ Κανένας, δὲ Κανένας μὲ σκοτώνει.

— Τότε λοιπόν, εἶπαν ἐκεῖνοι, τί φωνάζεις, ἀφοῦ κανένας δὲ σὲ πειράζει; Ἄν τρελάθηκες, παρακάλεσε τὸν πατέρα σου τὸν Ποσειδῶνα νὰ σὲ γιατρέψῃ. Ἐμεῖς δὲ μποροῦμε νὰ σοῦ κάμουμε τίποτε.

Ἄντα εἶπαν κι ἔφυγαν. Ἐγὼ χάρηκα πολύ, ποὺ τοὺς γέλασα μὲ τὴ γνώση μου.

48. Ὁ Ὀδυσσέας καὶ οἱ σύντροφοί του βγαίνουν ἀπὸ τὴ σπηλιά.

Ο Κύκλωπας παράδερνε μέσα στὴ σπηλιὰ μὲ πόνους καὶ μὲ βογγητὰ καὶ μὲ τεντωμένα χέρια ἔφαγνε γιὰ νὰ μᾶς πιάση.

"Αμα δῆμος εἶδε, πὼς τοῦ κάκου κοπίαζε, ἐπῆγε σιγὰ σιγὰ ψάχνοντας καὶ βρῆκε τὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιᾶς. "Εσπρωξε τὸ βράχο, κάθησε στὴν τρύπα καὶ ἅπλωσε τὰ χέρια του, γιὰ νὰ μᾶς πιάση, ἀν περνούσαμε μαζὶ με τὰ πρόβατα καὶ τὰ κριάρια.

Στὸ μεταξὺ ἐγὼ βασάνιζα τὸ μυαλό μου νὰ βρῶ τρόπο νὰ βγοῦμε ἔξω. Ἐπιτέλους νά τί ἔκαμα:

Στὴ σπηλιὰ μαζὶ μὲ τὰ πρόβατα ἦταν καὶ πολλὰ μεγάλα κριάρια. Ἀπ' αὐτὰ ἔβαζα πλάϊ-πλάϊ τρία στὴ σειρὰ καὶ τὰ ἔδενα μαζὶ μὲ βοῦρλα, ποὺ τὰ εἶχε γιὰ στρῶμα

καὶ γιὰ σκοινιὰ δὲ Κύκλωπας. "Υστερα ἀποκάτω ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τοῦ μεσιανοῦ κριαριοῦ ἔδενα κι ἀπὸ ἕνα σύντροφό μου.

"Αμα ἔδεσα ὅλους τοὺς συντρόφους μου, ἀγκάλιασα κι ἐγὼ τὸ μεγαλύτερο καὶ δυνατότερο κριάρι καὶ χώμηκα ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά του.

'Εκεῖ κρατιόμουνα σφιχτὰ πιασμένος μὲ τὰ χέρια μου ἀπὸ τὰ μακριὰ μαλλιά του.

Μείναμε ἔτσι ἐκεῖ, χωρὶς νὰ βγάζουμε λέξη ἀπὸ τὸ στόμα μας, ὅσπου ξημέρωσε.

Τότε τὰ κριάρια ἄρχισαν νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὴν σπηλιά, γιὰ νὰ πᾶνε νὰ βοσκήσουν.

Οἱ προβατίνες βέλαζαν ὀλοένα, γιατὶ δὲ μπόρεσε δὲ Κύκλωπας νὰ τὶς ἀρμέξῃ καὶ τὰ μαστάρια τους ήταν γεμάτα γάλα.

'Ο Πολύφρημος ἔφαγε μὲ τὰ χέρια του τὴν φάγη τῶν κριαριῶν, μήπως κανένας ἀπὸ μᾶς κάθεται ἀπάνω, γιὰ νὰ βγῆ ἔξω.

Τὸ τελευταῖο κριάρι, ποὺ προχώρησε στὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιᾶς, ήταν τὸ δικό μου. Τὸ βάραιναν τὰ πολλὰ μαλλιά του κι ἐγώ. Τὸ κριάρι αὐτὸ ήταν τὸ πιὸ ἀγαπημένο κριάρι τοῦ Κύκλωπα.

'Ο Πολύφρημος τὸ γνώρισε, τὸ χάιδεψε καὶ τοῦ εἶπε:

— 'Αγαπημένο μου κριάρι, γιατί σήμερα βγαίνεις ἔξω τελευταῖο; 'Εσύ ποτὲ δὲ συνήθιζες νὰ μένης πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλα. Πάντα πρῶτο πήγαινες στὴν βοσκὴ καὶ στὸ νερὸ καὶ πρῶτο τὸ βράδυ ἔμπαινες στὸ μαντρί. Σήμερα ὅμως ἔρχεσαι τελευταῖο! Θὰ εἴσαι καὶ σὺ λυπημένο γιὰ τὸ κακό, ποὺ ἔπαθε δὲ ἀφεντικός σου ἀπὸ τὸν κακοῦργο τὸν Κανένα. 'Αλλὰ μὴ στενοχωριέσαι καὶ δὲ θὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια μου. "Αχ! ἂν μποροῦσες νὰ μιλήσης, ἀγαπημένο μου κριάρι, ἀμέσως θὰ

μοῦ ἔλεγες, ποῦ κρύβεται αὐτὸς ὁ τιποτένιος. Καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, πῶς θὰ σκορπίζονταν τὰ μυαλά του!

Αὐτὰ εἶπε ὁ Κύκλωπας κι ἄφησε τὸ κριάρι νὰ βγῆ ἔξω.

49. Ὁ Ὀδυσσέας πειράζει τὸν Κύκλωπα.

Μόλις προχώρησαν τὰ κριάρια λίγα παραπέρα ἀπὸ τὴν σπηλιά, ἄφησα πρῶτος ἐγὼ τὰ μαλλιὰ τοῦ κριαριοῦ μου καὶ στηκώθηκα ἀπάνω. Ὅστερα ἔλυσα καὶ τοὺς συντρόφους μου. Καὶ χωρὶς νὰ χάνουμε καιρό, πήραμε γιὰ ἐνθύμηση τὰ παχιὰ κριάρια, ποὺ μᾶς ἔβγαλαν ἀπὸ τὴν σπηλιά, καὶ τραβήξαμε γιὰ τὸ πλοῖο μας.

Οἱ ἀγαπημένοι σύντροφοί μας, ποὺ μᾶς περίμεναν, δταν μᾶς εἶδαν, χάρηκαν πολύ. Ἄμα δμως ἔμαθαν τὸ φοβερὸ θάνατο τῶν ἔξι συντρόφων μας, ἀρχισαν νὰ κλαῖνε.

Ἐγὼ τότε, ἀφοῦ τοὺς παρηγόρησα, τοὺς πρόσταξα νὰ βάλουν τὰ κριάρια μέσα στὸ πλοῖο καὶ νὰ φύγουμε.

Οἱ σύντροφοί μου μὲ μεγάλη προθυμίᾳ ἔκαμαν, δ, τι τοὺς εἶπα.

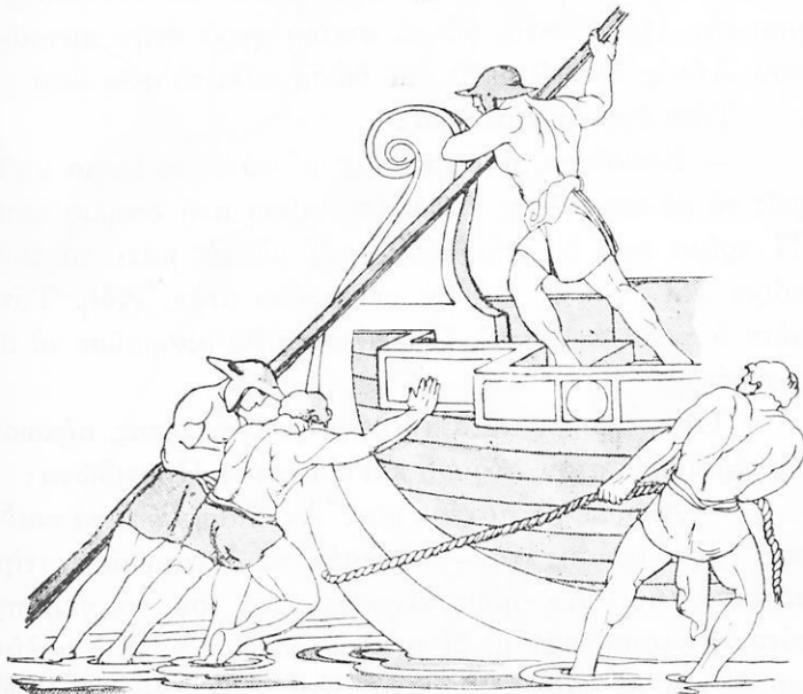
Σὲ λίγο ἔκεινήσαμε ἀπὸ τὸ ἀκρογιάλι.

Εἶχαμε προχωρήσει κάμποσο στὴ θάλασσα, δταν ἔξαφνα μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ νὰ πειράξω τὸν Κύκλωπα.

— Πολύφημε!.. ἐ Πολύφημε!.. τοῦ φωνάζω. Βλέπεις, κακούργε, τί ἔπαθες; Τέτοια τιμωρία σοῦ ἔπειρε, γιὰ τὰ κακούργηματα ποὺ κάνεις.

“Ο Κύκλωπας ξαφνίστηκε, ἅμα ἀκουσε τὶς φωνές.” Ετριξε τὰ δόντια του ἀπὸ τὸ θυμό του, πετάχτηκε ἀπάνω ἀγριεμένος, ἀρπάξε ἔνα μεγάλο βράχο καὶ τὸν ἔρριξε μὲ δλη του τὴ δύναμη κατὰ κεῖ, ποὺ ἐρχόταν ἡ φωνή μου

‘Ο βράχος ἔπεσε στὴν θάλασσα, λίγο πιὸ μέσα ἀπὸ τὴν πλώρη τοῦ πλοίου μας· καὶ τὰ κύματα, ποὺ σήκωσε, τὸ ἔσπρωξαν πίσω στὴ στεριά. Ἐγὼ ἀμέσως τότε ἀρπάζω ἔνα μακρὺ κοντάρι, σπρώχνω μὲ δλῆ μου τὴ δύναμι τὸ πλοῖο στὴ θάλασσα καὶ προστάζω τοὺς συντρό-

Μ' ἔνα μακρὺ κοντάρι σπρώχνω μ' δλῆ μου τὴ δύναμι.

φους μου νὰ τραβιοῦν κουπί, δσο μποροῦν πιὸ δυνατά,
γιὰ νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὸ χαμό.

Σὲ λίγο τὸ πλοῖο μας ἀπομακρύνεται· κι ὅταν
ἔφτασε σὲ διάστημα διπλὸ ἀπὸ τὸ πρῶτο, φώναξα πάλι:

— Κύκλωπα, ἀν σὲ ρωτήσουν καμιὰ φορά, ποιὸς σὲ
τύφλωσε, νὰ τοὺς πῆς δ 'Οδυσσέας, δ γιὸς τοῦ Λαέρτη,
ποὺ κυρίεψε τὴν Τροία.

‘Ο Κύκλωπας ἀναστέναξε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά
του καὶ εἶπε:

— "Αχ! καλὰ μοῦ τὸ εἶχε πεῖ ἔνας μάντις ἀπὸ πολὺν καιρό, πὼς θὰ τυφλωθῶ ἀπὸ τὸν Ὁδυσσέα. Μὰ ἐγὼ περίμενα νὰ δῶ κανένα φοβερὸ γύγαντα καὶ ὅχι ἔναν ἀνθρωπάκο, ποὺ μὲ νίκησε μὲ τὸ κρασὶ κι ὕστερα μὲ τύφλωσε. Μὰ ἔλα, γύρισε πίσω, Ὁδυσσέα, νὰ σοῦ δώσω κανένα καλὸ δῶρο καὶ νὰ παρακαλέσω καὶ τὸν πατέρα μου τὸν Ποσειδῶνα, νὰ σὲ στείλη γερὸ στὴν πατρίδα σου. Αὐτός, ἀν Θέλη, θὰ μοῦ δώσῃ πάλι τὸ φῶς μου.

Τότε ἐγὼ ἀποκρίθηκα:

— Κακοῦργε, θαρρεῖς, πὼς μ' αὐτὰ τὰ λόγια μπορεῖς νὰ μὲ καταφέρῃς νὰ γυρίσω πίσω στὴ σπηλιά σου! Τί κρῆμα ποὺ δὲ μποροῦσα μαζὶ μὲ τὸ μάτι νὰ σοῦ πάρω καὶ τὴ ζωὴ καὶ νὰ σὲ στείλω στὸν Ἀδη. Τότε οὕτε δ πατέρας σου δ Ποσειδῶνας θὰ μποροῦσε νὰ σὲ γιατρέψῃ.

"Οταν ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια δ Κύκλωπας, σήκωσε τὰ χέρια του στὸν οὐρανὸ καὶ εἶπε στὸν Ποσειδῶνα:

— "Άκουσέ με, πατέρα μου. "Αν εἴμαι ἀληθινὰ παιδί σου, μὴν ἀφήσης τὸν Ὁδυσσέα νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν πατρίδα του. "Αν δμως εἶναι γραφτό του νὰ γυρίσῃ, τότε ἂς φτάσῃ ἐκεῖ μὲ ξένο πλοῖο κι ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸ καὶ μὲ πολλὰ βάσανα. Καὶ στὸ σπίτι του νὰ βρῇ μεγάλες δυστυχίες καὶ συμφορές.

"Υστερα ἀρπαξε ἔνα βράχο πιὸ μεγάλο. ἀπὸ τὸν πρῶτο καὶ τὸν ἔρριξε μὲ μεγάλη δύναμη ἀπάνω μας.

Αὐτὴ τὴ φορὰ δμως δ βράχος ἔπεσε λίγο πιὸ πίσω ἀπὸ τὸ πλοῖο μας καὶ λίγο ἔλειψε νὰ χτυπήσῃ τὸ τιμόνι του. Τὰ κύματα, ποὺ σήκωσε, μᾶς ἔσπρωξαν τώρα πρὸς τὰ ἔμπρός καὶ μᾶς ἔφεραν γρηγορώτερα στὸ μικρὸ νησάκι, δπου μᾶς περίμεναν καταλυπημένοι οἱ σύντροφοί μας.

Καθὼς μᾶς εἶδαν, ἔτρεξαν καὶ μᾶς ἀγκάλιασαν, μᾶς φιλοῦσαν κι ἔκλαιγαν ἀπ' τὴ γαρά τους. Πολὺ δμως

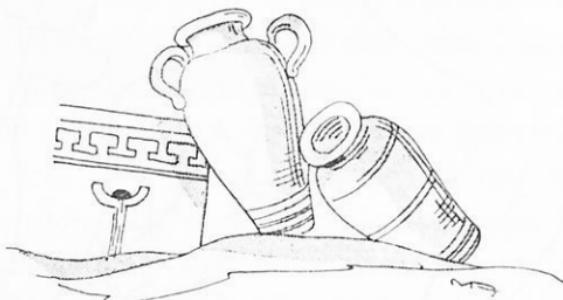

Ο Κύκλωπας ἀρπάξε ἔνα μεγάλο βράχο καὶ τὸν ἔρριψε μὲ δῆλη του τὴ δύναμι.

λυπήθηκαν, δταν ἔμαθαν τὸ φριγτὸ θάνατο τῶν ἔξι συντρόφων μας.

Ἐγὼ γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸ Δία, ποὺ μᾶς ἔσωσε, τοῦ θυσίασα τὸ μεγαλύτερο κριάρι, ποὺ μὲ εἶχε βγάλει ἀπὸ τὴ σπηλιά. Τοῦ κάκου ὅμως! Ὁ Δίας εἶχε ἀποφάσίσει νὰ καταστρέψῃ καὶ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς συντρόφους μου.

“Ολη ἐκείνη τὴν ἡμέρα καθήσαμε στὴν ἀκρογιαλιὰ νὰ ἔκουναστοῦμε. Στὸ μεταξὺ διηγήθηκα στοὺς συντρόφους μου, ὅσα πάθαμε ἀπὸ τὸν Κύκλωπα.

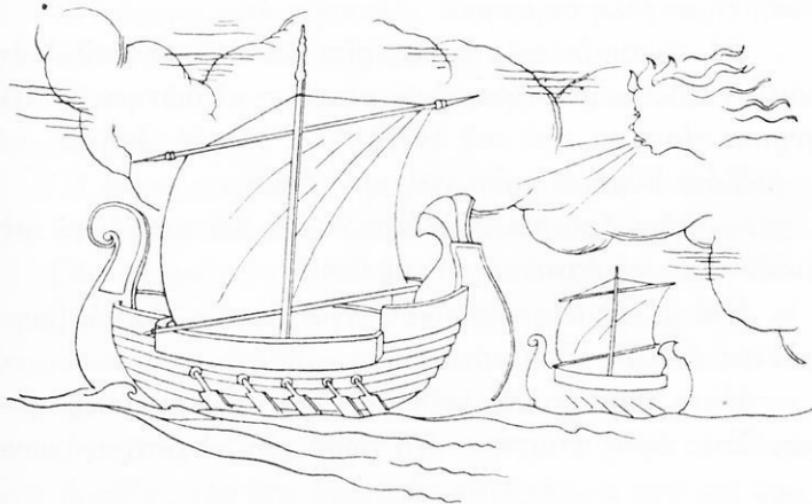

50. Τὸ ἀσκὶ τοῦ Αἰόλου.

Τὴν ἄλλη μέρα μπήκαμε στὰ πλοῖα μας πολὺ πρωὶ καὶ ἔκεινήσαμε.

Σὲ λίγο φτάσαμε στὸ νησί, ποὺ κατοικοῦσε ὁ Αἴολος, ὁ θεὸς τῶν ἀνέμων. Πήγαμε στὸ παλάτι του καὶ μᾶς καλοδέχτηκε.

Ἐνα μῆνα περάσαμε ἐκεῖ. Ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα νὰ φύγουμε, ὁ Αἴολος μᾶς ἔδωσε ἔνα μεγάλο ἀσκί. Μέσα σ' αὐτὸ ἔκλεισε ὅλους τοὺς ἀνέμους. Μονάχα τὸ Ζέφυρο ἄφησε ἔξω ἐλεύθερο νὰ σπρώχνῃ μὲ τὸ φύσημά του ἥσυχα τὰ πλοῖα μας γιὰ τὴν πατρίδα.

Μονάχα τὸ Ζέφυρο ἄφησε ἔξω ἐλεύθερο νὰ σπρώχνῃ μὲ τὸ φύσημά του ἥσυχα τὰ πλοῖα μας.

Ἐννιὰ μέρες καὶ ἐννιὰ νύχτες ταξιδεύαμε πρίμα. Ἀπάνω στὶς δέκα ἀρχιζαν νὰ ἔχωριζουν τὰ βουνὰ τῆς Ἰθάκης. Βλέπαμε πιὰ τὶς φωτιές, ποὺ ἀναβαν τὴ νύχτα οἱ βοσκοί.

Τότε μ' ἐπῆρε ὑπνος γλυκός, γιατὶ ἥμουν κουρασμένος ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὶς ἀγρύπνιες.

Τὴν δρα, ποὺ κοιμόμενον, οἱ σύντροφοί μου, μὲ τὴν ἰδέα πὼς τὸ ἀσκὶ εἶναι γεμάτο ἀσήμι καὶ χρυσάφι, τὸ ἄνοιξαν. Μονομᾶς τότε πετάχτηκαν ἔξω μὲ δρμὴ οἱ κλεισμένοι ἄνεμοι, ἀρχισαν νὰ φυσοῦν μὲ δύναμη καὶ ἔσπρωξαν τὰ πλοῖα μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας.

Οἱ σύντροφοί μου ἔκλαιγαν πικρά.

Τότε ἐγὼ τινάχτηκα ἀπὸ τὸν ὑπνο καὶ τόσο στενοχωρέθηκα, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ πέσω στὴ θάλασσα καὶ νὰ πνιγῶ. Μὰ πάλι τὸ καλοσκέφτηκα καὶ δὲν τὸ βρῆκα φρόνιμο. Γι' αὐτὸ ἀποφάσισα νὰ ὑποφέρω καὶ αὐτὴ τὴ μεγάλη συμφορά.

'Η τρικυμία μᾶς ἔφερε πίσω στὸ νησὶ τοῦ Αἰόλου. Αὐτὸς ξαφνίστηκε, ἅμα μὲ εἶδε μὲ φότησε, γιατὶ γύρισα πίσω, κι ἐγὼ τοῦ διηγήθηκα, ὅτι μὲ βρῆκε.

Τότε θύμωσε πολὺ καὶ μοῦ εἶπε:

— Φύγε ἀπὸ δῶ. Δὲ θέλω νὰ σὲ δῶ πιά, ἀφοῦ σὲ μισοῦν καὶ σὲ κατατρέχουν οἱ θεοί.

Καὶ μ' ἔδιωξε σκληρά. Ἐγὼ ἔφυγα, βαριὰ βογώντας ἀπὸ τὴ λύπη μου.

Καταλυπημένοι ξεκινήσαμε καὶ ταξιδεύαμε ἔξι μέρες. Στὶς ἔφτὰ φτάσαμε στὴ χώρα τῶν Λαιστρυγόνων.

51. Οἱ Λαιστρυγόνες.

Οἱ Λαιστρυγόνες ἦταν ἄγριοι γίγαντες κι ἀνθρωποφάγοι.

Μπήκαμε σ' ἓνα μικρὸ καὶ ἥσυχο λιμανάκι, ποὺ εἶχε στενὸ τὸ στόμα καὶ γύρω γύρω βράχους πολὺ ψηλούς.

Οι σύντροφοί μου ἔδεσαν τὰ πλοῖα τους μέσα στὸ βάθος τοῦ λιμανιοῦ τὸ ἔνα κοντά στὸ ἄλλο. Τὸ δικό μου τὸ κράτησα ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι κοντά στὴν εἰσοδο καὶ τὸ ἔδεσα ἀπὸ τοὺς βράχους μὲ σκοινιά.

“Υστερα μὲ πολὺν κόπο ἀνέβηκα στὸν πιὸ ψηλὸ βράχο καὶ κοίταξα ἀπὸ ὅλες τὶς μεριές, νὰ δῶ, τί τόπος εἶναι καὶ ποῦ βρίσκομαι. Τοῦ κάκου ὅμως! Τίποτε δὲν ἔβλεπα, οὕτε ἄνθρωπο ἐπῆρε τὸ μάτι μου, οὕτε κανένα ζῶο σπιτικό. Μονάχα πολὺ μακριὰ φαινόταν σ’ ἔνα μέρος καπνός, ποὺ ἀνέβαινε ψηλά.

“Εστειλα τότε πρὸς τὰ ἔκει τρεῖς ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου, τοὺς πιὸ γενναίους, γιὰ νὰ μοῦ φέρουν καμιὰ εἰδήση.

Στὸ δρόμο, ποὺ πήγαιναν, ἀπάντησαν μιὰ κόρη ποὺ εἶχε πάει γιὰ νερὸ καὶ γύριζε στὴν πόλη.

“Ήταν ἡ θυγατέρα τοῦ Ἀντιφάτη, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Λαιστρυγόνων.

“Η βασιλοπούλα μὲ μεγάλη προθυμία τοὺς ὠδήγησε στὴ χώρα καὶ τοὺς ἔδειξε τὸ παλάτι τοῦ πατέρα της.

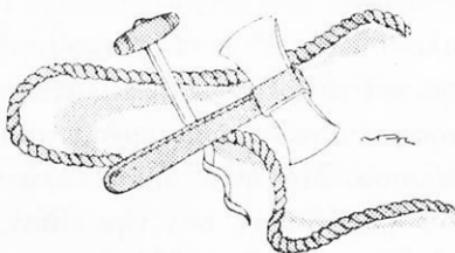
Οἱ σύντροφοί μου ἐμπῆκαν μέσα καὶ τοὺς καλοδέχτηκε ἡ βασίλισσα. Μὰ ἥταν τόσο πολὺ ψηλή, ποὺ οἱ σύντροφοί μου φοβήθηκαν, σὰν τὴν εἶδαν. Σηκώθηκαν νὰ φύγουν, μὰ δὲν πρόλαβαν. Νά καὶ μπαίνει ὁ Ἀντιφάτης, ὁ ἄντρας της. Καὶ στὴ στιγμή, χωρὶς κανένα λόγο, ἀρπάζει τὸν ἔνα ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν τρώῃ. Τότε οἱ δύο ἄλλοι τρομαγμένοι πετάχτηκαν ἀπὸ τὰ παράμυρα καὶ τρέχοντας ἔφτασαν στὰ πλοῖα μας. Δὲν πρόλαβαν νὰ μᾶς ποῦν, τί τρέχει, καὶ νά ἀπὸ πίσω τους ἔρχονται τρέχοντας οἱ Λαιστρυγόνες ὠπλισμένοι.

“Όλοι τους ἥταν γίγαντες. Ἐμπρὸς σ’ αὐτοὺς ἐμεῖς φαινόμαστε μερμήγκια. Ὡρμησαν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τοὺς

βράχους καὶ μὲν μεγάλες πέτρες σκότωναν τοὺς συντρόφους μου κι ἔσπαζαν τὰ πλοῖα.

Σὲ λίγο κανένα ἀπὸ τὰ πλοῖα, ποὺ ἦταν μέσα στὸ λιμάνι, δὲν ἔμεινε γερό. "Ολα εἶχαν γίνει κομμάτια, κανεὶς ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου δὲ γλύτωσε. "Ολους τοὺς σκότωσαν. Μὲ ἄγριες καὶ φοβερὲς φωνὲς μάζευαν τὰ σώματα τῶν σκοτωμένων καὶ τὰ μοίραζαν μεταξύ τους. Ἐγὼ πρόφτασα νὰ κόψω μὲ τὸ σπαθί μου τὰ σκουνιά, ποὺ εἶχα δεμένο τὸ πλοῖο μου, καὶ νὰ φύγω στ' ἀνοιχτά.

Μὲ μεγάλη λύπη κι ἀπελπισία ἔφυγα ἀπὸ τὸν καταραμένο ἐκεῖνο τόπο. Τώρα εἶχα μόνο τοὺς ναῦτες τοῦ δικοῦ μου πλοίου.

52. Τὸ παλάτι τῆς Κίρκης.

“Υστερα ἀπὸ ἀρκετὲς ἡμέρες φτάσαμε σ' ἔνα δῆμορφο δασωμένο νησί. Βγήκαμε σ' ἔνα λιμανάκι καὶ ἔαπλωθήκαμε στὰ μαλακὰ χόρτα νὰ ἔσκουραστοῦμε.

Ἐγὼ προχώρησα στὸ δύσος καὶ σκότωσα ἔνα μεγάλο λάφι· τὸ ἐπῆγα στοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς εἶπα:

—Νά, φύλοι μου, τροφὴ νὰ φᾶμε καὶ νὰ χορτάσουμε.

Βγάλαμε καὶ κρασὶ ἀπὸ τὸ πλοῖο, φάγαμε κι ἥπιαμε καὶ κοιμηθήκαμε στὴν ἀκρογιαλιά.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔστειλα λίγους συντρόφους νὰ ἔξετάσουν τὸ νησὶ καὶ νὰ δοῦν, ποιὸ τὸ κατοικοῦσαν.

Αὐτοί, ἐκεῖ ποὺ πήγαιναν προσεχτικά, εἶδαν στὸ βάθος ἐνὸς κάμπου ἔνα παλάτι δῆμορφο. Ἡταν καλοχτισμένο κι ἀπέξω τὸ τριγύριζαν ἡμεροι λύκοι καὶ λιοντάρια.

“Οταν εἶδαν τοὺς συντρόφους μου, δὲν ὠρμησαν νὰ τοὺς φᾶνε. Τοὺς σίμωσαν κουνώντας τὴν οὐρά τους κι ἔγλειφαν τὰ χέρια τους, καθὼς κάνουν οἱ σκύλοι στὸν ἀφέντη τους. Τοὺς κοίταζαν μὲ μάτια λυπημένα, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγαν:

— Μὴν μπῆτε σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.

Φοβήθηκαν οἱ σύντροφοί μου, γιατὶ ἀπὸ τὸ νοῦ τους πέρασε κάποια ὑποψία.

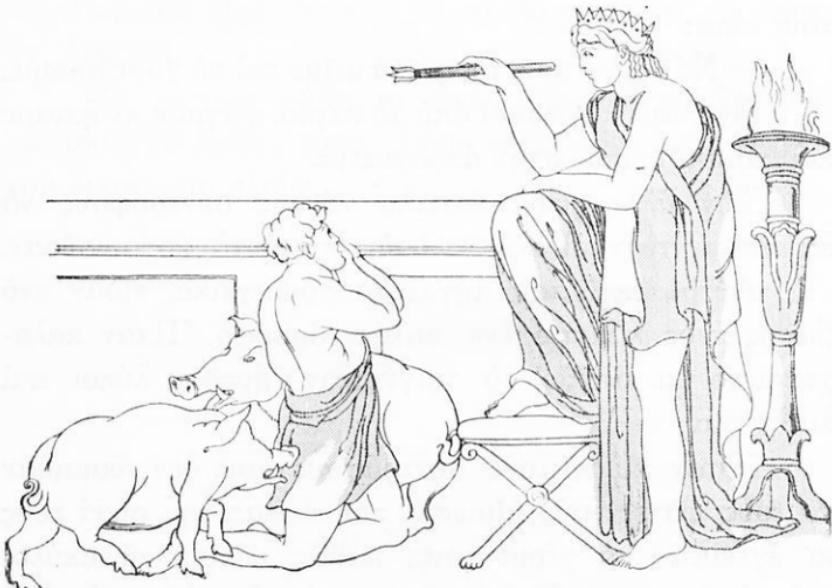
Τὴν ὥρα ἐκείνη ἀκούστηκε μέσα ἀπὸ τὸ παλάτι μιὰ γλυκιά, πολὺ γλυκιὰ φωνὴ καὶ δῆμορφο τραγούδι.

— Χωρὶς ἄλλο θεὰ θὰ εἴναι, εἴπε ἔνας τους. Τόσο μελωδικὰ μόνο θεὰ μπορεῖ νὰ τραγουδήσῃ.

53. Οἱ χοῖροι τῆς Κίρκης.

Σὲ λίγη ὥρα τὸ τραγούδι ἔπαψε καὶ οἱ σύντροφοί μου χτύπησαν τοῦ παλατιοῦ τὴν πόρτα.

Ἡ θεὰ—ἥταν ἡ θεὰ Κίρκη—ἀκουσε τὸ χτύπο καὶ ἀνοιξε ἀμέσως. Τοὺς δέχτηκε μὲ χαμόγελο καὶ μὲ

Ἡ Κίρκη σήκωσε τὸ μαγεμένο ωρδί της καὶ τοὺς χτύπησε.

φιλικὰ λόγια τοὺς ἔβαλε νὰ καθήσουν σὲ ὅμορφα καὶ ἀναπαυτικὰ καθίσματα.

Μονάχα ἔνας ἀπ' αὐτούς, ὁ Εὔρύλοχος, ἔμεινε ἀπέξω. Κάτι τοῦ ἔλεγε μέσα του, πῶς δλα ἐκεῖνα τὰ γλυκόλογα δὲν ἥταν γιὰ καλό.

Ἡ Κίρκη πρόσταξε τὶς δοῦλες της κι ἔφεραν πολλὰ φαγητὰ καὶ κρασὶ μοσχάτο μέσα σὲ μιὰ στάμνα. Μέσα στὸ κρασὶ εἶχε φύγανε κάποιο μαγικὸ βιτάνι.

Οἱ σύντροφοί μου, ἀμια ἀδειασαν τὰ ποτήρια, τὰ

ξέχασαν δλα. Ξέχασαν καὶ τὴν πατρίδα τους καὶ τὸν οὐρανόν τους.

Τότε ἡ θεὰ ἡ μάγισσα σήκωσε τὸ μαγεμένο ραβδί της καὶ τὸν χτύπησε. Κι ἀμέσως οἱ κακόμοιοι ἔγιναν χοῖροι κι ἔτρεχαν ἐδῶ καὶ κεῖ γουρλίζοντας.

“Υστερα τὸν ἐπῆγε στὸ στάβλο καὶ τὸν ἔρριξε νὰ φᾶνε βελανίδια, τὸ συνηθισμένο φαγὶ τῶν χοίρων.

“Ο Εὔρύλοχος καθύταν ἀπέξω καὶ περίμενε ἀνήσυχος. “Οταν εἶδε τὸν χοίροντας νὰ βγαίνουν, κατάλαβε τὸ δυστύχημα. Ἀπελπισμένος ἔτρεξε κι ἥρθε στὸ πλοῖο. Πολλὴ ὥρα πέρασε, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ μιλήσῃ ἀπὸ τὰ δάκρυα. “Οταν τέλος μοῦ διηγήθηκε, τί ἔγινε, ἀρπαξα τὸ σπαθί μου κι ἔτρεξα στὸ παλάτι τῆς Κίρκης νὰ γλυτώσω τὸν συντρόφοντας μου.

54. Ὁ Ὀδυσσέας νικᾷ τὴν Κίρκη.

“Εφτασα ἄφοιβα στὸ παλάτι καὶ φώναξα τὴν μάγισσα μὲ δυνατὴ φωνή. Ἐκείνη μὲ δέχτηκε εὐγενικὰ καὶ μ’ ἔβαλε νὰ καθήσω σὲ ἀναπαυτικὸ θόρόνο. “Υστερα μοῦ ἔδωσε νὰ πιῶ ἀπὸ τὸ μαγεμένο πιοτό. Μὰ ἐγώ, ἀντὶ νὰ πάρω τὸ πιοτό, τράβηξα τὸ σπαθί μου, χύθηκα ἀπάνω της καὶ ἔκαμα, πὼς θὰ τὴν σκοτώσω. Ἡ Κίρκη κατατρομαγμένη ἔβαλε τὶς φωνὲς καὶ ἀρχισε νὰ μὲ παρακαλῇ καὶ νὰ μοῦ λέη:

— Ποιὸς εἰσαι κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; Εἶσαι δὲ πρωτος, ποὺ δὲ μπόρεσα νὰ σοῦ κάμω κακό. Μὴν εἶσαι δὲ ξακουσμένος Ὁ Ὀδυσσέας; Μοῦ τὸ εἶπε μιὰ φορὰ δὲ Ἐρμής, πὼς θὰ ἔρθης ἐδῶ ὑστερα ἀπὸ πολλὰ βάσανα. Καὶ τώρα βάλε τὸ σπαθί σου στὴ θήκη του, γιατὶ δὲν ἔχω πιὰ στὸ νοῦ μου κακὸ γιὰ σένα.

Ἐγὼ τότε τῆς λέω:

— Πῶς θέλεις νὰ πιστέψω τὰ λόγια σου; Τότε μόνο θὰ σὲ πιστέψω, ἅμα μοῦ κάμης μεγάλον ὕρκο, πῶς δὲ συλλογίζεσαι κακὸ γιὰ μένα.

‘Η Κίρκη ώραίστηκε. “Υστερα πρόσταξε τὶς δούλες της κι ἐτοίμασαν δροσιστικὸ λουτρὸ καὶ λαμπρὸ τραπέζι. Ἐγὼ δμως δὲν εἶχα ὅρεξη καὶ καθόμουν λυπημένος καὶ συλλογισμένος.

Τράβηξα τὸ σπαθί μου καὶ χύθηκα ἀπάνω της.

‘Η Κίρκη τότε ἥρθε κοντά μου καὶ μὲ φωτοῦσε, τί ἔχω καὶ γιατί, δὲν τρώγω.

— Ποιὸς γνωστικὸς ἄνθρωπος, θεά, τῆς εἶπα, μπορεῖ νὰ φάῃ καὶ νὰ πιῇ, δταν οἱ φίλοι του εἶναι τόσο δυστυχισμένοι;

Ἡ Κίρκη ἀμέσως τρέχει στὸ μαντοὶ κι ἀλείβει τοὺς χοίρους μὲ ἔνα ἄλλο μαγεμένο γιατρικό. Καὶ στὴ στιγμὴ πέφτουν οἱ τρύχες κι αὐτοὶ γίνονται πάλι ἄνθρωποι πιὸ νέοι καὶ πιὸ δημορφοὶ ἀπὸ πρίν.

Δὲν κρατήθηκα· ἔτρεξα νὰ τοὺς ἴδω κι αὐτοὶ μὲ

Δὲν εἶχα ὅρεξη καὶ καθόμιουν λυπημένος καὶ συλλογισμένος.

γνώρισαν κι ἔκλαιγαν ἀπὸ τὴν χαρά τους. Μ' ἔσφιγγαν στὴν ἀγκαλιά τους, μοῦ φιλοῦσαν τὰ χέρια καὶ δὲν ἤξαιραν, πῶς νὰ μ' εὐχαριστήσουν, ποὺ τοὺς ἔσωσα.

Σὲ λέγο ἔστειλα καὶ φώναξα καὶ τοὺς ἄλλους συντρόφους μου, ποὺ ἦταν στὸ πλοῖο. "Οταν καὶ κεῖνοι ἥρθαν, ἡ θεὰ μᾶς ἔβαλε τραπέζι καὶ φάγαμε καὶ ἤπιαμε.

Ἡ Κίρκη συχνὰ μᾶς ἔλεγε:

— Νὰ τρῶτε καὶ νὰ πίνετε καλά, γιὰ νὰ δυναμώσετε· γιατὶ ἀδυνατίσατε πολὺ ἀπὸ τὶς κακοπάθειες.

Τὰ εὐγενικὰ λόγια τῆς Κίρκης μὲ παρηγόρησαν. "Ενα χρόνο ὀλόκληρο μᾶς κράτησε ἐκεῖ στὸ νησί της· μὰ ἐμεῖς ποτὲ δὲ βγάζαμε ἀπὸ τὸ νοῦ μας τὴν γλυκιὰ πατρίδα μας.

55. Ἡ Κίρκη συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσέα νὰ κατεβῇ στὸν Ἄδη.

Ἡ Κίρκη ἥθελε νὰ μᾶς κρατήσῃ γιὰ πάντα στὸν νησὶ τῆς. Μὲ λύπη τῆς μᾶς ἔβλεπε, ποὺ συλλογίζόμαστε δόλοένα τὴν πατρίδα μας. Κι ὅταν ἀπελπίστηκε, πῶς δὲ μποροῦσε νὰ μᾶς κρατήσῃ μ' εὐχαρίστησή μας, μοῦ εἶπε μιὰ μέρα:

— Γιὲ τοῦ Λαέρτη, ἔακουσμένε Ὀδυσσέα, δὲ θέλω πιὰ νὰ σᾶς κρατῶ ἐδῶ μὲ τὴ βία. Πηγαίνετε στὸ καλό. Μὰ πρὸν ἔεκινήσης γιὰ τὴν πατρίδα σου, πρέπει νὰ κάμης ἕνα ἄλλο ταξίδι. Εἶναι ἀνάγκη νὰ κατεβῆς στὸν Ἄδη, στὸ σκοτεινὸν βασίλειο τοῦ Ηλούτωνα καὶ τῆς Περσεφόνης. Ἐκεῖ εἶναι ὁ μάντις Τειρεσίας. Εἶναι τυφλός, μὰ βλέπει μὲ τὸ νοῦ του καὶ ἔαίρει, τί θὰ γίνη. Αὐτὸν πρέπει νὰ ωτήσης γιὰ τὸ ταξίδι σου καὶ νὰ ξητήσης τὴν συμβουλή του γιὰ τοὺς κινδύνους, ποὺ θ' ἀπαντήσης.

Τὰ λόγια τῆς θεᾶς πολὺ μὲ τάραξαν καὶ δὲν ἥξαιρα, τί νὰ πῶ καὶ τί ν' ἀποφασίσω.

— Καὶ ποιός, θεά, τῆς εἴπα τότε, θὰ μοῦ δείξῃ τὸ δρόμο; Ὡς τώρα κανεὶς δὲν ἐπῆγε ζωντανὸς στὸν Ἄδη.

Ἡ Κίρκη ἀποκρίθηκε:

— Δὲ χρειάζεσαι, ὁδηγό, Ὀδυσσέα. Ἄμα μπῆς στὸ πλοῖο σου κι ἀνοίξης τὰ πανιά, κάθησε ἥσυχος κι ὁ βιοριὰς θὰ τὸ πάη ἵσια στὴν ἄκρη τοῦ Ὁκεανοῦ. Ἄμα φτάσης στὸ στενὸ ἀκρογιάλι, ποὺ εἶναι τὸ ἱερὸ δάσος τῆς Περσεφόνης μὲ τὶς ψηλὲς λεῦκες καὶ τὶς φουντωτὲς ἰτιές, θὰ δῆς ἕνα βράχο. Ἐκεῖ νὰ βγῆς. Νὰ σκάψης ἔνα λάκκο καὶ νὰ χύσης μέσα γιὰ τὶς ψυχὲς πρῶτα πρῶτα μέλι καὶ γάλα μαζὶ ἀνακατωμένα. Ἐπειτα γλυκὸ

κρασὶ κι ὕστερα νερὸ καθαρό. Νὰ μὴν ἔχάσης νὰ σκορπίσης ἀπάνω σ' αὐτὰ καὶ κάμποσο κάτασπρο ἀλεύρι. Τάξε ἔπειτα σ' ὅλες τὶς ψυχὲς τῶν πεθαμένων, πὼς ἄμα φτάσης στὴν πατρίδα σου, θὰ τοὺς θυσιάσης τὴν καλύτερή σου στέρφα ἀγελάδα. Καὶ στὸν Τειρεσία χωριστὰ νὰ τάξῃς ἔνα μαῦρο κριάρι. "Υστερα πρόσταξε τοὺς συντρόφους σου νὰ σφάξουν ἔνα μαῦρο κριάρι καὶ μὰ μαύρη προβατίνα. Νὰ τὰ γδάρουν καὶ νὰ τὰ βάλουν στὴ φωτιὰ νὰ καοῦν. Ἄμεσως τότε θὰ τρέξουν οἱ ψυχὲς τῶν πεθαμένων νὰ πιοῦν αἷμα. Ἐσὺ δμως νὰ τὶς ἐμποδίζῃς μὲ τὸ σπαθί σου, ὥσπου νὰ ἔρθῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία, γιὰ νὰ τὴν ρωτήσης.

"Ἐγὼ τότε ἐπῆρα τοὺς συντρόφους μου καὶ τραβήξαμε γιὰ τὸ πλοῖο μας. Στὸ δρόμο τοὺς διηγήθηκα, δσα μοῦ εἶπε ἡ Κίρκη.

Οἱ σύντροφοί μου πολὺ στενοχωρέθηκαν καὶ τὰ μάτια τους γέμισαν δάκρυα. Ἐγὼ δμως τοὺς παρηγόρησα καὶ τοὺς ἔδωσα θάρρος.

56. Ὁ Οδυσσέας ταξιδεύει στὸν Ἀδη.

Σὲ λίγο φτάσαμε στὸ ἀκρογιάλι κι ἐτοιμαστήκαμε νὰ φύγουμε. Ἐκεῖ βρήκαμε δεμένα ἔνα μαῦρο κριάρι καὶ μιὰ μαύρη προβατίνα καὶ ὅσα θὰ μᾶς χρειάζονταν γιὰ τοὺς νεκρούς. Τὰ εἶχε φέρει ἡ Κίρκη, χωρὶς νὰ τὴ δοῦμε.

Μὲ καρδιὰ λυπημένη κάμαμε πανιὰ γιὰ τὸ θλιβερὸ ταξίδι. Ὅταν φτάσαμε στὸ μέρος, πὸν μοῦ εἶχε πεῖ ἡ θεά, τραβήξαμε τὸ πλοιό εὖω στὴ στεριὰ καὶ κάμαμε, ὅτι μᾶς εἴπε.

Μόλις χύθηκε στὸ λάκκο τὸ μαῦρο αἷμα, ἀμέσως χιλιάδες ψυχὲς πετάχτηκαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν Ἀδη τὸν κατάμαυρο, γιὰ νὰ πιοῦν. Ἔγὼ δμως στεκόμουν κοντὰ στὸ λάκκο καὶ μὲ τὸ σπαθί μου τὶς ἐμπόδιζα, ὥσπου νὰ ἔρθῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία.

57. Ὁ Οδυσσέας καὶ ὁ Τειρεσίας.

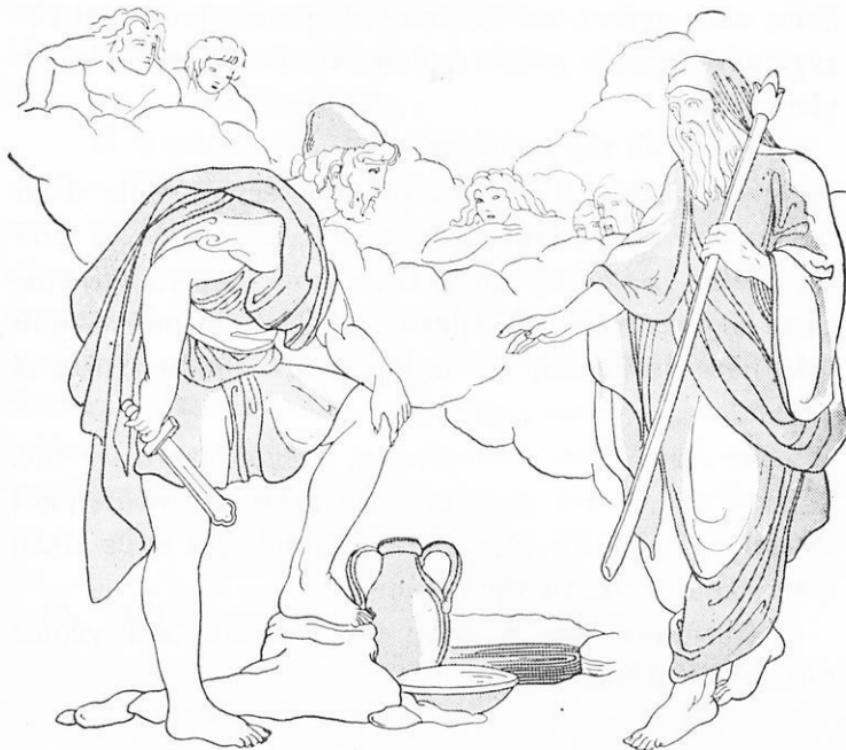
Πρώτη-πρώτη ἦρθε ἡ ψυχὴ τῆς ἀγαπημένης μου μητέρας, τῆς Ἀντίκλειας, ποὺ ζοῦσε, ὅταν εἶχα φύγει γιὰ τὴν Τροία. Δάκρυσα μόλις τὴν εἶδα κι ἡ καρδιά μου σπάραξε. Κρατήθηκα δμως καὶ δὲν τὴν ἄφησα νὰ πιῇ αἷμα, πρὸν ρωτήσω τὸν Τειρεσία.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ νά, ἔρχεται ὁ μάντις. Πλησίασε σιγὰ-σιγὰ μὲ τὰ χιονισμένα γένια του, ποὺ ἔφταναν ώς κάτω ἀπὸ τὸ στῆθος του, καὶ μὲ τὸ χρυσὸ σκῆπτρο στὸ χέρι του. Μὲ προστάζει νὰ τραβήξω τὸ σπαθί μου καὶ νὰ τὸν ἀφήσω νὰ πιῇ αἷμα.

Μόλις ἤπιε, μὲ ρώτησε:

— Γιατί, δυστυχισμένε, ἄφησες τὸ χαρούμενο φῶς

τοῦ ἥλιου κι ἥρθες κάτω στὸ σκοτάδι; Ξαίρω, πῶς λαχταρᾶς νὰ γυρίσης στὸν τόπο σου. Ξαίρω καὶ γιατί ἥρθες. "Ακουσε λοιπὸν μὲ προσοχή, τί θὰ σοῦ πῶ: Πολλά, πάρα πολλὰ βάσανα, κακόμοιρε, ἔχεις νὰ ὑποφέρῃς ἀκόμη. 'Ο Ποσειδῶνας εἶναι πολὺ υμωμένος

— Γιατί, δυστυχισμένε, ἀφῆσες τὸ χαρούμενο φῶς τοῦ ἥλιου;..

μαζί σου, γιατὶ τύφλωσες τὸ παιδί του, τὸν Πολύφημο. Ἐπιτέλους διμως θὰ νικήσης κάθε ἐμπόδιο καὶ θὰ φτάσης στὴν Ἰθάκη, ἀν δὲν πειράξῃς τὶς ἀγελάδες καὶ τὰ παχιὰ πρόβατα τοῦ Ἡλιού, ποὺ βόσκουν σ' ἔνα νησί, ποὺ τὸ λένε Τρινάκρια. "Αν τύχῃ διμως καὶ κάμης κακὸ σ' αὐτὰ τὰ ζῶα, τότε ἔχεις νὰ πάθης ἀκόμη πολλά. Τὸ πλοῖο σου θὰ χαθῇ καὶ οἱ σύντροφοί σου θὰ πνιγοῦν. Καὶ σύ, ἀν γλυτώσης, θὰ γυρίσης στὴν πατρίδα

σου ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸν καὶ μὲν ξένο πλοῖο. Καὶ στὸ σπίτι σου θὰ βρῆς ἄλλες μεγάλες συμφορές. ⁷Ανθρωποι κακοὶ καὶ ἄδικοι θὰ τρῶνε τὴν περιουσία σου καὶ θὰ ζητᾶνε νὰ πάρουν γυναικα τὴν ἀγαπημένη σου Πηνελόπη. Αὐτοὺς διώκει, καὶ θὰ βασιλέψῃς πάλι ἡσυχα καὶ εὔτυχισμένα πολλὰ χρόνια ἀκόμη. Αὐτὰ ποὺ σοῦ λέω θὰ γίνουν δλα.

Τότε ἐγὼ τὸν ἔρωτησα:

— Τειρεσία, ὅλα αὐτά, ποὺ μοῦ εἶπες, χωρὶς ἄλλο θὰ γίνουν, γιατὶ εἶναι θέλημα τῶν θεῶν. Μὰ δὲ μοῦ λέεις τοῦτο; Βλέπω τὴν ψυχὴ τῆς μάννας μου νὰ στέκεται τόση ὥρα κοντὰ στὸ λάκκο, χωρὶς καθόλου νὰ μοῦ μιλῇ οὕτε νὰ γυρίσῃ νὰ μὲ δῆ. Δὲ μὲ συμβουλεύεις, τί νὰ κάμω γιὰ νὰ μὲ γνωρίση;

— Αὐτὸ εἶναι πολὺ εὔκολο, ἀποκρίθηκε δι μάντης. ⁷Αφησέ την νὰ πιῇ αἷμα κι ἀμέσως θὰ σὲ γνωρίσῃ καὶ θὰ σοῦ μιλήσῃ. Τὸ ἵδιο νὰ κάμης καὶ γιὰ κάθε ἄλλη ψυχή, ποὺ θέλεις νὰ τῆς μιλήσης.

Αὐτὰ μοῦ εἶπε ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία καὶ γύρισε πάλι στὸν ⁷Αδη.

58. Ὁ Ὀδυσσέας μιλεῖ μὲ τὴ μητέρα του.

“Οταν ἔφυγε ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία, ἦρθε πιὸ κοντὰ στὸ λάκκο ἡ ψυχὴ τῆς μητέρας μου καὶ ἤπιε αἷμα.

Μὲ γνώρισε ἀμέσως τότε καὶ μὲ ρώτησε κλαίγοντας:

— Παιδί μου, πῶς ἦρθες ζωντανὸς σὲ τοῦτο τὸ σκοτεινὸ τόπο; Μήπως γυρίζοντας ἀπὸ τὴν Τροία ἔχασες τὸ δρόμο σου κι ἦρθες ώς ἐδῶ;

— Ἀγαπημένη μου μητέρα, τῆς ἀποκρίθηκα, κατέ-

βηκα στὸν Ἀδη, γιατὶ ἦταν ἀνάγκη νὰ ρωτήσω τὸν Τειρεσία γιὰ τὸ γυρισμό μου στὴν Ἰθάκη. Ἀκόμη δὲν πάτησε τὸ πόδι μου χῶμα ἐλληνικό δλοένα παραδέρνω στὴ μαύρη ξενιτιὰ καὶ βασανίζομαι. Ἐσὺ δημος, μάννα μου, πῶς πέθανες; Ὑπόφερες ἀπὸ ἀρρώστια ἢ πέθανες ξαφνικά; Τί γίνεται ὁ πατέρας μου κι ὁ γιός μου; Ἡ Πηνελόπη μὲ θυμᾶται ἀκόμη ἢ νόμισε, πῶς χάθηκα στὰ ξένα, καὶ ξαναπαντρεύτηκε;

‘Η μητέρα μου ἀποκρίθηκε:

— Παιδί μου, ἡ γυναῖκα σου μένει κλεισμένη στὸ σπίτι τῆς καταλυπημένη καὶ κλαίει μέρα καὶ νύχτα γιὰ σένα. Τὸ βασίλειό σου εἶναι, δημος τὸ ἄφησες. Ὁ Τηλέμαχος, ποὺ ἦταν μικρὸς παιδάκι ὅταν ἔφυγες, ἔγινε παλικάρι. Ὁ πατέρας σου δημος μένει στὴν ἔξοχὴ καὶ ποτὲ δὲν κατεβαίνει στὴ χώρα. Ἡ λύπη, ποὺ δὲ σὲ βλέπει νὰ γυρίσης γρήγορα, θὰ τὸν στείλῃ στὸν τάφο, καθὼς ἔστειλε καὶ μένα τὴ δυστυχισμένη.

59. Ὁ Ὀδυσσέας μιλεῖ μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα.

‘Η καημένη ἡ μητέρα μου ἔφυγε σιγὰ-σιγὰ μὲ δακρυσμένα μάτια καὶ γύρισε στὸ σκοτάδι.

Τότε ἥρθε κοντὰ στὸ λάκκο ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονα, μὲ γνώρισε καὶ ἀρχισε νὰ κλαίη. Ἀπλωσε τὰ χέρια τῆς γιὰ νὰ μ’ ἀγκαλιάσῃ, μὰ δὲ μπόρεσε.

— Δοξασμένε βασιλιά, τοῦ λέω, πές μου, πῶς πέθανες; Μήπως ὁ Ποσειδῶνας σήκωσε φοβερὴ τρικυμία καὶ σ’ ἔπνιξε ἢ μήπως πέθανες πολεμώντας στὴ στεριά;

‘Ο Ἀγαμέμνονας μοῦ ἀποκρίθηκε:

— Ἀγαπημένε μου Ὀδυσσέα, μὴ μὲ ρωτᾶς γιὰ τὸ θάνατό μου. Καλύτερα νὰ πνιγόμουνα στὴ θάλασσα. Δὲν

πρόφτασα δὲ ἄμοιρος νὰ καλοπατήσω τὸ χῶμα τῆς πατρίδας μου καὶ νά! ἄγριος δολοφόνος, δὲ Αἴγισθος, ὁρμησε ἄξαφνα ἀπάνω μου καὶ μὲ σκότωσε, ὅπως σφάζουνε τὸ βώδι μέσα στὸ στάβλο. Καὶ τὸν ἐβοηθοῦσε καὶ ἡ κακιὰ Κλυταιμήστρα.

Αὐτὰ μοῦ εἶπε δὲ Ἀγαμέμνονας κλαίγονιας. Κι ἐγὼ δὲ μπόρεσα νὰ κρατήσω τὰ δάκρυά μου.

Τότε μοῦ λέει ἔκεινος:

— Εσύ, Ὁδυσσέα, εἰσαι πολὺ εὔτυχισμένος ἀνθρώπος. Ἐχεις γυναικα νοικοκυρά, γνωστική, πιστή. Θυμοῦμαι, δταν ἐτοιμαζόμαστε νὰ φύγουμε γιὰ τὴν Τροία, ἡ Πηνελόπη ἥταν ἀκόμη νιόνυφη καὶ βύζαινε τὸ μονάχοιβό σου παιδί, τὸν Τηλέμαχο. Αὐτὸς τώρα πιὰ θὰ εἶναι σωστὸ παλικάρι.

60. Ὁ Ὅδυσσεας μιλεῖ μὲ τὸν Ἀχιλλέα.

— Εξαφνα, ἔκει ποὺ μιλούσαμε μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα, ἔρχεται κοντὰ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα καὶ μοῦ λέει:

— Εὔγενικὲ καὶ γνωστικὲ Ὅδυσσέα, ποιὸ ἄλλο μεγαλύτερο κατόρθωμα θὰ συλλογιστῆς ἀκόμη νὰ κάμης; Πῶς τόλμησες καὶ κατέβηκες στὸ σκοτεινὸ καὶ φοβερὸ βασίλειο τοῦ Πλούτωνα καὶ τῆς Περσεφόνης, ποὺ κατοικοῦν μονάχα οἱ ἵσκιοι τῶν πεθαμένων;

Αὐτὰ μοῦ εἶπε δὲ Ἀχιλλέας.

Κι ἐγὼ τοῦ ἀποκρίθηκα:

— Ατρόμητε Ἀχιλλέα, τὸ καύχημα τῆς Ἑλλάδας, ἡ μεγάλη ἀνάγκη μ' ἔφερε ἐδῶ κάτω. Κατέβηκα νὰ ρωτήσω τὸ μάντη Τειρεσία γιὰ τὸ γυρισμό μου, γιατὶ ἀκόμη παραδέρνω καὶ βασανίζομαι στὰ ξένα. Εσὺ δμως, Ἀχιλλέα, εἰσαι δὲ πιὸ εὔτυχισμένος ἀπ' δλους τοὺς ἥρωες,

γιατί, καὶ ζωντανὸς ὅταν ἥσουν, σὲ τιμούσανε ὅλοι σὰ θεὸ καὶ τώρα πάλι στὸν Ἀδη εἶσαι βασιλιὰς τῶν πεθαμένων. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ λυπᾶσαι, ποὺ πέθανες.

‘Ο Ἀχιλλέας ἀποκρίθηκε:

— Μὴ μὲ παρηγορῆς γιὰ τὸ θάνατό μου, Ὁδυσσέα. Προτιμοῦσα νὰ δουλεύω σὲ φτωχὸ ἄνθρωπο καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἥλιου παρὰ νὰ εἴμαι ἐδῶ στὸν Ἀδη βασιλιὰς τῶν πεθαμένων. Ἄς ἀφήσουμε δμως αὐτὰ κι ἔλα πές μου, ξῆ δ πατέρας μου ἡ πέθανε; Καὶ γιὰ τὸ παιδί μου τί ξαίρεις; Ἡρόθε στὸν πόλεμο; Πολέμησε σὰν ἀληθινὸ παιδί μου;

‘Ἐγὼ τότε τοῦ ἀποκρίθηκα:

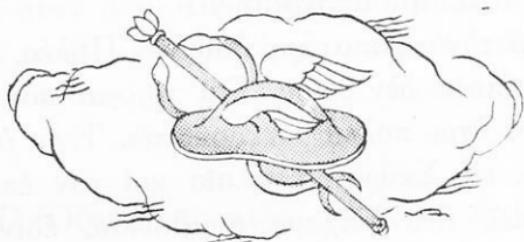
— Γιὰ τὸν γεροπατέρα σου τὸν Πηλέα, δοξασμένες Ἀχιλλέα, τύποτε δὲν ξαίρω. Γιὰ τὸ γιό σου δμως τὸ Νεοπτόλεμο ἔχω πολλὰ νὰ σοῦ πῶ. Ἐγὼ δ ἵδιος τὸν ἐπῆρα ἀπὸ τὴ Σκύρο μὲ πλοῖο καὶ τὸν ἐπῆγα στὴν Τροία. Ἐκεῖ, ὅταν εἴχαμε συμβούλια, ἔδινε γνῶμες πολὺ γνωστικές. Ὁταν πάλι πολεμούσαμε, ἦταν πάντα ἐμπρὸς ἀπ' ὅλους. Πάντα γενναῖος, πάντα παλικάρι, πάντα φόβος στοὺς ἔχθρούς. Μὰ ξεχωριστὰ ἡ παλικαριὰ τοῦ γιοῦ σου φάνηκε, ὅταν μπήκαμε στὸ ἔύλινο ἄλογο. Ὅλοι οἱ ἀρχιτγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔτρεμαν ἀπὸ φόβο· μονάχα δ γιός σου οὔτε κιτρίνισε οὔτε φοβήθηκε, μόνο ἥθελε καὶ καλὰ νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ τ' ἄλογο καὶ νὰ δρμῆσῃ στοὺς ἔχθρούς. Ὁταν τέλος ἐπήραμε τὴν Τροία, δ γιός σου ἐπῆρε πλούσιο μερδικὸ ἀπὸ τὰ λάφυρα καὶ γύρισε μὲ τὸ καλὸ στὴν πατρίδα του.

‘Οταν δ Ἀχιλλέας ἀκουσε τὰ καλὰ λόγια γιὰ τὸ παιδί του, πήγαινε κι ἐρχόταν μὲ χαρὰ καὶ περηφάνεια στὸ καταπράσινο λιβάδι, ποὺ ἦταν γεμάτο ἀσφοδέλους.

‘Υστερα εἶδα τὸν Ἡρακλὴ καὶ τὸ Θησέα, μὰ δὲν πρόφτασα νὰ τοὺς μιλήσω, γιατὶ ἐκείνη τὴ στιγμὴ χιλιά-

δες ψυχὲς ἔρχονταν μὲν μεγάλο θόρυβο καὶ ταραχὴ
νὰ πιοῦν αἷμα.

Τότε ἐγὼ φοβήθηκα καὶ γύρισα στὸ πλοῖο μου.
Ἐμπῆκα μέσα καὶ πρόσταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ
φύγουμε ἀμέσως. Ἀπλώσαμε τὰ πανιά, λύσαμε τὰ πρυ-
μνόσκοινα καὶ τραβήξαμε πίσω γιὰ τὸ νησὶ τῆς Κίρκης.

61. Πίσω στὸ νησὶ τῆς Κίρκης.

”Αμα φτάσαμε στὸ νησὶ τῆς Κίρκης, σύραμε ἔξω στὸν ἄμμο τὸ πλοῖο καὶ κοιμηθήκαμε στὸ ἀκρογιάλι.

Τὴν αὐγὴν ἔμαθε ἡ θεά, πὼς εἶχαμε φτάσει κι ἥρθε νὰ μᾶς ἵδῃ. Στάθηκε στὴ μέση καὶ μᾶς εἶπε:

— Οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι πενθαίνουν μιὰ φορά, σὲ σᾶς ὅμως ἦταν γραφτὸ νὰ κατεβῆτε δυὸ φορὲς στὸν ”Αδη. ”Εμπρός, καρδιὰ τώρα! Εἶπα νὰ σᾶς φέρουν φαγητὸ καὶ κρασί. Φᾶτε καὶ πιέτε ώς τὴ νύχτα. Καὶ αὔριο πρωὶ θὰ ἔσκινήσετε γιὰ τὴν πατρίδα σας.

”Οταν ἔνυχτωσε, οἱ σύντροφοί μου κοιμήθηκαν κοντὰ στὸ πλοῖο. ”Εμένα μὲ φώναξε ἡ θεὰ στὸ παλάτι της, γιὰ νὰ μάθη, τί εἶδα στὸν ”Αδη. Κι ἐγὼ τῆς τὰ διηγήθηκα ὅλα, ὅπως ἔγιναν.

62. Ἡ Κίρκη συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσέα.

”Η θεὰ ἀκουσε προσεχτικὰ τὰ λόγια μου καὶ μοῦ εἶπε:

— ”Οδυσσέα, ώς τώρα καλὰ τὰ κατάφερες. Πρέπει ὅμως πολὺ νὰ προσέξῃς σ' αὐτά, ποὺ τώρα θὰ σοῦ πῶ, γιατί, ἀν ἔχασης τίποτε, χάμηκες. Τὰ παλιὰ βάσανα πέρασαν. Σὲ περιμένουν ἄλλα ἀκόμη χειρότερα. Καὶ πρῶτα πρῶτα στὸ δρόμο σου θ' ἀπαντήσης τὶς Σειρῆνες. Αὐτὲς εἶναι γυναικες, ποὺ μαγεύουν τοὺς ταξιδιῶτες μὲ τὸ γλυκό τους τραγούδι. ”Άλιμονο σὲ κεῖνον, ποὺ θὰ γελαστῇ νὰ πάη ἐκεῖ μὲ τὸ καράβι του. Αὐτὸς δὲν ξαναγυρίζει πιὰ στὴν πατρίδα του, οὕτε ξαναβλέπει τὴ γυναικα του καὶ τὰ παιδιά του. Οἱ Σειρῆνες δρμοῦν ἀπάνω

του καὶ τὸν σκοτώνουν· γι' αὐτὸν καὶ τὸ νησί εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἀνθρώπινα κόκκαλα. Ἐσὺ δικαῖος, ἀν θέλησες ν' ἀκούσης τὸ μαγικὸν τραγούδι καὶ νὰ μὴν πάθης τίποτε, κάμε αὐτό, ποὺ θὰ σου πῶ: Βούλωσε μὲ κερὶ τ' αὐτιὰ τῶν συντρόφων σου καὶ πρόσταξέ τους νὰ σὲ δέσουν

— Ἀλιμογό σὲ κεῖνον, ποὺ θὰ γελαστῇ νὰ πάη ἔκει μὲ τὸ καράβι του.

δρυμίο σφιγτὰ στὸ κατάρτι τοῦ πλοίου. Καὶ νὰ προσέξουν καλὰ νὰ μὴ σὲ λύσουν, ὅταν τοὺς παρακαλῆς, ἀλλὰ νὰ σὲ δένουν πιὸ σφιγτά, ὥσπου νὰ περάσῃ τὸ πλοῖο ἀπὸ τὸ μέρος ἔκεινο. "Υστερα θὰ φτάσης στὸ στενό, ποὺ κατοικοῦν ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδη. Ἀπὸ τὸ ἔνα μέρος κι ἀπὸ τ' ἄλλο τοῦ στενοῦ εἶναι δύο βράχοι. Ο ἔνας φτάνει ως τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν μυτερὸν κορφή του κι εἶναι σκεπασμένος μὲ καταχνιά. Στὴ μέση τοῦ βράχου εἶναι μιὰ μεγάλη καὶ σκοτεινὴ σπηλιά. Ἐκεῖ μέσα εἶναι κρυμμένη ἡ Σκύλλα. ἔνα τρομερὸν θηρίο. Ἐχει ἔξι μακριοὺς λαιμούς, ἔξι κεφάλια καὶ δώδεκα πόδια, μὲ μυτερὰ νύχια σὰ γάντζους. Σὲ κάθε κεφάλι ἔχει τρεῖς σειρὲς σου-

βλερὰ καὶ δυνατὰ δόντια. Μ' αὐτὰ τρώει δελφίνια καὶ φδκες. Ποτὲ δὲν πέρασε ἀπὸ κεῖ πλοῖο, χωρὶς νὰ πάθη κακό. Ἡ μισὴ εἶναι κρυμμένη στὴ σπηλιά. Ἀμα περάση ἀπὸ κεῖ κανένα πλοῖο, τὸ τρομερὸ θηρίο προβάλλει τὸ κεφάλι του σὰ λυσσασμένο καὶ μὲ κάθε κεφάλι ἀρπάζει ἀπὸ ἕνα ναύτη. Ὁ ἄλλος βράχος εἶναι πιὸ χαμηλός, ἀλλὰ καὶ πιὸ φοβερός. Ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ μιὰ πολύφυλλη ἀγριοσυκιά, παραμονεύει ἡ Χάρυβδη. Τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα ρουφᾶ τὸ μαῦρο καὶ ἀρμυρὸ νερὸ τῆς θάλασσας κι ἄλλες τρεῖς τὸ βγάζει πάλι μὲ μεγάλη θαλασσοταραχή. Πρόσεξε καλά, κακόμοιος, μὴ ξυγώσῃς ἐκεῖ τὴ στιγμή, ποὺ ρουφᾶ τὸ νερό, γιατὶ τίποτε στὸν κόσμο δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ σὲ γλυτώσῃ. Καλύτερα νὰ περάσης κοντὰ ἀπὸ τὸ βράχο τῆς Σκύλλας καὶ νὰ κλάψης ἔξι συντρόφους, παρὰ νὰ χαθῆτε ὅλοι μαζί.

Αὐτὰ μοῦ εἴπε ἡ Κίρκη κι ἐγὼ τῆς ἀποκρύθηκα:

— Θεά, δὲ μὲ συμβουλεύεις, πῶς θὰ μπορέσω νὰ ξεφύγω τὸν κίνδυνο ἀπὸ τὴ Χάρυβδη καὶ νὰ χτυπήσω καὶ τὴ Σκύλλα, τὴ στιγμή, ποὺ θὰ θελήσῃ νὰ ἀρπάξῃ τοὺς συντρόφους μου;

— Αἰρόμητε Ὁδυσσέα, ἀκόμη συλλογίζεσαι πολέμους καὶ παλικαριές; εἴπε ἡ θεά. Καὶ μὲ τοὺς θεοὺς ἀκόμη θέλεις νὰ τὰ βάλης; Ἡ Σκύλλα δὲν εἶναι ἀνθρώπος, εἶναι θεά, καὶ θεὰ ἄγρια καὶ τρομερή. Κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ τῆς κάμη κακό. Τὸ καλύτερο, ποὺ θὰ κάμης, εἶναι νὰ περάσης ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο μέρος, ὅσο μπορεῖς πιὸ γρήγορα, γιὰ νὰ μὴν πάθης μεγαλύτερο κακό.

Ἐνῶ ἡ Κίρκη μοῦ μιλοῦσε, ἀρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ γλυκοχαράζῃ. Τότε τὴν ἀποχαιρέτισα καὶ γύρισα στὸ πλοῖο μου.

63. Οἱ Σειρῆνες, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδη.

Ἄμα ξημέρωσε, ἀπλώσαμε τὰ πανιὰ καὶ φύγαμε.
”Οταν σιμώσαμε στὶς Σειρῆνες, διηγήθηκα στοὺς συντρόφους μου, ὅσα μοῦ εἶπε ἡ Κίρκη, κι ἔφραξα τ' αὐτιά τους. Ἐκεῖνοι μ' ἔδεσαν στὸ κατάρτι ὁρθό.

”Οταν πλησιάσαμε στὶς Σειρῆνες, αὐτὲς ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν. Τί γλυκιὰ φωνὴ ἦταν ἐκείνη! Τί μαγευτικὴ μελωδία! Τὸ τραγούδι τους μάγευε.

— Ἐλα κοντά, δοξασμένε ’Οδυσσέα, τραγουδοῦσαν.
Σταμάτησε τὸ πλοῖο σου, γιὰ ν' ἀκούσης τὸ γλυκό μας τραγούδι. Κανεὶς ως τώρα δὲν πέρασε ἀπὸ δῶ μὲ τὸ πλοῖο του, χωρὶς νὰ σταθῇ καὶ ν' ἀκούσῃ τὴ γλυκιά μας φωνή.

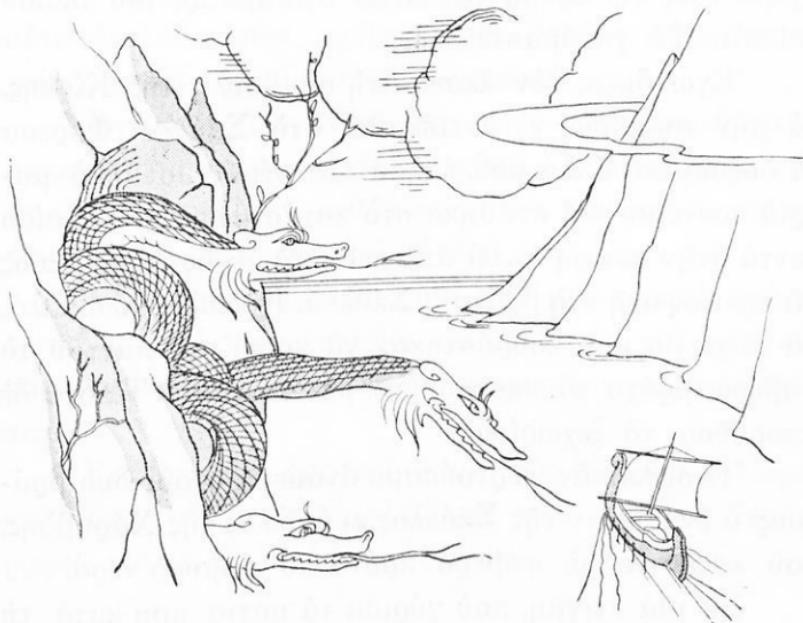
”Οταν πλησιάσαμε στὶς Σειρῆνες, αὐτὲς ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν.

”Ἐλα νὰ σοῦ τραγουδήσουμε γιὰ τὴν Τροία καὶ γιὰ ὅλους τοὺς φίλους σου, γιατὶ ἐμεῖς ξαίρομε ὅλα, ὅσα γίνονται στὸν κόσμο.

Τὸ γλυκὸ αὐτὸ τραγούδι μοῦ μάγεψε τὴν καρδιὰ καὶ ἥθελα νὰ βγῶ ἔξω. Μὲ κάθητε τρόπο ἔκανα νοή-

ματα στοὺς συντρόφους μου, γιὰ νὰ μὲ λύσουν, αὐτοὶ
ὅμως, ὅπως τοὺς εἶχα προστάξει, μ' ἔδεναν σφιχτότερα.

“Αμα προσπεράσαμε τὸ νησὶ τῶν Σειρήνων, οἱ σύν-
τροφοὶ μου ἔλυσαν τὰ δεσμά μου κι ἐγὼ ἔβγαλα ἀπὸ
τ' αὐτιά τους τὸ κερί. Τότε διακρίναμε μέσα στὴν κατα-

Περνούσαμε ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς δύο βράχους...

χνιὰ τοὺς τρομεροὺς βράχους, ποὺ μοῦ εἶχε πεῖ ἡ Κίρκη.

Σὲ λίγο εἴδαμε πυκνὸ καπνὸ καὶ μεγάλα κύματα
κι ἀκούσαμε φοβεροὺς χτύπους. Οἱ σύντροφοὶ μου ἐτρό-
μαξαν. Τὰ κουπιὰ ἔπεσαν ἀπὸ τὰ χέρια τους καὶ τὸ
πλοϊο στάθηκε. Τότε ἐγὼ τοὺς ἔδινα θάρρος.

— Αγαπημένοι μου σύντροφοι, τοὺς ἔλεγα, γιατί
φοβάστε; Έμεῖς, ποὺ μὲ τὴν παλικαριά μας καὶ μὲ τὴν
ἔξυπνάδα μας γλυτώσαμε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Κύκλωπα,
δὲ θὰ χαθοῦμε τώρα. Ακοῦστε μονάχα, τί θὰ σᾶς πῶ.
Σεῖς καθισμένοι στὴ θέση σας τραβᾶτε κουπί, ὅσο μπο-

ρεῖτε δυνατὰ καὶ γοήγορα. Καὶ σύ, τιμονιέρη, κράτα τὸ πλοϊο μακριὰ ἀπὸ τὸν καπνό. "Ετσι δὲ θὰ πάθουμε τίποτε.

Αὐτὰ τοὺς εἶπα καὶ κεῖνοι μ' ἀκουσαν. Γιὰ τὴ Σκύλλα ὅμως λέξῃ δὲν τοὺς ἀνάφερα, γιατὶ ἀπὸ τὸν τρόμο τους θὰ κρύβονταν κάτω στὸ ἀμπάρι τοῦ πλοίου καὶ τότε θὰ χανόμαστε ὅλοι.

"Εγὼ ὅμως δὲν ἀκουσα τὴ συμβουλὴ τῆς Κίρκης, νὰ μὴν τολμήσω ν' ἀντισταθῶ στὴ Σκύλλα. Φόρεσα τὰ δοξασμένα ὅπλα μου, ἐπῆρα στὰ χέρια μου δυὸ μακριὰ κοντάρια καὶ στάθηκα στὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου κοντὰ στὴν πλώρη· γιατὶ ἀπὸ κεῖνο τὸ μέρος νόμιζα, πὼς θὰ πρωτοφανῆ στὸ βράχο ἡ Σκύλλα. Κοίταξα καλὰ καλά, μὰ τὰ μάτια μου κουράστηκαν νὰ κοιτάζουν παντοῦ τὸ φοβερὸ βράχο τὸ σκεπασμένο μὲ καταχνιά. Τίποτε δὲ μποροῦσα νὰ ἔχωρίσω.

"Ετσι λοιπὸν περνούσαμε ἀνάμεσα στοὺς δυὸ βράχους δ ἕνας ἥταν τῆς Σκύλλας κι δ ἄλλος τῆς Χάρουβδης, ποὺ κατάπινε μὲ φοβερὸ κρότο τὸ ἀρμυρὸ νερό.

Σὲ μιὰ στιγμή, ποὺ γύρισα τὰ μάτια μου κατὰ τὴ Χάρουβδη, βρήκε καιρὸ ἡ Σκύλλα κι ἀρπαξε ἔξαφνα ἀπὸ τὸ πλοϊο ἔξι συντρόφους μου.

64. Στὸ νησὶ τοῦ "Ηλιου.

"Αμα ἔειφύγαμε ἀπὸ τὸ τρομερὸ αὐτὸ στενό, βάλαμε πλώρη γιὰ τὸ νησὶ τοῦ "Ηλιου. Ἐκεī ἔβοσκαν οἱ ὅμιοφρες ἀγελάδες καὶ τὰ παχιὰ πρόβατά του. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούγονταν τὰ μουγκρητὰ καὶ τὰ βελάσματα. Θυμήθηκα τὰ λόγια τοῦ Τειρεσία κι εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ στρέψουν τὸ πλοϊο μακριὰ ἀπὸ τὸ νησί.

Τότε μοῦ λέει ὁ Εὔρυλοχος:

— Εἶσαι σκληρός, Ὁδυσσέα. Τόσα μερόνυχτα μᾶς δέρνει ἡ θάλασσα. Γιατί δὲ μᾶς ἀφήνεις νὰ βγοῦμε στὴ στεριά; Ἀς βγοῦμε νὰ ἔτοιμάσουμε τὸ φαγί μας καὶ, ἅμα ξημερώσῃ, φεύγομε πάλι.

— Μόνο ἂν μοῦ δοκιστῆτε, πῶς δὲ θὰ πειράξετε οὕτε ἀγελάδα οὕτε πρόβατο, θὰ βγοῦμε στὴ στεριά, τοὺς εἴπα. Κι αὐτοὶ μοῦ ὠρκίστηκαν.

Βγήκαμε δὲ οἱ ἔξω στὸ νησί. Ἄνεμοι δυνατοὶ διμως μᾶς κράτησαν ἐκεῖ ἔνα μῆνα. Οἱ τροφές μας σώθηκαν. Γιὰ νὰ μὴν πεθάνουμε ἀπὸ τὴν πεῖνα, πηγαίναμε κυνήγι, πότε ἐγὼ καὶ πότε οἱ συντρόφοι μου.

Μιὰ μέρα προχώρησα μονάχος μου μακριὰ ἀπὸ τὸ πλοῖο, γιὰ νὰ προσευχηθῶ στοὺς θεοὺς καὶ νὰ τοὺς παρακαλέσω νὰ μὲ βιηθήσουν νὰ γυρίσω γρήγορα στὴν πατρίδα.

Στάθηκα στὸ δροσερὸ ἴσκιο ἐνὸς δέντρου καὶ προσευχήθηκα. Ὅστερα ξαπλώθηκα κάτω γιὰ νὰ ξεκουραστῶ καὶ σὲ λίγο μ' ἐπῆρε ὁ ςπνος.

65. Οἱ ἀγελάδες τοῦ "Ηλιου.

Ἐνῷ ἐγὼ κοιμόμουν, ὁ Εὔρυλοχος λέει στοὺς ἄλλους συντρόφους μου:

— Φύλοι μου, κάθε θάνατος εἶναι κακός, μὰ δὲ θάνατος ἀπὸ τὴν πεῖνα εἶναι ὁ χειρότερος. Μὴν ἀκοῦτε τὰ λόγια τοῦ Ὁδυσσέα. Ἐλᾶτε νὰ σφάξουμε τὶς παχύτερες ἀγελάδες τοῦ "Ηλιου καὶ νὰ τὶς φᾶμε. Κι δταν γυρίσουμε στὴν πατρίδα μας, τοῦ χτίζομε ἔναν πλούσιο ναὸ καὶ τοῦ χαρίζομε ἐκεῖ, ὅσα ἀφιερώματα θέλει. Ἄν διμως θυμώσῃ καὶ θελήσῃ νὰ μᾶς καταστρέψῃ, καλύ-

τερα νὰ πνιγῶ στὰ κύματα παρὰ νὰ βασανίζουμαι ἀπὸ τὴν πεῖνα σ' αὐτὸ τὸ ἐρημόνησο.

“Ολοι μὲ μεγάλη προθυμία παραδέχτηκαν τὰ λόγια, ποὺ εἶπε δὲ Εὔρύλοχος. Καὶ στὴ στιγμὴ ἔτρεξαν στὸν κάμπο, ἐπιασαν τὶς παχιές ἀγελάδες, τὶς ἐσφαξαν καὶ τὶς ἔγδαραν. Τὰ δλόπαχα μεριὰ τὰ ἔβαλαν στὴ φωτιὰ γιὰ θυσία. Ἀπάνω σ' αὐτὰ ἔβαλαν καὶ τὰ ἐντόσθια. Τὸ ἄλλο κρέας τὸ ἔκοψαν κομμάτια καὶ τὸ πέρασαν σὲ σοῦβλες καὶ τὸ ἔψηναν.

Στὸ μεταξὺ ἔύπνησα καὶ κίνησα νὰ γυρίσω στὸ πλοῖο.

‘Η γλυκιὰ μυρουδιὰ τοῦ ψητοῦ μοῦ χτύπησε στὴ μύτη ἀπὸ μακριά. Ἀμέσως κατάλαβα, τί ἔγινε, καὶ μ' ἐπιασε· μεγάλη ἀπελπισία. Ἔτρεξα γρήγορα στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ μάλωσα τοὺς συντρόφους μου μὲ λόγια πικρά, ἀλλὰ τί ὠφελοῦσε!

‘Η κόρη τοῦ Ἡλιού, ἡ Λαμπετία, ἔτρεξε στὸν πατέρα της καὶ εἶπε τὸ τί ἔγινε. Ὁ Ἡλιος μὲ πολὺ θυμὸ εἶπε στοὺς ἄλλους θεούς:

— Ἀθάνατοι θεοί, οἵ σύντροφοι τοῦ Ὁδυσσέα ἐσφαξαν τὶς ἀγελάδες μου, ποὺ τὶς καμάρωνα κι ὅταν ἀνέβαινα στὸν οὐρανὸ κι ὅταν κατέβαινα στὴ γῆ. Ἄν δὲν τοὺς τιμωρήσετε, ἐγὼ δὲν ἀνεβαίνω πιὰ στὸν οὐρανὸ νὰ φωτίζω ὅλο τὸν κόσμο· θὰ κατεβῶ στὸν Ἅδη νὰ φέγγω μονάχα τοὺς νεκρούς.

‘Ο Δίας τότε ἀποκρίθηκε:

— Ἡλιε, φώτιζε σὺ καθὼς πρῶτα τοὺς ἀνθρώπους· κι ἐγὼ δὲ θ' ἀργήσω νὰ χτυπήσω μὲ ἀστροπελέκι τὸ πλοῖο τοῦ Ὁδυσσέα καὶ νὰ τὸ κάμω κομμάτια.

Αὐτὰ δλα μοῦ τὰ εἶπε ἀργότερα ἡ Καλυψώ, ποὺ τὰ εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν Ἐρμή.

66. Πῶς ὁ Δίας τιμώρησε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὁδυσσέα.

Πέρασαν ἔξι μέρες ἀκόμη. "Υστερα οἱ ναῦτες ἔσυραν τὸ πλοῖο στὴν θάλασσα, πηδήσαμε μέσα κι ἐφύγαμε.

Εἴχαμε γάσει τὸ νησὶ ἀπὸ τὰ μάτια μας καὶ τίποτα ἄλλο δὲ φαινόταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα. Σὲ μιὰ στιγμὴ τὸ καθαρὸ γαλάζιο χρῶμα γάμηκε. Ὁ οὐρανὸς σκοτείνιασε, ἡ θάλασσα ἔγινε μαύρη.

— "Αρπαξα μὲ τὰ χέρια μου τὰ κλαδιὰ τῆς συκιᾶς καὶ κρεμάστηκα σὰ νυχτερίδα.

Φοβερὴ τρικυμία ἔσπασε. Ἀγρια κύματα χτυποῦσαν τὸ πλοῖο. Ὁ ἀέρας στὸ τέλος ἔσπασε τὸ κατάρτι.

Τὸ κατάρτι πέφτοντας χτύπησε τὸν τιμονιέρη στὸ κεφάλι καὶ τὸν τίναξε στὴν θάλασσα νεκρό.

Ἄστραπες ἔσκιζαν τὸν ἀέρα καὶ βροντὲς ἀκούγον-

ταν στὸν οὐρανό. Ὁνα ἀστροπελέκι ἔπεσε στὴ μέση τοῦ πλοίου, ποὺ παράδερνε.

Τὸν συντρόφους μου τοὺς ἄρπαξαν τὰ κύματα καὶ τοὺς ἔπνιξαν.

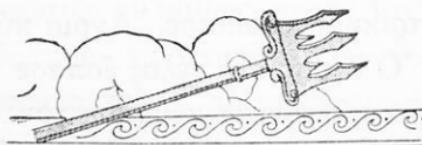
Μονάχα ἐγὼ ἔμεινα στὸ πλοῖο, ὥσπου ἡ τοικυμία χώρισε τὶς πλευρὲς ἀπὸ τὴν καρίνα καὶ τὶς σκόρπισε. Μ' ἔνα πέτσινο λουρί, ποὺ ἔμεινε ἀπάνω στὸ σπασμένο κατάρτι, ἔδεσα τὴν καρίνα μὲ. τὸ κατάρτι, ἔκαμα κάτι σὰ σχεδία καὶ κάθησα ἀπάνω τ' ἄγρια κύματα μ' ἐσπρωχναν στὸ ἀφρισμένο πέλαγος.

Σὲ λίγο ἄλλαξε δὲ καιρός. Φύσησε νοτιάς. Αὐτὸς διμως μ' ἐσπρωχνε τώρα πρὸς τὴ Σκύλλα καὶ τὴ Χάρυβδη.

Τὴ στιγμὴ ποὺ τὰ κύματα μὲ ἔφεραν κοντὰ στὴ Χάρυβδη, ἐγὼ ἄρπαξα μὲ τὰ χέρια μου τὰ κλαδιὰ τῆς συκιᾶς καὶ κρεμάστηκα ἐκεῖ σὰ νυχτερίδα.

Ἡ Χάρυβδη φούφηξε τὸ κατάρτι μὲ τὴν καρίνα κι ἀμέσως τὰ ἵανάβγαλε. Ὁταν πέρασαν κοντά μου, πήδηξα, καβαλίκεψα πάλι τὴν καρίνα κι ἄρχισα νὰ κουνῶ τὰ χέρια, σὰ νὰ ἥταν κουπιά.

Ἐννιὰ μέρες κι ἐννιὰ νύχτες πάλευα μὲ τὰ κύματα. Κι ἀπάνω στὶς δέκα ἔφτασα στὸ νησὶ τῆς Καλυψῶς. Ἐκεῖ ἡ θεὺ μὲ φιλοξένησε ἔφτα χρόνια, καθὼς διηγήθηκα στὴ βασίλισσα καὶ σὲ σένα, βασιλιὰ Ἀλκίνοε, χτές τὸ βράδυ ἐδῶ στὸ παλάτι σου.

67. Δῶρα τῶν Φαιάκων στὸν Ὀδυσσέα.

“Ολοι μὲ μεγάλη προσοχὴ ἀκουσαν τὴν ἴστορία τοῦ Ὀδυσσέα. Κανεὶς δὲν ἔβγαζε λέξη ἀπὸ τὸ στόμα του κι ὅλοι τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

Πρῶτος δὲ Ἀλκίνοος μῆλησε καὶ εἶπε:

— Δοξασμένε Ὀδυσσέα, τώρα ποὺ ἥρθες στὴ χώρα μας, ἐλπίζω νὰ τελειώσουνε τὰ βάσανά σου. Γρήγορα θὰ δῆς τὰ βουνὰ τῆς πατρίδας σου. Καὶ σεῖς, ἄρχοντες, ἐλάτε νὰ δώσουμε στὸν ξένο μας ἀπὸ ἓνα δῶρο δ καθένας.

Αὐτὰ εἶπε δὲ Ἀλκίνοος κι ὅλοι ἔμειναν σύμφωνοι.
“Υστερα ἐπῆγε δ καθένας στὸ σπίτι του, γιὰ νὰ κοιμηθῇ.

Τὴν ἄλλη μέρα οἱ ἄρχοντες ἔστειλαν στὸ πλοῖο τὰ δῶρα. “Ητανε δόμορφα φορέματα κι ἀγγεῖα χρυσᾶ κι ἀσημένια, δουλεμένα μὲ μεγάλη τέχνη.

“Υστερα οἱ ἄρχοντες ἐπῆγαν στὸ παλάτι, δπου ἐτοίμαζαν πλούσιο τραπέζι.

68. Ὁ Ἀλκίνοος κάνει τραπέζι στὸν Ὀδυσσέα.

“Αμα ἐτοιμάστηκαν τὰ φαγητὰ καὶ μαζεύτηκαν ὅλοι, τὸ βασιλικὸ ἀντρόγυνο κι δ Ὀδυσσέας κάθησαν στὸ ἀπάνω μέρος τοῦ τραπεζιοῦ καὶ δεξιὰ κι ἀριστερά τους οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου, δ καθένας μὲ τὴ σειρά του.

“Ολοι ἔτρωγαν κι ἔπιναν μὲ μεγάλη δρεξη. Καὶ δ Δημόδοκος ἔπαιξε τὴ λύρα καὶ τραγουδοῦσε. Μονάχα δ Ὀδυσσέας δὲν πρόσεχε πολὺ στὴ διασκέδαση. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὁρα νὰ μπῇ στὸ πλοῖο καὶ νὰ φύγῃ. Συχνὰ γύριζε

τὸ κεφάλι του κι ἔβλεπε πότε θὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος. Καὶ τότε εἶπε στὸν Ἀλκίνοο:

— Βασιλιά, ὁ ἥλιος ἔβασίλεψε κι ἔφτασε ἡ ὁρα, ποὺ πρέπει νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω καὶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὴν περιποίηση, ποὺ μοῦ κάματε, καὶ γιὰ τὰ δῶρα, ποὺ μοῦ δώσατε. Ποτέ, ποτὲ δὲ θὰ ξεχάσω τὴν τόση καλοσύνη σας, οὕτε θὰ μπορέσω νὰ ξεπληρώσω, ὅσα κάματε γιὰ μένα. Εὔχομαι ὅμως στοὺς θεοὺς νὰ σᾶς δώσουν ὅλα τὰ καλὰ καὶ ποτὲ νὰ μὴ σᾶς βρῆ συμφορά.

Πολὺ εὐχαριστήθηκαν ὅλοι ἵνι' αὐτὰ τὰ καλὰ λόγια τοῦ Ὁδυσσέα. Πῆραν στὰ χέρια τους τὰ ποτήρια,

* Η μιὰ κρατοῦσε τὸ ὁραῖο πανωφόρι, ἡ ἄλλη τὸ καλοδουλεμένο κιβώτιο κι ἡ ἄλλη τὶς τροφὲς καὶ τὸ κρασί.

ἔκαμαν εὐχὲς στὸ Δία κι εὐχήθηκαν στὸν ξένο καλὸ ταξίδι. Τότε σηκώθηκε ὁ Ὁδυσσέας μὲ τὸ ποτήρι του γεμάτο κρασί, τὸ ἔβαλε μὲ πολλὴ εὐγένεια στὸ χέρι τῆς βασίλισσας καὶ εἶπε:

— Σοῦ εὔχομαι, καλὴ βασίλισσα, εὐτυχισμένα νὰ

ζήσης σ' ὅλη σου τὴ ζωή. Ἡ χαρὰ ποτὲ νὰ μὴ λείψῃ ἀπὸ τὸ παλάτι σου ὡς τὴν τελευταία στιγμὴ τῆς ζωῆς σου καὶ νὰ χαίρεσαι τὸν καλό σου ἄντρα καὶ τὰ χαριτωμένα σου παιδιά καὶ τὸ λαό σου.

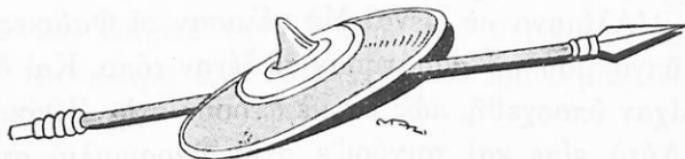
Αὐτὰ εἶπε κι ἔσφιξε τὸ χέρι ὅλων κι ἔβγηκε ἀπὸ τὸ παλάτι. Στὴν πόρτα τὸν περίμενε ἔνας πιστὸς ἀνθρωπος τοῦ Ἀλκινόου καὶ τὸν συνώδεψε ὡς τὸ πλοῖο. Ἄκολούθησαν καὶ τρεῖς ὑπηρέταις, ποὺ τὶς ἔστειλε ἡ Ἀρήτη. Ἡ μιὰ κρατοῦσε τὸ ὠραῖο πανωφόρι καὶ τὸ χιτῶνα, ἡ ἄλλη τὸ καλοδουλεμένο κιβώτιο μὲ τὰ ὠραῖα δῶρα κι ἡ ἄλλη τὶς τροφές καὶ τὸ κόκκινο κρασί.

69. Ὁ Ὀδυσσέας φεύγει ἀπὸ τὸ νησὶ τῶν Φαιάκων.

Ἄμα ἔφτασε ὁ Ὀδυσσέας στὸ πλοῖο, οἱ ναῦτες ἔστρωσαν στὸ κατάστρωμα ἕνα ὅμορφο χαλί, γιὰ νὰ ξαπλωθῇ ὁ Ὀδυσσέας. Τοῦ ἔβαλαν λινὰ σκεπάσματα, γιὰ νὰ μὴ κρυώσῃ, ἅμια κοιμηθῇ.

Ο Ὀδυσσέας πήδησε στὸ πλοῖο καὶ πλάγιασε ἥσυχα. Οἱ ναῦτες ἔλυσαν τὰ παλαμάρια. Υστερα κάθησαν στὰ καθίσματά τους καὶ ἄρχισαν νὰ τραβοῦν κουπί.

Ὑπνος γλυκύς, ὑπνος βαθὺς ἔκλεισε σιγὰ σιγὰ τὰ μάτια τοῦ Ὀδυσσέα. Τὸ πλοῖο, ταξιδεύοντας πρίμα, ἔσκιζε γρήγορα γρήγορα τὴ θάλασσα. Καὶ πουλὶ πετάμενο δὲ μποροῦσε νὰ τὸ προσπεράσῃ.

70. Ὁ Ὀδυσσέας στὴν Ἰθάκη.

Εἶχε φανῆ στὴν Ἀνατολὴ δὲ Αὔγερινός, τὸ λαμπρὸ ἄστρο τῆς αὐγῆς, δταν τὸ πλοῖο ἔφτασε στὴν Ἰθάκη.
Ἄραξε σ' ἔνα μικρὸ λιμανάκι, ποὺ ἦταν πιὸ πέρα αἴρετη χώρα. Ἐκεῖ κοντὰ στὸ ἀκρογιάλι ἦταν μιὰ ψηλὴ ἐλιὰ καὶ δίπλα της μιὰ μεγάλη σπηλιά.

Οἱ ναῦτες τράβηξαν τὸ πλοῖο τους στὴν ἀμμουδιά.
Ὑστερα σήκωσαν τὸν Ὀδυσσέα ἀπαλὰ μαζὶ μὲ τὸ χαλὶ καὶ τὰ σκεπάσματά του καὶ τὸν ἔβαλαν κάτω στὸν ἄμμο, κοντὰ στὸ στόμα τῆς σπηλιᾶς, χωρὶς νὰ ἔσπνήσῃ.
Ἐπειτα ἔβγαλαν καὶ τὰ δῶρα καὶ τὰ ἔβαλαν κοντὰ στὴ ρίζα τῆς ἐλιᾶς, μακριὰ ἀπὸ τὸ δρόμο, γιὰ νὰ μὴν τὰ δῆ κανεὶς διαβάτης.

Ὑστερα ἔαναμπῆκαν στὸ πλοῖο τους κι ἔφυγαν γιὰ τὴν πατρίδα τους.

Ο ἥλιος ἦταν πολὺ ψηλὰ στὸν οὐρανό, δταν ἔξύπνησε δὲ Ὁδυσσέας. Ξαφνίστηκε, δταν εἶδε, πὼς βρισκόταν στὴ στεριά.
Ἐτριψε τὰ μάτια του μὲ τὰ χέρια του καὶ κοίταξε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, γιὰ νὰ καταλάβῃ, ποῦ βρίσκεται. Τοῦ κάκου ὅμως! Δὲ γνώρισε τὴν πατρίδα του, γιατὶ καὶ πολλὰ χρόνια ἔλειπε στὰ ξένα κι ἡ Ἀθηνᾶ εἶχε σκεπάσει μὲ καταχνιὰ δῆλο ἔκεινο τὸ μέρος.

Ἀμέσως τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ, πὼς τὸν ἐγέλασαν οἱ Φαίακες καὶ τὸν ὕπνο μου μὲ παράτησαν σὲ ξένον τόπο. Καὶ ὅμως μοῦ εἶχαν ὑποσχεθῆ, πὼς θὰ μὲ φέρουν στὴν Ἰθάκη!

Αὐτὰ εἶπε καὶ τριγύριζε στὴν ἀκρογιαλιὰ στενά-

ζοντας. "Εξαφνα βλέπει ἐμπόρος του ἔνα νέο βοσκὸ μὲ φορέματα πολὺ ὅμορφα. "Εμοιαζε βασιλόπουλο.

Ο 'Οδυσσέας χάρηκε πολύ, ποὺ τὸν εἶδε, γιατὶ ἀπ' αὐτὸν θὰ μάθαινε, ποῦ βρισκόταν. 'Επῆγε κοντά του καὶ τοῦ εἶπε:

Καὶ τὸν ἔβαλαν κάτω στὸν ἄμμο χωρὶς νὰ ξυπνήσῃ.

— "Ωρα καλή, καλό μου παλικάρι. Εἶμαι ξένος καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἔρχομαι σ' αὐτὸν τὸν τόπο. Πές μου τὴν ἀλήθεια, τί τόπος είναι αὐτὸς καὶ τί ἀνθρωποι κατοικοῦν ἐδῶ;

Ο βοσκὸς ἀποκρίθηκε:

— Ξένε, βέβαια ἀπὸ πολὺ μακρινὸ μέρος ἔρχεσαι, ἀφοῦ δὲν ξαίρεις τὴν Ἰθάκη, ποὺ ἔγινε ξακουστὴ σὲ δλον τὸν κόσμο ἀπὸ τὸ μεγάλο καὶ τρανὸ βασιλέα της, τὸν 'Οδυσσέα.

71. Ἡ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσέα.

Χάρηκε δὲ ὁ Ὀδυσσέας, ἂμα ἀκούσε, πῶς βρίσκεται στὴν πατρίδα του. Κρατήθηκε δῆμος καὶ δὲ φανερώθηκε στὸ νέο. Ἡθελε νὰ μάθῃ πρωτύτερα, τί γίνεται στὸ σπίτι του, κι ὕστερα νὰ φανερωθῇ. Εἶπε λοιπόν, πῶς ἦταν Κρητικὸς κι ἔφυγε ἀπὸ τὴν πατρίδα του, γιατὶ μάλιστε μὲ τοὺς πατριῶτες του καὶ ἄλλα πολλά.

Οὐ βισκός χαμιογέλασε, τὸν ἔχαϊδεψε μὲ τὸ χέρι του καὶ στὴ στιγμὴ ἐπῆρε τὴν ἀληθινὴ μορφή του, ἔγινε δὲ ἡ Ἀθηνᾶ.

Οὐ Ὀδυσσέας τὰ ἔχασε, ἂμα εἶδε τὴν θεὰ μὲ τὴν περικεφαλαία της, μὲ τὸ κοντάρι στὸ δεξί της χέρι καὶ τὴ μεγάλη ἀσπίδα στὸ ἀριστερό:

Πονηρέ, τοῦ λέει γελώντας ἡ Ἀθηνᾶ, σὲ ποιὸν τὰ λέεις αὐτά; Ἀκόμη δὲ γνώρισες τὴν Ἀθηνᾶ, ποὺ πάντα σὲ προστατεύει; Καὶ τώρα πάλι ἥρθα ἐδῶ, νὰ σὲ βοηθήσω νὰ κρύψῃς τὰ πολύτιμα δῶρα καὶ νὰ σοῦ πῶ, τί γίνεται στὸ σπίτι σου. Κοίταξε δῆμος νὰ ἔχῃς ὑπομονὴ καὶ νὰ μὴ φανερωθῆς σὲ κανένα, οὕτε σὲ ἄντρα οὕτε σὲ γυναῖκα, γιατὶ χάθηκες. Καὶ ὅτι κι ἀν πάθης, νὰ τὸ ὑποφέρῃς, χωρὶς νὰ βγάλης λέξη.

Οὐ Ὀδυσσέας τῆς εἶπε:

Σ' εὐχαριστῶ, θεά. Ἐσὺ πάντα μὲ προστάτευες, δταν πολεμοῦσα στὴν Τροία. Ἐσὺ μοῦ ἔδωσες θάρρος, δταν ἔφτασα στὸ νησὶ τῶν Φαιάκων, κι ἐσὺ μὲ ὠδήγησες στὴ χώρα τους. Ἀλήθεια λοιπόν, θεά, ἥρθα στὴν πατρίδα μου;

Ναί, είσαι στὴν Ἰθάκη, ἀποκρίθηκε ἡ Ἀθηνᾶ. Αὔτὸ εἶναι τὸ λιμανάκι μὲ τὴ μεγάλη ἐλιά. Νά κι ἡ

σπηλιά, ποὺ συνήθιζες νὰ κάνης τόσες ψυσίες. Νά καὶ τὸ δασωμένο βουνό.

‘Η θεὰ σκόρπισε μονομιᾶς τὴν καταχνὶα καὶ φάνη-
καν ὅλα τὰ μέρη κι ὁ Ὁδυσσέας τὰ γνώρισε.

‘Ο Ὁδυσσέας τὰ ἔχασε, ἀμα εἶδε τὴ θεὰ μὲ τὴν περικεφαλαία,
τὸ κοντάρι καὶ τὴν ἀσπίδα τῆς.

Βουβὸς καὶ μὲ τὰ μάτια βουρκωμένα ἀπ’ τὴ μεγάλη
χαρά, γονάτισε καὶ φίλησε τὸ ἀγαπημένο χῶμα τῆς
πατρίδας του.

”Υστερα ἡ θεὰ τοῦ ἔδειξε, σὲ ποιὸ μέρος τῆς σπηλιᾶς νὰ κρύψῃ τὰ δῶρα, καὶ τοῦ ἴστόρησε τὴν κατάσταση τοῦ σπιτιοῦ του.

— Εἶναι τρία δόλόκληρα χρόνια τώρα, τοῦ λέει ἡ θεά, ποὺ ἔχουν μαζευτῆ στὸ παλάτι σου οἱ πιὸ πλούσιοι νέοι τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν ἄλλων νησιῶν. Προσπαθοῦν μὲ πλούσια δῶρα νὰ κάμουν τὴ γυναικα σου νὰ σὲ λησμονήσῃ καὶ νὰ πάρῃ ἔναν ἀπ’ αὐτοὺς ἄντρα. Μὰ ἡ φρόνιμη καὶ γνωστικὴ Πηνελόπη κλαίει μέρα νύχτα γιὰ σένα καὶ δὲ βλέπει τὴν ὕρα, πότε νὰ γυρίσης.

‘Ο Ὁδυσσέας πολὺ ταράχτηκε, ὅταν ἤκουσε τὰ λόγια αὐτά, καὶ εἶπε:

— Μεγάλη θεά! Μὲ τί τρόπο νὰ σ’ εὐχαριστήσω, ὅπως σοῦ ἀξίζει; ”Αν δὲν μοῦ τὰ ἔλεγες ὅλα, ἔνα πρὸς ἔνα, ποιὸς ξαίρει, τί μποροῦσα νὰ πάθω μέσα στὸ σπίτι μου! Καὶ τώρα ὁδήγησέ με, τί νὰ κάμω. ”Αν μὲ βιηθήσης ἐσύ, θεά, μπορῶ μονάχος μου καὶ μὲ τριακόσιους νὰ τὰ βάλω.

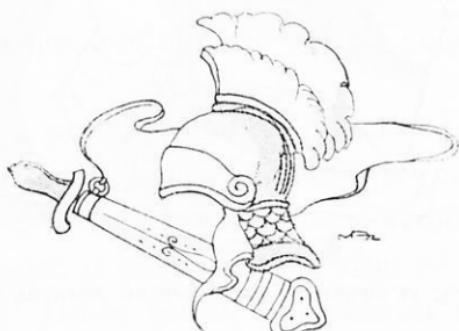
‘Η Ἀθηνᾶ ἀποκρίθηκε:

— ”Έχε όμορος, Ὁδυσσέα. Ἐγὼ πάντα θὰ εἴμαι κοντά σου καὶ θὰ σὲ βιηθῶ. Μὰ γιὰ νὰ πετύχῃς αὐτό, ποὺ θέλεις, πρέπει νὰ γίνης ἀγνώριστος. Θὰ γίνης γέρος καὶ καμπούρης, μὲ λίγα κάτασπρα μαλλιά, μὲ πρόσωπο ζαρωμένο καὶ μὲ ροῦχα κουρελιασμένα καὶ βρώμικα. ”Ετσι κανεὶς δὲ θὰ σὲ γνωρίσῃ. Καὶ πρῶτα πρῶτα, νὰ πᾶς στὸν πιστό σου τὸ χοιροβοσκό, τὸν Ἐῦμαιο, ποὺ ἀγαπᾶ πολὺ τὸ παιδί σου κι ὅλο σου τὸ σπιτικό. Θὰ τὸν βρῆς νὰ βόσκῃ τοὺς χοίρους σου κοντὰ στὴν πηγὴ τὴν Ἀρέθουσα. ’Απ’ αὐτὸν θὰ μάθης ὅλα, ὅσα γίνονται στὸ σπίτι σου. ”Ἐγὼ στὸ μεταξὺ θὰ πάω στὴ Σπάρτη ν’ ἀνταμώσω τὸ παιδί σου, νὰ τὸ φέρω πίσω ἔδῶ. Ταξί-

δεψε ώς ἐκεῖ, γιὰ νὰ φωτήσῃ τὸ Μενέλαο γιὰ σένα, ἀν
βρίσκεσαι ἀκόμη στὴ ζωῆ.

Αὐτὰ εἶπε ἡ θεὰ καὶ ἤγγιξε τὸν Ὀδυσσέα μὲ τὸ
χρυσὸ δαφνί της. Ἀμέσως ζάρωσε τὸ ωραῖο του κορμό·
ἔπεσαν τὰ μαλλιά του κι ἔγινε ἔνας γέρος καμπούρης,
ντυμένος μὲ παλιόρουχα. Στὰ χέρια του κρατοῦσε ἔνα
χοντρὸ δαφνί ζητιάνου καὶ στὸν ὠμὸ του βρέθηκε κρε-
μασμένο ἔνα παλιὸ ταγάρι μὲ πολλὰ μπαλώματα.

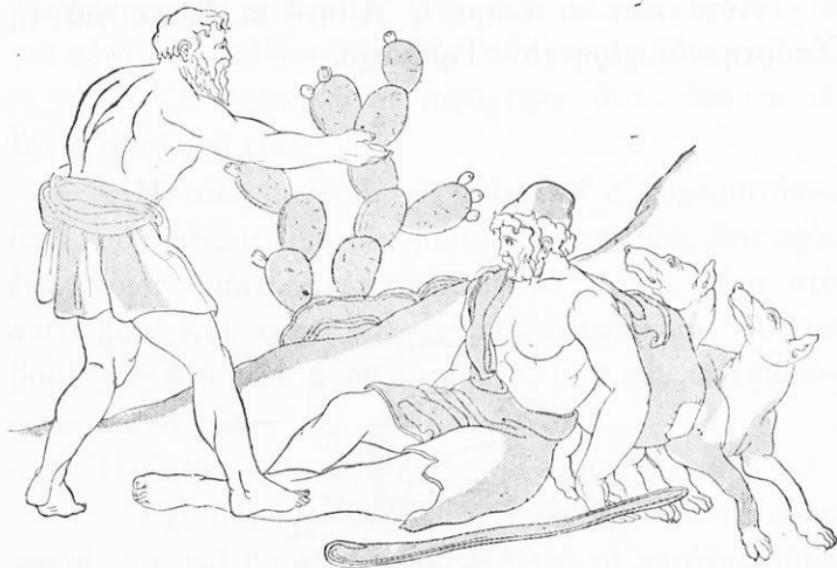
Αὐτὰ εἶπε κι ἔκαμε ἡ Ἀθηνᾶ κι ἔφυγε γιὰ τὴ
Σπάρτη νὰ φέρῃ τὸν Τηλέμαχο.

72. Πῶς δέχτηκε ὁ χοιροβοσκὸς τὸν Ὀδυσσέα.

Σιγὰ-σιγὰ ὁ Ὀδυσσέας ἀπὸ ἔνα στενὸ μονοπάτι, ποὺ ἦταν δλο πέιρες, ἀνέβηκε στὸ δασωμένο βουνὸ κι ἔφτασε στὴν καλύβα τοῦ πιστοῦ χοιροβοσκοῦ.

Τὸν εἶδε ἀπὸ μακρὶ νὰ κάθεται ἔξω στὴν αὐλή, ποὺ ἦταν πολὺ μεγάλη.

Κάθησε καταγῆς κι ἄφησε τὸ φαῦδι του νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χέρι του.

‘Ο Εῦμαιος εἶχε χτίσει μὲ μεγάλες πέτρες μιὰ μάντρα γιὰ τοὺς χοίρους καὶ τὴν εἶχε φράξει μὲ ἀγκαθωτὰ κλαδιὰ ἀγριαπιδιᾶς. Γύρω ἀπὸ τὴν μάντρα εἶχε μπῆξει στὴ σειρὰ πολλὰ χοντρὰ καὶ μεγάλα παλούκια ἀπὸ ἔύλο βελανιδιᾶς.

Ἐκείνη τὴν στιγμὴν ὁ Εῦμαιος ἔκοβε πετσὶ ἀπὸ τομάρι βωδιοῦ, γιὰ νὰ κάμη πέδιλα.

Τέσσερα μαντρόσκυλα μεγάλα κι ἄγρια, μόλις εἶδαν τὸν Ὀδυσσέα, γάβγισαν δυνατὰ καὶ χύθηκαν ἐπάνω του.

‘Ο ‘Οδυσσέας, γιὰ νὰ μὴν τ’ ἀγριέψῃ, κάθησε κατὰ γῆς
καὶ ἄφησε τὸ φαῦλον νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χέρι του.

Χωρὶς ἄλλο θὰ τὸν καταξέσκιξαν οἱ σκύλοι, ὅταν δὲν
ἔτρεχε ὁ Εὔμαιος ἀμέσως νὰ τοὺς διώξῃ μὲ φωνὲς καὶ
πέτρες. “Υστερα εἶπε στὸν ‘Οδυσσέα:

— Κακόμοιρε γέρο, λίγο ἔλειψε νὰ σὲ κομματιά-
σουν τὰ σκυλιά μου. Μὰ ἔλα, δῶσε μου τὸ χέρι σου καὶ
πᾶμε στὴν καλύβα μου, νὰ σοῦ δώσω κάτι νὰ φᾶς καὶ
νὰ πιῆς.

‘Εμπρὸς δὲ χοιροβοσκὸς καὶ πίσω δὲ γέρος κίνησαν
γιὰ τὴν καλύβα.

73. Τί μαθαίνει ὁ ‘Οδυσσέας γιὰ τὸ σπίτι του.

Στὸ δρόμο, ποὺ πήγαιναν, λέει ὁ χοιροβοσκὸς στὸν
‘Οδυσσέα:

— Ξένε, μοῦ φαίνεσαι πολὺ βασανισμένος. Μὰ καὶ
ποιὸς εἶναι χωρὶς βάσανα σ’ αὐτὸν τὸν κόσμο! Μήπως
θαρρεῖς, πὼς κι ἐγὼ ἔχω λιγώτερες πίκρες καὶ βάσανα;
“Αχ! νὰ ἥξαιρες, τί ὑποφέρω κάθε μέρα γιὰ τὸν καλό μου
τὸν ἀφέντη! Ποιὸς ξαίρει, ὅτι βρίσκεται στὴ ζωή! Καὶ
ἄν εἶναι ἀκόμη ζωντανός, ποιὸς ξαίρει, ποὺ νὰ βρίσκεται
καὶ τί βάσανα τραβᾶ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐδῶ τοῦ καταστρέ-
φουν τὴν περιουσία του!

Μὲ τὴν δυμιλία ἔφτασαν κι οἱ δυὸ στὴν καλύβα κι
ἐμπῆκαν μέσα. Ἀμέσως ὁ Εὔμαιος ἔστρωσε κατὰ γῆς
πυκνὰ κλαδιὰ κι ἀποπάνω ἔρριξε μιὰ μαλλιαρὴ καὶ μα-
λακιὰ προβιτά. Ἐκεῖ ἔβαλε τὸν ξένο νὰ καθήση.

‘Ο ‘Οδυσσέας χάρηκε γιὰ τὴ μεγάλη περιποίηση,
ποὺ τοῦ ἔκαμε δὲ Εὔμαιος, καὶ τοῦ εἶπε:

— Μακάρι νὰ σου δώσουν οἱ θεοί, καλέ μου ἄνθρωπε, δ,τι θέλει ἡ καρδιά σου.

‘Ο Εύμαιος ἀποκρίθηκε:

— Ξένε μου, τὸ ἔχω μεγάλη ἀμαρτία νὰ ἔρθη ξένος στὴν καλύβα μου καὶ νὰ μὴν τὸν καλοδεχτῶ. Οἱ ξένοι κι

— Μακάρι νὰ σου δώσουν οἱ θεοί, καλέ μου ἄνθρωπε, δ,τι θέλει ἡ καρδιά σου.

οἱ ζητιάνοι εἶναι ἄνθρωποι τῶν θεῶν. Λυποῦμαι μονάχα, ποὺ δὲ μπορῶ νὰ σ' εὐχαριστήσω, δπως θέλει ἡ ψυχή μου. Οἱ δοῦλοι, καθὼς ξαίρεις, δὲν ἔχουν πολλὰ πράματα νὰ δίνουν, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχουν καινούρια ἀφεντικά. ”Αχ, δ κακόμοιδος, δὲν εἶχα τὴν τύχη νὰ ξήσῃ δ ἀφέντης μου! Αὐτὸς μ' ἀγαποῦσε καὶ θὰ μοῦ ἔδινε, δ,τι δίνουν οἱ καλοὶ ἀφεντικοὶ στοὺς πιστοὺς δούλους των. Μὰ τί καθομαι καὶ λέω; ’Εκεῖνος χάθηκε πιά, ποὺ νὰ χαθῆ δλη ἡ γενιὰ τῆς Ἐλένης, ποὺ ἔστειλε στὸν Ἀδη τόσα παλικάρια.

Αὐτὰ εἶπε δ καλὸς χοιροβοσκὸς κι ἐπῆγε στὸ μαν-

τοὶ καὶ ἔφερε δυὸς γουρουνάκια. Τὰ ἔσφαξε, τὰ τσουρού-
φλισε στὴ φωτιά, τὰ ἔκοψε κομμάτια, τὰ πέρασε στὴ
σούβλα καὶ τὰ ἔψησε.

— "Ελα, ξένε μου, λέει τότε στὸν Ὁδυσσέα. Τρῶγε
ἀπ' αὐτά, ποὺ ἔχομε. Οἱ μεγάλοι χοῖροι δὲν εἶναι γιὰ μᾶς.
Τοὺς τρῶνε οἱ κακοὶ μνηστῆρες, ποὺ μαζεύτηκαν στὸ
σπίτι τῆς κυρᾶς μου καὶ τοὺς ορημάζουν, χωρὶς νὰ φο-
βοῦνται οὕτε θεοὺς οὕτε ἀνθρώπους. Αὔτοί, ξένε μου,
εἶναι χειρότεροι κι ἀπὸ τοὺς κλέφτες. Οἱ κλέφτες, ἅμα
ἄρπαξουν, δὲν βροῦν, φεύγουν βιαστικά, γιατὶ ἔχουν
κάποιο φόβο μέσα τους. Οἱ μνηστῆρες δὲν φέρουν τὸ
πρωὶ ως τὸ βράδυ καταστρέφουν τὴν περιουσία τοῦ
ἀφέντη μου, χωρὶς κανένα φόβο. Δὲν τρῶνε οἱ ἀθεό-
φοβοι ἔνα ἥ δυὸ σφαχτὰ τὴν ἡμέρα. Τρῶνε πολὺ πε-
ρισσότερα. "Αν ρωτᾶς καὶ γιὰ ψωμὶ καὶ γιὰ κρασὶ, δὲ
βρίσκεις λογαριασμό. Οἱ δοῦλοι κι οἱ δοῦλες δὲν προ-
φταίνουν νὰ τὰ κουβαλοῦν. Καὶ πάλι μ' ὅλο αὐτὸ τὸ
σκόρπισμα ποὺ γίνεται, δὲν ἀφέντης μου ἔχει ἀκόμη
ἀρκετά, γιατὶ ἥταν πολὺ πλούσιος. "Έχει ἀκόμη πολλὰ
κοπάδια χοίρους, πρόβατα καὶ γίδια. Τὰ φυλάγουν καλοὶ
βισκοὶ καὶ κάθε μέρα ἔχουν διαταγὴ νὰ φέρονται δὲν καθέ-
νας στοὺς μνηστῆρες τὸ καλύτερο σφαχτό. Κι ἐγὼ δὲν κα-
κόμοιρος κάθε πρωὶ διαλέγω τὸν παχύτερο χοῖρο καὶ
τὸν στέλνω στὴ γύρα. Δὲν τὸν πηγαίνω μόνος μου, γιατὶ
ἥ καρδιά μου δὲ βαστᾶ νὰ βλέπω μὲ τὰ μάτια μου
αὐτά, ποὺ γίνονται.

Ἐνῷ ὁ Εὔμαιος μιλοῦσε, ὁ Ὀδυσσέας ἔτῳ γε κι
ἔκανε μὲ τὸ νοῦ του σχέδια, πῶς νὰ σκοτώσῃ τοὺς μνη-
στῆρες.

74. Ὁ Ὀδυσσέας μιλεῖ μὲ τὸν Εὔμαιο.

Ἄφοῦ χόρτασε δὲ Ὁδυσσέας, δὲ Εὔμαιος τοῦ ἔδωσε ἔνα ξύλινο ποτήρι γεμάτο κρασί. Ὁ Ὀδυσσέας τὸ ἥπιε μὲ εὐχαρίστηση καὶ ὑστερα τὸν ρώτησε:

— Καλέ μου ἄνθρωπε, δὲ μοῦ λές τ’ ὄνομα τοῦ ἀφέντη σου; Μπορεῖ νὰ τὸν ἐγνώρισα πουθενὰ ἢ νὰ ἔμαθα τίποτα γι’ αὐτὸν καὶ νὰ σοῦ δώσω καμιὰ πληροφορία.

— Σώπα, γέρο μου, καὶ ἀπὸ τέτοια εἴμαστε χορτάτοι. Οὕτε ἡ κυρά μου οὕτε τὸ παιδί της πιστεύουν πιὰ σὲ τέτοιες πληροφορίες. Ὁποιος ζητιάνος ἔρθη στὸ νησί μας, πάει στὴν κυρά μου καὶ τῆς λέει, πῶς εἶδε τάχα τὸν ἀφέντη μου, τὸν Ὁδυσσέα, καὶ κουβέντιασε μαζί του καὶ πῶς σὲ λίγες μέρες θὰ γυρίσῃ. Κι αὐτὴ ἡ καημένη τὸν φιλοξενεῖ καὶ τοῦ δίνει πολλὰ δῶρα. Καὶ ἡ ἀφεντιά σου τώρα, γέρο μου, δὲν εἶναι παράξενο νὰ φτιάσῃς καμιὰ τέτοια ἴστορία, γιὰ νὰ πάρης κανένα πουκάμισο καὶ κανένα πανωφόρι. Μὰ μὴ χάνης τὸν κόπο σου ἄδικα. Ἐμεῖς δὲν ἔχομε πιὰ καμιὰ ἐλπίδα. Ὁ ἀφέντης μου χάθηκε. Δὲ θὰ τὸν ξαναδοῦμε πιά. Ποιὸς ξαίρει, σὲ ποιὰ ἀμμουδιὰ σαπίζουν τὰ κόκκαλά του ἢ ποιὸι σκύλοι ἢ ὅρνια τὸν ἔφαγαν! Ἐγώ, δσα χρόνια καὶ ἀν περάσουν, ποτὲ δὲ θὰ τὸν ξεχάσω, γιατὶ μὲ ἀγαποῦσε σὰν παιδί του. Τέτοιο καλὸ ἀφέντη δὲ θὰ τὸν ξαναβρῷ.

— Καὶ πῶς σὲ λένε; ρώτησε δὲ Ὁδυσσέας τὸ χοιροβοσκό.

— Εὔμαιο, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος.

— Ἀκουσε λοιπόν, Εὔμαιε. Ἄφοῦ δὲν πιστεύεις στὰ λόγια μου, ἔλα νὰ σοῦ κάμω δρκο, πῶς γνωρίζω τὸν Ὁδυσσέα καὶ πῶς γρήγορα θὰ γυρίσῃ. Μὲ δλη τὴ

φτώχεια, ποὺ μὲ δέρνει, δὲ ζητῶ πληρωμὴ γιὰ τὴν καλὴ εἰδηση, προτοῦ νὰ ἔρθῃ ἐδῶ δ Ὁδυσσέας. Μισῶ σὰν τὸ χάρο τὸν φεύτη, ποὺ λέει ψέματα, γιὰ νὰ πάρῃ χρήματα. Σοῦ δρκίζομαι λοιπὸν στὸ Δία καὶ στὸ ψωμί, ποὺ τρῶμε τὴ στιγμὴ αὐτή, πὼς δ ἀφέντης σου αὐτὸν τὸ μῆνα ἥ στὴν ἀρχὴ τοῦ ἄλλου θὰ εἶναι ἐδῶ.

‘Ο καλὸς χοιροβοσκὸς χαμογέλασε καὶ εἶπε:

— “Ελα, γέρο, πίνε ἥσυχα τὸ κρασί σου κι ἀφησε τὰ παραμύθια σου. ”Ας ἄλλάξουμε διμιλία, γιατὶ ραγίζεται ἡ καρδιά μου, δταν κανεὶς μοῦ θυμίζῃ τὸν ἀφέντη μου. Μακάρι νὰ γυρίσῃ, δπως λαχταροῦν δ γέρο-Λαέρτης, δ πατέρας του, ἡ Πηνελόπη κι δ Τηλέμαχος. Καὶ τώρα, σὰ νὰ μὴ μᾶς ἔφταναν, δσα τραβᾶμε, μᾶς ἥρθε κι ἄλλη συμφορά. Δὲν ξαίρω, ποιὸς κακὸς δαίμονας ἔβαλε στὸ νοῦ τοῦ Τηλέμαχου νὰ πάη στὴν Πύλο καὶ στὴν Σπάρτη, μήπως μάθη τίποτε γιὰ τὸν πατέρα του. Οἱ μνηστῆρες τὸ ἔμαθαν, πὼς ἔφυγε, καὶ παραφυλᾶνε μὲ τὸ πλοϊο νὰ τὸν σκοτώσουν, στὸ γυρισμό. Οἱ θεοὶ ἀς βάλουν τὸ χέρι τους. Τώρα, γέρο μου, εἶναι ἡ δική σου σειρὰ νὰ μοῦ πῆς, ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, ποιὰ εἶναι ἡ πατρίδα σου καὶ τί βάσανα εἶχες.

75. Πῶς δ Ἔϋμαιος περιποιήθηκε τὸν Ὁδυσσέα.

‘Ο Ὁδυσσέας θυμήθηκε τὴ συμβουλὴ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ δὲ φανέρωσε στὸν Εὔμαιο, ποιὸς εἶναι. ”Εφτιασε μὲ τὸ νοῦ του μιὰ πλαστὴ ἴστορία καὶ εἶπε, πώς, δταν ἥταν νέος, ἐπολέμησε στὴν Τροία καὶ κεῖ εἶχε γνωρίσει τὸν Ὁδυσσέα. Πλανήθηκε σὲ πολλοὺς τόπους. Σ’ ἔνα ταξίδι κακοὶ ἄνθρωποι τοῦ ἄρπαξαν, δτι εἶχε, τοῦ φόρεσαν αὐτὰ τὰ κουρέλια καὶ τὸν πέταξαν σὲ μιὰν ἀκρη τοῦ νησιοῦ.

Στὸ μεταξὺ βασίλεψε δὲ ἥλιος καὶ σὲ λίγο γύρισαν οἱ βισκοὶ μὲ τὰ κοπάδια τῶν χοίρων καὶ τοὺς ἔκλεισαν στὰ μαντριά τους. Τότε δὲ χοιροβισκός, γιὰ νὰ τιμῆσῃ τὸν ξένο, ἔσφαιξε ἕνα παχὺ χοῖρο πέντε χρονῶν, τὸν ἔκοψε κομμάτια, τὰ πέρασε στὶς σοῦβλες καὶ τὰ ἔψησε.

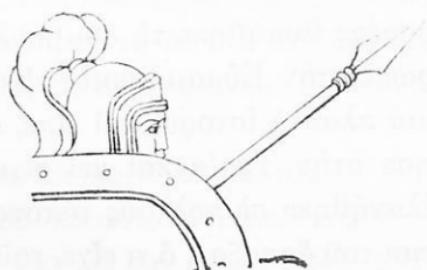
Τὸ πρῶτο κομμάτι τὸ ἀφιέρωσε στοὺς θεούς. Τὰ ἄλλα τὰ μοίρασε στοὺς συντρόφους του. Στὸν Ὀδυσσέα ἔδωσε τὸ καλύτερο κομμάτι, τὴν φάρη δλόκληρη.

‘Ο Ὀδυσσέας χάρηκε γιὰ τὴν μεγάλη τιμή, ποὺ τοῦ ἔκαμε δὲ Εῦμαιος, καὶ τοῦ εἶπε:

— Μακάρι νὰ σὲ ἀγαπήσουν ὅλοι οἱ θεοί, ὅπως ἔγὼ σὲ ἀγάπησα, γιατί, ἀν καὶ μὲ βλέπεις σὲ τέτοια κατάσταση, μὲ δέχεσαι τόσο φιλόξενα.

“Υστερα δὲ Εῦμαιος τοῦ ἔστρωσε προβιές νὰ κοιμηθῇ κοντὰ στὴν φωτιά. Ἐκεῖ ἔαπλώθηκε ὁ Ὀδυσσέας καὶ σκεπάστηκε μὲ μιὰ χοντρὴ καὶ μεγάλη κάπα, ποὺ τοῦ ἔδωσε γιὰ σκέπασμα δὲ χοιροβισκός.

‘Ο Εῦμαιος κρέμασε ἀπὸ τὸν ὠμὸ του τὸ σπαθί του καὶ τυλίχτηκε καλὰ μὲ τὸ μεγάλο πανωφόρι του. — Ἐπειτα καληνύχτησε τὸν ξένο του κι ἐπῆγε, ὅπως συνήθιζε, νὰ κοιμηθῇ κοντὰ στοὺς χοίρους, μέσα σὲ μιὰ βαθιὰ σπηλιά, ποὺ δὲν τὴν ἔπιανε δὲ βιοιάς.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

---

76. Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχο
νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν Ἰθάκη.

Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἐπῆγε στὴ Σπάρτη.

Ἡταν νύχτα κι ὅλοι κοιμόνταν στὸ παλάτι τοῦ
Μενελάου.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἐμπῆκε μέσα καὶ βρῆκε τὸν Τηλέμαχο
ἄγρυπνο, γιατὶ ἡ ἔγνοια τοῦ πατέρα του δὲν τὸν ἀφῆνε
νὰ κλείσῃ μάτι.

— Τηλέμαχε, τοῦ λέει ἡ θεά, δὲν εἶναι πιὰ καλὸν νὰ
μένης μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι σου. Ἡ μητέρα σου ἔμαθε,
πῶς ἔφυγες μὲ πλοῖο, κι ἔχει μεγάλη λύπη. Ἄκουσε καὶ
ἔνα ἄλλο. Στὸ στενό, ποὺ εἶναι ἀνάμεσα στὴν Κεφαλ-
ληνία καὶ στὴν Ἰθάκη, σοῦ ἔχουν στήσει καρτέρι οἱ μνη-
στῆρες, γιὰ νὰ σὲ σκοτώσουν. Γι' αὐτό, ἂμα φτάσης κοντὰ
σ' αὐτὰ τὰ νησιά, νὰ προσέξῃς νὰ περάσης ἀπὸ κεῖ νύχτα
καὶ πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ στεριά. Κι ὅταν φτάσης στὸ πιὸ
κοντινὸ ἀκρογιάλι τῆς Ἰθάκης, στεῖλε τὸ πλοῖο καὶ τοὺς
συντρόφους σου στὴ χώρα καὶ σὺ πήγαινε στὴν καλύβα
τοῦ πιστοῦ σου χοιροβοσκοῦ, στὸν Εὔμαιο, νὰ περά-
σης ἐκεῖ τὴ νύχτα. Μὴ λησμονήσης νὰ εἰδοποιήσῃς τὴ
μητέρα σου, πῶς γύρισες ἀπὸ τὸ ταξίδι σου γερός.

77. Ο Τηλέμαχος γυρίζει στὴν Ἰθάκη.

“Οταν ἄρχισε νὰ γλυκοχαράζῃ, ὁ Τηλέμαχος ξύπνησε τὸν Πεισίστρατο καὶ τοῦ εἶπε:

— Σήκω, Πεισίστρατε, πρέπει νὰ φύγουμε ἀμέσως.

— “Ἄς περιμένουμε λίγο, τοῦ λέει ὁ Πεισίστρατος, ὥσπου νὰ σηκωθοῦν ὁ Μενέλαος κι ἡ Ἐλένη.

“Οταν φώτισε καλὺ ἡ μέρα, σηκώθηκε καὶ ὁ Μενέλαος κι εἶδε τοὺς νέους, ποὺ ἦταν ἔτοιμοι γιὰ ταξίδι.

— Μενέλαε, τοῦ λέει τότε ὁ Τηλέμαχος, ἀρκετὲς μέρες μείναμε στὸ παλάτι σου. Εἶναι καιρὸς πιὰ νὰ γυρίσω στὴν πατρίδα μου.

‘Ο Μενέλαος ἀποκρίθηκε:

— Δὲν ἥθελα νὰ φύγησ τόσο γρήγορα, παιδί μου μὰ ἀφοῦ ἐσὺ τὸ θέλεις, πήγαινε στὸ καλό. Μεῖνε μονάχα μιὰ στιγμὴ ἀκόμη, γιὰ νὰ ἔτοιμάσω τὰ δῶρα, ποὺ θὰ σοῦ δώσω.

Κι ἀμέσως πηγαίνει μὲ τὴν Ἐλένη στὴ μοσκομυρισμένη κάμαρα, ποὺ φύλαγαν τὰ πλούτη τους. ‘Ο Μενέλαος ἐπῆρε ἔνα χρυσὸ ποτήρι κι ἔνα μικρὸ ἀσημένιο πιθαράκι, ποὺ ἦταν τὰ χείλη του χρυσά. ‘Η Ἐλένη διάλεξε ἔναν πέπλο διλοκέντητο, πολὺ ωραῖο, ποὺ τὸν εἶχε κεντήσει μὲ τὰ χέρια τῆς.

‘Ο Τηλέμαχος εὐχαρίστησε τὸ βασιλικὸ ζευγάρι γιὰ τὰ πολύτιμα δῶρα καὶ γιὰ τὴν εὐγενικὴ φιλοξενία.

Πλούσιο τραπέζι τοὺς περίμενε. Ἔφαγαν καλὰ καὶ ἥπιαν ὅπτερα ἀποχαιρέτισαν τὸ Μενέλαο καὶ τὴν Ἐλένη, ἀνέβηκαν στὸ ἀμάξι καὶ ξεκίνησαν.

Τ’ ἄλογα πετοῦσαν σὰν πουλιά· καὶ τὸ ἀπόγεια τῆς ἄλλης ἡμέρας ἔφτασαν στὴν Πύλο. Ἐκεῖ ὁ Τηλέμαχος λέει στὸν Πεισίστρατο:

— Γλυκέ μου φίλε, θὰ κάμης αὐτό, ποὺ θὰ σοῦ ζητήσω; Ἐμεῖς εἴμαστε φίλοι ἀπὸ τὰ γονικά μας, ἔχομε τὴν ἴδια ἡλικία κι αὐτὸ τὸ ταξίδι μᾶς ἔκαμε ν' ἀγαπήσουμε δὲ ἕνας τὸν ἄλλον σὰν ἀδερφό. Σὲ παρακαλῶ λοιπόν, μὴ μὲ πᾶς στὸ σπίτι σας. Ὁ πατέρας σου θὰ

'Ανέβηκαν στὸ ἀμάξι καὶ ἔκεινησαν.

θελήσῃ νὰ μὲ κρατήσῃ, γιὰ νὰ μὲ φιλοξενήσῃ, κι ἐγὼ βιάζομαι πολὺ νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου.

— Γι' ἀγάπη σου θὰ κάμω αὐτό, ποὺ μοῦ ζητᾶς, εἶπε δὲ Πεισίστρατος, κι ἀμέσως ἔστρεψε τὸ ἄλογα γιὰ τὸ ἀκρογιάλι, ὅπου περίμενε τὸ πλοῖο. Ἐπῆρε τὰ δῶρα ἀπὸ τὸ ἀμάξι καὶ τὰ ἔβαλε στὴν πρύμνη. Ἀποχαιρέτισε τὸν Τηλέμαχο, τοῦ εὐχήθηκε καλὸ ταξίδι καὶ γύρισε τὸ ἄλογα γιὰ τὴν Πύλο.

Οἱ ναῦτες ἔλυσαν τὰ παλαμάρια, ἀπλωσαν τὰ πανιὰ κι ἔβαλαν πλώρη γιὰ τὴν Ἰθάκη. Ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς ἔστειλε πρίμο ἀεράκι καὶ τὸ πλοῖο πετοῦσε σὰ σαΐτα πάνω στὰ κύματα.

Μὲ τὴ βοήθεια τῆς θεᾶς γλύτωσε δὲ Τηλέμαχος ἀπὸ

τὸ καρτέρι, ποὺ τοῦ εἶχε στήσει ὁ Ἀντίνοος στὸ στενό.
Ἐφτασε σὲ μιὰν ἔρημη ἀκρογιαλὶα τῆς Ἰθάκης καὶ, μόλις πήδηξε ἔξω, εἶπε στοὺς συντρόφους του:

— Ἐσεῖς πηγαίνετε μὲ τὸ πλοῖο στὴ χώρα. Ἐγὼ θὰ πάω στὴν ἔξοχὴν νὰ δῶ, τί γίνεται στὰ κτήματά μου.

Καὶ κίνησε ἵσια γιὰ τὴν καλύβα τοῦ χοιροβοσκοῦ.

78. Ὁ Τηλέμαχος στὸν Εὔμαιο.

‘Ο Ὁδυσσέας κι ὁ Εὔμαιος ἔύπνησαν πολὺ πρωί.

Μόλις σηκώθηκαν, ὁ Εὔμαιος ἔστειλε-τοὺς ἄλλους βοσκοὺς στὰ λιβάδια μὲ τοὺς χοίρους. Αὐτὸς ἔμεινε στὴν καλύβα μὲ τὸν Ὁδυσσέα.

“Εξαφνα ἀκούστηκαν πατήματα. Οἱ σκύλοι ὅμως δὲ γάργισαν, μόνο κουνοῦσαν τὴν οὐρά τους. Ὁ Ὁδυσσέας εἶπε τότε στὸν Εὔμαιο:

— Χωρὶς ἄλλο κάποιος φίλος σου ἔρχεται, γιατὶ τὰ σκυλιὰ δὲ γαργίζουν.

Πρὶν τελειώσῃ τὴν ὁμιλία του, ὁ Τηλέμαχος ἐμπῆκε στὴν αὐλή. Ὁ Εὔμαιος ἔαφνίστηκε, τινάχτηκε ἀπάνω κι ἔτρεξε νὰ καλοδεχτῇ τὸν κύριό του. Τὸν ἀγκάλιασε, ὅπως ἀγκαλιάζει ὁ πατέρας τὸ μονάκοιβό του παιδί, ποὺ γυρίζει ἀπὸ τὰ ξένα, τοῦ φίλησε τὰ χέρια καὶ τοῦ εἶπε μὲ μάτια δακρυσμένα:

— Ἡρμες, Τηλέμαχέ μου, καλέ μου ἀφέντη! Μεγάλη ἀνησυχία εἶχα, μήπως δὲ σὲ ἔαναδῶ. Ἐλα, παιδί μου, ἔλα μέσα νὰ χαρῇ ἡ καρδιά μου, ποὺ ἥρθες στὴν καλύβα μου, μόλις γύρισες ἀπὸ τὸ ταξίδι σου. Τώρα δὲν ἔρχεσαι συχνὰ ἐδῶ ἔξω. Σοῦ ἀρέσει νὰ μένης στὴ χώρα καὶ νὰ βλέπης τοὺς καταραμένους μνηστῆρες.

‘Ο Τηλέμαχος ἀποκρίθηκε:

— Καλέ μου Εῦμαιε, ἐγὼ πάντα σὲ θυμοῦμαι. Καὶ τώρα ἐπίτηδες ἥρθα ἐδῶ, γιὰ νὰ σὲ δῶ καὶ γιὰ νὰ μάθω, τί κάνει ἡ μητέρα μου.

— Ἡ μητέρα σου, παιδί μου, εἶπε ὁ Εῦμαιος,
κλαίει κι ἀναστενάζει νύχτα μέρα.

— Ἡρθες, Τηλέμαχέ μου, καλέ μου ἀφέντη...

‘Ο Τηλέμαχος ἔδωσε τὸ κοντάρι στὸν Εῦμαιο κι ὑστερα ἐμπῆκε στὴν καλύβα.

‘Ο Ὁδυσσέας ἀμέσως σηκώθηκε καὶ πρόσφερε τὴν θέση του στὸ νέο.

‘Ο Τηλέμαχος δὲ δέχτηκε καὶ τοῦ εἶπε:

— Κάθησε, ξένε, στὴ θέση σου· θὰ βρεθῇ καὶ γιὰ μένα τόπος. ‘Ο Εῦμαιος θὰ φροντίσῃ γι’ αὐτό.

‘Ο Ὁδυσσέας ξανακάθησε στὴ θέση του.

Σ' αύτὸν τὸ μεταξὺ δὲ Εῦμαιος ἔκοψε τρυφερὰ κλαδιά, τὰ ἔστρωσε καταγῆς καὶ ἅπλωσε ἐπάνω μαλακὲς προβίες. Ἐκεῖ κάθησε τὸ μονάχοιβο παιδὶ τοῦ Ὀδυσσέα.

Κοιτάζοντας τὸν ξένο δὲ Τηλέμαχος ρώτησε τὸ χοιροβοσκό:

— Ἀπὸ ποῦ σοῦ ἦρθε αὐτὸς δὲ ξένος καὶ τί θέλει;

— Μοῦ εἶπε, ἀποκρίθηκε δὲ Εῦμαιος, πῶς εἶναι ἀπὸ τὴν Κρήτη, πῶς πλανήθηκε χρόνια πολλὰ στὰ ξένα καὶ πῶς βασανίστηκε πολύ. Μοῦ ἦρθε στὴν καλόβια μὲ τὴν ψυχὴν στὸ στόμα καὶ τὸν ἐλυπήθηκα πολύ. Εἶχα σκοπὸν στερερά ἀπὸ δύο μέρες νὰ τὸν στείλω στὸ παλάτι, γιατὶ ἐδῶ, ὅσο καὶ ἄν θέλω, δὲ μπορῶ νὰ τὸν περιποιηθῶ.

— Εὔμαιε, εἶπε δὲ Τηλέμαχος, πῶς νὰ δεχτῶ τὸν ξένο στὸ παλάτι μου, ποὺ οἱ κακοὶ μνηστῆρες οὔτε στιγμὴ δὲ θὰ τὸν ἀφήσουν ἥσυχο; Κι ἐγὼ τότε θὰ λυποῦμαι, ποὺ δὲ θὰ μπορῶ νὰ τὸν βιηθήσω. Μιὰ φορά, ποὺ ἦρθε στὴν καλύβια σου, κράτησέ τον ἐδῶ. Ἐγὼ θὰ σου στείλω καὶ φαγητὰ καὶ ζωῆς. Κι ἀργότερα θὰ φροντίσω νὰ τὸν στείλω, δπου θέλει ἡ καρδιά του.

Δειλὰ δειλὰ μίλησε καὶ δὲ Ὀδυσσέας τότε καὶ εἶπε:

— Καλό μου βασιλόπουλο, σ' εὐχαριστῶ πολὺ πολὺ γιὰ τὰ καλά σου λόγια. Μὰ δὲ νοῦς μου δὲν τὸ χωρεῖ, πῶς ἔνα παλικάρι σὰν καὶ σένα ἀφήνει στὸ παλάτι του νὰ κάνουν, διτὶ θέλουν οἱ μνηστῆρες. Ἄν ἥμουν νέος δπως σὺ καὶ παιδὶ τέτοιου ξακουσμένου πατέρα, ἃς μοῦ ἔκοβαν ἀμέσως τὸ κεφάλι μου, ἄν δὲν τοὺς σκότωνα δλους. Καὶ ἄν δὲν τὸ κατώρθωνα, γιατὶ θὰ ἥταν πολλοί, θὰ προτιμοῦσα νὰ πέσω νεκρὸς μέσα στὸ παλάτι μου, παρὰ νὰ βλέπω κάθη μέρα τ' ἀπρεπά των τὰ καμώματα.

— Ξένε, ἀποκρίθηκε δὲ Τηλέμαχος, μὲ τὸ δίκιο σου τὰ λὲς αὐτά, γιατὶ δὲν ξαίρεις καλά, τί τρέχει. Οἱ μνηστῆρες δὲν εἶναι πέντε ἢ δέκα. Εἶναι δλα τὰ καλύτερα

παλικάρια ἀπὸ τὰ νησιὰ γύρω κι οἱ καλύτεροι νέοι τῆς Ἰθάκης. Χωρὶς ἄλλο θὰ μὲ θανάτωναν, ἀν ἔκανα αὐτό, ποὺ εἶπες τώρα. Μὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι στὸ χέρι τῶν θεῶν. Καὶ τώρα, Εὔμαιε, πήγαινε στὴ χώρα καὶ πὲς κρυφὰ στὴ μητέρα μου, πώς γύρισα καλὰ ἀπὸ τὴ Πύλο κι εἴμαι δῦ.

‘Ο Εὔμαιος ἀμέσως φόρεσε τὰ πέδιλά του, ἐπῆρε τὸ ραβδί του καὶ ἔκεινησε βιαστικά.

79. Ο Τηλέμαχος γνωρίζει τὸν Ὀδυσσέα.

Μόλις ἔφυγε ὁ Εὔμαιος καὶ νά, προβάλλει μὲ τὴ θεῖαν της ὅψη ἡ Ἀθηνᾶ ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα καὶ κάνει νόημα στὸν Ὀδυσσέα νὰ βγῆ ἔξω.

‘Ο Τηλέμαχος δὲν τὴν εἶδε οὕτε κατάλαβε τίποτε. Μονάχα ὁ Ὀδυσσέας τὴν εἶχε δεῖ καὶ βγῆκε.

Τότε ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ εἶπε:

— ‘Οδυσσέα, καιρὸς εἶναι πιὰ νὰ φανερωθῆς στὸ παιδί σου. Συλλογιστῆτε τώρα μαζί, μὲ τί τρόπο θὰ τιμωρήσετε τοὺς μνηστῆρες. Νὰ ἔχετε θάρρος. Ἐγὼ πάντα θὰ εἴμαι κοντά σας καὶ θὰ σᾶς βοηθῶ.

Αὐτὰ τοῦ εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τὸν ἄγγιξε μὲ τὸ χρυσό της ραβδί. Κι ἀμέσως ὁ ἄσχημος καὶ καταζαρωμένος γέρος μεταμορφώθηκε σὲ ἄντρα ὅμορφο, δυνατὸ καὶ καλοφορεμένο.

‘Η θεὰ τότε ἔγινε ἄφαντη καὶ ὁ Ὀδυσσέας μπῆκε στὴν καλύβα.

‘Ο Τηλέμαχος, μόλις τὸν εἶδε τόσο ἀλλιώτικο, τινάχτηκε ἀπάνω τρομαγμένος καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸν κοιτάξῃ στὸ πρόσωπο. Πέρασε ἀρκετὴ ὥρα, ὥσπου νὰ συνέρθη. Καὶ τότε λέει μὲ φωνὴ τρεμουλιαστὴ ἀπὸ τὴ συγκίνηση:

— Ξένε, τώρα μοῦ φαινεσαι πολὺ διαφορετικὸς ἀπὸ
δ, τι ἡσουν πρωτύτερα. Μήν εἶσαι θεός; Γιατὶ μονάχα οἱ
θεοὶ ἀλλάζουν μορφή.

— Δὲν εἶμαι θεός, παιδί μου, ἀποκρίθηκε ὁ Ὁδυσ-
σέας. Εἶμαι ὁ πατέρας σου.

Τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του, τὸν ἐφιλοῦσε κι ἄφησε
νὰ τρέχουν τὰ δάκρυά του.

Κι ἔτρεξε στὸν Τηλέμαχο, τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά
του, τὸν ἐφιλοῦσε κι ἄφησε νὰ τρέχουν τὰ δάκρυά του,
ποὺ τὰ κρατοῦσε ὡς ἔκείνη τὴ στιγμή.

‘Ο Τηλέμαχος δύμως δὲν πίστευε ἀκόμη. “Ηθελε νὰ
τὸν καλοεξετάσῃ πρῶτα. Τὸν ἐρώτησε λοιπὸν γιὰ πρά-
ματα τοῦ σπιτιοῦ τους, ποὺ δὲν τὰ ἥξαιρε ἄλλος κανείς.
Κι δταν πιὰ βεβαιώθηκε, πὼς εἶχε ἐμπρός του τὸν πα-
τέρα του, ἔχυσε δάκρυα χαρᾶς καὶ τὸν ἐφιλοῦσε.

— Πατέρα μου, γλυκέ μου πατέρα! ἔλεγε ὁ Τηλέ-
μαχος.

— Παιδί μου ἀγαπημένο! ἀπαντοῦσε ἔκεινος.

Κι οἱ δυὸ ἀπὸ τὴ χαρά τους ἔκλαιγαν πολλὴ ὥρα.

‘Ο Τηλέμαχος τέλος ρώτησε τὸν πατέρα του, πῶς
ἔφτασε στὸ νησὶ ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια καὶ ποιὸ τὸν
ἔφεραν.

‘Ο Ὀδυσσέας τοῦ διηγήθηκε μὲ λίγα λόγια, πῶς
ῆρθε ἀπὸ τὸ νησὶ τῶν Φαιάκων.

— Καὶ τώρα, παιδί μου, εἶπε, πρέπει νὰ συλλογι-
στοῦμε, πῶς νὰ τιμωρήσουμε τοὺς μνηστῆρες. Πές μου
λοιπόν, πόσοι καὶ ποιὸ εἶναι, γιὰ νὰ δοῦμε, ἂν εἴμαστε
ἀρκετοὶ οἱ δυό μας ἢ ἂν θὰ χρειαστοῦμε κι ἄλλους νὰ
μᾶς βοηθήσουν.

— Πατέρα μου, συχνὰ ἀκουσα νὰ λένε γιὰ τὴν ἔξυ-
πνάδα σου καὶ τὴν παλικαριά σου. Αὐτὸ δικαιος, ποὺ μοῦ
λές τώρα, μοῦ φαίνεται σὰν ἀπίστευτο. Πῶς θὰ μπο-
ρέσουμε, δυὸ ἀνθρωποι ἐμεῖς, νὰ πολεμήσουμε μὲ τόσο
πλῆθος; Οἱ μνηστῆρες οὔτε δέκα εἶναι οὔτε εἴκοσι· εἶναι
περισσότεροι ἀπὸ ἑκατό. Γι’ αὐτὸ σκέψου καλύτερα, ποιὸνς
ἄλλους νὰ καλέσουμε, γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν.

80. ‘Ο Ὀδυσσέας συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχο.

‘Ο Ὀδυσσέας εἶπε τότε στὸν Τηλέμαχο:

— Ἐχε θάρρος, παιδί μου. Ἐχομε τοὺς θεοὺς βο-
ηθούνς. Καὶ τώρα ἀκουσε, τί νὰ κάμης. Ἄμα χαράξῃ, νὰ
πᾶς στὴ χώρα καὶ νὰ φερθῆς στοὺς μνηστῆρες δπως καὶ
πρῶτα. Ἀργότερα θὰ μὲ φέρη καὶ μένα ὁ χοιροβοσκὸς
μεταμορφωμένο σὲ ζητιάνο. Ἄν οἱ μνηστῆρες μὲ περι-
γελάσουν ἢ μὲ βρίσουν ἢ μὲ χτυπήσουν μὲ τὰ ὅπλα
τους, κάνε τὸν ἀδιάφορο καὶ μὴ θυμώνης. Μόνο συμ-
βούλευέ τους μὲ τρόπο μαλακό, νὰ μὴ μὲ μεταχειρί-
ζουνται ἀποεπα. Αὐτοὶ βέβαια δὲ θὰ σ’ ἀκούσουν.

”Ακουσε καὶ τοῦτο ἀκόμη. Κανεὶς νὰ μὴ μάθῃ, πῶς γύρισα κι εἶμαι ἐδῶ· μήτε ἡ μητέρα σου, μήτε ὁ γέρος Λαέρτης, μήτε ὁ χοιροβοσκός, μήτε κανεὶς ἀπὸ τοὺς σπιτικούς.

81. Ὁ Τηλέμαχος γυρίζει στὴ χώρα.

Ἐνῶ δὲ Ὁδυσσέας μιλοῦσε ἀκόμη μὲ τὸ παιδί του, δὲ Εὔμαιος γύρισε ἀπὸ τὴν χώρα. Μὰ προτοῦ φτάσῃ στὴν καλύβα, ἡ Ἀθηνᾶ ἔστρωσε τὸν Ὅδυσσέα, καθὼς ἦταν πρίν. Καὶ οἱ δύο ὑποδέχτηκαν μὲ χαρὰ τὸν πιστὸν ὑπηρέτην. “Υστερα κάθισαν καὶ οἱ τρεῖς στὸ τραπέζι κι ἔφαγαν κι ἔπειτα ἐπῆγαν νὰ κοιμηθοῦν.

Τὸ πρωῖ, μόλις ἔξυπνησαν, δὲ Τηλέμαχος λέει τοῦ χοιροβοσκοῦ:

— Καλέ μου Εὔμαιε, ἐγὼ τώρα θὰ πάω στὴ χώρα. Σὺ ἀργότερα ὀδήγησε τὸν ξένον ὃς ἔκει. Στὴ χώρα ἂς ζητιανεύῃ. Ἐκεῖ θὰ βρῇ πολλούς, γιὰ νὰ τοῦ δώσουν ἔνα ξεροκόμματο καὶ μιὰ σταλιὰ κρασί.

“Ο Τηλέμαχος φόρεσε τὰ πέδιλά του, ἐπῆρε τὸ κοντάρι του κι ἔψυγε βιαστικὸς γιὰ τὴν χώρα.

Πρώτη, ποὺ εἶδε τὸν Τηλέμαχο, ὅταν ἐμπῆκε στὸ παλάτι, ἦταν ἡ Εὐρύκλεια. Ἡ γριὰ ἔτρεξε καὶ τὸν καλοδέχτηκε κλαίγοντας ἀπὸ τὴν χαρὰ της. Μιὰ ἄλλη δούλα, ἀπὸ τὶς πιὸ πιστές, ἔτρεξε ἀμέσως στὴν κάμαρα τῆς βασίλισσας νὰ τῆς φέρῃ τὴν καλὴν εἰδηση.

“Ἡ Πηνελόπη κατέβηκε τρεχάτη τὶς σκάλες, ἀγκάλιασε τὸ παιδί της, τὸ γλυκοφίλησε στὰ μάτια καὶ τοῦ εἶπε μὲ παράπονο:

— Ἡρθες, Τηλέμαχέ μου, γλυκό μου φῶς! Ἡρθες, χαρὰ τῆς ζωῆς μου! ”Αχ! τί φόβο εἶχα, μήπως δὲ σὲ ξα-

νάβλεπα! Πέές μου τώρα, παιδί μου, τί ἔμαθες καὶ τί
ἀκουσες γιὰ τὸν πατέρα σου;

Μὲ τί χαρὰ θὰ τῆς ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος, πῶς ἥρθε
ὁ πατέρας του! Μὰ δὲν ἦταν ὡρα ἀκόμη νὰ τῆς τὸ φα-
νερώσῃ, γι' αὐτὸ τῆς εἶπε:

— Μητέρα, μὴ μοῦ κάνης πιὸ μεγάλη τὴ λύπη μου.
Φτάνει, ποὺ μόλις γλύτωσα ἀπὸ τὸ μεγάλο κίνδυνο.
Ἄνεβα στὸ θάλαμό σου, λούσου, φόρεσε ὅλοκάθαρα
ροῦχα καὶ τάξε σὲ ὅλους τοὺς θεοὺς πλούσια δῶρα, νὰ
μᾶς δώσουν αὐτό, ποὺ θέλομε.

82. Ὁ Μελάνθιος βρίζει τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν Εῦμαιο.

Στὸ μεταξὺ οἵ μνηστῆρες εἶχαν μαζευτῆ στὴν αὐλὴν τοῦ παλατιοῦ καὶ διασκέδαζαν μὲν φωνές, φίγοντας τὸ λιθάρι ἢ τὸ κοντάρι. Μαζὶ τους ἦταν καὶ ὁ Ἀντίνοος, ποὺ μόλις εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸ καρτέρι μὲν ὅλους τοὺς συντρόφους του. "Ἐτσι περνοῦσαν πάντα κάθιε πρῶτον, ὥσπου νὰ ἔρθῃ ἡ ὁρα νὰ καθίσουν στὸ τραπέζι.

"Ο Εῦμαιος μὲ τὸ ζητιάνο εἶχαν ἔκεινήσει καὶ ἔφτασαν κοντὰ στὴ χώρα. Ἐκεῖ ἦταν μιὰ ὁραίᾳ βρύση. Τὸ κρύο καὶ κρουσταλλένιο τῆς νερὸς κατέβαινε ψηλὰ ἀπὸ τὸ βουνό.

"Ἐκεῖ τοὺς βρῆκε ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοβισκὸς τοῦ Ὀδυσσέα. Εἶχε μαζὶ του καὶ δυὸ ἄλλους βισκούς, ποὺ ἔφερναν, ὅπως πάντα, στοὺς μνηστῆρες δύο γίδια ἀπὸ τὰ καλύτερα.

"Ο Μελάνθιος, μόλις τοὺς εἶδε, ἀρχισε νὰ γελᾶ καὶ νὰ λέη:

— Τί ταιριασμένο ζευγάρι! Ὁ ἔνας κουρελιάρης ὁδηγεῖ τὸν ἄλλο. "Ομοιος τὸν ὅμιο! Καὶ δὲ μᾶς λέες, καταραμένε χοιροβισκέ, ποὺ τὸν πᾶς αὐτὸν τὸν βρωμερὸ ψωμοζήτη, τὸ γεροκαμπούρη, ποὺ γυρίζει ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα καὶ ἔννει τὶς πλάτες του καὶ ψωμοζητᾶ ὀλοένα; Δὲ μοῦ τὸν δίνεις νὰ μοῦ φυλάγῃ τὴ στάνη, νὰ μοῦ σαρώνῃ τὸ μαντρὶ καὶ νὰ κόβῃ τὰ τρυφερὰ κλαδιὰ γιὰ τὶς γίδες μου; Κι ἐγὼ πάλι θὰ τοῦ δίνω νὰ πίνῃ τυρόγαλα, γιὰ νὰ παχύνη. Μὰ τί κάθομαι καὶ λέω! Εἶναι αὐτὸς γιὰ δουλειά! "Ἐχει πιὰ συνηθίσει νὰ γεμίζῃ τὴν ἀχόρταγη κοιλιά του μὲ τὴ ζητιανιά. Κακομοίρη, τί ἔχεις νὰ τραβήξῃς, ἀν πατήσης

στὸ παλάτι. Μὲ τὰ σκαμνιὰ θὰ σοῦ σπάσουν τὰ πλευρά σου οἱ μνηστῆρες!

Αὐτὰ εἶπε δὲ Μελάνθιος καὶ περνώντας ἔδωσε μιὰ κλωτσιὰ στὸν Ὀδυσσέα.

Ἐκεῖνος τὸν ἀγριοκοίταξε καὶ σήκωσε τὸ χοντρὸ φαβδί του νὰ χτυπήσῃ τὸ Μελάνθιο κατακέφαλα, μὰ κρατήθηκε. Ὁ Εὔμαιος δικασθεὶς θύμωσε πάρα πολὺ κι ἄρχισε νὰ τὸν φοβερίζῃ καὶ νὰ τοῦ λέη:

— "Α! ἐλεεινέ! "Αμα ἔρθη δὲ ὁ Ὀδυσσέας, τότε θὰ δῆς, τί ἔχεις νὰ πάθης! Γυρίζεις καμαρώνοντας ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ στοὺς δρόμους καὶ ἀφήνεις νὰ οημάζουν τὰ κοπάδια τοῦ ἀφεντικοῦ μας.

— Τί λέεις, ἄνθιε; ἀποκρίθηκε δὲ γιδοβοσκός. Ἐμένα φοβερίζεις; Ἐγὼ δὲν ἔχω κανένα ἀνάγκη· ἂς εἰναι καλὰ οἱ μνηστῆρες. Μόνο νὰ δώσουν οἱ θεοὶ νὰ χαθῇ γρήγορα καὶ δὲ Τηλέμαχος, ὅπως γάθηκε καὶ δὲ πατέρας του, κι ἔτσι νὰ ξεκληρίσῃ ἡ γενιὰ τοῦ Λαέρτη.

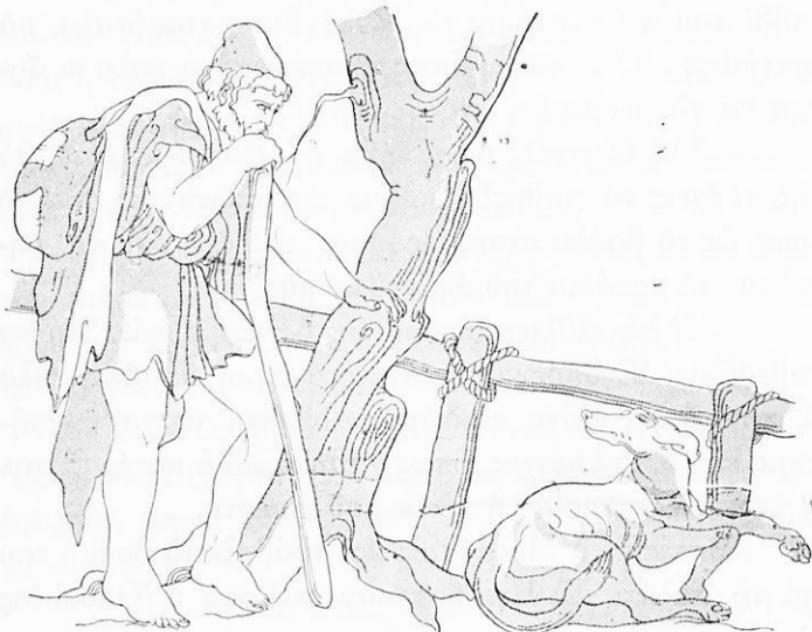
Αὐτὰ εἶπε δὲ Μελάνθιος καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του γιὰ τὸ παλάτι. Σὲ λίγο ἔφτασαν ἔκει καὶ δὲ Ὀδυσσέας μὲ τὸ χοιροβοσκό.

83. Ὁ σκύλος "Ἄργος γνωρίζει τὸν ἀφέντη του.

"Οταν ἔφτασαν κοντὰ στὸ παλάτι, δὲ Ὀδυσσέας εἶπε στὸν Εὔμαιο:

— Χωρὶς ἄλλο αὐτὸ θὰ εἴναι τὸ παλάτι τοῦ ἀφεντικοῦ σου. Εὔκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, γιατὶ ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ ἄλλα σπίτια. Τί μεγάλο καὶ τί ὠραῖο ποὺ εἴναι! Καὶ τί μεγάλη αὐλὴ ποὺ ἔχει! Φαίνεται, πῶς μέσα γλεντοκοποῦν, γιατὶ ἔρχεται μυρουδιὰ ἀπὸ κρέατα, ποὺ ψήνουν κι ἀκούω τραγούδια καὶ μουσική.

— Καλὰ τὸ κατάλαβες, ξένε, ἀποκρίθηκε ὁ Εὔμαιος. Αὐτὸς εἶναι τὸ παλάτι. Μὰ δὲ μοῦ λέσ, τί πρέπει νὰ κάμω τώρα; Θέλεις νὰ μπῆς πρῶτος ἐσὺ μέσα καὶ ὑστερα νάρθω ἐγὼ ἢ νὰ πάω ἐγὼ ἐμπόδος καὶ νάρθης ἐσὺ υστερα; Δὲν κάνει νὰ μποῦμε κι οἱ δυὸς μαζί.

•Ο •Αργος προσπάθησε νὰ σηκωθῇ, μὰ τοῦ κάκου!

— "Εμπα σὺ πρῶτος, ἀποκρίθηκε ὁ Ὁδυσσέας, καὶ σὲ λίγο ἔρχομαι κι ἐγώ.

'Ενῷ μιλοῦσαν, ἔνα γέρικο σκυλί, ποὺ ἦταν ἔκπλωμένο ἀπάνω σ' ἔνα σωρὸ κοπριά, σήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ τ' αὐτιά του. Ἡταν δὲ κακόμοιδος δὲ "Αργος, τὸ ἀγαπημένο σκυλὶ τοῦ Ὁδυσσέα. Τὸ εἶχε μεγαλώσει δὲ ἴδιος, μὰ δὲν τὸ χάρηκε, γιατὶ εἶχε φύγει στὰ ξένα.

Τὸ σκυλὶ αὐτὸς μιὰ φορὰ ἦταν πολὺ δύμορφο καὶ καλὸ λαγωνικό. Κυνηγοῦσε λάφια, ἀγριόγιδες, λαγούς, καὶ ἄλλα ἀγρίμια. Ἀπὸ τὸν καιρὸ δύμως, ποὺ ἔφυγε δὲ ἀφέντης του, κανεὶς δὲ γύρισε νὰ τὸ δῆ. Γι' αὐτὸς μέρα

νύχτα ἦταν ξαπλωμένο ἀπάνω στὴν κοποὶα γεμάτο τσιμπούρια. Ἄμα ἔνιωσε δῆμως κοντὰ τὸν Ὀδυσσέα, προσπάθησε νὰ σηκωθῇ γιὰ νὰ τὸν καλοδεχτῆ, μὰ τοῦ κάκου! Δὲν εἶχε πιὰ δύναμη. Μονάχα τὴν οὐρά του κούνησε καὶ κατέβασε τ' αὐτιά.

Ο Ὀδυσσέας τὸ εἶδε καὶ δὲ μπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Μὰ γιὰ νὰ μὴν καταλάβῃ τίποτε ὁ Εὔμαιος, γύρισε τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ σφιούγγισε τὰ μάτια του.

Ἐνῷ ὁ Ὀδυσσέας εἶχε τὸ νοῦ του στὸ πιστὸ σκυλί του, ὁ Εὔμαιος ἐμπῆκε στὸ παλάτι.

84. Ὁ Ὀδυσσέας στοὺς μνηστῆρες.

Πρῶτος δὲ Τηλέμαχος εἶδε τὸ χοιροβοσκὸν καὶ τοῦ ἔκαμε νόημα νὰ πάη νὰ καθήσῃ κοντά του.

Σὲ λίγο ἐμπῆκε κι δὲ Ὁδυσσέας καὶ κάθησε στὸ κατώφλι ἀκουμπώντας τὴν θάλασσαν σ' ἓνα στῦλο ἀπὸ κυπαρίσσι.

‘Ο Τηλέμαχος ἔδωσε τότε στὸν Εὔμαιον ἓνα ὄλοκληρο καρπόντι κι ἓνα κομμάτι κρέας καὶ τοῦ εἶπε νὰ τὰ δώσῃ στὸ ζητιάνο. Ὁ Ὀδυσσέας τὰ ἐπῆρε, σήκωσε τὸ βλέμμα του ψηλὰ καὶ εἶπε:

Γύριζε τὰ τραπέζια ἀπλώνοντας τὰ δυό του χέρια.

— Δία, σὲ παρακαλῶ, κάμε εὐτυχισμένο τὸν Τηλέμαχο καὶ μακάρι νὰ γίνουν δλα, δσα ἡ ψυχή του θέλει.

Καὶ ἀφοῦ εἶπε αὐτά, ἔστρωσε κάτω τὸ μπαλωμένο σακκούλι του, τὰ ἔβαλε ἀπάνω κι ἔτρωγε.⁶ Υστερα σηκώθηκε καὶ γύριζε τὰ τραπέζια ἀπλώνοντας τὰ δυό του

χέρια, γιὰ νὰ τοῦ δώσουν κι οἱ μνηστῆρες τίποτε. Αὐτοὶ ἀπὸ λύπη τοῦ ἔδιναν ψωμὶ καὶ κρέας καὶ τὸν ἐρωτοῦσαν, ποιὸς εἶναι κι ἀπὸ ποῦ ἥρθε.

— 'Ο χοιροβοσκὸς μᾶς τὸν κουβάλησε ἐδῶ, εἶπε δὲ Μελάνθιος· μὰ οὗτε αὐτὸς ξαίρει τὴ γενιά του.

Τότε δὲ 'Αντίνοος εἶπε μὲ θυμὸ στὸν Εῦμαιο:

— Γιατί, ἄμυαλε χοιροβοσκέ, μᾶς ἔφερες ἐδῶ αὐτὸν τὸν ψωμοῦ ήτη; Δὲ μᾶς φτάνουν, δσοι ζητιάνοι εἶναι στὸν τόπο μας; 'Εσὺ θυμώνεις, ποὺ τρῶν τὰ πλούτη τοῦ ἀφεντικοῦ σου ξένοι, κι ὅμως σὰ νὰ μὴ φτάναμε ἐμεῖς, μόνος σου φέρνεις καὶ ἄλλους.

‘Ο χοιροβοσκὸς ἀποκρίθηκε:

— 'Αντίνοε, δὲν ταιριάζει σὲ σένα, ποὺ εἶσαι ἀπὸ μεγάλη οἰκογένεια, νὰ μιλᾶς ἔτσι. Ποιὸς καλεῖ μόνος στὸ σπίτι του ξένο, ἐκτὸς ἀπὸ γιατρὸ ἢ μάντη ἢ μαραγκὸ ἢ κανέναν ἄλλο τεχνίτη, ποὺ τὸν χρειαζόμαστε; Τοὺς ζητιάνους κανεὶς δὲν τοὺς καλεῖ, ἔρχονται μοναχοί τους. 'Εσὺ ὅμως εἶσαι πάντα δὲ πιὸ σκληρὸς μνηστῆρας στοὺς πιστοὺς ὑπηρέτες τοῦ ἀφέντη μου καὶ πιὸ πολὺ σὲ μένα. Μὰ λίγο μὲ μέλει. "Ας εἶναι καλὰ ἡ κυρά μου κι δὲ Τηλέμαχος." Όσο ζοῦνε αὐτοί, καμιὰ ἀνάγκη δὲ σ' ἔχω.

85. 'Ο 'Αντίνοος χτυπᾶ τὸν 'Οδυσσέα.

Μόνο δὲ 'Αντίνοος δὲν εἶχε δώσει ἀκόμη τίποτε τοῦ ζητιάνου. "Οταν δὲ 'Οδυσσέας ἐπῆγε κοντά του καὶ τοῦ ζήτησε κάτι, δὲ 'Αντίνοος τοῦ λέει μὲ ἄγρια φωνή:

— Φύγε ἀπὸ μπρός μου, βρωμιάρη! Μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι. Πρώτη φορὰ βλέπω τόσο ἀδιάντροπο καὶ ἀχόρταγο ζητιάνο!

‘Ο 'Οδυσσέας τὸν κοίταξε καλὰ κι ὑστερα τοῦ εἶπε:

— Κρῖμα στὰ νιάτα σου καὶ στὴν ὁμορφιά σου, νὰ ἔχης τόσο κακιὰ ψυχή! Τέτοιο φιλάργυρο ἄνθρωπο δὲν εἶδαν τὰ μάτια μου ώς τώρα. Ἐσὺ στὸ σπίτι σου οὕτε ἀλάτι δὲ θὰ δίνης σὲ φτωχό. Καλοκάθησες καὶ τρῶς τὴν ἔνη περιουσία καὶ λυπᾶσαι νὰ δώσης ἀπ’ αὐτὴ ἐνα κομμάτι σ’ ἐνα δυστυχισμένο.

‘Ο Ἄντινοος ἀφρισε ἀπὸ τὸ θυμό του:

— Ἐλεεινέ, τοῦ λέει μὲ φωνὴ δυνατή, τολμᾶς καὶ νὰ μὲ βρέζης; Τώρα πιὸ δὲ θὰ βγῆς γερὸς ἀπὸ δῶ μέσα.

Κι ἀμέσως ἀρπάζει ἐνα σκαμνί, τὸ τινάζει μὲ δλη του τὴ δύναμη καὶ τὸν χτυπᾶ στὸ δεξιό του δῶμα.

‘Ο Ὁδυσσέας ἔμεινε ἀκίνητος σὰ βράχος. Τὸ δυνατὸ χτύπημα τοῦ Ἄντινοου δὲν τὸν ἐσάλεψε ἀπὸ τὴ θέση του. Κούνησε τὸ κεφάλι του μόνο καὶ ἔρριξε μιὰ ἄγρια ματιά. “Υστερα γύρισε στὴ θέση του, ἔβαλε καταγῆς τὸ σακκούλι του καὶ εἶπε στὸν Ἄντινοο:

— Γι’ αὐτό, ποὺ μοῦ ἔκαμες, θὰ σὲ τιμωρήσουν οἱ θεοὶ καὶ θὰ σοῦ στείλουν γρήγορο καὶ κακὸ θάνατο.

‘Ο Ἄντινοος ἀποκρίθηκε τρέμοντας ἀπὸ τὸ θυμό του:

— “Η τρῶγε αὐτοῦ ἥσυχα καὶ μὴ μιλᾶς ἢ φεύγα, γιατί, μὰ τοὺς θεούς, θὰ προστάξω τοὺς δούλους νὰ σὲ ἀρπάξουν καὶ νὰ σὲ κάμουν κομμάτια.

Τὸ χτύπημα ἐκεῖνο τὸ ἔνιωσε μέσα στὴν καρδιά του ὁ Τηλέμαχος, μὰ δὲν εἶπε τίποτε. Αὐτὴν τὴ συμβουλὴ τοῦ εἶχε δώσει ὁ πατερας του.

86. Τί λέει ὁ Εῦμαιος στὴν Πηνελόπη γιὰ τὸ ζητιάνο.

Κι ἡ Πηνελόπη εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τῆς κάμαράς της τὸ θόρυβο καὶ τὰ λόγια τοῦ

Αντινόου καὶ θύμωσε πολύ, γιατὶ λυπήθηκε τὸ ζητιάνο. Φώναξε τὸν Εῦμαιο καὶ τὸν ἐρώτησε. Ὁ χοιροβοσκὸς τῆς εἶπε, πόσο σκληρὰ τοῦ φέρθηκε ὁ Ἀντίνοος.

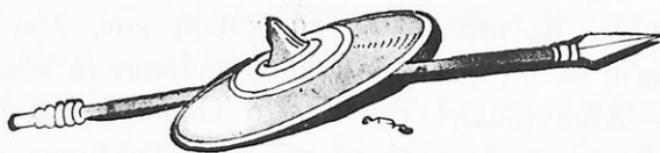
— Ὁ ξένος θὰ γύρισε πολλὰ μέρη μπορεῖ νὰ ξαίρῃ τίποτε γιὰ τὸν Ὁδυσσέα. Πές του νὰ ἔρθῃ ἀμέσως ἐδῶ, εἶπε ἡ Πηνελόπη.

— Ἄχ, βασίλισσα, ἀποκρίθηκε ὁ Εῦμαιος, νὰ ἔξαιρες, τί ὅμορφα τὰ λέει! Θὰ ἤθελες νὰ ἔχης κι ἄλλα δυὸς αὐτὶὰ ν' ἀκοῦς! Δυὸς μέρες καὶ δυὸς νύχτες τὸν εἶχα στὴν καλύβα μου, γιατὶ σὲ μένα πρωτοῷρθε, δταν τὸν ἔβγαλαν στὴν ἀκρογιαλιά, καὶ μοῦ εἶπε τὴν ἴστορία του. Γνωρίζει καὶ τὸν Ὁδυσσέα. Ἀκουσε, λέει, πῶς ζῇ καὶ πῶς θὰ ἔρθῃ στὴν πατρίδα του φορτωμένος μὲ πολλὰ καὶ πλούσια δῶρα.

— Τρέξε λοιπὸν γρήγορα καὶ κράξε τον νὰ μοῦ τὰ πῆ τῆς ἴδιας δλα, φώναξε ἡ Πηνελόπη.

Ὁ Εῦμαιος ἐπῆγε στὸ ζητιάνο καὶ τοῦ ψιθύρισε κρυφὰ στὸ αὐτὶ τὴν προσταγὴ τῆς βασίλισσας.

— Ὁχι ἀκόμη, ἀποκρίθηκε σιγὰ ὁ Ὁδυσσέας. Ἀμα σκοτεινιάση καὶ φύγουν οἱ μνηστῆρες ἀπὸ τὸ παλάτι, θὰ πάω νὰ τῆς πῶ, ὅτι ξαίρω.

87. Ὁ Ὀδυσσέας μαλώνει τὶς ὑπηρέτριες.

‘Ο Ὀδυσσέας, ὅταν ἔφυγαν οἱ μνηστῆρες, εἶπε στὸ παιδί του:

— Τηλέμαχε, μάζεψε γρήγορα ὅλα τὰ ὅπλα, ποὺ εἶναι κρεμασμένα στοὺς τοίχους, καὶ κρύψε τα στὴν ἀποθήκη. Κι ὅταν τύχῃ καὶ σὲ ωτήσουν οἱ μνηστῆρες, γιατί τὰ ἔβγαλες ἀπὸ ἐδῶ, νὰ τοὺς πῆς, πὼς εἶχάν γίνει ἀπὸ τὸν καπνὸν κατάμαυρα.

‘Ο Τηλέμαχος ἔκαμε, ὅτι τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του, ὕστερα ἐπῆγε νὰ κοιμηθῇ, γιατὶ ἦταν πολὺ κουρασμένος. ‘Ο Ὀδυσσέας ἔμεινε ἀκόμη ἐκεῖ. Περίμενε νὰ φανῆ ἡ Πηνελόπη.

Τότε ἥρθαν πολλὲς δοῦλες καὶ σήκωσαν τὰ φαγητὰ ἀπὸ τὰ τραπέζια, ἔπαιρναν τὰ ποτήρια κι ἔφερναν ἔύλα ν' ἀνάψουν φωτιά. ‘Ο Ὀδυσσέας ἐπῆγε κοντά τους καὶ τοὺς εἶπε μὲ γλυκὸ τρόπο:

— Κοπέλλες, δὲν εἶναι σωστὸ ν' ἀνακατεύεστε σεῖς ἐδῶ μὲ τοὺς ἄντρες. Πάρετε τὴν ρόκα σας καὶ πηγαίνετε κοντὰ στὴν κυρά σας. Γιὰ τὴ φωτιὰ θὰ φροντίσω ἐγώ.

Οἱ δοῦλες ἄρχισαν νὰ γελοῦν. Μιὰ μάλιστα ἀπ' αὐτές, ἡ Μελανθώ, εἶπε μὲ τρόπο πρόστυχο:

— Ορίστε κατάσταση! Νὰ τολμᾶ ἔνας κουρελιάρης καὶ βρωμερὸς ζητιάνος νὰ κάνῃ παρατήρηση καὶ νὰ δίνῃ συμβουλές. Κοίταξε καλά, κακομοιόρη μου, λέει στὸν Ὀδυσσέα, νὰ μὴ φωνάξω καὶ σοῦ σπάσουν τὰ κόκκαλα.

— Ἀδιάντροπη! τῆς εἶπε ὁ Ὀδυσσέας μὲ θυμό. “Ολα, δσα μοῦ εἶπες, θὰ τὰ πῶ στὸν Τηλέμαχο νὰ σὲ κάμη κομμάτια.

Οἱ δοῦλες φοβήθηκαν, ἅμα ἄκουσαν αὐτὰ τὰ λόγια. ‘Εκείνη τὴ στιγμὴ πρόβαλε στὸ κατώφλι τῆς πόρ-

τας ἡ Πηνελόπη, ἡ ὅμιορφη βασίλισσα. Ἐπῆρε τὸ αὐτί της τὸ τί ἔγινε καὶ μάλωσε πολὺ πικρὰ τὴ Μελανθώ. Ὑστερα πρόσταξε νὰ φέρουν ἕνα κάθισμα στρωμένο μὲ προβιά, γιὰ νὰ καθίσῃ ὁ ἔνος, καὶ νὰ τὸ βάλουν κοντὰ στὸ δικό της.

88. Ἡ Πηνελόπη μιλεῖ μὲ τὸ ζητιάνο.

Ἡ Πηνελόπη, ἄμα κάθισε, ρώτησε τὸν Ὀδυσσέα, ποιὸς εἶναι κι ἀπὸ ποῦ ἥρθε. Ἐκεῖνος ἀρχισε νὰ τῆς λέη τὴν ἴδια ἴστορία, ποὺ εἶπε καὶ στὸν Εὔμαιο.

Τότε ἡ βασίλισσα, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ, ἄν, ὅσα τῆς εἶπε ὁ ἔνος, εἶναι ἀληθινά, τὸν ρώτησε:

— Ἄφοῦ λέεις, πῶς γνώρισες τὸν Ὀδυσσέα, πῶς πολέμησες μαζί του καὶ τὸν ἐφιλοξένησες στὸ σπίτι σου, βέβαια θὰ θυμᾶσαι, καὶ τί φορέματα φοροῦσε τότε καὶ ποιὸν εἶχε μαζί του.

— Φοροῦσε, βασίλισσα, μάλλινο πανωφόρι κόκκινο, ποὺ κούμπωνε ἐμπρὸς μὲ μιὰ μεγάλη καὶ χρυσὴ καρφίτσα. Ἀπάνω σ' αὐτὴν ἦταν σκαλισμένο ἕνα σκυλί, ποὺ κρατοῦσε μὲ τὰ μπροστινά του πόδια ἕνα μικρὸ λαφάκι καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὸ πνίξῃ. Θυμοῦμαι ἀκόμη, πῶς φοροῦσε χιτῶνα, ποὺ εἶχε χρῶμα κρεμμυδιοῦ. Μαζί του ἦταν πάντα κι ἔνας κήρυκας κυρτός, μαυριδερὸς καὶ μὲ κατάμαυρα σγουρὰ μαλλιά. Τὸν ἐλεγαν Εὔρυβάτη. Ὁ Ὀδυσσέας πολὺ τὸν ἀγαποῦσε, γιατὶ ἦταν ὁ πιὸ ἔξυπνος κι ὁ πιὸ γνωστικὸς ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους συντρόφους του.

Ἡ Πηνελόπη, μόλις ἀκούσει αὐτὰ τὰ λόγια, ἀρχισε νὰ κλαίῃ. Μὰ κι ὁ Ὀδυσσέας συγκινήθηκε πολὺ ἀπὸ τὰ

δάκρυα τῆς Πηνελόπης κι ἀπὸ τὰ μάτια του ἔτρεξαν δύο μεγάλα δάκρυα. Ἀμέσως κρατήθηκε καὶ τῆς λέει:

— Βασίλισσα, μὴ στενοχωριέσαι. Ὁ ἄντρας σου ξῆ καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ εἶναι ἐδῶ. Σοῦ δοκίζομαι στὸ Δία, πώς, ὅτι σοῦ λέω, θὰ γίνη.

— Ξένε, ἀποκρίθηκε ἡ Πηνελόπη, μακάρι νὰ γίνονταν, ὅσα εἴπες, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, τί δῶρα θὰ σοῦ χάριζα. Καὶ τώρα σεῖς, κορίτσια, λέει στὶς δοῦλες, πλύνετε τὰ πόδια τοῦ ξένου κι ὑστερα στρώσετε ἕνα κρεβάτι μὲ μαλακὰ στρώματα καὶ μάλλινα σκεπάσματα, γιὰ νὰ ζεσταθῇ καὶ κοιμηθῇ ὡς τὸ πρωί.

— Καλὴ βασίλισσα, εἶπε ὁ Ὄδυσσεας, ἀφησέ με νὰ κοιμηθῶ ἐδῶ κοντὰ στὴ φωτιά, ὅπως εἶμαι συνηθισμένος. Μ' ἀφοῦ τὸ θέλεις, ἂς γίνη. Μόνο σὲ παρακαλῶ, νὰ προστάξῃς καμιὰ γριὰ δούλα νὰ μοῦ τὰ πλύνη.

‘Η Πηνελόπη ἀποκρίθηκε:

— Καλέ μου ξένε, πολὺ γνωστικὰ μιλᾶς. Ὡς τώρα δὲν ἥρθε στὸ παλάτι ἄλλος ξένος τόσο γνωστικός. Ἐγώ μιὰ γερόντισσα πολὺ καλή. Ἐκείνη, ποὺ βύζαξε καὶ γλυκανάστησε στὴν ἀγκαλιά της τὸν ἄμοιρο Ὄδυσσεα. Αὐτὴ θὰ πλύνη τὰ πόδια σου, ἂς εἶναι κι ἀδύνατη.

89. ‘Η Εὔρυκλεια γνωρίζει τὸν Ὄδυσσεα.

‘Η Πηνελόπη φώναξε τότε τὴν Εὔρυκλεια καὶ τῆς εἶπε:

— Καλή μου Εύρυκλεια, πήγαινε νὰ πλύνης τὰ πόδια τοῦ ξένου, ποὺ εἶναι συνομήλικος μὲ τὸν ἀφέντη σου. Καὶ τοῦ ἀντρός μου τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια δὲ θὰ εἶναι καλύτερα, γιατὶ τὰ βάσανα γερνοῦν γρήγορα τοὺς ἀνθρώπους.

‘Η Εύρυχλεια, μόλις ἀκουσε τ’ ὄνομα τοῦ Ὀδυσσέα, σκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια της κι ἀρχισε νὰ κλαίῃ κι ἔλεγε μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή:

— “Ἄχ, σὲ μένα τὴν κακομοίρα, ποὺ σὲ βύζαξα καὶ σ’ ἀγάπησα σὰν παιδί μου! Ποῦ νὰ παραδέρνης καὶ ποῦ νὰ βασανίζεσαι στὰ ξένα, παιδί μου!

Σφούγγισε ὑστερα καλὰ τὰ μάτια της κι εἶπε τοῦ ζητιάνου:

— Μ’ ὅλη μου τὴν καρδιὰ θὰ σοῦ τὰ πλύνω, δυστυχισμένε ξένε. Δὲν ξαίρω, γιατὶ ἡ καρδιά μου τόσο σὲ συμπόνεσε. Ἰσως γιατὶ μοιάζεις τοῦ ἀφέντη μου. Πολλοὶ ξένοι ἥρθαν στὸ παλάτι ώς τώρα, μὰ κανένα δὲν εἶδα νὰ

— “Αν μ’ ἀγαπᾶς, μὴ βγάλης λέξη ἀπὸ τὸ στόμα σου.

μοιάζη τόσο μὲ τὸν Ὀδυσσέα μου στὴν κορμοστασιά, στὴ φωνὴ καὶ στὴν περπατησιά.

— “Ἀλήθεια, κυρούλα, ἀποκρίθηκε δὲν Ὀδυσσέας, ἔχεις δίκιο. Ὁσοι μᾶς ἔχουν δεῖ καὶ τοὺς δύο, λένε πῶς μοιάζομε πολύ.

‘Η Εύρυκλεια ἔβαλε σὲ μιὰ μεγάλη λεκάνη κρύο νερό κι ὑστερα ζεστό.

‘Ο Ὁδυσσέας, ποὺ καθόταν στὴ γωνιὰ κοντὰ στὴ φλόγα, τράβηξε πιὸ πίσω τὸ σκαμνί του καὶ γύρισε τὸ πρόσωπό του στὸ σκοτεινὸ μέρος, γιατὶ φοβήθηκε, μήπως τὸν γνωρίσῃ ἡ Εύρυκλεια, τὴν ὥρα ποὺ θὰ τοῦ ἔπλενε τὰ πόδια. Θυμήθηκε, πὼς στὸ δεξὶ του πόδι εἶχε ἔνα βαθὺ σημάδι, ποὺ τοῦ τὸ εἶχε κάμει ἔνα ἀγριογούρουνο.

“Οταν ἦταν πολὺ νέος, εἶχε πάει στὸν Πάρνασσὸ νὰ δῆ τοὺς συγγενεῖς του, τὸν παππού του τὸν Αὐτόλυκο, τὸν πατέρα τῆς μητέρας του, καὶ τοὺς θείους του. Μιὰ μέρα εἶχαν βγῆ κυνήγι. Ἔξαφνα μέσα ἀπὸ τὸ πυκνὸ δάσος πετάχτηκε ἔνα μεγάλο ἀγριογούρουνο. ‘Ο Ὁδυσσέας ὤρμησε πρῶτος νὰ τὸ χτυπήσῃ μὲ τὸ κοντάρι του. Ἐκεῖνο πρόλαβε καὶ χύθηκε ἀπάνω του καὶ μὲ τὰ δόντια του τὸν πλήγωσε ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνατο, χωρὶς νὰ πάθη τίποτε τὸ κόκκαλο.

Καὶ μ’ ὅλα αὐτὰ ὁ Ὁδυσσέας τὸ σκότωσε. Τὸ πέρασε μὲ τὸ κοντάρι του πέρα πέρα καὶ τὸ ἔρριξε χάμω νεκρό. ‘Ο παππούς του τότε τὸν περιποιήθηκε καὶ σὲ λίγες μέρες ἔκλεισε ἡ πληγή του. Ἄλλὰ τὸ βαθὺ σημάδι ἔμεινε καὶ αὐτὸ τὸ ἥξαιρε ἡ Εύρυκλεια.

‘Η γριὰ ἄρχισε νὰ τοῦ πλένη τὰ πόδια· μὰ μόλις ἔφτασαν τὰ χέρια τῆς ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνατο κι ἀπάντησαν τὸ σημάδι, ἀμέσως τὸν ἐγνώρισε. Ἀπὸ τὴν πολλὴ συγκίνηση τῆς ἔφυγε ἀπὸ τὰ χέρια τὸ πόδι, ποὺ κρατοῦσε. Ἐπεσε στὴ λεκάνη, τὴν ἀναποδογύρισε κι ὅλο τὸ νερὸ χύθηκε.

‘Η Εύρυκλεια ἦταν ἔτοιμη νὰ φωνάξῃ τὴν Πηνελόπη, πὼς ἥρθε ὁ ἀγαπημένος τῆς ἄντρας. Μὰ ἐκεῖνος πρόλαβε, τῆς ἔκλεισε τὸ στόμα μὲ τὸ δεξὶ του χέρι καὶ τῆς ψιλύρισε στὸ αὐτί:

— "Αν μ' ἀγαπᾶς, μὴ βγάλης λέξη ἀπὸ τὸ στόμα σου, γιατὶ χάθηκα. Κανεὶς νὰ μὴ μάθῃ ἀκόμη στὸ πάλατι, πῶς εἶμαι δῶ.

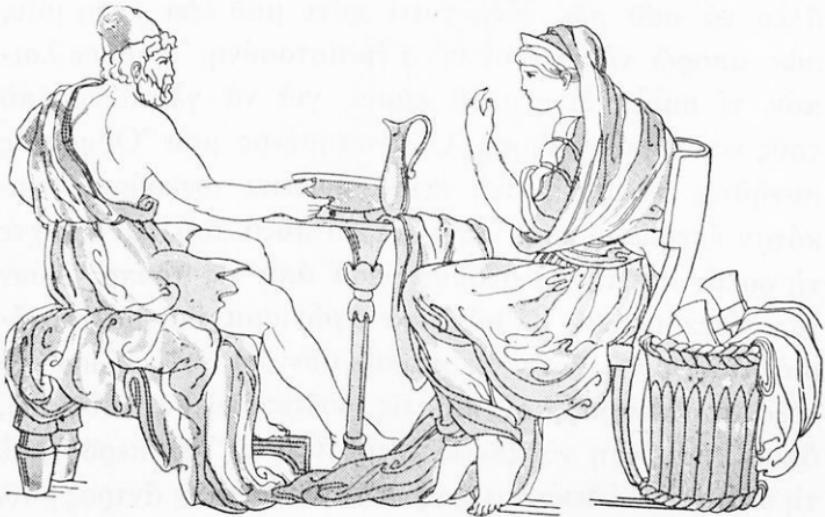
"Η Εὐρύκλεια τοῦ ἔδωσε μὲ νόημα νὰ καταλάβῃ, πῶς δὲ θὰ βγάλῃ τσιμουδιά. Ἐπῆγε κι ἔφερε ἄλλο νερό στὴ λεκάνη καὶ τοῦ ἔπλυνε τὰ πόδια.

"Εκεῖνος ἔσυρε πάλι τὸ κάθισμά του κοντὰ στὴ φωτιά, γιὰ νὰ ζεσταθῇ.

90. Τ' ὄνειρο τῆς Πηνελόπης.

"Η Πηνελόπη τίποτε δὲν κατάλαβε. Καθόταν κοντὰ στὴ φωτιὰ πολὺ συλλογισμένη. Ο νοῦς της ἦταν πάντα στὸν Ὁδυσσέα. "Αμα τελείωσε τὸ πλύσιμο τῶν ποδιῶν, γύρισε στὸν ξένο καὶ τοῦ λέει:

— Ξένε, ἐσὺ ποὺ εἶσαι κοσμογυρισμένος, θὰ ξαίρης καὶ ἀπ' ὄνειρα. "Ακουσε λοιπὸν ἔνα ὄνειρο, ποὺ εἶδα χτὲς τὸ βράδυ. Εἶδα, πῶς εἶχα στὴν αὐλή μου εἴκοσι χῆ-

— "Ακουσε λοιπὸν ἔνα ὄνειρο, ποὺ εἶδα χτὲς τὸ βράδυ.

νες κι ἔτρωγαν δλες μαζὶ μέσα σ' ἔνα σκαφίδι. Ἔξαφνα ἀπὸ τὰ ὑψη κατέβηκε μὲ δρμὴ ἔνας ἀετὸς καὶ τὶς ἐπνιξε δλες. Υστερα τίναξε τὶς φτεροῦγες του καὶ πέταξε ψηλά. Σὲ λίγο νάτος πάλι κι ἔρχεται. Πάει στὴν ἄκρη τῆς σκεπῆς τοῦ παλατιοῦ καὶ στέκεται καὶ μὲ ἀνθρώπινη φωνὴ μοῦ λέει: — Δὲ βλέπεις ὅνειρο, βασίλισσα, βλέπεις ἀλήθεια καθαρή. Οἱ χῆνες εἶναι οἱ μνηστῆρες κι ὁ ἀετὸς ἐγὼ ὁ Ὁδυσσέας ποὺ ξαναγύρισα. Ὁ, τι ἔπαθαν οἱ χῆνες ἀπὸ τὸν ἀετό, θὰ πάθουν καὶ οἱ μνηστῆρες ἀπὸ μένα. Τότε ἀπὸ τὴν ταραχή μου ξύπνησα καὶ τινάχτηκα ἀπάνω. Τρέχω στὴν αὐλὴ καὶ βλέπω τὶς χῆνες μου δλες νὰ τρῶνε μὲ τὴν ἡσυχία τους τὸ σιτάρι μέσα στὸ σκαφίδι.

‘Ο Ὁδυσσέας ἀποκρίθηκε:

— Βασίλισσα, τὸ ὅνειρό σου εἶναι δλοφάνερο. Ἐπειτα σοῦ τὸ ἔξήγησε κι ὁ Ἰδιος ὁ ἀντρας σου. Οἱ μνηστῆρες πολὺ γρήγορα θὰ τιμωρηθοῦν γιὰ τὰ κακουργήματα, ποὺ κάνουν.

— Ἄχ, ἄς ἦταν ἀλήθεια! Τώρα ἥθελα καὶ κάτι ἄλλο νὰ σοῦ πῶ, ξένε, γιατὶ κάτι μοῦ λέει μέσα μου, πῶς μπορῶ νὰ ἔχω σὲ σένα ἐμπιστούνη. Ἀκουσε λοιπόν, τί συλλογίστηκα νὰ κάμω, γιὰ νὰ γλυτώσω ἀπὸ τοὺς κακοὺς μνηστῆρες. Ὁ ἀγαπημένος μου Ὁδυσσέας συνήθιζε νὰ βάζῃ στὴ σειρὰ δώδεκα τσεκούρια, στεκόταν ἐπειτα μακριά, τέντωνε τὸ τόξο του καὶ ἔρριψε τὴ σαΐτα καὶ τὴν περοῦνσε μέσα ἀπὸ τὶς τρύπες δλων τῶν τσεκουριῶν. Σ' αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα θὰ βάλω αὔριο τοὺς μνηστῆρες νὰ παραβγοῦν θὰ τοὺς δώσω τὸ τόξο τοῦ ἀντρός μου καὶ τὶς σαΐτες καὶ θὰ τοὺς πῶ, δποιος μπορέση νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο καὶ νὰ περάσῃ μὲ τὴ σαΐτα τὰ δώδεκα τσεκούρια, αὐτὸς θὰ γίνη ἀντρας μου. Αὐτὸ συλλογίστηκα νὰ κάμω, γιατὶ ξαίρω καλά, πῶς

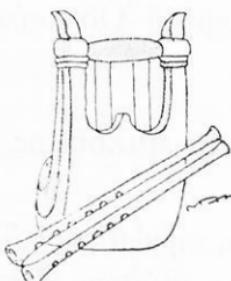
κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲ θα μπορέσῃ νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο καὶ νὰ φίξῃ τὶς σαΐτες.

— Πολὺ καλὰ τὸ συλλογίστηκες, βασιλισσα, ἀποκρύθηκε ὁ Ὀδυσσέας. Αὕτω τὸ πρωὶ χωρὶς ἄλλο νὰ τὸ κάνης.

‘Η Πηνελόπη εἶπε πάλι στὸν Ὀδυσσέα:

— Τόσο πολὺ μοῦ ἀρέσουν τὰ λόγια σου, ξένε, ποὺ μποροῦσα δῶς τὸ πρωὶ νὰ κάθουμαι ἐδῶ ἀγρυπνη, γιὰ νὰ σὲ ἀκούω. Οἱ ἀνθρωποι δμως ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο, γιὰ νὰ ξεκουράζονται.

Αὐτὰ εἶπε κι ἀνέβηκε στὴν κάμαρά της, γιὰ νὰ κοιμηθῇ. Ὁ ξένος ἔστρωσε τότε καταγῆς πολλὲς προβιὲς κι ἐκεῖ ξαπλώθηκε. Μιὰ ἄλλη γριὰ ὑπηρέτρια, ἡ Εὔρυνόμη, τὸν ἐσκέπασε μὲ μάλλινο σκέπασμα.

91. Ἡ Ἀθηνᾶ δίνει ὑπόσχεση στὸν Ὁδυσσέα,
πῶς θὰ τὸν βοηθήσῃ.

Ἄπο τὴν πολλὴ συλλογὴ δὲ Ὁδυσσέας δὲ μποροῦσε νὰ κλείσῃ μάτι. Ο νοῦς του παράδεονται καὶ συλλογιζόταν, πῶς θὰ βρῇ τρόπο νὰ καταστρέψῃ τοὺς μνηστῆρες. Ἐξαφνα προβάλλει μπροστά του ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τοῦ λέει:

— Γιατί δὲν κοιμᾶσαι, Ὁδυσσέα; Δὲν εἶσαι στὸ σπίτι σου; Δὲν εἶσαι κοντὰ στὴ γυναικα σου καὶ στὸ παιδί σου;

— Σωστὰ εἶναι, ὅσα μοῦ λές, θεά μου, ἀποκρύθηκε δὲ Ὁδυσσέας συλλογίζομαι ὅμως, πῶς θὰ μπορέσω νὰ τιμωρήσω μόνος μου τόσους μνηστῆρες.

— Εχεις θάρρος, Ὁδυσσέα, εἶπε ἡ θεά. Ἔγὼ πάλι θὰ σὲ βοηθήσω. Κοιμήσου τώρα, νὰ ξυπνήσης αὔριο μὲ νέα δύναμη.

Αὐτὰ τοῦ εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ ἄγγιξε ἀπαλὰ τὰ βλέφαρά του καὶ στὴ στιγμὴ δὲ Ὁδυσσέας κοιμήθηκε βαθιά.

92. Τί λέει ὁ πιστὸς Φιλοίτιος στὸν Ὁδυσσέα.

“Οταν ξημέρωσε, σηκώθηκαν δλοι στὸ παλάτι. Ξύπνησε κι ὁ Τηλέμαχος, ντύθηκε κι ἐπῆγε στὴ συνέλευση.

Ἡ Εύρυκλεια πρόσταξε τὶς δοῦλες νὰ κάμουν τὶς δουλειές τους γρήγορα καὶ νὰ μὴν ἀργοποροῦν, γιατὶ είχαν ἔκείνη τὴν ἡμέρα γιορτή.

Οἱ δοῦλοι τῶν μνηστήρων ἥρθαν πρωὶ-πρωὶ καὶ ἀρχισαν νὰ σκίζουν ξύλα. Σὲ λίγο ἔφτασε κι ὁ Εὔμαιος μὲ τρεῖς καλούθρεμμένους χοίρους. Ἐπειτα ἥρθε κι ὁ

Μελάνθιος, δ γιδοβισκός, κι ἔφερε τρία κατσίκια.⁷ Εβρισε
ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν Ὀδυσσέα, ἐκεῖνος διμως δὲν τοῦ
ἔδωσε ἀπόχριση. Κούνησε μονάχα τὸ κεφάλι του καὶ
τὸν ἀγριοκοίταξε.

“Υστερα ἥρθε δ Φιλοίτιος μ’ ἓνα ὅμιορφο δαμάλι.
Κοίταξε καλὰ-καλὰ τὸν Ὀδυσσέα καὶ ρώτησε τὸν Εῦμαιο:

— Ποιὸς εἶναι αὐτὸς δ ἔνος; ‘Ο κακόμοιρος, πῶς
ἔχει καταντήσει! Τὸν λυπᾶμαι κατάκαρδα, γιατὶ κάθε ἄλλο
μοιάζει παρὰ ζητιάνος.’ Εχει κορμοστασιὰ καὶ ὅψη βασιλιᾶ.

Καὶ χωρὶς νὰ περιμένῃ ἀπάντηση, ἐπῆγε κοντὲ στὸν
Ὀδυσσέα, τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε:

— Πολὺ λυποῦμαι, ποὺ σὲ βλέπω σ’ αὐτὴ τὴν κα-
τάσταση. Κάμε ὑπομονή, γιατὶ σ’ αὐτὸ τὸν κόσμο πολὺ⁸
λίγοι εἶναι, ποὺ δὲν ὑποφέρουν! ‘Οταν σὲ εἴδα, θυμή-
θηκα τὸν καλό μου τὸν ἀφέντη, ποὺ τόσα χρόνια βασα-
νίζεται στὰ ἔνα.

— Μοῦ φαίνεσαι ἄνθρωπος μὲ καλὴ καρδιά, ἀπο-
κρίθηκε δ Ὀδυσσέας. Γι’ αὐτὸ θὰ σοῦ πῶ κάτι, ποὺ γρή-
γορα θὰ γίνη. ‘Ο Ὀδυσσέας ζῆ καὶ σὲ λίγες μέρες θὰ
εἶναι ἔδω. Θὰ τὸν δῆς μὲ τὰ μάτια σου νὰ τιμωρῇ τοὺς
κακούργους μνηστῆρες.

— “Αχ, ἀς γίνονταν αὐτὰ ποὺ λές, εἶπε δ Φιλοί-
τιος, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, τί χέρια ἔχω καὶ γιὰ ποιὸν θὰ
δούλευα.

93. Ὁ Τηλέμαχος προστατεύει τὸν ἔνο του.

Ἐνῶ δ Ὀδυσσέας κουβέντιαζε μὲ τὸ Φιλοίτιο, μα-
ζεύτηκαν στὸ παλάτι οἱ μνηστῆρες κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε
καὶ νὰ πίνουν. Οἱ δοῦλες τοὺς μοίραζαν ψωμιὰ καὶ
κρέατα καὶ δ Μελάνθιος κερνοῦσε κρασί.

Σὲ λίγο ἐμπῆκε στὴν αἴθουσα κι ὁ Ὀδυσσέας καὶ κάθισε στὸ κατώφλι τῆς πόρτας.

‘Ο Τηλέμαχος τοῦ ἔδωσε νὰ φάη καὶ τοῦ εἶπε:

— Κάθισε ἔδω, ξένε, ἄφοβα καὶ τρῶγε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Κανένα δὲ θ’ ἀφήσω πιὰ νὰ σὲ πειράξῃ.

Τότε ἔνας ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες, ἄδικος καὶ κακός, ὁ Κτήσιππος, ἀπὸ τὴ Σάμη τῆς Κεφαλληνίας, εἶπε κοροϊδευτικά:

— Οἱ ξένοι τοῦ σπιτιοῦ πρέπει νὰ κάλοπερνοῦν, γι’ αὐτὸ κι ἐγὼ θὰ σου προσφέρω κάτι παραπάνω.

Κι ἀμέσως ἀρπάζει ἔνα κόκκαλο ἀπὸ πόδι βωδινὸ καὶ τὸ τινάζει μὲ δύναμη στὸν Ὀδυσσέα.

Ἐκεῖνος ὅμως πρόφτασε καὶ φυλάχτηκε. Καὶ τὸ ποδάρι χτύπησε στὸν τοῖχο

‘Ο Τηλέμαχος θύμωσε πολὺ καὶ εἶπε μὲ ἀγρια φωνή:

— Εἴσαι πολὺ τυχερός, Κτήσιππε, ποὺ δὲ χτύπησες τὸ δυστυχισμένο τὸν ξένο! Αλλιῶς θὰ σου τρυποῦσα τὸ στῆθος πέρα-πέρα μὲ τὸ κοντάρι μου.

94. Οἱ μνηστῆρες καὶ τὸ τόξο τοῦ Ὀδυσσέα.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἐμπῆκε στὸ μεγάλο δῶμα ἡ Πηνελόπη. Κρατοῦσε στὸ δεξί της χέρι τὸ μεγάλο τόξο τοῦ ἀντρός της καὶ στὸ ἀριστερὸ μιὰ θήκη γεμάτη μὲ σαΐτες. Καὶ λέει στοὺς μνηστῆρες:

— Ἐσεῖς μαζεύεστε τόσον καιρὸ στὸ σπίτι μου καὶ τρῶτε καὶ πίνετε δλη μέρα, γιὰ νὰ μὲ ἀναγκάσετε νὰ πάρω ἄντρα μου ἐναν ἀπὸ σᾶς. Τὸ ξαίρετε δλοι σας, πὼς δὲν μ’ ἀρέσει αὐτό, ποὺ κάνετε. Μὰ οὔτε καὶ ὁ Τηλέμαχος θέλω νὰ ὑποφέρῃ ἐξ αἰτίας μου. Γι’ αὐτὸ τὸ πῆρα ἀπόφαση νὰ πάρω ἄντρα του ἐκείνον ἀπὸ σᾶς,

ποὺ θὰ νικήσῃ στὸ ἀγώνισμα τῶν τσεκουριῶν. Πάρετε λοιπὸν τὸ τόξο αὐτὸν καὶ τὶς σαΐτες καὶ παραβγῆτε. Κι δποιος ἀπὸ σᾶς τὸ τεντώση καὶ περάση τὴ σαΐτα του ἀπὸ τὶς τρῦπες καὶ τῶν δώδεκα τσεκουριῶν, θὰ γίνη ἄντρας μου.

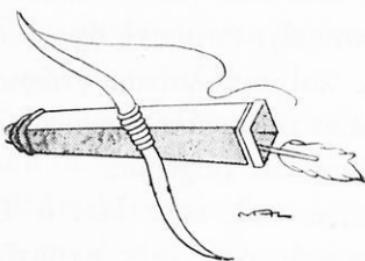
Αὐτὰ εἶπε ἡ βασίλισσα καὶ οἱ μνηστῆρες τὸ δέχτηκαν.

‘Ο Τηλέμαχος, ποὺ ἔξαιρε, πῶς γίνεται τὸ ἀγώνισμα αὐτό, ἐσκαψε καὶ ἔβαλε στὴ γῆ τὰ δώδεκα τσεκούρια στὴ σειρά.

Καὶ οἱ μνηστῆρες ἔπαιρναν μὲ τὴ σειρὰ στὰ χέρια τους τὸ τόξο καὶ δοκίμαζαν μ' ὅλη τους τὴ δύναμη, γιὰ νὰ τὸ τεντώσουν. Μὰ τοῦ κάκου. Τὰ χέρια τους κουράζονταν χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα. Κανεὶς δὲ μπόρεσε νὰ τὸ τεντώσῃ.

Ἐμειναν δύο, ποὺ δὲν εἶχαν δοκιμάσει ἀκόμη, δ 'Αντίνοος καὶ δ Ἐύρυμαχος, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μνηστήρων. Αὐτοὶ ἦταν οἱ πιὸ δυνατοὶ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἔβγηκε ἔξω δ Φιλοίτιος καὶ δ Ἐύμαιος· σὲ λίγο βγῆκε κι δ Ὀδυσσέας.

95. Ὁ Ὀδυσσέας φανερώνεται στὸν Εῦμαιο καὶ στὸ Φιλοίτιο.

‘Ο Ὀδυσσέας ἐπῆγε κοντὰ στὸν Εῦμαιο καὶ στὸ Φιλοίτιο καὶ τοὺς ρώτησε:

— Δὲ μοῦ λέτε, τί θὰ κάνατε, ἂν ἐρχόταν αὐτὴ τὴν ὥρα δὲ Ὀδυσσέας; Ἐκεῖνον θὰ βοηθούσατε ἢ τοὺς μνη-
στῆρες;

— Ἄχ, ἃς ἐρχόταν δὲ ἀφέντης, ἀποκρίθηκε δὲ Φι-
λοίτιος, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, τί θὰ ἔκανα.

Καὶ δὲ Εῦμαιος τὰ ἴδια εἶπε.

‘Ο Ὀδυσσέας κατάλαβε τότε καλὰ τὴ μεγάλη ἀ-
γάπη, ποὺ τοῦ εἶχαν οἱ δυὸ δοῦλοι του, καὶ τοὺς λέει:

— Δὲ μὲ γνωρίσατε λοιπὸν ἀκόμη; Κοιτάξετέ με
καλά. Δὲν εἶμαι δὲ ἀφέντης σας δὲ Ὀδυσσέας; “Υστερα
ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἔφτασα τέλος στὴν πατρίδα μου.
Βλέπω, πῶς ἐσεῖς οἱ δυὸ μονάχα ἀπὸ τοὺς δού-
λους μου μείνατε πιστοὶ σὲ μένα. ”Ας μὲ βοηθήσουν οἱ
θεοὶ νὰ τιμωρήσω τοὺς κακούργους, ποὺ εἶναι μέσα στὸ
παλάτι μου, καὶ τότε βλέπετε, πόσο εὐτυχισμένους θὰ
σᾶς κάμω.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε καὶ γιὰ νὰ πειστοῦν τοὺς ἔδειξε
τὸ σημάδι, ποὺ τοῦ εἶχε κάμει τὸ ἀγριογούρουνο.

‘Ο Εῦμαιος καὶ δὲ Φιλοίτιος γνώρισαν τότε τὸν ἀ-
φέντη τους καὶ ἀπὸ τὴ μεγάλη τους χαρὰ ἔκλαιγαν καὶ
τοῦ φιλοῦσαν ἀδιάκοπα τὰ χέρια.

— Μὴν κλαῖτε πιά, τοὺς λέει δὲ Ὀδυσσέας, γιατὶ
μπορεῖ νὰ βγῆ κανεὶς ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες καὶ νὰ σᾶς
δῆ. Καὶ τότε, χωρὶς ἄλλο, θὰ ὑποψιαστῇ, πῶς κάτι γίνε-
ται ἔδω πέρα. ”Ας πᾶμε τώρα μέσα, μὰ ὅχι καὶ οἱ τρεῖς
μαζί. Πρῶτα θὰ μπῶ ἐγὼ κι ὑστερα μπαίνετε καὶ σεῖς.

“Οταν μποῦμε μέσα καὶ καθήσουμε, θὰ ζητήσω ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες τὸ τόξο, γιὰ νὰ τεντώσω κι ἐγὼ καὶ νὰ φέξω τὴ σαῖτα στὸ σημάδι. Οἱ μνηστῆρες τότε θὰ θυμώσουν καὶ θ’ ἀρχίσουν νὰ φωνάζουν καὶ νὰ βρίζουν.

Ἐκεῖ στὴν ταραχὴ ἀπάνω σύ, Εὔμαιε, ἀρπαξε τὸ τόξο μὲ τρόπο καὶ δῶσε μού το. “Υστερα πήγαινε στὴν Εὐρύκλεια καὶ πές της ἀπὸ μέρος μου νὰ προστάξῃ τὶς δοῦλες νὰ κλείσουν καλὰ τὶς πόρτες καὶ νὰ μὴν τολμήσῃ καμιὰ νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν κάμαρά της, ὅτι κι ἀν ἀκούσῃ. Καὶ σύ, Φιλοίτιε, κλεῖσε καλὰ τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ Ὁδυσσέας κι ἐπῆγε καὶ κάθισε στὴ θέση του.

Σὲ λίγο μπῆκαν καὶ οἱ δυὸ δοῦλοι.

96. Ὁ Ὁδυσσέας ζητεῖ νὰ φέξῃ καὶ αὐτὸς μὲ τὸ τόξο.

Οἱ μνηστῆρες ἔβαζαν ἀκόμη τὰ δυνατά τους νὰ τεντώσουν τὸ τόξο. Μὰ τοῦ κάκου. Κανεὶς δὲ μποροῦσε νὰ κάμη τίποτε.

Τότε ὁ Ὁδυσσέας τοὺς λέει:

— Δῶστε καὶ σὲ μένα, μνηστῆρες, τὸ τόξο, γιὰ νὰ δοκιμάσω κι ἐγὼ τὴ δύναμή μου.

Οἱ μνηστῆρες θύμωσαν κι ἀρχισαν νὰ φωνάζουν καὶ νὰ τὸν βρίζουν.

— Ἐλεεινέ, ψωμοζήτη, τοῦ φώναξε ὁ Ἀντίνοος μὲ ἄγρια φωνή. Ἐσὺ νὰ παραβγῆς μὲ μᾶς! Μὴ μέθυσες καὶ θέλεις νὰ μᾶς κάμης τὸ παλικάρι; Κοίταξε, κακόμοιος, μὴν τὸ ξαναπῆς, γιατὶ σ’ ἀρπάζω ἀπὸ τὰ χέρια κι ἀπὸ τὰ πόδια καὶ σὲ πετῶ ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Ἡ Πηνελόπη λέει τότε στὸν Ἀντίνοο μὲ αὐστηρὴ φωνή:

— Ντροπή σου νὰ μιλᾶς ἔτσι καὶ νὰ βρίζης τοὺς ξένους τοῦ σπιτιοῦ μου. Φοβήθηκες, πώς, ἀν μπορέσῃ αὐτὸς νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο καὶ πετύχῃ τὸ σημάδι, θὰ μὲ πάρη γυναικα του; Μήτε αὐτὸς δὲ κακόμοιος συλλογίστηκε τέτοιο πρᾶμα, μήτε ἐγὼ τὸ καταδέχομαι.

— Δὲν εἴμαστε τόσο ἀνόητοι, βασίλισσα, γιὰ νὰ βάλουμε στὸ νοῦ μας τέτοια ὑποψία, ἀποκρίθηκε δὲ Εὔρυμαχος. "Αλλο φοβούμαστε, μὴ μάθῃ δὲ κόσμος, πῶς ἡμεῖς δὲ μπορέσαμε νὰ τεντώσουμε τὸ τόξο τοῦ Ὀδυσσέα καὶ τὸ τέντωσε ἔνας γέρος ψωμοζήτης. Καὶ τότε δλοι μὲ τὸ δίκιο τους θὰ μᾶς κατηγοροῦν καὶ θὰ λένε: Ντροπή τους!

Ἡ Πηνελόπη τότε ἀποκρίθηκε:

— Καὶ δὲν εἶναι ντροπή, Εὔρυμαχε, αὐτὸ ποὺ κάνετε, νὰ ρημάζετε τὸ σπίτι ἐνὸς πολυφημισμένου ἥρωα; Αὐτὸς δὲ ξένος φαίνεται δυνατός. Δῶστε του τὸ τόξο τοῦ Ὀδυσσέα, γιὰ νὰ δοῦμε, τί θὰ κάμη. Κι ἀκοῦστε, τί ἀπόφαση ἔχω. "Αν μπορέσῃ νὰ τεντώσῃ τὸ τόξο, θὰ τοῦ χαρίσω ὡραῖα φορέματα, θὰ τοῦ δώσω ἔνα ἀκονισμένο ἀκόντιο κι ἔνα δίκοπο σπαθί, θὰ τοῦ δώσω καὶ πέδιλα καὶ θὰ τὸν στείλω ἐκεῖ, δπου ἡ καρδιά του τοῦ λέει νὰ πάη.

Τότε εἶπε δὲ Τηλέμαχος:

— Μητέρα, κανένας δὲ μπορεῖ νὰ μὲ ἐμποδίσῃ νὰ δώσω αὐτὸ τὸ τόξο σ' ὅποιον θελήσω. Κανένας ἀπ' αὐτοὺς ἐδῶ δὲ μπορεῖ νὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ μὴ δώσω τὸ τόξο τοῦ πατέρα μου στὸν ξένο μου. "Αλλὰ σὺ πήγαινε νὰ φροντίσης γιὰ τὸ νοικοκυριὸ τοῦ παλατιοῦ καὶ νὰ δώσης διαταγὲς στὶς ὑπηρέτριες, πῶς νὰ κλώσουν τὸ νῆμα καὶ πῶς νὰ ὑφάνουν στὸν ἀργαλειό. Τὰ τόξα εἶναι δουλειὰ τῶν ἀντρῶν καὶ πρὸ πάντων δική μου, ποὺ διατάξω μέσα σ' αὐτὸ τὸ παλάτι.

‘Η Πηνελόπη θαύμασε τὸ θάρρος τοῦ Τηλεμάχου καὶ εἶπε μὲ τὸ νοῦ της: Σωστὰ καὶ παλικαρίσια μίλησε ὁ γιός μου! Καὶ ἀνέβηκε στὸν κοιτῶνα της καὶ συλλογιζόταν μὲ δάκρυα πάλι τὸν πολυαγαπημένο της Ὀδυσσέα, ὡσπου ἡ Ἀθηνᾶ τὴ βύθισε σὲ γλυκὸ ὑπνο.

97. Ὁ Ὀδυσσέας περνᾷ τὴ σαῖτα ἀπὸ τὶς τρύπες τῶν τσεκουριῶν.

Στὸ μεταξὺ ὁ Εὔμαιος ἐπῆρε τὸ τόξο νὰ τὸ φέρῃ στὸν Ὀδυσσέα.

Οἱ μνησιῆρες ὕρμησαν μὲ φωνὲς καὶ μὲ βρισιές.

— Ποῦ πᾶς τὸ τόξο, ἄθλιε χοιροβοσκέ; Γρήγορα, θαρρῶ, θὰ φᾶνε οἱ σκύλοι τὸ κορμί σου.

‘Ο χοιροβοσκὸς τρόμαξε κι ἀφῆσε κάτω τὸ τόξο. Μὰ δὲ Τηλέμαχος τινάχτηκε ἀπάνω καὶ πρόσταξε τὸ φοβισμένο Εὔμαιο:

— Δῶσε τὸ τόξο στὸν ξένο ἀμέσως. Ἐμένα θὰ ἀκοῦς καὶ κανέναν ἄλλο.

‘Ο Εὔμαιος ἔφερε τὸ τόξο στὸ ξητιάνο. “Υστερα ἐπῆγε στὴν Εὐρύκλεια καὶ τῆς εἶπε, ὅσα παράγγειλε ὁ Ὀδυσσέας.

‘Η Εὐρύκλεια ἔκαμε, καθὼς τὴν πρόσταξε ὁ ἀφέντης της. Τότε καὶ δὲ Φιλοίτιος ἔβγηκε στὴν αὐλὴ κι ἔκλεισε καλὰ τὴν ἔξωπορτα.

‘Ο Ὀδυσσέας κοίταξε μὲ προσοχὴ τὸ τόξο. Καὶ ὅταν εἶδε, πὼς ἦταν σὲ καλὴ κατάσταση, δοκίμασε καὶ τὴ χορδὴ μὲ τὸ δεξὶ του χέρι. “Υστερα ἄρπαξε τὶς σαῖτες, ποὺ ἦταν ἀπάνω στὸ τραπέζι, καὶ τέντωσε χωρὶς δυσκολία τὴ χορδὴ. Τότε σημάδεψε καὶ ἔρριξε τὴ σαῖτα.

‘Η σαΐτα πέρασε ἀπ’ ὅλες τὶς τρύπες τῶν τσεκουριῶν ἀπὸ τὴν πρώτη ώς τὴν τελευταία.

Τότε εἶπε ἥσυχα στὸ παιδί του:

— Τηλέμαχε, δὲν πιστεύω νὰ σὲ ντρόπιασε ὁ ξένος

‘Ο ‘Οδυσσέας σημάδεψε κι ἔρριξε τὴ σαΐτα.

σου. Καὶ τώρα εἶναι καιρὸς νὰ ἑτοιμαστῇ ἔνα καλὸ δεῖπνο γιὰ τοὺς μνηστῆρες.

Κι ἔκαμε νόημα στὸν Τηλέμαχο.

Καὶ αὐτὸς ἀμέσως ζώστηκε τὸ ἀκονισμένο σπαθί του, ἐπῆρε τὸ κοντάρι καὶ στάθηκε κοντὰ στὸν πατέρα του.

98. Τιμωρία τῶν μνηστήρων.

Τότε δ Ὁδυσσέας πέταξε τὰ κουρέλια του κι ἐπῆρε τὸ τόξο καὶ τὴν ὑγκη μὲ τὶς σαῖτες. Πήδηξε μὲ δρμὴ ἐπάνω στὸ ψηλὸ κατώφλι τῆς πόρτας καὶ σκόρπισε ἐμπρός του ὅλες τὶς σαῖτες καὶ εἶπε στοὺς μνηστῆρες:

— Ὁ ἀγῶνας αὐτὸς τελείωσε. Τώρα θ' ἀρχίση ἄλλος. Θὰ φένει σ' ἔνα σημάδι, ποὺ ώς στὴ στιγμὴ αὐτὴ κανεὶς δὲ μπόρεσε νὰ τὸ πετύχῃ.

Κι ἀμέσως φίγησε τὴ σαῖτα καὶ πετυχαίνει τὸν Ἀντίνοο στὴ μέση τοῦ λαιμοῦ. Αὐτὸς τὴν ὥρα ἐκείνη σήκωνε χρυσὸ ποτήρι γεμάτο μὲ κρασί, γιὰ νὰ τὸ πιῇ. Τοῦ ἔπεος ἀπὸ τὰ χέρια τὸ ποτήρι, τὸ αἷμα ἔτρεξε μὲ δρμὴ κι ὁ Ἀντίνοος ἔπειραν τοὺς πόδες τους.

Τότε οἱ μνηστῆρες σηκώθηκαν ἀπάνω ἄγριοι καὶ φώναζαν κι ἔβριζαν τὸν Ὁδυσσέα:

— Τί ἔκαμες, ἄθλιε; τοῦ ἔλεγαν. Γιατὶ δὲν πρόσεχες; Σκότωσες τὸ καλύτερο παλικάρι τῆς Ἰθάκης. Τώρα, δυστυχισμένε, χάθηκες καὶ θὰ σὲ φᾶνε τὰ ὅρνια!

Νόμιζαν οἱ ἀνόητοι, πῶς ἀθελα δ Ὁδυσσέας εἶχε χτυπήσει τὸν Ἀντίνοο. Δὲν ἔβλεπαν, πῶς ἔφτασε ἡ ἡμέρα τοῦ χαμοῦ τους.

Τότε δ Ὁδυσσέας τοὺς κοίταξε μὲ βλέμμα ἄγριο καὶ φώναξε:

— Νομίζατε, κακοῦροι, πῶς δὲ θὰ ξαναγύριζα· γι' αὐτὸ σκορπίζατε τὴν περιουσία μου καὶ ζητούσατε νὰ παντρευθῆτε τὴ γυναικα μου καὶ νὰ σκοτώσετε τὸ παιδί μου. Οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους φοβηθήκατε.

Φόβος καὶ τρόμος ἔπιασε τότε τοὺς μνηστῆρες καὶ δ καθένας κοίταζε, πῶς νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ θάνατο.

Μονάχα δ Εὐρύμαχος ἔδειξε λίγο θάρρος· προσπά-

θησε νὰ μαλακώσῃ τὴν καρδιὰ τοῦ Ὀδυσσέα, παρακαλῶντας τὸν νὰ τὸν συχωρέσῃ.

Μὰ ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρύθηκε:

— Τὰ κακουργήματα, ποὺ ἔγιναν ἐδῶ μέσα, ζητοῦν ἐκδίκηση καὶ τιμωρία. Μὴν περιμένετε συχώρεση. Διαλέξετε ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ νὰ πολεμήσετε ἢ νὰ φύγετε, ἀν μπορέσετε.

99. Οἱ μνηστῆρες ὁρμοῦν νὰ σκοτώσουν τὸν Ὀδυσσέα.

‘Ο Εὐρύμαχος, μόλις ἀκουσε τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ὀδυσσέα, φώναξε:

— Μνηστῆρες, γρήγορα βγάλτε τὰ σπαθιά σας καὶ δρμῆστε δῆλοι μαζὶ ἀπάνω του.

Κι ἔκαμε πρῶτος τὴν ἀρχή.

Τὴν ἵδια στιγμὴ διως μιὰ σαΐτα τοῦ Ὀδυσσέα τὸν πέτυχε κατάστηθα καὶ τὸν ἔρριξε καταγῆς νεκρό.

Κι ἔνας ἄλλος, δ Ἀμφίνοος, χύμηκε μὲ τὸ σπαθί του μὰ δ Τηλέμαχος μὲ τὸ κοντάρι του τὸν πέρασε ἀπὸ τὴν πλάτη ώς τὸ στῆθος πέρα πέρα καὶ τὸν ἀφησε στὸν τόπο.

‘Ο Τηλέμαχος δὲν εἶχε καιρὸν νὰ χάσῃ, γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ κοντάρι του, καὶ λέει γρήγορα στὸν Ὀδυσσέα:

— Πατέρα, τρέχω νὰ σοῦ φέρω ἀκόμη δυὸ κοντάρια κι ἀσπίδα καὶ περικεφαλαία χάλκινη. Καὶ δ Εὔμαιος καὶ δ Φιλοίτιος κι ἐγὼ τὰ ἵδια θὰ φορέσουμε.

‘Ο Ὀδυσσέας ἀποκρύθηκε:

— Τρέχα, παιδί μου, γρήγορα, γιατὶ σὲ λίγο οἱ σαΐτες θὰ σωθοῦν καὶ οἱ ἔχθροι μας εἶναι πολλοὶ ἀκόμη.

”Ετρεξε δέ ο Τηλέμαχος στὴν ἀποθήκη κι ἔφερε ἀσπίδες καὶ κοντάρια, χάλκινες περικεφαλαῖες καὶ ἄφθονες σαΐτες.

Πρῶτος ἀρματώθηκε δέ ο Τηλέμαχος κι ὑστερα οἱ δυὸς δοῦλοι.

Ο 'Οδυσσέας φόρεσε τὴν περικεφαλαία καὶ πῆρε τὴν ἀσπίδα...

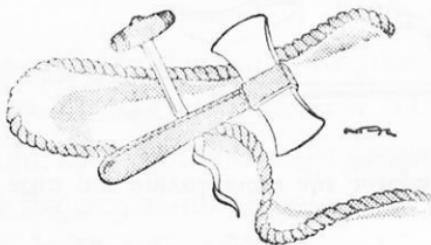
Ο 'Οδυσσέας, ἀφοῦ ἔρριξε ὅλες τὶς σαΐτες του καὶ σκότωσε πολλοὺς μνηστῆρες, φόρεσε κι αὐτὸς τὴν περικεφαλαία. Υστερα πῆρε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ δυὸς κοντάρια, ποὺ τοῦ ἔφερε δέ ο Τηλέμαχος.

100. Πῶς τιμωρήθηκε ὁ Μελάνθιος.

‘Ο Μελάνθιος εἶδε τὸν Τηλέμαχο, ποὺ πῆρε τὰ δπλα, κι ἀμέσως ἔτρεξε καὶ αὐτὸς κι ἔφερε κρυφὰ δπλα στοὺς μνηστῆρες.

‘Ο ’Οδυσσέας, ἅμα εἶδε τοὺς μνηστῆρες ὥπλισμένους, λίγο ἔλειψε νὰ δειλιάσῃ, γιατὶ αὐτοὶ ἦταν ἀκόμη εἴκοσι φορὲς περισσότεροι· κατάλαβε τὸ τί ἔγινε κι ἀμέσως ἔστειλε τὸ Φιλοίτιο καὶ τὸν Εύρυμαχο νὰ κλείσουν καλὰ τὴν δπλοθήκη. Τοὺς ἔδωσε διαταγή, ἃν βροῦνε μέσα κανένα νὰ παίρνῃ δπλα γιὰ τοὺς μνηστῆρες· νὰ τὸν δέσουν καὶ νὰ τὸν κρεμάσουν.

Σὲ μιὰ στιγμὴ οἱ δυὸ δοῦλοι ἐπῆγαν στὴν ἀποθήκη· μέσα ἐκεῖ βρῆκαν τὸ Μελάνθιο, ποὺ μάζευε κι ἄλλα δπλα, νὰ τὰ πάη στοὺς μνηστῆρες. Ἀμέσως τὸν ἀρπάζουν, τὸν ξαπλώνουν καταγῆς καὶ τὸν δένουν χεροπόδαρα. Ὅτερα τὸν κρεμοῦν ψηλά, ἀπὸ ἓνα πατερό, κλείνουν καλὰ τὴν πόρτα καὶ γυρίζουν στὸν ἀφέντη τους.

101. Ο Ὀδυσσέας σκοτώνει ὅλους τοὺς μνηστῆρες.

‘Η μάχη ἔξακολουθοῦσε μὲ μεγάλη λύσσα.

Τέσσερεις μνηστῆρες ἔρριξαν μὲ δύναμη τὰ κοντάρια τους ἀπάνω στὸν Ὀδυσσέα. Μὰ κανένα δὲν τὸν πέτυχε.

‘Ο Ὀδυσσέας ὅμως, ὁ Τηλέμαχος καὶ οἱ δύο βοσκοὶ σκότωσαν τότε καὶ τοὺς τέσσερεις αὐτοὺς μνηστῆρες.

Δείλιασαν τότε οἱ μνηστῆρες καὶ τραβήχτηκαν πίσω, μὰ σὲ λίγο ὥρμησαν πάλι μὲ μανία.

‘Ο Ὀδυσσέας ὅμως κι οἱ δικοί του δὲν ἔχασαν τὸ θάρρος καὶ δὲν ἔλλιπτον νεκροὺς πολλοὺς ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες.

Τὸν κακὸ τὸν Κτήσιππο, ποὺ εἶχε φέρει τὸ βωδινὸ πόδι, τὸν τρύπησε στὸ στῆθος ὁ Φιλοίτιος μὲ τὸ κοντάρι του καὶ τοῦ εἶπε:

— Τώρα πιὰ τελειώνουν οἱ ἀδικίες σου καὶ οἱ βρισιές σου. Πάρε αὐτὸ τὸ δῶρο γιὰ τὸ βωδινὸ πόδι, ποὺ πέταξες στὸν ἄφεντη μου.

Κι ἄλλους μνηστῆρες σκότωσαν ὁ Ὀδυσσέας κι ὁ Τηλέμαχος μὲ τοὺς συντρόφους των. Καὶ τέτοιος τρόμος ἐπιασε τοὺς μνηστῆρες, ποὺ ἔτρεχαν μέσα στὸ μεγάλο δῶμα σὰ βώδια, ποὺ τὰ κυνηγᾶ τὸ καλοκαίρι ἡ ἀλογόμυγα.

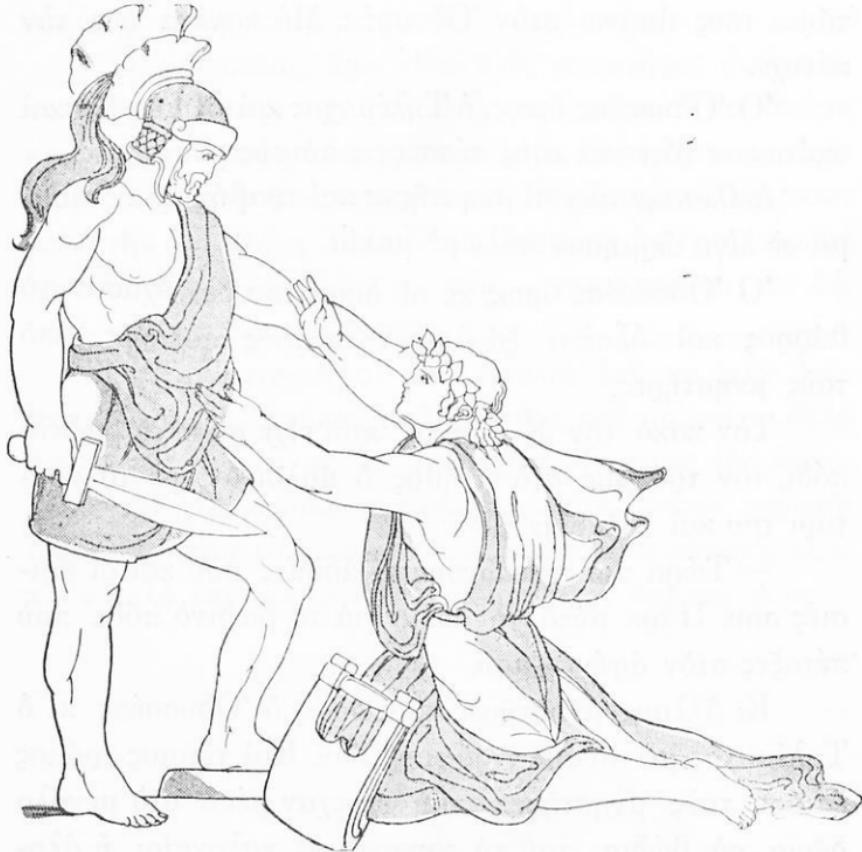
‘Ο Ὀδυσσέας ὥρμησε τότε μὲ τοὺς γενναίους βοηθούς του καὶ ὅλοι οἱ μνηστῆρες σὲ λίγο κυλίστηκαν στὸ αἷμα τους.

Τὸ θάνατο τὸν ἔφυγε μονάχα ὁ Φήμιος, ὁ τραγουδιστής.

Σηκώθηκε ἀπὸ τὴν ἄκρη, ποὺ καθόταν, ἔβαλε χάμω

τὴ λύρα του, ἔτρεξε κι ἔπιασε τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσέα καὶ τοῦ εἶπε:

— Λυπήσου με, Ὀδυσσέα. Μὴ μὲ σκοτώσης ἐμένα τὸν τραγουδιστή. Ἐμένα μοῦ ἔβαλε ὁ θεὸς μέσα στὴν καρδιά μου τὰ τραγούδια καὶ τραγουδῶ τὰ κατορθώματα,

— Λυπήσου με, Ὀδυσσέα, μὴ μὲ σκοτώσης ἐμένα τὸν τραγουδιστή.

ποὺ κάνουν οἱ θεοὶ κι οἱ ἄνθρωποι. Ρώτησε τὸν Τηλέμαχο γιὰ μένα. Ἄθελα ὁ ἄμοιρος καὶ μὲ τὴ βίᾳ τραγουδοῦσα στὰ τραπέζια τῶν μνηστήρων, γιατὶ ἦταν πολλοὶ καὶ δυνατοί.

Τότε ὁ Τηλέμαχος λέει στὸν πατέρα του:

— Στάσου, πατέρα, καὶ μὴ χτυπήσης μὲ τὸ σπαθί

σου τὸ Φήμιο. Δὲ φταίει δὲ κακόμοιδος. Μήτε τὸ Μέδοντα νὰ πειράξουμε· χάρισέ του τὴ ζωή. Θυμήσου, πῶς μὲ πρόσεχε καὶ τί ἀγάπη μοῦ εἶχε, ὅταν ἥμουν παιδί!

‘Ο Μέδοντας, δὲ πιστὸς δοῦλος, ποὺ φανέρωσε στὴν Πηνελόπη τὸ καρτέοι τῶν μνηστήρων, ἥταν κρυμμένος κάτω ἀπὸ ἔνα κάθισμα καὶ σκεπασμένος μ' ἔνα δέρμα βωδινό. Καθὼς ἀκουσε τὰ λόγια αὐτά, τινάχτηκε ἀπάνω, πέταξε τὸ σκέπασμα καὶ εἶπε στὸν Τηλέμαχο:

— Ἐδῶ εἴμαι!

‘Ο Ὁδυσσέας γαμογέλασε καὶ τοῦ εἶπε:

— Μὴ φοβᾶσαι. Τώρα δὲ τραγουδιστὴς καὶ σὺ νὰ βγῆτε ἔξω στὴν αὐλή, ὅπου νὰ κάμω ἐδῶ, δ, τι χρειάζεται ἀκόμη.

‘Ο Ὁδυσσέας τότε κοίταξε γύρω, μήπως βρισκόταν κρυμμένος πουθενά κανεὶς ἄλλος μνηστήρος.

“Οἱοι κοίτονταν στὰ χώματα αἰματοκυλισμένοι.

Τότε δὲ Ὁδυσσέας εἶπε στὸν Τηλέμαχο νὰ φέρῃ τὴν Εὔρυκλεια.

102. Τί διαταγὴ δίνει ὁ Ὁδυσσέας στὴν Εὔρυκλεια.

‘Η Εὔρυκλεια ἔτρεξε, δῆσο μποροῦσε. Κι ἄμα εἶδε τὸν Ὁδυσσέα νικητὴ καὶ σκοτωμένους ὅλους τοὺς μνηστῆρες ἄρχισε νὰ φωνάξῃ μὲ χαρά.

— Γερόντισσα, τῆς λέει δὲ Ὁδυσσέας, κράτα τὴ χαρά σου μέσα σου καὶ μὴ φωνάξῃς, γιατὶ δὲν εἶναι σωστὸ νὰ χαίρεται κανεὶς γιὰ τὸ θάνατο τῶν ἄλλων. Αὐτοὺς ἐδῶ οἱ θεοὶ τοὺς ἐτιμώρησαν ἐγὼ τὸ θέλημα ἐκείνων ἔκαμα. Καὶ τώρα, ἔλα πές μου, ποιὲς ἀπὸ τὶς γυναῖκες τοῦ παλατιοῦ φάνηκαν κακὲς καὶ ποιὲς ἔμειναν πιστές.

— Ἀπὸ τὶς πενήντα δοῦλες, ποὺ ἔχομε στὸ παλάτι, ἀποκρίθηκε ἡ Εὐρύκλεια, οἵ δώδεκα ἦταν μὲ τοὺς μητῆρες· ἦταν πολὺ κακές καὶ δὲ σέβονταν οὔτε ἐμένα οὔτε τὴν ἴδια τὴν βασίλισσα.

— Νὰ μοῦ τὶς φέρης ἐδῶ ἀμέσως, πρόσταξε μὲ θυμὸ δ Ὁδυσσέας.

Ἡ Εὐρύκλεια ἐπῆγε καὶ τὶς ἔφερε. Καὶ δ Ὁδυσσέας τὶς προστάξε νὰ σύρουν ἔξω στὴν αὐλὴ τοὺς σκοτωμένους καὶ νὰ καθαρίσουν τὰ καθίσματα, τὰ τραπέζια καὶ τὸ πάτωμα.

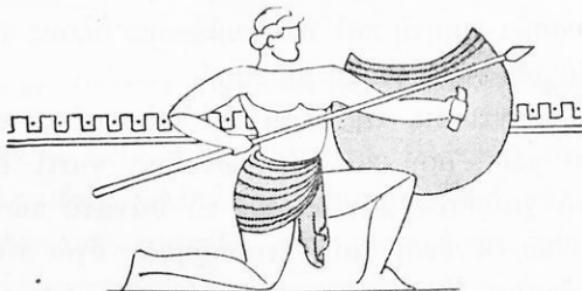
“Υστερα οἱ δύο βοσκοὶ ὠδήγησαν τὶς ἀπιστες καὶ κακές δοῦλες σ’ ἓναν παράμερο τόπο καὶ τὶς κρέμασαν.

“Επειτα εἶπε δ Ὁδυσσέας στὴν Εὐρύκλεια:

— Φέρε, γερόντισσα, θειάφι νὰ καπνίσουμε καὶ νὰ καθαρίσουμε τὸ παλάτι. Καὶ φώναξε καὶ τὶς καλὲς δοῦλες νὰ ἔρθουν ἐμπρός μου.

Ἡ Εὐρύκλεια ἔκαμε, δ, τι τῆς εἶπε δ Ὁδυσσέας.

Οἱ πιστὲς δοῦλες περικύλωσαν τὸν ἀγαπημένο τους ἀφέντη καὶ τοῦ φιλοῦσαν μὲ δάκρυα τὰ χέρια του. Καὶ κεῖνος συγκινήθηκε καὶ δάκρυα ἀνέβηγαν στὰ μάτια του.

103. Ἡ Εύρυκλεια φανερώνει στὴν Πηνελόπη,
πῶς ἥρθε ὁ Ὀδυσσέας.

Χαρούμενη ἀνέβηκε ἡ Εύρυκλεια στὴν κάμαρα τῆς
κυρᾶς τῆς, γιὰ νὰ φέρῃ τὴν καλὴν εἰδησην. Ἡθελε νὰ
τρέξῃ, μὰ τὰ γόνατά της δὲν τὴν ἐβοηθοῦσαν.

Ἄνοιξε σιγὰ σιγὰ τὴν πόρτα κι ἐμπήκε μέσα. Ἡ
Πηνελόπη ἦταν βυθισμένη ἀκόμη στὸ γλυκό της ὑπνο. Ἡ Εύρυκλεια στάθηκε κοντὰ στὸ προσκέφαλό της καὶ
τῆς εἶπε:

— Ξύπνησε, Πηνελόπη μου, νὰ δῆς ἐκεῖνον, ποὺ ἡ
καρδιά σου περίμενε μὲ λαχτάρα τόσον καιρό. Ὁ Ὀδυ-
σσέας σου ἤρθε καὶ σκότωσε ὅλους τοὺς μνηστῆρες!

Ἡ Πηνελόπη ἔφενίστηκε μέσα στὸν ὑπνο της,
ἄνοιξε τὰ μάτια της καὶ τῆς εἶπε:

— Καλή μου Εύρυκλεια, τί ἔπαθες σήμερα; Τί εἶναι
αὐτὰ ποὺ λές; Τρελάθηκες;

— Παιδί μου, σοῦ λέω τὴν ἀλήθεια. Ὁ ἀφέντης
. ἤρθε. Εἶναι κάτω. Ἡταν δὲ κουρελιάρης ζητιάνος. Ὁ Τη-
λέμαχος τὸ ἤξαιρε, μὰ τὸ φύλαγε μυστικό, ὥσπου νὰ τι-
μωρήσῃ τοὺς μνηστῆρες.

Ἡ Πηνελόπη πήδηξε τότε ἀπὸ τὸ κρεβάτι της,
ἀγκάλιασε σφιχτὰ τὴν καλὴν γριὰ καὶ τὴν ρώτησε:

— Πές μου, καλή μου Εύρυκλεια, πές μου, ἀλήθεια
εἶναι; Καὶ πῶς μπόρεσε μονάχος νὰ σκοτώσῃ τόσους
μνηστῆρες;

— Μὲ τὰ μάτια μου δὲν τὸ εἶδα, γιατὶ δὲ Ὁδυσσέας
μᾶς εἶχε κλείσει πρωτύτερα σ' ἄλλη κάμαρα. Ἡ Ακουσα
ὅμως τὶς φωνὲς καὶ τὰ βογγητά. Κι ὅταν δὲ Τηλέμαχος
μὲ φώναξε νὰ πάω στὸ δῶμα, βρῆκα ἐκεῖ τὸν Ὀδυσσέα
ἄρματωμένο καὶ ὅλους τοὺς μνηστῆρες σκοτωμένους.

Καὶ τώρα, πᾶμε κάτω, Πηνελόπη. Μ' ἔστειλε δὲ τὸν.

‘Η Πηνελόπη ἀποκρίθηκε:

— Ἀκόμη δὲ μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω αὐτό, ποὺ λέσ. Δὲν τὸ χωρεῖ τὸ μυαλό μου, πῶς αὐτὸς δὲ ζητιάνος εἶναι δὲ ἄντρας μου. ‘Ο Όδυσσέας μου πέθανε στὰ ξένα.

— Μὰ γιατί, κόρη μου, δὲ μὲ πιστεύεις; Σοῦ λέω δὲ ἄντρας σου εἶναι κάτω. Τὸν ἐγνώρισα ἀπὸ τὸ σημάδι, ποὺ ἔχει ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνατο. Τὸ εἶδα, ὅταν τοῦ ἔπλενα τὰ πόδια, κι ἥθελα νὰ σοῦ τὸ πῶ, μὰ ἐκεῖνος δὲ μ' ἀφησε.

104. ‘Η Πηνελόπη γνωρίζει τὸν Όδυσσέα.

‘Η Πηνελόπη κατέβηκε κάτω μαζὶ μὲ τὴ γοιὰ Εὔρυκλεια κι ἐπῆγε ὀλόσια στὴν έστια.

‘Η καρδιά της ἐχτυποῦσε δυνατά. Δὲν ἤξαιρε, ἀν ἔπειτε νὰ ρωτήσῃ τὸν ξένο, γιὰ νὰ δῆ, ἀν εἶναι ἀληθινὰ δὲ ἄντρας της ἢ νὰ χυθῇ νὰ τὸν σφίξῃ μέσα στὴν ἀγκαλιά της.

‘Ηρθε καὶ κάθησε ἀντίκρυ στὸν Όδυσσέα, στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς γωνιᾶς, ποὺ τὴ φωτιζε ἡ φωτιά.

‘Ο Όδυσσέας εἶχε ξαναφορέσσει τὰ κουρέλια τοῦ ζητιάνου, καθόταν κοντὰ σὲ μὰ κολόνα καὶ κοίταζε κάτω, περιμένοντας νὰ τοῦ μιλήσῃ ἡ Πηνελόπη.

Μὰ ἐκείνη γιὰ πολλὴ ὥρα ἔμεινε βουβή καὶ ἀκίνητη. Δὲν ἤξαιρε, τί νὰ κάμῃ. ‘Οταν τὸν κοίταζε στὰ μάτια, ἔβρισκε, πῶς δὲν ἦταν δὲ Όδυσσέας της μέσα σὲ κεῖνα τὰ κουρέλια.

Τότε δὲ Τηλέμαχος τῆς λέει:

— Μητέρα μου, πῶς ἄλλαξε ἡ καρδιά σου κι ἔγινε τόσο σκληρὴ καὶ ἀπονη; “Υστερα ἀπὸ τέτοιο χωρισμὸ

καὶ ἀπὸ τόσα βάσανα πῶς σοῦ βαστᾶ ἡ καρδιὰ νὰ μένης
ἀσυγκίνητη;

— Παιδί μου, ἀποκρίθηκε ἡ Πηνελόπη, οὕτε καὶ
ἔγὼ δὲν ξαίρω, τί ἔπαθα, καὶ δὲ μπορῶ οὕτε νὰ τὸν ρω-
τήσω οὕτε νὰ τὸν κοιτάξω.

‘Ο ’Οδυσσέας χαμογέλασε καὶ εἶπε στὸν Τηλέμαχο:

— Παιδί μου, ἄφησε τὴ μητέρα σου νὰ μὲ δοκι-
μάσῃ. Δὲ μὲ γνωρίζει μέσα σ' αὐτὰ τὰ κουρέλια, μὰ σὲ
λίγο θὰ μὲ γνωρίσῃ. Τώρα πρέπει νὰ συλλογιστοῦμε,
πῶς νὰ μὴ μάθουν ἀμέσως οἱ συγγενεῖς τῶν μνηστῆ-
ρων, ὅσα ἔγιναν ἐδῶ. Νά λοιπὸν τὶ νὰ κάμουμε λου-
στῆτε δὲν, φορέσετε γιορτινὰ φορέματα καὶ προστάξετε
τὸν τραγουδιστὴ νὰ τραγουδῇ καὶ νὰ παιζῃ μὲ τὴ λύρα
του τραγούδια τοῦ χοροῦ. Κι οἱ διαβάτες, ποὺ ὅ ἀκοῦν,
θὰ νομίζουν, πὼς γίνεται γάμος στὸ παλάτι μας. ’Ετσι
θὰ βροῦμε καιρὸ νὰ φύγουμε γιὰ τὴν ἔξοχή. Καὶ κεῖ
πιὰ θὰ σκεφτοῦμε μὲ τὴν ἡσυχία μας, τί θὰ κάμουμε.

Ἐκεῖνοι ἀκουσαν πρόθυμοι αὐτὰ τὰ λόγια.

Δὲν πέρασε ὥρα πολλὴ κι δὲν εἶχαν φορέσει ὠραῖα
φορέματα. ’Υστερα ἀρχισαν τὰ τραγούδια καὶ δ χορός.
Καὶ τὸ πάτωμα μέσα βροντοῦσε ἀπὸ τὸ χτύπημα τῶν
ποδιῶν.

Οἱ διαβάτες ἔλεγαν μέσα τους:

— Ἡ βασίλισσά μας παντρεύεται κάποιον ἀπὸ τοὺς
μνηστῆρες. Ντροπή της! Νὰ ξεχάσῃ τὸν καλὸ καὶ ξα-
κουστὸ ’Οδυσσέα καὶ νὰ μὴν τὸν περιμένῃ!

Σὲ λίγο λούστηκε κι δ ’Οδυσσέας καὶ φόρεσε ὠραῖα
φορέματα. Τότε ἡ ’Αθηνᾶ τὸν ἔκαμε πάλι ὅμορφο, πιὸ
νέο καὶ μὲ πιὸ πολλὴ χάρη καὶ λεβεντιά. Δὲν ἦταν πιὰ
δ κουρελιάρης ζητιάνος.

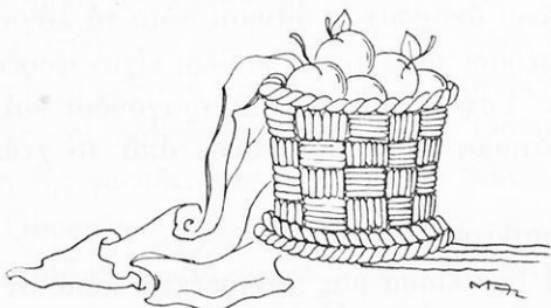
”Ετσι μεταμορφωμένος γύρισε καὶ κάθησε στὸ κά-
θισμα, ποὺ καθόταν πρῶτα, ἀντίκρυ ἀπὸ τὴ γυναικα του-

‘Η Πηνελόπη τὸν ἐρώτησε τότε, ἃν ἔχαιρε κάτι μυστικὰ τοῦ σπιτιοῦ των, ποὺ τὰ ἔχαιρε μονάχα αὐτὴ καὶ δ ἄντρας της. Καὶ ὅταν τῆς τὰ εἶπε δ Ὁδυσσέας, τότε πιὰ βεβαιώθηκε, πῶς ἦταν δ ἄντρας της.

‘Η καρδιά της χτυποῦσε δυνατά, τὰ γόνατά της ἔτρεμαν καὶ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της. Ἔτρεξε μὲ λαχτάρα, τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν φιλοῦσε.

‘Ο Ὁδυσσέας ἀγκάλιασε κι αὐτὸς μὲ δάκρυα τὴν πιστή του γυναῖκα, τὴν καταφιλοῦσε καὶ τὴν ἔσφιγγε στὸ στῆθος του.

Καὶ ἡ Πηνελόπη κρατοῦσε ἀγκαλιασμένο μὲ τὰ δόλοασπρα χέρια της τὸν Ὁδυσσέα καὶ τὸν ἔσφιγγε, σὰ νὰ μὴν ἥθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ.

105. Ὁ Ὀδυσσέας φανερώνεται στὸν πατέρα του.

Τὴν αὐγὴν δὲ Ὀδυσσέας, ἅμα σηκώθηκε, εἶπε στὴν Πηγελόπη:

— Ἔγὼ τώρα θὰ πάω στὸ δυστυχισμένο πατέρα μου στὴν ἔξοχήν μου. Αμα σηκωθῆ λίγο δὲ ἥλιος, θὰ μάθη δὲ κόσμος, πώς ἐγὼ σκότωσα τοὺς μνηστῆρες καὶ θὰ γίνη μεγάλη ταραχὴ στὴ χώρα. Γι' αὐτὸν ἀνέβα ἐσύ μὲ τὶς δοῦλες σου στὴν κάμαρά σου. Κλείσουν ἐκεῖ καὶ μὴ ρωτᾶς γιὰ τίποτε.

Αὐτὰ εἶπε καὶ φόρεσε τὸ ἄρματά του, ἔπινησε τὸν Τηλέμαχο καὶ τὸ χοιροβοσκὸν καὶ ἔκεινησαν γιὰ τοὺς ἀγρούς.

“Η Ἄθηνᾶ τοὺς σκέπασε μὲ καταγνιὰ καὶ δὲν τοὺς ἔβλεπε κανείς.

“Υστερα ἀπὸ πολλὴν ὕδρα ἔφτασαν κι οἱ τρεῖς σὲ ἓνα περιβόλι, ποὺ ἦταν ἀνάμεσα σὲ δύο ψηλώματα γεμάτα δέντρα.

Τὸ περιβόλι εἶχε κι ἔνα σπιτάκι. Ἐκεῖ κατοικοῦσε δὲ γερο-Λαέρτης, δὲ πατέρας τοῦ Ὀδυσσέα· καὶ γύρω εἶχε καλύβες γιὰ δούλους.

“Η πόρτα τοῦ περιβολιοῦ ἦταν ἀνοιχτὴ κι ἐμπῆκαν μέσα.

Τότε δὲ Ὀδυσσέας λέει στὸν Τηλέμαχο καὶ στοὺς δυὸ δούλους:

— Ἐσεῖς πηγαίνετε στὸ σπίτι κι ἔτοιμάστε κάτι νὰ φᾶμε. Νά, πάρετε καὶ τὰ ὅπλα μου. Ἔγὼ θὰ πάω στὸ περιβόλι, γιὰ νὰ βρῶ τὸν πατέρα μου.

Πέρασε πρῶτα ἀπὸ τὸ λαζανόκηπο. Αὐτοῦ δὲν ἦταν κανείς.

“Υστερα προχώρησε στὸν ἀνθόκηπο.

Ἐκεῖ εἶδε ἔνα γέρο, ποὺ σκάλιζε τὸ χῶμα γύρω σ' ἔνα φυτό.

Τὸ ντύσιμό του ἦταν φτωχικό. Τὰ γένια του ἦταν κάτασπρα.

Καὶ στὸ πρόσωπό του φαινόταν ζωγραφισμένη ἡ λύπη.

Ο ‘Οδυσσέας, ἅμα εἶδε τὸν πατέρα του. σὲ τέτοια ἐλεεινὴ κατάσταση, κρύφτηκε πίσω ἀπὸ μιὰ μέγαλη ἀπιδιὰ καὶ δάκρυσε.

Δὲν ἥθελε νὰ φανερωθῇ μονομιᾶς, γιατὶ ἡ ξαφνικὴ χαρὰ θὰ μποροῦσε ἵσως νὰ φέρῃ τὸ θάνατο στὸν ἀδύνατο γέρο.

Ἐπῆγε λοιπὸν σιγὰ-σιγὰ κοντά του καὶ τὸν ἔχαιρέτισε σὰ νὰ ἦταν ξένος.

Ἐπειτα τοῦ λέει:

— Γέρο, μὲ μεγάλη τέχνη, βλέπω, καλλιεργεῖς τὸν κῆπο σου. Τίποτε δὲν ἀφήνεις ἀπεριπούτο οὕτε βραγιά, οὕτε κλῆμα, οὕτε δέντρο. Μονάχα γιὰ τὸν ἑαυτό σου δὲ φροντίζεις. Αὐτὸς δὲν εἶναι σωστό. ’Εσύ, καθὼς μοῦ φαίνεσαι, δὲν εἶσαι δοῦλος. Στὸ πρόσωπο καὶ στὴν κορμοστασιὰ μοιάζεις μὲ βασιλέα. Πές μου, τίνος εἶναι αὐτὸς τὸ περιβόλι, ποὺ σκάβεις; ’Αλήθεια, εἶναι ἐδῶ ἡ ’Ιθάκη, δπως μοῦ εἶπαν; ’Εγὼ μιὰ φορὰ φιλοξένησα στὸ σπίτι μου ἔναν ἀπὸ τὸν τόπο τοῦτο καὶ μοῦ ἔλεγε, πῶς εἶναι γιὸς τοῦ Λαέρτη, καὶ τὸν ξεπροβόδησα μὲ πολλὰ δῶρα.

Τότε τοῦ λέει δ γέρος:

— Ξένε, στὴν ’Ιθάκη βρίσκεσαι. Κι ἂν ἦταν ζωντανὸς δ φίλος σου, θὰ σὲ φιλοξενοῦσε κι αὐτὸς καὶ θὰ σοῦ χάριζε πολλὰ δῶρα. ”Αχ, τί ψάρια θὰ τὸ ἔφαγαν τὸ παιδί μου, στὴ θάλασσα ἡ τί θηρία θὰ τὸ

ξέσκισαν στή στεριά! Μὰ πές μου, ποιὸς εἶσαι καὶ πῶς
ῆρθες;..

— Ἡρθα ἀπὸ μακριά. Καιρὸς εἶναι, ποὺ ἀπάντησα τὸν Ὀδυσσέα. Μὰ τότε, ποὺ ἔφευγε, κάποια σημάδια φανέρωναν, πῶς θὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του. Εἶχα τὴν ἐλπίδα νὰ τὸν βρῶ ἐδῶ!

‘Ο γέρο Λαέρτης ἔσκυψε κι ἐπῆρε μὲ τὰ δυό του χέρια χῶμα ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὸ σκόρπισε ἀπάνω στὸ κάτασπρο κεφάλι του.

Κι ἔκλαιγε ἀπαρηγόρητα.

Ραγιζόταν τοῦ Ὀδυσσέα ἡ καρδιά. Δὲ μπόρεσε νὰ βαστάξῃ πιά. Χύθηκε, τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τοῦ εἶπε:

— Πατέρα μου, ἐγὼ εἶμαι ὁ γιός σου, ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσέας σου, ποὺ τόσα χρόνια μὲ λαχτάρα περιμένεις. “Αφησε πιὰ τὰ δάκρυα!” Ἡρθα καὶ σκότωσα δλους τοὺς μνηστῆρες.

— Έσὺ εἶσαι τὸ παιδί μου! φώναξε ὁ Λαέρτης τρέμοντας ἀπὸ τὴ συγκίνηση.

Μὰ δὲν πίστευε ἀκόμη.

“Ηθελε σημάδι, γιὰ νὰ πιστέψῃ.

— Πατέρα, σημάδι θέλεις; Νά, κοίταξε ἐδῶ τὸ σημάδι, ποὺ μοῦ ἔκαμε στὸν Παρνασσὸ τὸ ἀγριογούρουνο. Θέλεις νὰ σοῦ πῶ καὶ γιὰ τὰ δέντρα τοῦ κήπου, ποὺ μοῦ χάρισες, ὅταν ἤμουν παιδί; Μὲ ὠδηγοῦσες συχνὰ ἀπὸ τὸ χέρι στὸ περιβόλι, ἐγὼ σὲ ρωτοῦσα καὶ σὺ μοῦ ἔλεγες κάθε δέντρο μὲ τὸ ὄνομά του.

‘Ο Λαέρτης ἀγκάλιασε τὸν Ὀδυσσέα καὶ λιποθύμησε.

‘Ο Ὀδυσσέας τὸν ἐπῆρε στὴν ἀγκαλιά του.

Σὲ λίγο ὅμως ἤρθε στὸν έαυτό του ὁ Λαέρτης,

άνοιξε τὰ μάτια του, τὸν ἀγκάλιασε πάλι καὶ τὸν ἐφύλησε στὸ στόμα.

Πατέρας καὶ γιὸς ἀνέβηκαν στὸ σπιτάκι. Τὸ τραπέζι ἦταν ἔτοιμο.

‘Ο Λαέρτης, πρὸν καθήση, ἐπῆγε καὶ λούστηκε καὶ φόρεσε φορέματα καινούρια.

Τώρα φαινόταν πιὸ ώραῖος καὶ πιὸ ψηλὸς ἀπὸ πρῶτα.

Θὰ ἔλεγε κανείς, πῶς ἡ χαρὰ τὸν εἶχε ξανανιώσει.

106. Οἱ συγγενεῖς τῶν μνηστήρων κάνουν ἐπανάσταση.

Ἐνῷ δὲ ὁ Ὁδυσσέας καὶ οἱ ἄλλοι ἦταν στὴν ἔξοχή, στὴ χώρα ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μαθεύτηκε, πῶς ἥρθε δὲ ὁ Ὁδυσσέας καὶ σκότωσε τοὺς μνηστῆρες.

Οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τους ἔτρεχαν στὸ παλάτι μὲ δάκρυνα καὶ μὲ θρήνους. Ό οὐδένας ἔπαιρνε τὸ νεκρό του καὶ τὸν πήγαινε νὰ τὸν θάψῃ.

“Υστερα μαζεύτηκαν ὅλοι στὴν πλατεῖα καὶ συλλογίζονταν, πῶς θὰ ἐκδικηθοῦν τὸν Ὁδυσσέα.

Ἐκεῖ ἔτυχε νὰ εἴνε κι ἔνας γέρος πολὺ σοφός, δὲ Ἀλιμέρησης, καὶ τοὺς λέει:

— Σᾶς συμβουλεύω, φίλοι μου, νὰ καθήσετε ἥσυχα, γιατὶ δὲ φταιεὶ δὲ ὁ Ὁδυσσέας. Ή αἰτία τοῦ κακοῦ είστε σεῖς, ποὺ ἀφήνατε τὰ παιδιά σας νὰ κάμουν τέτοια κακουργήματα. Ἐγὼ κι δὲ Μέντορας τόσες φορές σᾶς εἴπαμε: κρατᾶτε τὰ παιδιά σας νὰ μὴ οημάζουν τὸ παλάτι ἐνὸς τέτοιου ξακουσμένου βασιλέα. Ἐπρεπε νὰ τὸ συλλογιστῆτε, πῶς οἱ θεοὶ θὰ τὰ τιμωροῦσαν μιὰ μέρα.

Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀκουσαν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀλι-

θέρση κι ἔφυγαν. Ἀλλοι δμως ἐπῆραν τὰ δπλα τους καὶ κίνησαν γιὰ τὴν ἔξοχή, γιατὶ εἶχαν μάθει, πὼς ὁ Ὁδυσσέας ἐπῆγε στὸ ἔξοχικὸ σπιτάκι τοῦ πατέρα του. Ἀρχηγό τους εἶχαν τὸν πατέρα τοῦ Ἀντινόου.

107. Ὁ Ὁδυσσέας φιλιώνεται μὲ τὸ λαό του
καὶ ζῇ εύτυχισμένος.

Ἔταν ἀκόμη στὸ τραπέζι, ὅταν ἔνας ἀπὸ τοὺς δούλους τρέχει λαχανιασμένος καὶ λέει στὸν Ὁδυσσέα:

— Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀρματωμένοι ἔρχονται ἐδῶ.

Ἄμεσως σηκώθηκαν, ἀρματώθηκαν καὶ βγῆκαν ἔξω.

Ὁ Ὁδυσσέας εἶπε τότε στὸν Τηλέμαχο:

— Νά ἡ στιγμή, παιδί μου, νὰ δεῖξῃς τὴν παλικαριά σου. Πρόσεξε καλὰ νὰ μὴ ντροπιάσῃς τὴ γενιά μας.

— Περίμενε, πατέρα, καὶ σὲ λίγο θὰ δῆς, ἀν εἶμαι ἀξιο παιδί σου, ἀποκρίθηκε ὁ Τηλέμαχος.

Τὸ ἄκουσε αὐτὰ ὁ γέρο-Λαέρτης καὶ χάρηκε πολύ.

Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ πλησίασε τὸ πλῆθος μὲ φωνὲς καὶ ταραχή.

Τότε ὁ γέρο-Λαέρτης θυμήθηκε τὰ νιάτα του.

Ἐνιωσε καινούρια δύναμη μέσα του. Σήκωσε τὸ κοντάρι του καὶ τὸ ἔρριξε μὲ μεγάλη δύναμη.

Τὸ κοντάρι πέτυχε τὸν ἀρχηγὸ στὸ κεφάλι καὶ τὸν ξάπλωσε καταγῆς νεκρό.

Ἄμεσως τότε ὁ Ὁδυσσέας καὶ ὁ Τηλέμαχος ὥρμησαν μὲ τὰ σπαθιά. Καὶ θὰ γινόταν μεγάλη αἵματοχυσία.

Ἐξαφνα δμως παρουσιάζεται στὴ μέση ἡ Ἀθηνᾶ μὲ τὴ θεϊκὴ της μορφή.

— Φτάνει πιά, φωνάζει καὶ στὰ δυὸ μέρη μὲ τρομερὴ φωνή. Νὰ τελειώσῃ ὁ πόλεμος. Ὅσοι εἴσταιεν, τι-

μωρήθηκαν. Οἱ κακοὶ ἀξίζουν τιμωρία, γιὰ νὰ γίνουνται παράδειγμα στοὺς ἄλλους. Νὰ ξεχάσετε, ὅσα ἔγιναν, καὶ νὰ γίνετε φίλοι. Αὐτὸ θέλω νὰ κάμετε κι ἀλίμονο σὲ κεῖνον, ποὺ δὲν ἀκούση τὴν προσταγή μου.

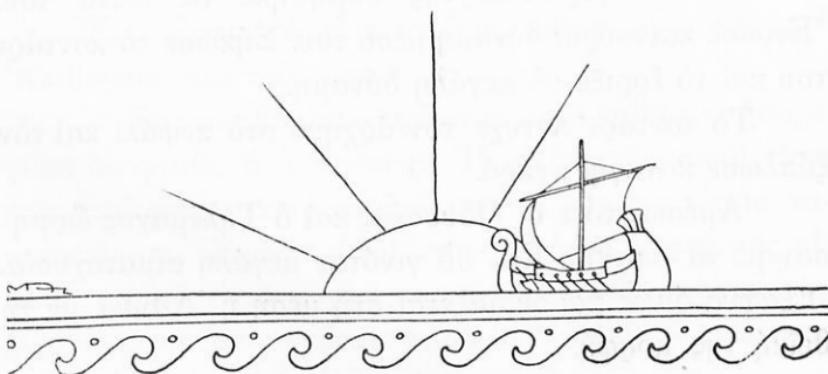
Αὐτά, εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ κι ἔγινε ἀφαντη.

Οἱ ἐπαναστάτες ἀπὸ τὸ φόβο τους πέταξαν τὰ ὅπλα καὶ γύρισαν στὴν πόλη, γιὰ νὰ σώσουν τὴ ζωή τους.

“Οταν δὲν ὁδυσσέας γύρισε στὴν πόλη, ὅλοι τὸν ὑποδέχτηκαν μὲ χαρές. “Ολα τὰ ξέχασαν καὶ φιλιώθηκαν.

‘Απὸ τότε ἔζησαν ἀγαπημένοι. Καὶ δὲν ὁδυσσέας βασίλεψε ἥσυχα κι εὔτυχισμένα πολλὰ πολλὰ χρόνια ἀκόμη.

‘Ως τὰ βαθιὰ γερατειὰ δὲ λαός του τὸν ἀγαποῦσε σὰν πατέρα καὶ ὅλοι τὸν τιμοῦσαν ὅπως τοῦ ἀξιζε.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1. Ἀνάμνηση τῆς πατρίδας.

Ἐδῶ πίσω στὴν κοιλάδα
ἔρα ποταμάκι τρέχει,
τῶν ἀγρῶν τὴν πρασινάδα
τὸ νερό του δροσοβρέχει.

Καὶ παρακυλᾶ ἡσύχως
καὶ μὲ γλύκα μουρμουρίζει,
δι γλυκός του ὅμως ἥχος
τὴν καρδιά μου δὲ γεμίζει.

"Ἄχ, τὰ δέντρα ἐκεῖνα ποῦραι,
ποὺ σκιάζουν τὰ νερά σου;
Ποῦ τ' ἀηδόνια, ποὺ λαλοῦνε
βράδυ βράδυ στὴ δροσιά σου;

Τέτοια δέντρα κι ἄλλοῦ ἔχει,
κελαηδοῦν κι ἄλλοῦ πουλάκια,
ποταμάκι κι ἄλλοῦ τρέχει
καὶ κυλᾶ στὰ πετραδάκια.

Πλὴν τὰ μάτια τὰ δικά μου,
ἄφοῦ εἶμαι σὲ γῆ ξένη,
τύποτα δὲν τὰ εὐφραίνει...
έμαράθηκε ἡ καρδιά μου!

2. Τραγούδι τῆς ἔεντειᾶς.

Θὰ πάρω ἔναν ἀνήφορον νὰ βγῶ σὲ κορφοβούνη,
νὰ βρῶ κλαράκι φουντωτὸν καὶ ωζιμό λιθάρι,
νὰ βρῶ καὶ μὰ κρυόβρυση, νὰ ξαπλωθῶ στὸν ἵσκιο,
νὰ πιῶ νερὸν νὰ δροσιστῶ, νὰ πάρω λίγη ἀνάσα,
ν' ἀρχίσω νὰ συλλογιστῶ τῆς ἔεντειᾶς τὰ πάθη,
νὰ εἰπῶ τὰ μαῦρα ντέρτια μουν καὶ τὰ παράπονά μουν:
Τὰ ξένα ἔχοντε καημοὺς καὶ καταφρόνια πλῆθος!

Στὰ ξένα δὲν ἀνθίζουντε τὴν ἄνοιξη τὰ δέντρα
καὶ δὲ λαλοῦντε τὰ πουλιά, ζεστὸς δὲ λάμπει ὁ ἥλιος
καὶ δὲ δροσίζει τὸ νερὸν καὶ τὸ ψωμὶ πικραίνει!..

Στὰ ξένα ποιὸς θὰ σὲ χαρῇ καὶ ποιὸς θὰ σοῦ γελάσῃ;
Ποῦνται τὰ γέλια τ' ἀδερφοῦ κι ἡ συντροφιὰ τοῦ φίλου,
τῆς ἀδερφούλας ἡ ματιὰ καὶ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια;
"Αν ἀρωαστήσης, ποιὸς θαρρήσῃ στὴν ἔεντειὰ σιμά σου,
νὰ σ' ἐρωτᾶ τὸν πόρο σου, τὸ γιατρικὸν νὰ δίνῃ,
στὸ ἔρμο σου προσκέφαλο νὰ ξενυχτάῃ μαζί σου;

Κι ἂν ἔρθῃ μέρα θλιβερὴ στὰ ξένα νὰ πεθάνης,
ποιὸς θὰ βρεθῇ στὸ πλάι σου τὰ μάτια νὰ σοῦ κλείσῃ;
Ποιὸς θὰ σοῦ λούσῃ τὸ κορδόμι, ποιὸς θὰ σὲ σαβανώσῃ;
Στὸ λείψανό σου ποιὸς θαρρήσῃ λουλούδια νὰ σὲ φάνη;
Καὶ ποιὸς μὲ πόρο θὰ φιχτῇ στὸ νεκροκρέβατό σου,
γιὰ νὰ σὲ κλάψῃ; Ποιὸς θὰ πῆ γιὰ σένα μοιρολόγι;
"Αχ, πῶς τοὺς θάφτουν νᾶξαιρεσ καὶ πῶς τοὺς πᾶν τοὺς ξένους!
χωρὶς λιβάνη καὶ κερό, χωρὶς παπᾶ καὶ ψάλτη!
"Ανάθεμά σε ξενιτειά, μὲ τὰ φαρμάκια πόχεις!

3. Τὸ τραγούδι τοῦ τρύγου.

Τὸ λέει δὲ πετροκότσυφας στὸ δροσερὸ τὸ αὐλάκι.
Τὸ λὲν στὸ ἀμπέλια οἱ λυγερές, τὸ λὲν μὲ χίλια γέλια.
Τὸ λέει καὶ ἡ μάνα ἡ ἀμοιρη, ποὺ ἔχει τὸ γιὸ τὸ ξέρα:
— Ἀμπέλι μον πλατύφυλλο καὶ καλοκλαδεμέρο,
δέσε σταφύλια κόκκινα τὰ μπῶ τὰ σὲ τρυγήσω,
τὰ κάμιω ἀθάνατο κρασί, μοσκοβολιὰ γιομάτο,
μέσ' τὰ κατώγια τὰ βαθιὰ σὰ μόσκο τὰ τὸ κρύψω,
τὰ τὸ φυλάξω δλάκερες χρονίες, ἀκέριους μῆρες,
ῶσπον ναρθῆ μιὰν ἄνοιξη, ναρθῆ ἔνα καλοκαίρι,
τὰ γύρη ἀπὸ τὴν μακρινὴν τὴν ξενιτειὰν δὲ γιός μου,
τὰ κατεβῶ μὲς τὴν αὐλήν, τὰ πιάσω τὸ ἀλογό του,
τὰ τὸν φιλήσω ἀγκαλιαστὰ στὰ μάτια καὶ στὸ στόμα,
τὰ τὸν κεράσω, ἀμπέλι μον, τὸ ἀθάνατο κρασί σου,
τῆς ξενιτειᾶς τὰ βάσανα τὰ πᾶν, τὰ τὰ ξεχάση.

4. Ὁ Ἑλληνας ναύτης.

Τὰ νέφη ἀστράφτοντα στὸ βουνό,
βροντοῦν καὶ μπουμπονίζοντα,
ἐσκέπασαν τὸν οὐρανό,
τὸ κῦμα φοβερίζοντα.

Μὰ δὲ νέος ναύτης τραγούδει
καὶ τὸ πανί του σιάζει:
«Ἐγώ μαι ἑλληνικὸ παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει».

Ἄγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκίζει καὶ τὸ ἀρπάζει,
σφυροῦζει μέσα στὰ σκοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

Μὰ ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὼν δπον τὸν κράζοντα:
«Ἐγώ μαι ἑλληνικὸ παιδί,
ἀνέμοι δὲ μὲ σκιάζοντα».

Ἡ θάλασσα λνσσομανᾶ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο τὸ καταπονᾶ,
τὸ σπᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μὰ σανίδα ἀρπάζει:
«Ἐγώ μαι ἑλληνικὸ παιδί,
τὸ κῦμα δὲ μὲ σκιάζει».

Τὸ ἔρα κῦμα τὸν πετᾶ,
τὸ ἄλλο τόνε χάρτει
κι ἡ Μαύρη θάλασσα ζητᾶ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.

Μ' αντὸς ἀκόμη τραγουδεῖ
καὶ κολυμπᾶ καὶ πάει:
«Ἐγώ μαι ἑλληνικὸ παιδί
κι ὁ Πλάστης μὲ φυλάει».

5. Ο γλάρος.

Ἐνα πουλὶ ἐπέταξε μιὰ μέρα
στοὺς μαύρους βράχους, ποὺ τὸ κῦμα σπᾶ,
κι εἶδε ψηλὰ τὸ γλάρο στὸν ἀέρα
τὰ κάτασπρα φτερά του νὰ χτυπᾶ.

Καὶ κάτω του τὸ πέλαγο βογγοῦσε
στὸ φύσημα τοῦ ἀκούραστου βοοιᾶ
κι ἀπ’ τὸ θυμό του λέσ, πὼς ἐπετοῦσε
τὸν ἀσημένιο ἄφρο του στὴ στεριά.

Καὶ τὸ φτωχὸ πουλάκι τρομαγμένο
εἶπε στὸ γλάρο μὲ γλυκιὰ φωνή:
«Πῶς ζῆς ἐδῶ πουλὶ δυστυχισμένο;
Καθένας, ποὺ σὲ βλέπει, σὲ πονεῖ...»

Γνοῖςει τὴν περήφανη ματιά του
ὅ γλάρος καὶ κοιτάζει τὸ πουλί,
κοντὰ σιμώνει μ' ἔνα πέταγμά του
σὰν τὴ σαΐτα, κι ἔτσι τοῦ μιλεῖ:

«Μικρὸ πουλί, στὰ δέντρα τ' ἀνθισμένα
σὰν τὴν ἀχτίδα φεύγεις καὶ πηδᾶς,
δλημερίς μὲ ταίρια ἀγαπημένα
χαρούμενα τραγούδια τραγουδᾶς.

Μὰ ἐγώ, βραχνὸ παιδὶ τῆς τρικυμίας,
στὰ κύματα αἰώνια γυρνῶ,
φωλιάζω στὶς σπηλιές τῆς παραλίας
κι ἀνεμοζάλη πάντοτε μηνῶ.

*Ελμαι τοῦ ναύτη δ σύντροφος γνωρίζω
τῆς θάλασσας τὰ τόσα μνησικὰ
καὶ κεῖ, ποὺ μὲς στὰ σύννεφα γνωρίζω,
τὰ μαῦρα τῆς κοιτάζω σωθικά.*

*Καὶ σὺ μοῦ λές τὰ κύματα ν' ἀφήσω,
τὶς ξέρεις, τὰ καράβια, τὸ βοριά!
Μακριά τους δὲ μπορῶ στιγμὴν νὰ ζήσω
θαλασσινὸ πουλί, θὰ ξεψυχήσω,
ἄμα κλειστῷ μιὰ μέρα στὴ στεριά».*

6. Τὰ ναυτόπουλα.

*Οἱ ἄνεμοι βογγοῦνε, τὰ κύματα φουσκώνουνε,
καὶ τὰ πανιὰ κοντεύουνε νὰ σπάσουνε τὰ ξάρτια μας.
Μικροὶ-μεγάλοι ναῦτες μὲ θάρρος σκαρφαλώνουνε
κι ἀνεβοκατεβαίνουν ἀπάνω στὰ κατάρτια μας.*

*Ἄχόρταγη φουρτούνα, καράβι μου, χαθήκαμε!
Θὰ φτάσουν στὸ λιμάνι μονάχα τὰ κομμάτια σου.
Ναυτόπουλα, τὸ νοῦ σας, στὴν ὥρα ποὺ βρεθήκαμε,
Θανάση, στὸ τιμόνι τέσσερα τὰ μάτια σου!..*

*Οσα πανιὰ σκισμένα ἀμέσως νὰ τὰ ράφουμε
καὶ μὴ φοβάστε διόλον, ἀν εἴσαστε Ἐλληνόπουλα!
Αι-Νικόλα βόνθα, λαμπάδα νὰ σ' ἀνάφουμε
κι δ ὑέρο καπετάνιος καὶ δῆλα τὰ ναυτόπουλα.*

*Σωπάσαν οἱ ἄνεμοι καὶ πέσανε τὰ κύματα
ναυτόπουλα, κονράγιο, κονράγιο καὶ σωθήκαμε,
μὲ τὰ πανιὰ σκισμένα, μὲ τὰ κατάρτια τρίμιατα
σὲ ἥσυχο λιμάνι γιὰ μιὰ στιγμὴ βρεθήκαμε.*

*Ἐγια-μόλα, ἔγια-λέσα
Στὸ λιμάνι εἴμαστε μέσα.*

7. Τὸ ναυτόπουλο.

Μαύρη τυχιὰ κι ἀνάστερη τὰ κύματα μουγκρίζουν
βροντᾶ κι ἀστράφτει· οἱ κεραυνοὶ τὰ κύματα ξεσχίζουν
σὰ φείδια λαμπερά.

Βόηθα, Χριστέ! Τριζοβολᾶ, θ' ἀνοίξῃ τὸ καράβι
βοριᾶς κακός, ἀλόπητος, μνήματα χίλια σκάβει
στὰ μαῦρα τὰ νερά.

Βουλιάζομε!.. Τὰ ξάρτια μας χωρὶς πανιά, σπασμένα,
ἀχόρταγα τὰ κύματα τ' ἀρπάζουν ἔνα
κι ἐπάνω μας πηδοῦν:

τοῦ κάκου οἱ ναῦτες κίτρινοι, βουνβοί, χωρὶς ἐλπίδα,
ἀκούραστοι παλέβοντε... Τὴν ὅμορφη πατρίδα,
ποτέ τους δὲ θὰ δοῦν...

Νά! Τὰ νερὰ πλημμύρισαν καὶ δυναμών' ἡ μπόρα,
ἡ πρόμη μας γονάτισε, βογγᾶ κι ὥρα τὴν ὥρα
ἡ πλώρη μας βουλᾶ.

Βουλιάζομε· ἀπ' ὅλους μας οὕτ' ἔνας θὰ γλυτώσῃ,
ὅλους ἡ μαύρη θάλασσα, γιὰ τὰ μᾶς σαβανώσῃ,
βοννὰ μὲν ἀφροὺς κυλᾶ.

Ἐγὼ μικρὸ ναυτόπουλο γεννήθηκα στὸ κῦμα
στὴ θάλασσα μεγάλωσα κι ἀν εῦρος τώρα μνῆμα
στὸ μαῦρο της βυθό,

σὰν τὸ μωρὸ στὴν κούνια του στὰ πράσινα χορτάρια,
στὰ φύκια, στὰ κοράλλια της καὶ στὰ μαργαριτάρια
γλυκὰ θὰ κοιμηθῶ.

Δὲ μὲ τρομάζει ὁ θάνατος στὸν ὑπνο τὸ βαθὺ μου
θὰ ψέλνουντε τὰ κύματα ναυούρισμα στ' αὐτί μου,
δλόγλυκο σκοπό.

Kai θάρχουνται σὰν ὅνειρο μαζί μου νὰ μαλήσουν,
νὰ μὲ φιλήσουν τρυφερά, νὰ μὲ παρηγορήσουν
ἐκεῖνοι, π' ἀγαπῶ.

"Ομως, Χριστέ μου, μὰ καρδιὰ μονάχα συλλογιοῦμα
ἐκείνη, ποὺ μὲ γέννησε, τὴ μάννα μου λυποῦμαι
καὶ κλαίω τὴ φτωχή.

"Ολονς τὸν πῆρε ἡ θάλασσα!.. Μονάχα ἐγὼ τῆς μένω
κι ἄντε μάθη, πώς ἐχάθηκα στὸ κῦμα τ' ἀγριεμένο,
τῆς φεύγει ἡ ψυχή...

8. Ο γυρισμὸς τοῦ ξενιτεμένου.

'Ερρόδισε ἡ ἀνατολὴ καὶ ξημερώνει ἡ δύση,
γλυκοχαράζοντας τὰ βουνά κι ὁ αὐγερινὸς τραβιέται,
πᾶν τὰ ποντάκια στὴ βοσκὴ κι οἱ λυγερὲς στὴ βρύση,
βγαίνω κι ἐγὼ κι δ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωνικά μου,
βρίσκω μὰ κόρη πόπλενε σὲ μαρμαρένια γούρα.
Τὴ χαιρετάω, δὲ μοῦ μιλᾶ, τῆς κρένω, δὲ μοῦ κρένει.

— Κόρη, γιὰ βγάλε μας νερό, τὴν καλὴ μοῦρα νάχης,
νὰ πιῶ κι ἐγὼ κι δὲ μαῦρος μου καὶ τὰ λαγωτικά μου.—

Σαράντα σίκλους ἔβγαλε, στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα
κι ἀπάρω στοὺς σαράντα δυὸς τὴν βλέπω δακρυσμένη.

— Γιατί δακρύζεις, λυγερή, καὶ βαριαναστενάζεις;
Μήρα πεινᾶς, μήρα διψᾶς, μήρη ἔχης κακὴ μάννα;

— Μήτε πεινῶ, μήτε διψῶ, μήτ’ ἔχω κακὴ μάννα.
Ξένε μου, κι ἄν ἐδάκρυσα κι ἄν βαριαναστενάζω,

τὸν ἄντρα χω στὴν ξενιτειὰ καὶ λείπει δέκα χρόνους
κι ἀκόμη δυὸς τὸν καρτερῶ, στοὺς τρεῖς τὸν πατεχαίνω

κι ἄν δὲν ἐρθῆ κι ἄ δὲ φανῆ, καλόγρια θὲ νὰ γένω
θὰ πάγω σ’ ἔρημα βουνὰ νὰ στήσω μοναστήρι,
ἐκειὸν νὰ τρώγη ἡ ξενιτειὰ κι ἐμὲ τὰ μαῦρα ράσα.

— Κνοά μου, δὲν ἄντρας σου πέθανε, δὲν ἄντρας σου ἔχαθη,
τὰ χέρια μου τὸν κράτησαν, τὰ χέρια μου τὸν θάφαν,
ψωμί, κερὶ τοῦ μοίρασα κι εἶπε νὰ τὰ πλερώσῃς.

— Ψωμί, κερὶ τοῦ μοίρασες, διπλὰ νὰ στὰ πλερώσω.

— Κνοά μου, ἐγώ εἰμ’ δὲν ἄντρας σου, ἐγώ εἰμ’ δὲν καλός σου.

— Ξένε μου, ἀν εἶσαι δὲν ἄντρας μου, ἀν εἶσαι δὲν καλός μου,
δεῖξε σημάδια τῆς αὐλῆς καὶ τότες νὰ πιστέψω.

— Εχεις μηλιὰ στὴν πόρτα σου καὶ κλῆμα στὴν αὐλή σου,
κάνει σταφύλι ωαζακὶ καὶ τὸ κρασὶ μοσχάτο
κι δύποιος τὸ πιῆ, δροσίζεται καὶ πάλι ἀραζητᾶ το.

— Αὐτὰ εἶν’ σημάδια τῆς αὐλῆς, τὰ ξαίρει δὲν κόσμος δλος
διαβάτης ήσονν, πέρασες, τάειδες καὶ μοῦ τὰ λέεις.

Πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότε νὰ πιστέψω.

— Ανάμεσα στὴν κάμαρα χρυσὸ καντίλι ἀνάφτει
καὶ φέγγει σου νὰ γρύνεσαι, νὰ πλέκης τὰ μαλλιά σου.

— Κάποιος κακός μου γείτονας σοῦ τάπε καὶ τὰ ξαίρεις.

Πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ τότε νὰ πιστέψω.—

Κι αὐτὸς σημάδια τοῦ κορμιοῦ τῆς λέει ἔνα πρός ἔνα.

— Ξένε μου, ἐσύ σαι δὲν ἄντρας μου, ἐσύ σαι κι δὲν καλός μου.

9. Ἡ φωλιά.

Στὴ μαύρη τὴ σπηλιὰ τὴ μαυρισμένη
ἀπὸ τὴ φωτιά, ποὺ ἀνάβοντο οἱ ψαράδες,
τὰ χελιδόνια ἔχουντες κτισμένη
φωλιὰ μέσα στοῦ βράχου τὶς σχισμάδες.

‘Ολημερὶς φωνάζοντο καὶ γνοῖσον
ἔδω κι ἐκεῖ μὲ πέταγμα ἐλαφρό,
πότε τὰ χείλη τῆς σπηλιᾶς ἄγγιζον
καὶ πότε τοῦ πελάγου τὸν ἀφρό.

Ψαράδες, ποὺ ψαρεύοντο μὲ τὴν τράτα,
κοιτάζοντες μ' ἀγάπη τὴ φωλιά τους,
τὰ γρήγορα φτερά τους τὰ σπαθῶτα
κι ἀκοῦντε τὸ μικρὸ τερέτισμά τους.

Παράξενα ἡ φύση ταιριασμένα
χαρίζει στὴ σπηλιὰ τρελὰ πουλιὰ
καὶ στὰ βουνά τὰ βράχια τ' ἀγριεμένα
ἀχτίδ' ἀγάπης, πρόσχαρη φωλιά.

10. Τὰ γατάκια.

Ρόδινα, γλῶσσα, μύτη, αὐτάκια,
ρόδινα νύχια κοφτερά,
ξυπνὰ τὰ μάτια, λαμπερά,
στὸ στρῶμα παίζοντα τὰ γατάκια.

‘Ωραῖα, λουσμένα, παστρικά,
πηδοῦν, κυλιοῦνται, γρατσονίζονται
καὶ πότε πότε ρουθονίζονται
μὲς στ’ ἄσπρα τους γουναρικά.

Κι ἡ μάννα τους ἐκεῖ μπροστὰ
γυρτή, τὰ μάτια σφαλιστὰ
σὰν ἥμερο ἀγαθὸ λιοντάρι,
σὰν τίγρη, ποὺ δὲν ἔχει δργή,
ὅλη καμάρι καὶ στοργὴ^η
πανέμορφο ὕπτο ἔχει πάρει.

11. Οἱ δύο φίλοι.

‘Ο σκύλος λέει τῆς γάτας:
—Τὰ νύχια σου ἑτοιμάζεις,
φυσᾶς καὶ καμπονοριάζεις,
μὰ τί ἔχεις καὶ θυμώνεις;
‘Ως πότε οἵ τσακωμοί μας;
Κι ἐκείνη:—μὴ ζυγώνης,
σὲ σκίζω στὴ στιγμή!

— Γιὰ στάσου, λέει δ σκύλος
δὲ θέλεις νὰ εἶμαι φίλος;
Μιλῶ στὰ σοβαρά·
καὶ κούναγε τὴν οὐρά.

Τρωγόμαστε βδομάδες,
παίρνεις καὶ δίνεις ξύλο,
ἄς πάψουν οἱ κανγάδες
καὶ δέξον με γιὰ φίλο.

Δὲ σκέφτηκες κομμάτι,
πὼς ἀπ' τὴν γκρίνα αὐτή
θὰ μείνω μ' ἔνα μάτι,
θὰ μείνησ οὐ' ἔνα αὐτό; —

• *H γάτα μὲ νησυχία
τὸ πόδι κατεβάζει,
τοῦ σκύλου η διμιλία
σὲ συλλογὴ τὴ βάζει.
Λόγο τιμῆς ἐδώσαν,
ηταν ἐχθροί, φιλιώσαν
ξεχάσαν, τί ἔχει γίνει,
συντρόφεψαν. Εἰρήνη!*

— *Βλέπω καλά; Εἶχε χάζι!
τ' ἀφεντικὸ φωνάζει,
Ποιοὶ νᾶν' οἱ δυὸ ἐκεῖ κάτω,
ποὺ τρῶν στὸ ἴδιο πιάτο;*

12. Τὸ ὄρφανό.

• *Ἐνα παιδάκι ἐπροχτὲς σὰν κρίνο μαραμένο
σὲ ἔνα δρόμο σκοτεινὸ
ἐκοίταζε τὸν οὐρανὸ
μὲ μάτι δακρυσμένο.*

*Μαῦρα φοροῦσε τὸ φτωχό, κι ἐκεῖνο σὰν ἐμέρα,
κι εἶχε τὴν ὅψη θλιβερή
πὼς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ
ἐνδύματα θλιμμένα!*

Μοσκοβίοιοῦσε ἀρχοντιά, καὶ ἀς ἦταν γυμνωμένο,
ἀκόμη χτές μὲς στὴ φωλιά,
στῆς μάννας του τὴν ἀγκαλιά,
πετοῦσε τὸ καημένο.

Ἄμιλητο καὶ σκυνθρωπὸ τὸ δάκρυν τον κρατοῦσε
κι ἄπλωντε χέρι μ' ἐντροπή,
δύμως δὲν ἥθελε νὰ πῆ
τὸ μαῦρο, πῶς πεινοῦσε.

"Α! ὅποιος δὲν ἐπείνασε, «πεινῶ» ποτὲ δὲ λέει,
δὲν τὸν ἀφήνοντο οἱ λυγμοί
κοιτάζει μόνο τὸ ψωμί
ἀπὸ μακριὰ καὶ κλαίει...

13. Ἡ βροχούλα.

Τὰ χωράφια ξηραμένα
περιμένοντα καημένα
τῆς βροχούλας τὸ νερό,
γιὰ νὰ πιοῦν καὶ νὰ χορτάσονταν
καὶ οἱ γεωργοὶ νὰ πιάσονταν
τὴ δουλειὰ μὲ τὸν καιρό.

Πέφτει, πέφτει ἡ βροχούλα,
τί χαρά καὶ τί δροσούλα!
ἐμαλάκωσεν ἡ γῆ,
τὸ ἀλέτροι, τὸ ζενγάρι
ὅ καθέρας σας ἀς πάρη,
στὸ ποδάρι γεωργοί!

Τί βαθιὰ τὸ χῶμα σκίζει
τὸ ἀλέτρι, ποὺ γναλίζει,
τί αὐλάκια στὴ σειρά!

Πάνω κάτω τὸ ζευγάρι,
ποιὸς κριθάρι, ποιὸς σιτάρι,
σπέρνει μὲ κρυφὴ χαρά.

³Ηρθε ἡ ἄνοιξη. Τί χάρη,
φουντωμέρο τὸ κριθάρι,
τὸ σιτάρι σας χλωρό.

⁴Ηρθε καὶ τὸ καλοκαίρι,
τὸ δρεπάνι σας στὸ χέρι,
γεωργοί, τὸ κοφτερό.

⁵Όλα τὰ σπαρτὰ φτασμένα,
πέφτοντα πέφτοντα θερισμένα,
τί δεμάτια, τί πολλά!

Τί χαρά, τί πανηγύρι,
θὰ θερίση, ὅποιος σπείρη,
θὰ χαρῇ καὶ θὰ γελᾶ.

⁶Άλωνίζοντα, ἀλωνίζοντα,
φύσ' ἀέρι καὶ λιχνίζοντα,
ἡ δονλειὰ νὰ μὴ σταθῆ!

⁷Ο καθένας γιὰ νὰ πάρη
στὰ σακκιά του τὸ σιτάρι
καὶ στὸ σπίτι του ναρθῆ.

Τὰ σακκιὰ στὸν ὕμο παίροντα
καὶ σιγὰ σιγὰ τὰ φέροντα
στὸν καλὸ τὸ μυλωνᾶ.

Καὶ ἀλεύρι τὸ σιτάρι,
ὅταν γίνῃ, νὰ τὸ πάρη.

14. Γλυκὰ φυσᾶ ὁ μπάτης.

*Γλυκὰ φυσᾶ ὁ μπάτης.
ἡ θάλασσα δροσίζεται,
στὰ γαλανὰ νερά της
ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται.*

*Kai λές, πώς παιζοντες χαροπά,
πετώντας δίχως ἔγνοια,
ψαράκια χρυσοφτέρωτα
σὲ κύματα ἀσημένια.*

*Στῆς βάρκας μας τὸ πλάΐ
ἔνα τρελὸ δελφίνι
γοργόφτερο πετάει
καὶ πίσω μᾶς ἀφήνει.*

*Kai σὰν νὰ καμαρώνεται
τῆς θάλασσας τὸ ἄτι,
μὲ τοὺς ἀφρούς τους ζώνεται
καὶ μᾶς γυρνᾶ τὴν πλάτη.*

*Χιονοπλασμένοι γλάροι,
πόχοντες φτερὰ τὰ κύματα,
καὶ γιὰ κανένα ψάρι
τὰ μάτια τους ἀκοίμητα,*

*Στὰ ξάρτια τριγνοίζοντας
ἀκούραστα πετοῦντε
ἢ μὲ χαρὰ σφυρίζοντας
στὸ πέλαγος βοντοῦντε.*

*Καὶ γύρω καραβάκια
στὴ θάλασσα ἀρμενίζουν,
σὰν ἄσπρα προβατάκια,
ποὺ βόσκοντας γυρίζουν.*

*Μὲ χαροπὰ πηδήματα
στὸν κάμπονς δλη μέρα
κι ἔχουν βοσκὸ τὰ κύματα,
βοσκό τους τὸν ἀέρα.*

15. "Εγια μόλα.

*"Εγια μόλα, ἔγια λέσα,
δλοι πιάστε μὲ καρδιά,
ἔχει δ γρίπος ψάρια μέσα,
τὰ γεμίση ἡ ἀμμονδιά.*

*Καίει δ ἥλιος τὸ κεφάλι,
τρώει ἡ ἄρμη τὸ κορμί,
σὰν κι ἐμᾶς στὸν κόσμον ἄλλοι
δὲν κερδίζουν τὸ ψωμί.*

*Μὲ βροχόχιορο, μὲ ἀγέρι,
δίχως ὅπτο καὶ φαῖ,
στὰ σκουνιά μας τύχτα μέρα
τὴν περνοῦμε τὴ ζωή.*

*"Εγια μόλα, πάρτε δίχτω,
πιάστε σάκκο στὸ γιαλό!
"Αχ! βοριὰ θαλασσοπνίχτη,
δὲ μᾶς βγῆκες σὲ καλό!*

*Πᾶν οἵ κόποι μας τοῦ κάκου!
Μὲ τὴ λύσσα τοῦ βοριᾶ
σκίστηκε ἡ κορφὴ τοῦ σάκκου
καὶ μᾶς ἔφυγε ἡ ψαριά.*

*"Εγια μόλα, ἔγια λέσα!
Μὲ καινούρια προκοπή,
τὰ σκοινὰ στὴ βάρκα μέσα
καὶ τὰ χέρια στὸ κουπί.*

*Μὴ δειλιᾶτε, παλικάρια,
νᾶναι δ γρίπος μας καλὰ
κι ἄν χαθήκαν λίγα ψάρια,
θάρθοντα ἄλλα πιὸ πολλά!*

16. Τ' ἀηδόνια.

*Μέσα στὸ δάσος περπατῶ
κι ἀκούω τὰ πουλάκια.
Κάθε κλωνὶ¹
καὶ μὰ φωνῆ,
σὲ κάθε δέντρο μουσική,
χαρὲς καὶ τραγουδάκια.*

*Μὰ κεῖ, ποὺ ἄλλα τραγουδοῦν
κι ἄλλα κρατοῦν τὸ ἵσο,
ἔνα πουλὶ μικρὸ λαλεῖ,
σὰ νὰ τοὺς λέη: «Σωπάτε σεῖς!
Ἐγὼ θὰ τραγουδήσω»!*

Σωπάσαν ὅλα... Τὸ μικρὸ
πονλὶ τ' ἀποστομώνει
Εἶχαν λακιὰ
τ' ἄλλα πονλιά,
μὰ ἔνα ἥταν μοναχὸ
ἀπ' ὅλα τους τ' ἀηδόνι.

17. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση.

Ἄγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
Ποῦ καλύτερο ἄλλο θὲν νὰ βρῆτε στὴν πλάση
καὶ πιστότερο φῦλο;

Μὲ δλίγο νεράκι, λίγο χῶμα κι ἀέρα,
ξεφυτρώνουν, βλαστάνουν καὶ τὸν κόσμο στολίζουν
καὶ σὲ μᾶς, δὲ τι ἔχουν, καὶ σὲ μᾶς νύχτα-μέρα
τὴ ζωή τους χαρίζουν.

Ξεκουράζει τὰ μάτια τὸ γλυκό τους τὸ χρῶμα.
Μὲς στοῦ ἥλιου τὴ λαύρα μᾶς δροσίζει, ἡ σκιά τους,
οἵ καρποί τους μᾶς τρέφουν, δίνει σφρίγος στὸ σῶμα
τὸ ἀγνὸ τ' ἄρωμά τους.

Οταν μέσα στὰ δάση τὸ νερὸ μονομονρίζῃ
καὶ γλυκὰ ψυθυρίζῃ μὲς στὰ φύλλα ἡ αὔρα,
ἡ θλιμμένη ψυχή μας ἀνασάνει, ἐλπίζει,
δὲν τὰ βλέπει ὅλα μαῦρα.

Ναί! Μειδίαμα εἶναι τοῦ θεοῦ τὸ λουκούδι,
π' ὅλο δρόσο καὶ χάρη μέσ' στὸν κῆπο προβάλλει,
ἄ! κανέν' ἄλλο πλάσμα, ὥ! κανένα τραγούδι
δὲν τὸ φτάρει στὰ κάλλη.

Τ' ἄνθη μόνο τὶς λύπες, τὶς χαρές μας γνωρίζονται.
Στὴ γιορτή μας ἔνα ἄνθος λέει ἀγάπης τραγούδια
καὶ ὅταν γάμου εἴν' ὥρα, λεμονιᾶς μᾶς στολίζονται
μυρωμένα λουκούδια.

Κι ὅταν πάλι τὰ μάτια κονρασμένα μᾶς κλείσονται,
ἄνθη πάλι σκεπάζονται τὸ φτωχό μας τὸ σῶμα
καὶ πιστὰ στὴν ἀγάπη ἄνθη πάλι θ' ἄνθίσονται
στοῦ κορμοῦ μας τὸ χῶμα.

Κι ἐνῶ, ὅσοι μ' ἀγάπη μᾶς κοιτάζονται δῶ πέρα,
μοναχοὺς εἰς τὸ μυῆμα θὰ μᾶς ἔχονται ἀφήσει,
καὶ στὸν τάφο μας πάνω θὰ θρηνή νύχτα-μέρα
θλιβερὸ κυπαρίσσι.

Ἄγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἀγνὸ λουκούδακι, κάθε πράσινο φύλλο!
Ποῦ καλύτερο ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε στὴν πλάση
καὶ πιστότερο φύλο;

18. Ἡ προσευχή.

Τὴν ὥρα, ποὺ προσεύχεται
μὲ χέρια σταυρωμένα,
μὲ μάτια δακρυσμένα,
ἀθώα λευκὴ ψυχή,

λευκοντυμένος ἄγγελος
ἀπὸ τὰ νέφη γέρωει
κι ὅλα τὰ λόγια παίρωει,
ποὺ λέει ἡ προσευχή.

Καὶ φεύγ’ εὐθὺς καὶ χάνεται
καὶ τὸν ἀέρα σκίζει
καὶ πάει κεῖ, ποὺ ἀρχίζει
ἀθάνατη ἡ ζωή.

Καὶ μέσα στὸν παράδεισο
σπέρωει τὰ λόγια ἐκεῖνα
κι ἄνθη χλωρὰ καὶ κρίνα
φυτρώουν τὸ πρωΐ.

Καὶ τὸ ἄνθη αὐτὰ τῆς προσευχῆς,
ποὺ εὐγενικὰ μυρίζουν,
τὸ σπόρο των σκορπίζουν
γύρω τριγύρω ἐκεῖ.

Κι ἀγάλια ἀγάλια γίνεται
καιρούριο περιβόλι,
ποὺ τὸ ποτίζουν ὅλοι
οἵ ἄγγελοι οἱ λευκοί.

Πιὰ τοῦτο ὅποιος προσεύχεται
μὲ κέρια σταυρωμένα
μὲ μάτια δακρυσμένα
σὲ λύπη ἢ σὲ χαρά,

Θὰ βρῇ μὲς στὸν παράδεισο,
ὅταν τὸν κόσμο ἀφήσῃ,
γωνιὰ νὰ κατοικήσῃ
μὲ λούλουνδ’ ἄνθηρά.

19. Ἐθνικὸς "Υμνος.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὅψη
ποὺ μὲ βιὰ μετράει τὴ γῆ.

*Απ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ίερὰ
καὶ σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη
χαῖρε, ὡς χαῖρε, Ἐλευθεριά!

*Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλὴ
κι ἔνα στόμα ἐκαρτεροῦσες
ἔλα, πάλι, νὰ σοῦ εἰπῆ.

*Ἄργειε νάρθη ἐκείνη ἡ μέρα
κι ἥταν δλα σιωπηλά,
γιατὶ τάσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχης! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε νὰ λές
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἔνα ἐχτύπα τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
1. Τί άποφασίζουν οι θεοί γιὰ τὸν Ὀδυσσέα	3
2. Ἡ Ἀθηνᾶ πηγαίνει στὸ παλάτι τοῦ Ὀδυσσέα	5
3. Πῶς δὲ Τηλέμαχος δέχτηκε στὸ παλάτι τὸ Μέντη	6
4. Ἡ συμβουλὴ τοῦ Μέντη	8
5. Ὁ Τηλέμαχος προσκαλεῖ τὸ λαὸ σὲ συνέλευση	10
6. Τί γίνεται στὴ συνέλευση	11
7. Ὁ Τηλέμαχος φανερώνει τὸ σκοπό του στὴ γριὰ Εὐρύκλεια .	13
8. Ὁ Τηλέμαχος φτάνει μὲ τὸ Μέντορα στὴν Πύλο	16
9. Ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος ξεκινοῦν γιὰ τὴ Σπάρτη .	18
10. Πῶς δέχτηκε δύο ξένους	19
11. Πῶς δὲ Μενέλαος καὶ ἡ Ἐλένη γνώρισαν τὸν Τηλέμαχο . .	20
12. Τί ξαπέθε δὲ Τηλέμαχος ἀπὸ τὸ Μενέλαο γιὰ τὸν πατέρα του .	23
13. Τί άποφασίζουν οἱ μνηστῆρες γιὰ τὸν Τηλέμαχο	24
14. Πῶς μαθαίνει ἡ Πηνελόπη τὸ ταξίδι καὶ τὸν κίνδυνο τοῦ Τηλεμάχου	25
15. Πῶς δὲ Δίας φροντίζει γιὰ νὰ γυρίσῃ ὁ Ὀδυσσέας	28
16. Ἐρμῆς καὶ Καλυψώ	29
17. Πῶς δὲ Ὀδυσσέας κατασκευάζει τὴ σχεδία του	32
18. Πῶς δὲ Ὀδυσσέας φεύγει ἀπὸ τὸ νησί	34
19. Πῶς δὲ Ποσειδῶνας τιμωρεῖ τὸν Ὀδυσσέα	34
20. Ἡ τρικυμία	36
21. Ὁ Ὀδυσσέας ὅσπου νὰ βγῆ στὴ στεριά	37
22. Ποῦ κοιμήθηκε ὁ Ὀδυσσέας, ἀμα βγῆκε στὴ στεριά	39
23. Ἡ Ναυσικᾶ πηγαίνει στὸ ποτάμι	40
24. Ἡ Ναυσικᾶ στὸ ποτάμι. Πῶς ξύπνησε ὁ Ὀδυσσέας	41
25. Ὁ Ὀδυσσέας παρακαλεῖ τὴ Ναυσικᾶ νὰ τὸν βοηθήσῃ	44
26. Ἡ Ναυσικᾶ βοηθεῖ τὸν Ὀδυσσέα	45
27. Τί λέει ἡ Ναυσικᾶ στὸν Ὀδυσσέα	46
28. Ποιὸς δείχνει στὸν Ὀδυσσέα τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ	47

	Σελ.
29. Τὸ παλάτι τοῦ Ἀλκινόου	48
30. Ὁ Ὀδυσσέας στὸ παλάτι τοῦ Ἀλκινόου	50
31. Ὁ Ὀδυσσέας λέει πῶς βρέθηκε στὸ νησὶ τῶν Φαιάκων	51
32. Τί εἶπε ὁ Ἀλκίνοος στοὺς Φαιάκες γιὰ τὸν Ὀδυσσέα	53
33. Τὸ τραγούδι τοῦ Δημοδόκου	53
34. Ἀγῶνες τῶν Φαιάκων	54
35. Χορὸς τῶν Φαιάκων	57
36. Ὁδυσσέας καὶ Εὐρύάλος	59
37. Ὁ Ἀλκίνοος παρακαλεῖ τὸν Ὀδυσσέα νὰ τοῦ διηγηθῇ τὴν ίστορία του	60
38. Τί ἔπαθε ὁ Ὀδυσσέας στὴ χώρα τῶν Κικόνων	63
39. Στὴ χώρα τῶν Λωτοφάγων	65
40. Ἡ χώρα τῶν Κυκλώπων	66
41. Τὸ ἔρημο νησάκι	67
42. Ὁ Ὀδυσσέας στὸ νησὶ τῶν Κυκλώπων	68
43. Ὁ Ὀδυσσέας στὴ σπηλιὰ τοῦ Πολυφήμου	68
44. Πῶς δέχετε ὁ Πολύφημος τὸν Ὀδυσσέα	69
45. Ὁ Ὀδυσσέας συλλογίζεται πῶς νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν Κύκλωπα	72
46. Ὁ Ὀδυσσέας μεθὰ τὸν Κύκλωπα	73
47. Ὁ Ὀδυσσέας τυφλώνει τὸν Κύκλωπα	75
48. Ὁ Ὀδυσσέας καὶ οἱ σύντροφοι του βγαίνονταν ἀπὸ τὴ σπηλιά	76
49. Ὁ Ὀδυσσέας πειράζει τὸν Κύκλωπα	78
50. Τὸ ἄσκι τοῦ Αἰόλου	83
51. Οἱ Λαιστρυγόνες	84
52. Τὸ παλάτι τῆς Κίρκης	87
53. Οἱ χοῖροι τῆς Κίρκης	88
54. Ὁ Ὀδυσσέας νικᾶ τὴν Κίρκη	89
55. Ἡ Κίρκη συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσέα νὰ κατεβῇ στὸν Ἄδη	92
56. Ὁ Ὀδυσσέας ταξιδεύει στὸν Ἄδη	94
57. Ὁ Ὀδυσσέας καὶ ὁ Τειρεσίας	94
58. Ὁ Ὀδυσσέας μιλεῖ μὲ τὴ μητέρα του	96
59. Ὁ Ὀδυσσέας μιλεῖ μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα	97
60. Ὁ Ὀδυσσέας μιλεῖ μὲ τὸν Ἀχιλλέα	98
61. Πίσω στὸ νησὶ τῆς Κίρκης	101
62. Ἡ Κίρκη συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσέα	101
63. Οἱ Σειρῆνες, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδη	104
64. Στὸ νησὶ τοῦ Ἡλίου	106
65. Οἱ ἀγελάδες τοῦ Ἡλίου	107
66. Πῶς ὁ Δίας τιμώρησε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέα	109
67. Δῶρα τῶν Φαιάκων στὸν Ὀδυσσέα	111
68. Ὁ Ἀλκίνοος κάνει τραπέζι στὸν Ὀδυσσέα	111
69. Ὁ Ὀδυσσέας φεύγει ἀπὸ τὸ νησὶ τῶν Φαιάκων	113
70. Ὁ Ὀδυσσέας στὴν Ἰθάκη	114
71. Ἡ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Ὀδυσσέα	116

	Σελ.
72. Πῶς δέχτηκε ὁ χοιροβοσκός τὸν Ὀδυσσέα	120
73. Τί μαθαίνει ὁ Ὀδυσσέας γιὰ τὸ σπίτι του	121
74. Ὁ Ὀδυσσέας μιλεῖ μὲ τὸν Εὔμαιο	124
75. Πῶς ὁ Εὔμαιος περιποιήθηκε τὸν Ὀδυσσέα	125
76. Ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχο νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν Ἰθάκη	127
77. Ὁ Τηλέμαχος γυρίζει στὴν Ἰθάκη	128
78. Ὁ Τηλέμαχος στὸν Εὔμαιο	130
79. Ὁ Τηλέμαχος γνωρίζει τὸν Ὀδυσσέα	133
80. Ὁ Ὀδυσσέας συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχο	135
81. Ὁ Τηλέμαχος γυρίζει στὴν χώρα	136
82. Ὁ Μελάνθιος βρίζει τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν Εὔμαιο	138
83. Ὁ σκύλος Ἄργος γνωρίζει τὸν ἀφέντη του	139
84. Ὁ Ὀδυσσέας στοὺς μνηστῆρες	142
85. Ὁ Ἀντίνοος χτυπᾷ τὸν Ὀδυσσέα	143
86. Τί λέει ὁ Εὔμαιος στὴν Πηγελόπη γιὰ τὸ ζητιάνο	144
87. Ὁ Ὀδυσσέας μαλάνει τὶς ὑπηρέτριες	146
88. Ἡ Πηγελόπη μιλεῖ μὲ τὸ ζητιάνο	147
89. Ἡ Εὐρύκλεια γνωρίζει τὸν Ὀδυσσέα	148
90. Τ' ὄνειρο τῆς Πηγελόπης	151
91. Ἡ Ἀθηνᾶ δίνει ὑπόσχεση στὸν Ὀδυσσέα πὼς θὰ τὸν βοηθήσῃ	154
92. Τί λέει ὁ πιστὸς Φιλοίτιος στὸν Ὀδυσσέα	154
93. Ὁ Τηλέμαχος προστατεύει τὸν ξένο του	155
94. Οἱ μνηστῆρες καὶ τὸ τόξο τοῦ Ὀδυσσέα	156
95. Ὁ Ὀδυσσέας φανερώνεται στὸν Εὔμαιο καὶ στὸ Φιλοίτιο .	158
96. Ὁ Ὀδυσσέας ζητεῖ νὰ φέξῃ καὶ αὐτὸς μὲ τὸ τόξο	159
97. Ὁ Ὀδυσσέας περνᾶ τὴ σαΐτα ἀπὸ τὶς τρύπες τῶν τσεκουριῶν	161
98. Τιμωρία τῶν μνηστήρων	163
99. Οἱ μνηστῆρες δρμοῦν νὰ σκοτώσουν τὸν Ὀδυσσέα	164
100. Πῶς τιμωρήθηκε ὁ Μελάνθιος	166
101. Ὁ Ὀδυσσέας σκοτώνει δλους τοὺς μνηστῆρες	167
102. Τί διαταγὴ δίνει ὁ Ὀδυσσέας στὴν Εὐρύκλεια	169
103. Ἡ Εὐρύκλεια φανερώνει στὴν Πηγελόπη πὼς ἥρθε ὁ Ὀδυσσέας	171
104. Ἡ Πηγελόπη γνωρίζει τὸν Ὀδυσσέα	172
105. Ὁ Ὀδυσσέας φανερώνεται στὸν πατέρα του	175
106. Οἱ συγγενεῖς τῶν μνηστήρων κάνουν ἐπανάσταση	178
107. Ὁ Ὀδυσσέας φιλιώνεται μὲ τὸ λαό του καὶ ζῇ εὐτυχισμένος	179

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

	Σελ.
1. Ἀνάμνηση τῆς πατρίδας, <i>A. Βικέλα</i>	181
2. Τραγούδι τῆς ἔννιτιᾶς, <i>K. Κρυστάλλη</i>	182
3. Τὸ τραγούδι τοῦ τρύγου, <i>K. Κρυστάλλη</i>	183
4. Ὁ Ἑλληνας ναύτης, <i>G. Βιζυηφοῦ</i>	183
5. Ὁ γλάρος, <i>N. Λαμιαοῦ</i>	185
6. Τὰ ναυτόπουλα, <i>I. Πολέμη</i>	186
7. Τὸ ναυτόπουλο	187
8. Ὁ γυρισμὸς τοῦ ἔννιτεμένου, <i>Δημοτικό</i>	188
9. Ἡ φωλιά, <i>N. Λαμιαοῦ</i>	190
10. Τὰ γατάκια, <i>Z. Παπαντωνίου</i>	190
11. Οἱ δύο φύλοι, <i>Z. Παπαντωνίου</i>	191
12. Τὸ δροφανό	192
13. Ἡ βροχούλα, <i>X. Σαμαρτζίδη</i>	193
14. Γλυκὰ φυσᾶ ὁ μπάτης, <i>G. Δροσίνη</i>	195
15. Ἔγια μόλα, <i>G. Δροσίνη</i>	196
16. Τ' ἀηδόνια, <i>A. Βλάχου</i>	197
17. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση, <i>N. Χατζιδάκη</i>	198
18. Ἡ προσευχή	199
19. Ὁ Ἐθνικὸς "Υμνος, <i>A. Σολωμοῦ</i>	201

0020561314
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Αὐγούστου 1933.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κ. Λ. Π.

Ἐχοντες ὑπὸ δόψει τὸ ἀριθμὸν 3 τοῦ νόμου 5045, τὸ ἀριθμὸν 36 τοῦ Νόμου 5341, τὸ ἀριθμὸν 10 τοῦ Διατάγματος τῆς 12/12 Ἰανουαρίου 1933 καὶ τὰς ὑπὸ ἀριθ. 42—71 πράξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς, ἀπεφασίσαμεν :

α') Ἐγκρίνομεν ὡς διδακτικὸν βιβλίον τῆς Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1933—34 τὸ ἀκόλουθον βιβλίον :

1) Γ. Κονιδάρη—Γ. Καλαρᾶ «**‘Θύρα στην Ελλάδα’**» ἀναγνωστικὸν τῆς Γ' τάξεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συμμορφωθοῦν οἱ συγγραφεῖς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς Ἐπιτροπῆς.

·Ο ·Υπουργὸς Θ. ΤΟΥΡΚΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ἀρθρον 600 τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος
«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διαταμήσεως τῶν ἐγκεκριμένων
διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῆ ἀνωτέρᾳ κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον δπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἔξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρόν ἀριθμόν.

Τιμάται Δραχ. 16.10

·Αριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 51990
30 - 9 - 33